كنز العرفان

1001 HADİS

İbadet ve Ahlâk ile ilgili

Muhammed Es'ad Erbilî

بسم الله الرحمن الرحيم

İSTANBUL 1410/1989

KENZÜ'L-İRFAN HAKKINDA

Mutasavvıfların hadis ilmi ve hadis rivayetiyle ilgili çalışmaları, tasavvufun zuhuruna tekaddüm eden asırlara kadar uzanır. Tasavvuf tabakatının ilklerinden sayılan Sülemî'nin **Tabakatu's-sûfiyye**'sinde hayatı hakkında bilgi verilen 100'den fazla sûfînin yarıdan çoğunun hadis ilmi, ya da hadis rivayetiyle meşgul olduğu görülmektedir. Tarikat kurucusu ilk mutasavvıflardan Ahmed er-Rifâî, Abdulkadir Geylânî, Şihâbuddin Sühreverdî, İbn Arabî ve Sadreddin Konevî gibi mutasavvıfların hadis ilmiyle meşgul olduğu bilinmektedir. Mutasavvıfların hadislerden seçmeler yaparak derledikleri kırk hadisler ve tasavvufî hadis şerhi faaliyetleri, asrımıza kadar devam etmiştir. Nitekim geçen asrın büyük mutasavvıflarından bir kısmı, aynı zamanda muhaddistir. Ve bu konuda eser sahibidir. Ahmed Ziyaûddin Gümüşhânevî ile Ömer Ziyâeddin Dağıstanî, bunlara örnek olarak zikredilebilir.

Elinizdeki **Kenzu'l-İrfan** adlı eser, konularına göre tasnif edilmiş 1001 hadis tercemesidir ve son devir mutasavvıflarından Nakşî-Halidî şeyhi M. Es'ad Erbilî (ö. 1931)'ye aiddir. Daha çok ibâdet ve ahlâk konularındaki hadislerden derlenen bu eser, müellifi hayatta iken eski harflerle iki defa tab'edilmiştir. (İstanbul, 1317, 1327.).

Yeni harflerle de müteaddid neşirleri bulunan Kenzü'l-İrfân, Türk okuyucusu tarafından büyük bir hüsn-i kabûle mazhar olmuştur. Nitekim Üstad Necip Fazıl Kısakürek, eser ve müellifi hakkında şunları söylemektedir: "Es'ad Efendi'nin **Kenzu'l-İrfan** isimli eserinde aslî metne ve Osmanlıca'ya büyük bir sadakat ve hâkimiyet müşâhade ettiğimizi belirtmek borcundayız... Şiirlerine gelince, bunlar, Şeyh Es'ad Efendi'nin bir hassâsiyet ve şiir kabiliyetine mâlik bulunduklarına işâret.." (bkz. **Son Devrin Din Mazlumları**, İstanbul 1988, s. 169-170).

Mektûbat ve **Risâle-i Es'adiyye** adlı eserlerini neşrettiğimiz müellifin Kenzu'l-irfân adlı eseri, okuyucularımız tarafından sık sık aranıp sorulmakta idi. Okuyucularımızdan gelen bu ısrarlı talepler üzerine, üslûbunu bozmadan, fakat günümüz insanının da istifade edebileceği bir şekilde eseri yeniden neşre hazırlamaya karar verdik. Hadislerin Türkçe tercemesini aynen koruyarak anlaşılması zor kelime ve terkipleri parantez içinde bugünkü karşılıklarıyla açıkladık. Mütercimin asıl nüshada parantez içinde gösterdiklerini ise tırnak içine alarak orijinal metni korumaya çalıştık. Bu duruma göre, parantez içinde gösterilen kelimeler yok sayıldığında, ya da okunmadığı takdirde okuyucu, asıl metin ile karşı karşıya gelmiş olacaktır. Parantez içi açıklamalarda kelime ya da terkiplerin lügat manasından çok metinde kasdedilen manayı esas aldık. Arapça olan, bölüm başlıklarını aynen muhafaza ederek hemen altına günümüz Türkçesiyle karşılığını gösterdik.

Hadislerin metinlerini Arapça aslıyla dizdirdik ve eserden ilmî seviyede bir istifade sağlanması maksadıyla hadislerin tahrîcini yaptırdık.

Hadisler öncelikle **el-Mu'cemu'l-müfehres li elfâzı'l-hadisi'n-nebevî**'den yararlanılarak Buhârî, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce, Dârimî, Muvatta ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde yer almışlarsa, bu durum aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Buhârî, Ebû, Davud, Tirmizî, İbn Mâce, Dârimî ve Nesâî için bölüm adından sonra verilen rakam, bab numarasıdır: Meselâ, Buhârî, edeb 15. denmişse, bu Sahih-i Buhârî'nin Kitabu'l-edeb bölümünün 15. babı demektir.

Müslim. ve Muvatta için bölüm adından sonra verilen rakam hadis numarasıdır. Meselâ **Müslim, imâre 40** denilmişse bu, Sahih-i Müslim'in kitabu'l-imâre bölümünün 40. hadisi demektir.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i için Ahmed b. Hanbel, I, 375 denilmişse, bu, birinci cildin 375. sayfası demektir.

Concordance diye meşhur olmuş bulunan hadis mucemi vasıtasıyla kaynaklarına işâret edilemeyen hadisler için, cild ve sayfaları verilmek suretiyle aşağıdaki eserlerden yer gösterilmiştir.

el-Hakim el-Neysâbûrî, **el-Müstedrek**, I-IV, Beyrut, tarihsiz.
Ebû Nuaym, **Hilyetu'l-evliyâ**, L-X, Mısır 1932
İbn Hıbban, **Sahih** (el-İhsan bi tertîbi Sahih İbn Hıbban), Beyrut, 1987
el Heysemi, **Mecmeu'l-Zevâid**, Beyrut, 1967
el-Beyhakî, **es-Sünenu'l-kübrâ**, Haydarabâd, 1344
Deylemî, **Müsned** (el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb), I-V, Beyrut, 1986
el-Münâvî, **Kunûzu'l-hakâik, Kahire 1285**
el-Münâvî, Feyzu'l-kadir şerhu'l-Cami'i's-sağîr, Mısır, 1938
es-Suyûti, **el-Câmiu's-sağîr**, Mısır, 1321
el-Aclûnî, **Keşfu'l-hafâ ve müzîlu'l-ilbâs**, Beyrut, tarihsiz
Ali el-Muttakî, **Kenzu'l-ummâl**, Haydarabad, 1312-1314
ed-Dârekutnî, **Sünen**, I-IV, Medine, 1966
İbn Hacer, **el-Metâlibu'l-âliye**, Kuveyt 1973
Hakîm et-Tirmizî, **Nevâdiru'l-usûl** İstanbul, 1294

Kenzu'l-irfân'ın orijinal tercümesinde yeralan bazı anlaşılması zor kelime ve terkiplerin günümüz Türkçesinde kullanılan karşılıklarını koyarak tercümenin anlaşılır hale gelmesini sağlayan **Doç.Dr. H.Kâmil Yılmaz**'a, hadislerin yukarıda zikredilen kaynaklardan tahricini yapan M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Hadis Yüksek Lisans öğrencileri, **Ayhan Tekiniş, Alican Tatlı** ve **Mustafa Sarıs**'e burada teşekkür etmeyi yayınevimiz bir borç bilmektedir.

Erkam Yayınları

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه اجمعين.

MUKADDİME

Şu bedâyi'-hâne-i âlemde (Cenâb-ı Hakk'ın san'at evi olan dünyada) cevher-i insaniyyeti (insanlık cevherini) şa'şaa-dan eyleyen (parlatan) ne kadar ahlâk-ı hamîde (güzel ahlâk) ve evsâf-ı cemîle (hoş sıfatlar) var ise cümlesi ummân-ı irfan (ma'rifet deryâsı) olan Peygamber-i zîşân Efendimiz hazretlerinden alınmış ve tercemelerle bütün cihana dağılmış iken maârif-i islâmiyyeden (islâmî bilgiden) bî-behre (nasipsiz) nev-residegân-ı zamandan (çağımızın yeni yetmelerinden) bazıları gûyâ menba-ı mâârif, (ilim ve marifetin kaynağı) ecânibde (ecnebîlerde, batıda) imiş zu'm-ı fâsidine (bozuk ve yanlış zannına) düştüklerini vakit vakit işitir, müteessir olurdum.

Bir gün şu zehâb-ı bâtılı (yanlış görüşü) iki genç lisânından bizzat dahi işitmekle ol-bâbdaki (o konudaki) teessürâtım (üzüntüm) arttı. Binâenaleyh nihâyeti vahim olan bu gibi efkâr-ı sakîmeden (sakat düşüncelerden) ihvan-ı dinimizi (din kardeşlerimizi) kurtarmak üzere Nebiyy-i muşâr ileyh Efendimiz hazretlerinin ehâdiş-i şerîfelerinden (değerli ve mubârek sözlerinden) seâdet-i dîniyye ve dünyeviyyeyi müştemil ve müstekmil binbir (1001) kadarını cem' ve tertîbe (toplayıp derlemeye) başladım.

Semâ-i saltanatın (saltanat semâsının) hurşîd-i rahşânı (parlak güneşi) sultan-ı selâtîn-i cihân (cihan padişahlarının padişâhı) veliyy-i ni'met-i bî-imtinân (minnetsiz bir şekilde nimetlerimizin sâhibi) es-Sultanu'l-Gâzî "Abdulhamîd" hân-i sâni -eyyedehullahu Teâlâ- (Allah Teâlâ kendisini güçlendirip yüceltsin), Efendimiz hazretlerinin sâye-i maârif ser-mâye-i hilâfet-penâhîlerinde (hilâfet zamanında) ikmâl ve itmâmına (tamamlamaya) muvaffak oldum.

Ümid ederim ki, **Kenzü'l-irfân** ser-levhasıyla (adıyla) tab' ve neşredilen (basılıp yayına sunulan) şu eser-i acizânemi mütâlâa edenler, artık ahlâk-ı hamîdenin menbaı (kaynağı) ve ulûm-i maârifin (ilim ve mârifetin) mecmaı (toplanıp birleştiği yer) dîn-i mübin-i islâm olduğunu tasdîk ve her türlü hallerini irâdât-ı ilhâm-gâyât-ı Cenâb-ı Risâlet-penâhî'ye (Cenâb-ı Peygamber'in ilhâm dolu düşünce ve iradelerine) tatbik ile ilmen ve amelen seâdet-i dareyn'e (iki cihân saâdetine) vâsıl olurlar. Ve minellahi't-tevfik (Başarı Allah'tan).

Muhammed Es'ad Erbilî

باب فضل البسملة

Besmele'nin fazîleti

١ – بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ .

1- Bilcümle kütüb-i semâviyyenin (ilâhî kitapların) miftâhı (anahtarı) besmele-i şerîfedir.(1)

٢ – كُلُّ أَمْرٍ ذِى بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ فِيهِ بِبِسْمِ اللّٰهِ فَهُوَ اَقْطَعُ .

2- Umûr-ı meşrûanın (meşrû işlerin) her hangisi olur ise olsun besmele-i şerîfe ile bed'olunmazsa (başlanmazsa) behresiz (nasipsiz, güdük) olur.(2)

٣ – اِذَا وَقَعْتَ فِى وَرْطَةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَصْرِفُ بِهَا مَا يَشَاءُ مِنْ اَنْوَاعِ الْبَلاَيَا .

1- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 52.
2- bk. Dârekutnî, Sünen, I, 229.

3- Bir vartaya (tehlikeye) düştüğün vakit "Bismillahirrahmânirrahîm ve lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-Aliyyi'l-Azîm"e devam etmeli; zîra Cenâb-ı Allah bunların şerefiyle belâ ve mesâibin envâını (musîbetlerin her türlüsünü) def'eder.

٤ – مَنْ اَرَادَ اَنْ يُنْجِيَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى مِنْ تِسْعَةَ عَشَرَ زَبَانِيَةً فَلْيَقْرَأْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ .

4- Cehennemin başlıca memurları bulunan ondokuz zebâniyenin ta'zîbinden (azâb etmesinden) necat bulmasını (kurtulmasını) arzu eden kimse besmele-i şerîfeye devam etsin.

٥ – مَا مِنْ اَحَدٍ يَقْصِدُ دُخُولَ الْبَيْتِ اِلاَّ وَيَتْبَعُهُ الشَّيْطَانُ فَاِنْ دَخَلَ الْبَيْتَ فَقَالَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ الشَّيْطَانُ لاَ مَدْخَلَ لِى فِى هٰذَا الْبَيْتِ .

5- Sizden bir kimse evine girmek murad edince bir şeytan ol hâneye girmek için kendisini takîb eder. Lâkin hâneye girerken besmele-i şerîfeyi okur ise şeytan "Benim için bu hâneye medhal (girecek yer) yoktur" diye me'yûsen (ümidsiz olarak) avdet eder (geri döner).[5]

باب فضل الحمدلله

Elhamdu lillâh'ın fazîleti

٦ – كُلُّ اَمْرٍ ذِى بَالٍ لاَ يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدُ لِلّٰهِ فَهُوَ اَقْطَعُ .

6- Umûr-ı meşrûaya (meşrû işlere) "el-Hamdu lillâh" ile ibtidâ olunmazsa (başlanmazsa) hayır ve bereketi maktû olur (kesilir).[6]

٧ – اَلْحَمْدُ عَلَى النِّعْمَةِ اَمَانٌ لِزَوَالِهَا .

5- bk. Müslim, eşribe, 103; Ebû Dâvud, etime 15.
6- Dârekutnî, I, 229; ibn Mâce, nikah 19; Ebû Dâvud, edeb 18; ibn Hibban, Sahih, I, 102.

7- Cenâb-ı Hakk'ın in'âmına (ihsânına) hamd ve senâ, insanı nimetin zevâlinden (yok olmasından) mahfuz eder (korur). [7]

٨ – اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَأْسُ الشُّكْرِ مَاشَكَرَ اللّٰهَ عَبْدٌ لَا يَحْمَدُهُ .

8- "Elhamdu lillâh" demek şükürlerin başıdır. Hamd ve senâ etmeyen kimse, Hakk'a şükretmemiş olur.[8]

٩ – اَفْضَلُ الذِّكْرِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ .

9- Cenâb-ı Hakk'ı senâ etmek için "el-Hamdu lillâh" demek zikirlerin efdalidir. [9]

باب فضل الصلوة على النبى

Peygamberimiz'e salât'ın fazîleti

١٠ – مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلْيُصَلِّ عَلَيَّ فَاِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْراً .

10- Bir kimse nezdinde ismim zikrolunduğu halde, bana salât ü selâm göndersin. Tahkîka (gerçekten) bana bir kerre salât gönderenlere Cenâb-ı Allah on defa rahmet eder.[10]

١١ – اَلصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ اَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ الرِّقَابِ .

11- Efdal-i kâinât Efendimiz'e salât u selâm göndermek abd (köle) âzâd etmekten efdaldir.[11]

١٢ – مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَلْقَى اللّٰهَ رَاضِياً فَلْيُكْثِرِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ .

7- Münâvî, Künûzü'l-hakâik s. 65.
8- Münâvî, Künûzu'l-Hakaik, s. 65
9- bk. İbn Mâce, edeb 55.
10- Ebû Nuaym, Hilye, I, 224.
11- Münâvî, Kunûzü'l-hakâik, s. 85.

12- Cenâb-ı Allah'a râziyen (hoşnud olarak) mulâkî olmak (kavuşmak) arzusunda bulunanlar bana çokça salât göndersinler.

١٣ - إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِي أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلوٰةً .

13- Tahkîka (gerçekten) sizden bana en yakın olan kimse beni çokça salât u selâm ile yâd edenlerdir. (13)

١٤ - لِلْمُصَلِّي عَلَيَّ نُورٌ عَلَى الصِّرَاطِ وَمَنْ كَانَ عَلَى الصِّرَاطِ مِنْ أَهْلِ النُّورِ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ .

14- Bana salât gönderenlere Cenâb-ı Hakk sırat köprüsü üzerinde bir nûr ihsân eder. Ehl-i nûr ise ehl-i nârdan (cehennemliklerden) olmayacağı bedîhîdir (açıktır). (14)

١٥ - أَكْثَرُكُمْ عَلَيَّ صَلوٰةً أَكْثَرُكُمْ أَزْوَاجاً فِي الْجَنَّةِ .

15- Sizden cennette en ziyâde hûri kazanan kimse bana çokça salât u selâm gönderenlerdir.

١٦ - مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً وَاحِدَةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ

16- Bir kerre bana salât gönderenlere Cenâb-ı Allah on defa rahmet eder. (16)

١٧ - مَنْ عَسُرَتْ عَلَيْهِ حَاجَةٌ فَلْيُكْثِرْ بِالصَّلاةِ عَلَيَّ فَإِنَّهَا تَكْشِفُ الْهُمُومَ وَالْغُمُومَ وَالْكُرُوبَ وَتُكْثِرُ الْأَرْزَاقَ وَتَقْضِي الْحَوَائِجَ .

17- Husûl-i matlabında (gayesini gerçekleştirmede) dûçâr-ı usret olan (zorluğa düşen) kimse bana çokça salât u selâm göndersin. Tahkika (gerçekten) salât u selâm, izâle-i gumûm (sıkıntıların giderilmesi) ve teksîr-i erzâk (rızkın çoğaltılması) ve hall-i müşkilât (müşkillerin çözülmesi) için bir vesîledir.

13- ibn Hibban, Sahih, II, 132.
14- ibn Hibban, Sahih, II, 142.

16- Ebû Davûd, vitr 26; Dârimî, rikak 58.

باب ماجاء فى الاسلام والايمان

İslâm ve Îman

١٨- اَلإِسْلاٰمُ اَنْ تَشْهَدَ اَنْ لاٰ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللّٰهِ وَتُقِيمَ الصَّلاٰةَ وَتُؤْتِىَ الزَّكٰوةَ وَتَصُومَ رَمَضٰانَ وَتَحِجَّ الْبَيْتَ اِنِ اسْتَطَعْتَ اِلَيْهِ سَبِيلاً

18- İslâmiyet kelime-i şehâdetle, edâ-yı savm (oruç tutmak) ve salat (namaz kılmak) ve erbâb-ı servet (zenginler) için îfâ-yı hacc (hacca gitmek) ve zekâttan ibarettir.(18)

١٩ - اَلإِسْلاٰمُ يَجُبُّ مٰا كٰانَ قَبْلَهُ .

19- Hukuk-ı ibâd (kul hakkı) müstesnâ olduğu halde dîn-i islâm, Zaman-ı küfürdeki (kâfirlik dönemindeki) mâsiyeti (günahı) imhâ (yok) eder. (19)

٢٠ - اَلإِيمٰانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسٰانِ وَعَمَلٌ بِالأَرْكٰانِ .

18- Ebû Dâvud, sünne 16; Nesâî, iman 5, 6; ibn Mâce, fiten 12; Ahmed b. Hanbel, I, 27, 51, II, 107.

19- Ahmed b. Hanbel, IV, 199, 204, 205.

20- İman-ı kâmil, kalb ile mârifet (Hakk'ı tanımak), lisan ile ikrar, cevârih ve âzâ ile amel eylemekten ibârettir. [20]

٢١ – اَلاِيمَانُ بِالْقَدَرِ يُذْهِبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ .

21- Kadere îman etmek, hüzün ve kederi giderir. [21]

٢٢ – اَلاِيمَانُ عَفِيفٌ عَنِ الْمَحَارِمِ عَفِيفٌ عَنِ الْمَطَامِعِ .

22- Îmân-ı kâmil, haramdan tama'dan müberrâdır (uzaktır).[22]

٢٣ – اَلاِيمَانُ وَالْعَمَلُ قَرِينَانِ لاَ يَصْلُحُ كُلٌّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا اِلاَّ مَعَ صَاحِبِهِ

23- Îmân ile amel yek-diğeriyle mütekarin ve mütelâzimdir (birbirinden ayrılmayan iki arkadaştır). Binâen aleyh îman amelsiz, yahud amel îmânsız bir işe yaramaz. [23]

٢٤ – لَيْسَ الْاِيمَانُ بِالتَّمَنِّى وَلاَ بِالتَّحَلِّى وَلٰكِنْ هُوَ مَاوَقَرَ فِى الْقَلْبِ وَصَدَّقَهُ الْعَمَلُ .

24- İman ne temennâ (temennî) ve arzû ile ve ne de zâhirde kendini kavlen (sözle) ne fiilen evliyâullah'a benzetmekle olur. Velâkin müminin îmanı öyle bir şeydir ki kalbinde yer tutmuş ola ve ibâdeti de onu tasdik ede. [24]

٢٥ – اَلاِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَاِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالاَرْكَانِ .

25- Îmân kalb ile bilip lisan ile ikrar ve âzâ ve cevârihle (organlarla) amel ve ibadet eylemektir. [25]

٢٦ – اَلاِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ وَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ.

26- İman kavl (söz) ve amel (iş)dir. Zâid ve nakıs olabilir (artıp eksi-

---

20- İbn Mâce, mukaddime 9.
21- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 156.
22- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 156.
23- Suyûti, el-Câmiûs-sağîr, I, 127.
24- Suyûti, el-Câmiûs-sağîr, II, 140.
25- bk. İbn Mâce, mukaddime 9.

lebilir). Yâni herkesin îmânı amel ve ibâdeti nisbetindedir. (26).

٢٧ - لاَيَقْبَلُ اللّهُ اِيمَاناً بِلاَ عَمَلٍ وَعَمَلاً بِلاَ اِيمَانٍ .

27- Cenâb-ı Allah amelsiz îmanı, ve îmânsız ameli kabûl buyurmaz.

باب فى النية

Niyyet

٢٨ - اِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ .

28- Amel ve ibâdetle me'cûr olmak (sevap kazanmak) hulûs-i niyyete (temiz bir niyyete) mütevakkıftır (bağlıdır). (28)

٢٩ - مَنْ اَتَى فِرَاشَهُ وَهُوَ يَنْوِى اَنْ يَقُومَ يُصَلِّى مِنَ اللَّيْلِ فَغَلَبَتْهُ عَيْنُهُ حَتَّى يُصْبِحَ كُتِبَ لَهُ مَانَوَى وَكَانَ نَوْمُهُ صَدَقَةً عَلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ .

29- Bir kimse teheccüd namazına kalkmak niyyetiyle yatağa yatıp sonra nevm galebe ederek (uyku ağır basarak) uyanamazsa niyyeti nisbetinde me'cûr olur (sevap kazanır). Uykusu ise Cenâb-ı Hakk tarafından kendisine bir tasadduk (ikram) olur. (29)

٣٠ - نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ وَعَمَلُ الْمُنَافِقِ خَيْرٌ مِنْ نِيَّتِهِ .

30- Müminlerin niyyetleri amellerinden ve münafıkların da amelleri niyyetlerinden hayırlıdır.(30).

٣١ - اِنَّ اللّهَ تَعَالَى يُعْطِى الدُّنْيَا عَلَى نِيَّةِ الآخِرَةِ .

31- Saâdet-i uhreviyye (âhiret mutluluğu) için ibadet ve tâatta bulu-

---

26- bk. Buhârî, iman 1; ibn Mâce, mukaddime 9.
27- Munâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 182.
28- Buhârî, bedü'l-vahy 1, ıtk 6, menâkibü'l-ensâr 43, talak 11; Müslim, imâre 155; Ebû Dâvud, talâk 11; İbn Mâce, zühd 26; Tirmizî, fedâilû'l-cihad 16; Nesâî, tahâre 59..
29- İbn Mâce, ikâme 177; bk. Ebû Dâvûd, tatavvu 20.
30- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 194.

nanların Cenâb-ı Hakk saâdet-i dünyeviyyesini (dünya mutluluğunu) da ihsan buyurur. (31)

٣٢ - رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ اِلاَّ الْجُوعُ وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ اِلاَّ السَّهَرُ .

32- Nice oruç tutan kimse vardır ki açlıktan başka bir şey istifâde edemez. Ve nice kaim kimseler (namaz kılanlar) vardır ki uykusuzluktan gayrı bir menfaat bulamaz. Yâni amel hüsn-i niyyete (iyi ve sağlam bir niyyete) tâbi olmalıdır. (32)

٣٣ - اَلنِّيَّةُ الْحَسَنَةُ تُدْخِلُ صَاحِبَهَا الْجَنَّةَ .

33- Cenâb-ı Allah'ın tahsîl-i rızâsı (hoşnudluğunu kazanmak) için beslenen niyyet, hasene (iyilik) sâhibini cennete dahil eyler. (33)

باب فضل الصدق والاخلاص فى العمل

Amelde sıdk ve ihlâsın fazîleti

٣٤ - اَخْلِصُوا اَعْمَالَكُمْ لِلّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ لاَ يَقْبَلُ اِلاَّ مَاخَلَصَ لَهُ .

34- Amel ve ibâdetinizi riyâdan, sivâdan (gösterişten) hâlis ediniz. Yoksa Cenâb-ı Hakk kabûl buyurmaz.(34)

٣٥ - اِنَّ الْعَبْدَ اِذَا صَلَّى فِى الْعَلاَنِيَةِ فَاَحْسَنَ وَصَلَّى فِى السِّرِّ فَاَحْسَنَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى هٰذَا عَبْدِى حَقًّا .

35- Tahkika (gerçekten) bir kul namazını gerek alenen ve gerekse sırren (gizlice) edâ eylediği esnâda âdâb ve erkânını sünen-i seniyyeye (sünnete) tevfik ederse (uygun yaparsa) Cenâb-ı Allah: "Hakka ki (şüphesiz) bu benim kulumdur" buyurur. (35)

31- ibn Hibban, Sahih, III, 150.
32- ibn Mâce, sıyâm 21; bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, IV, 270.
33- Münâvî, Künüzü'l-hakâik, s. 156.
34- bk. Nesâî, cihâd 24; Ahmed b. Hanbel, IV, 126; bk. Darekutnî, I, 51.
35- ibn Mâce, zühd 20.

٣٦ – اِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِى اِلَى الْبِرِّ وَاِنَّ الْبِرَّ يَهْدِى اِلَى الْجَنَّةِ وَاِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللّٰهِ صِدِّيقاً وَاِنَّ الْكِذْبَ يَهْدِى اِلَى الْفُجُورِ وَاِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِى اِلَى النَّارِ وَاِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللّٰهِ كَذَّاباً .

36- Tahkika (şüphesiz) doğru söylemek insanı hayra, hayr ise cennete îsâl eder (götürür). İnsan doğruyu iltizam ettikçe (doğru söylemeye devam ettikçe) ındallah (Allah katında) ''sıddîk'' olur. Kezâlik (aynı şekilde) kizb (yalan) insanı fıska (günahkârlığa), fısk ise nâr'a (cehenneme) îsâl eder (götürür).İnsan kizbi iltizam edince ındallah ''kezzâb'' (yalancı) yazılır. (36)

٣٧ – تَمَامُ الْبِرِّ اَنْ تَعْمَلَ فِى السِّرِّ عَمَلَ الْعَلاَنِيَةِ .

37- Ecir ve mesûbatın (sevapların) mükemmeli halvette (tenhâda) yapılan ibâdete dahî nâs (halk) içinde yapılan ibadet gibi itinâ ve dikkat eylemektir. (37)

٣٨ – مَنْ اَخْلَصَ لِلّٰهِ اَرْبَعِينَ يَوْماً ظَهَرَتْ يَنَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ .

38- Bir kimse zâhir ve bâtınını (içini ve dışını) tanzif ve tathir ile (temizleyerek) kırk gün hâlisan Cenâb-ı Allah için amel ve ibâdet ederse kalbi menba-ı hikmet (hikmet pınarı) olup lisânından zülâl-i mârifet (marifetin tatlı suyu) cereyana (akmaya) başlar. (38)

٣٩ – اَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْعَمَلُ الْقَلِيلُ.

39- İbâdetini riyâ (gösteriş) ve garaz ve ıvazdan (dünyevî maksat ve hesaplardan) hâlis et! O hâlde az bir amel senin için kâfîdir. (39)

36- ibn Hibban, Sahih, I, 246; Beyhakî, es-Sûnenü'l-kübrâ, X, 243.
37- Münâvî, Künüzu'l-hakâik, s. 58.
38- Ebû Nuaym, Hilye, V, 189.
39- Ebû Nuaym, Hilye, I, 224.

٤٠ - اِنَّ اللّٰهَ لَايَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ اِلَّا مَاخَلَصَ لَهُ .

40- Tahkîka (şüphesiz) Cenâb-ı Allah, amel ve ibâdeti kabûl buyurmaz. Riyâ (gösteriş) ile garaz ve ıvazdan (dünyevî maksat ve hesaplardan) hâlis olmadıkça. (40)

٤١ - اَلْاِحْسَانُ اَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَاِنَّهُ يَرَاكَ .

41- İhsan; yâni en güzel bir hizmet Cenâb-ı Allah'ı görür gibi kemâl-i teeddüble (edebe yakışır tarzda) ibadette bulunmaklığındır. Gerçi sen O'nu göremiyorsan, muhakkaktır ki O seni görüyor. (41)

٤٢ - لَايُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتّٰى يَكُونَ قَلْبُهُ وَلِسَانُهُ سَوَاءً .

42- Lisân ile kalb bir olmadıkça hiçbir kul mümin-i kâmil olamaz. (42)

٤٣ - يَفْضُلُ عَمَلُ السِّرِّ عَلٰى عَمَلِ الْعَلَانِيَةِ سَبْعِينَ ضِعْفًا .

43- Riyâdan vareste (uzak) olduğu cihetle sırren (gizlice) vuku bulan amel ve ibadetin ecri cehren (açıktan) yapılandan yetmiş kat ziyâdedir. (43)

40- bk. Nesâî, cihad 24; Ahmed b. Hanbel, IV, 126.
41- Buhârî, tefsîru sûreti'l-lokman 2, iman 37; Müslim, iman 57; Ebû Dâvud, sünne 16; Tirmîzî, imân 4; ibn Mâce, mukaddime 9; Ahmed b. Hanbel, I, 27, 51, 53, II, 107, 426.
42- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 177.
43- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 192.

باب ماجاء فى النظافة وفضل السواك

Temizlik ve misvâk kullanmanın fazîleti

٤٤ – اَلسِّوَاكُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً .

44- Misvâk istimali (kullanılması) fesâhati tezyîd eder (artırır). (44)

٤٥ – صَلَاةٌ بِسِوَاكٍ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَلَوٰةً بِغَيْرِ سِوَاكٍ .

45- Misvâk ile (misvâk kullanılarak abdest alınıp) edâ olunan namazın, misvaksiz kılınan namaz üzerine fazlı (üstünlüğü) pek çoktur, demektir. (45)

٤٦ – اَلسِّوَاكُ يُطَيِّبُ الْفَمَ وَيُرْضِى الرَّبَّ .

46- Misvâk ağzın rayihasını (kokusunu) tatyîb ettiği (güzelleştirdiği) gibi, Cenâb-ı Allah'ın dahî rızâsını mûcib olur. (46)

44- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 80.
45- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, I, 38.
46- bk. ibn Hibban, Sahih, II, 201; ibn Hacer, el-Metâlibü'l-âliye, I, 23.

٤٧ - اَلنَّظَافَةُ تَدْعُو اِلَى الاِيْمَانِ .

47- Nezâfete (temizliğe) riâyet ve müdâvemet (devamlı olarak itinâ göstermek) insanı kemâl-i îmana (tam ve sağlam bir inanca) davet eder.(47)

باب ماجاء فى الوضوء

Abdest

٤٨ - اِذَا تَوَضَّأَ اَحَدُكُمْ فَهُوَ فِى صَلاَةٍ مَالَمْ يُحْدِثْ .

48- Sizden; yâni müminlerden bir kimse dâimâ abdestli bulunmak niyyetiyle abdest alır ise abdesti bozulmadıkça namazda bulunmuş gibi me'cûr olur (sevap kazanır). (48)

٤٩ - تَعَوَّذُوا بِاللّٰهِ مِنْ وَسْوَسَةِ الْوُضُوءِ.

49- Abdest alırken vesâvis-i şeytaniyyeden (şeytanın vereceği evhâm ve vesveselerden) Cenâb-ı Hakk'a sığınınız. Yâni vesveseyi takîb etmeyiniz. (49)

٥٠ - مَنْ تَوَضَّأَ عَلَى طُهْرٍ كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ .

50- Sünnet-i seniyyeye tebean (tâbi olarak) abdesti olduğu halde tekrar abdest alan kimseye on hasenat (sevap) verilir. (50)

٥١ - اَلْوُضُوءُ عَلَى الْوُضُوءِ نُورٌ عَلَى نُورٍ .

51- Abdest üzerine abdest almak, nûr üzerine nûr kabilindendir. (51)

47- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 155.
48- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 9.
49- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 57.
50- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, I, 62, Ebû Dâvud, tahare 32; Tirmîzî, tahâre 42; ibn Mâce, tahâre 73.
51- Aclûnî, keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2898.

باب صلوة الفرائض وتركها وفضل الجماعة

Farz namazlar ve cemâatin fazîleti

٥٢ – لِكُلِّ شَيْءٍ عَلَمٌ وَعَلَمُ الْايمَانِ الصَّلٰوةُ .

52- Herşeyin bir alâmeti vardır. Îmânın alâmeti ise namazdır. (52)

٥٣ – اَوَّلُ مَايُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلٰوةُ فَاِنْ صَلَحَتْ صَلَحَ لَهُ سَائِرُ عَمَلِهِ وَاِنْ فَسَدَتْ فَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ.

53- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) muhâsebe-i ıbâd (kulların hesaba çekilmesi) namazdan bed'olunur (başlar). Bu hesab doğru verilirse âmâl-i sâirenin de kabûlüne yardımı olur. Aksi takdirde kadiyye (hüküm) ber-aks (tersine) olur. (53)

٥٤ – تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ اِلاَّ اَثَرَ السُّجُودِ .

52- bk. Tirmîzî, iman 9.
53- Tirmîzî, salât 188; Ebû Dâvud, salât 145; Nesâî, salât 9, tahrim 2; bk. ibn Mâce, ikâme 202.

54- Nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) müstahıkk-ı azâb olan (azâbı hakk eden) müminlerin vücudunu yakar. Fakat Cenâb-ı Hakk'a secde ederken yere musâdif olan (değen) âzâya dokunamaz. (54)

٥٥ – بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلٰوةِ .

55- İnsan ile küfür beyninde (arasında) yalnız terk-i salât (namaz kılmamak) vardır. Yâni namazı terketmek insanı küfre yaklaştırır. (55)

٥٦ – صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلٰوةَ الْفَذِّ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً .

56- Cemaatla edâ olunan namazın ecri münferiden (tek başına) kılınan namazın ecrinden yirmi beş derece efdaldir (daha fazîletlidir). (56)

٥٧ – لَيَنْتَهِيَنَّ رِجَالٌ عَنْ تَرْكِ الْجَمَاعَةِ اَوْ لَاُحَرِّقَنَّ بُيُوتَهُمْ .

57- Cemaata devam etmeyenler nedâmet etmezlerse (pişmanlık duyup tevbe etmezlerse) elbette evlerini yakarım. Yâni harîk (yangın) terk-i cemaat edenlere dünyada bir cezâ-yı âdildir (ilâhî adaletin bir cezâsıdır). Bu hadîs-i şerîfin bir mu'cize-i bahire (apaçık bir mucize) olduğu herkesce müsellem (kabûl edilmiş,) olsa gerektir. Zîrâ zamanımızda câmii ve cemaatı terkedenler çoğaldığından harîk (yangın) vukuu da hemen o nisbette çoğalıyor. (57)

٥٨ – مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِى جَمَاعَةٍ فَكَاَنَّمَا قَامَ نِصْفَ لَيْلِهِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِى جَمَاعَةٍ فَكَاَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ .

58- Bir kimse yatsı namazını cemaatle kılsa o gecenin nısfını (yarısını) ibadetle geçirmiş, kezâlik (aynı şekilde) sabah namazını cemaatle kılarsa geceyi kâmilen (bütünüyle) namaz ile ihyâ etmiş (değerlendirmiş) gibi olur. (58)

54- bk. Buhârî, ezan 129, rikak 52, tevhid 24; Müslim, iman 299, ibn Mâce, zühd 38.
55- Müslim, imân 134; Tirmizî, îman 9; ibn Mâce, ikâme 77; Dârimî, salât 29.
56- Buhârî, ezan 30; Müslim, mesâcid 249; Nesâi, îmâre 42.
57- ibn Mâce, mesâcid 17; Nesâi, cum'a 2.
58- Müslim, mesâcid 260; Ebû Dâvud, salât 47; Tirmîzî, mevâkit 50.

٥٩ – مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلاَتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللّٰهِ اِلاَّ بُعْداً .

59- Bir kimsenin kıldığı namaz, kendisini menhiyyattan men'etmezse (kötülüklerden alıkoymâzsa) o kimse için Cenâb-ı Allah'ın rahmetinden uzaklaşmadan başka bir fayda vermez. (59)

٦٠ – لاَصَلٰوةَ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ .

60- Taâm (yemek) hazır olduğu bir zamanda edâ edilen namaz nakıstır (eksiktir). Meğer ki vaktin fevtinden (kaçırılmasından) korkula. (60)

٦١ – اَلإِسْلاَمُ اَحْوَجُ اِلَى الْجَمَاعَةِ مِنَ الْجَمَاعَةِ اِلَى الإِسْلاَمِ .

61- Kuvvet bulmak için dîn-i islâmın cemâata olan ihtiyacı, sevâb almak için müminlerin cemaate olan ihtiyâcından ziyâdedir. (61)

٦٢ – بَيْنَ الْعَبْدِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلٰوةِ .

62- Abd ile (kul ile) şirk beyninde (arasında) terk-i salat (namazı terketme) vardır. Yâni salât terkedilince abd (kul) müşrik gibi olur. (62)

٦٣ – مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوةَ لَقِيَ اللّٰهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانٌ .

63- Namazını terkeden kimse vefat edince Cenâb-ı Allah'ı gadab sıfatıyla bulur. (63)

٦٤ – مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَسْكُنَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ .

64- Cennetin vasatında (ortasında) oturmasını arzu eden kimse cemaat namazından ayrılmasın. (64)

59- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 371, 441.
60- Müslim, mesâcid 67.
61- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 50.
62- bk. Müslim, iman 134; Ebû Dâvud, sünne 15; Tirmîzî, imân 9; ibn Mâce, ikâme 17.
63- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VII, 254.
64- bk. Tirmizî, fiten 7.

٦٥ – مَنْ لَمْ يُصَلِّ فَلَادِينَ لَهُ .

65- Namaz kılmayan kimse hiçbir din ihtiyar etmemiş gibidir. [65]

باب ماجاء فى الصلوة المسنونة

Sünnet namazlar

٦٦ – اَفْضَلُ الصَّلٰوةِ بَعْدَ الْمَكْتُوبَةِ الصَّلٰوةُ فِى جَوْفِ اللَّيْلِ .

66- Ferâizden (farzlardan) sonra namazların efdali geceleri kılınan teheccüd namazıdır. [66]

٦٧ – مَنْ حَافَظَ عَلٰى شَفْعَةِ الضُّحٰى غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ .

67- Salât-ı duhâ'ya (kuşluk namazına) devam edenin günah-ı sağîresi (küçük günahları) mağfur olur (bağışlanır) velev ki deniz köpüğü kadar çok olsun. [67]

٦٨ – مَنْ صَلّٰى فِى الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ اثْنَتَىْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعاً بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتاً فِى الْجَنَّةِ .

68- Bir gün bir gecede oniki rekat sünnet-i müekkedeye devam eden kimse için Cenâb-ı Allah cennette bir köşk halk eder (hazırlar). [68]

٦٩ – مَنْ صَلّٰى قَبْلَ الْعَصْرِ اَرْبَعاً حَرَّمَهُ اللّٰهُ عَلَى النَّارِ .

65- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, III, 366.

66- Müslim, siyâm 202, 203; Ebû Dâvud, savm 55; Tirmîzî, mevâkit 207, 45; Nesâî, kıyâmü'l-leyl 6.

67- Ebû Dâvud, vitr 24; Tirmîzî, deâvât 59; Nesâî, sehv 96; ibn Mâce, ikâme 187, edeb 56.

68- Tirmîzî, salât 189; ibn Mâce, ikâme 187; Müslim, müsâfirîn 101, 102, 103; Ebû Dâvud, tatavvu 1.

69- İkindi namazından mukaddem (önce) dört rekât sünnet namazına devam edenleri Cenâb-ı Allah nâr ile muazzeb etmez (cehennem azâbına sokmaz). (69)

٧٠ – مَنْ صَلّٰى سِتَّ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ قَبْلَ اَنْ يَتَكَلَّمَ غُفِرَ لَهُ بِهَا ذُنُوبُ خَمْسِينَ سَنَةً .

70- Akşam namazından sonra kable't-tekellüm (dünya kelâmı konuşmadan) altı rekat sünnet kılmaya devam edenlerin elli senelik günah-ı sagîresi (küçük günahları) mağfur olur (bağışlanır). (70)

٧١ – مَنْ تَرَكَ سُنَّتِى فَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الْخَاسِرِينَ .

71- Sünnetimi terkeden kimse ındallah (Hakk katında) hâsirîn gürûhundan (zarara uğrayanlar tâifesinden) olur. (71)

69- bk. Tirmîzî, salât 201; Nesâî, imâme 65.
70- Tirmîzî, mevâkit 204.
71- bk. Tirmîzî, kader 17; Dârimî, mukaddime 22, 16.

باب فضل رمضان ومطلق الصوم

Ramazan ve orucun fazîleti

٧٢ - إِنْبَسِطُوا فِى النَّفَقَةِ فِى شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِنَّ النَّفَقَةَ فِيهِ كَالنَّفَقَةِ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ .

72- Ramazan-ı şerîfte nafakalarınızı vüs'atlendiriniz (çok kimseyi yedirip içiriniz) . Zîra bu tevsî (nafakayı çoğaltıp yedirip içirme işi) mevk-ı muhârebede (savaş alanında) aç kalan gâzîleri doyurmak kadar câlib-i ecir ve sevâbdır (ecirli ve sevâbı bol) bir iştir. (72)

٧٣ - إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ .

73- Ramazân-ı şerîfin dühûlüyle (girmesiyle) nüzûl-i rahmet için cennet kapıları küşâd (açıldığı) ve menâhîden ictinab (yasaklardan sakınma) sebebiyle ebvâb-ı cehennem (cehennem kapıları) mesdûd olduğu (kapandığı) gibi şeytanlar da zincir ile bağlı ve mahbûs olurlar (habso-

72- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, I, 110.

lunurlar). Şurası da şâyân-ı beyandır (açıklanmalıdır) ki fazâil-i mezkûre (bu sayılan fazîletler) oruçlarını şer-i şerîfe tatbikeden (islamî emirlere uygun olarak tutan) hürler içindir. Yoksa nefşe esîr (köle) olanlar velevki şeyâtîn (şeytanlar) mahbûs olsun yine mazhar-ı hayr olamazlar.[73]

٧٤ – سَيِّدُ الشُّهُورِ شَهْرُ رَمَضَانَ وَاَعْظَمُهَا حُرْمَةً ذُوالْحِجَّةِ .

74- Ayların efdali (en fazîletlisi) Ramazan-ı şerîf ve ziyâde muhteremi ise Zilhicce'dir. [74]

٧٥ – صَوْمُ اَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ رَجَبَ كَفَّارَةُ ثَلاثِ سِنِينَ وَالثَّانِي كَفَّارَةُ سَنَتَيْنِ وَالثَّالِثُ كَفَّارَةُ سَنَةٍ ثُمَّ كُلُّ يَوْمٍ شَهْراً .

75- Receb-i şerîf'in birinci gününde oruç tutmak üç senelik ve ikinci günü sâim (oruçlu) olmak iki senelik ve yine şehr-i mezkûrun (bu ayın) üçüncü günü oruçlu bulunmak bir senelik günah-ı sağîre (küçük günahlara) keffâret olur. Bunlardan sonra beher günü bir aylık sağîr (küçük) günâhın afv ve mağfiretine (bağışlanmasına) medar olur. [75]

٧٦ – صَوْمُ يَوْمِ عَرَفَةَ تُكَفِّرُ سَنَتَيْنِ مَاضِيَةً وَمُسْتَقْبَلَةً وَصَوْمُ عَاشُورَاءَ يُكَفِّرُ سَنَةً مَاضِيَةً .

76- Yevm-i arefede (arefe gününde) oruç tutmak mâzî ve müstakbelden birer senenin günah-ı sağîresine (küçük günahına) keffâret olur. Savm-ı Âşûre (Aşure gününün orucu) ise yalnız geçmiş olan bir senelik günâhına keffâret olur. [76]

٧٧ – اَلصَّائِمُ فِي عِبَادَةٍ مَالَمْ يَغْتَبْ مُسْلِماً اَوْ يُؤْذِهِ .

77- Sâim (oruçlu) olan kimse bir mümini gıybet veyahut ezâ ve cefâ etmedikçe iftar edinceye kadar ibâdettedir. [77]

73- Buhârî, savm 5, bedü'l-halk 11; Müslim, sıyam 2; Nesâî, siyâm 4, 5.
74- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 37.
75- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 48.
76- Ahmed b. Hanbel, V, 296, 297, 304, 128.
77- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 51.

٧٨ - عَجِّلُوا الْإِفْطَارَ وَأَخِّرُوا السَّحُورَ .

78- İftarda taaccül (acele), sahûr için tehir ediniz (sahuru imsak vaktine doğru geciktiriniz). (78)

٧٩ - مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَأَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصَوْمِ الدَّهْرِ .

79- Bir kimse Ramazan-ı şerîf'i sâim (oruçlu) olup sitte-i Şevvâl'i (Şevval'den altı günü) dahî ona tabi ederse (oruçlu geçirirse) seneyi kâmilen (baştan sona) oruç tutmuş gibi olur. (79)

٨٠ - مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ايمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

80- Ramazan-ı şerîfte sıdk ve yakîn ile (hakkını vererek) oruç tutanlar, namazlarını terketmeksizin salât-ı terâvihi (teravih namazını) da edâ etseler günâh-ı sağîreleri (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır). (80)

٨١ - مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ ايمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

81- Kadir gecesini sıdk ve yakîn ile (hakkını vererek) ihyâ eden mümin-i kâmilin günâh-ı sağîreleri (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır). (81)

٨٢ - مَنْ وَجَدَ تَمْرًا فَلْيُفْطِرْ عَلَيْهِ وَمَنْ لَا فَلْيُفْطِرْ عَلَى الْمَاءِ فَإِنَّهُ طَهُورٌ.

82- Sâim (oruçlu) olan kimse hurma ile iftar etsin, bulamadığı hâlde su ile iftar eylesin ki su tahûrdur (temizdir). (82)

٨٣ - لَيْسَ فِي الصَّوْمِ رِيَاءٌ .

78- Tirmîzî, savm 13; ibn Mâce, sıyâm 24; Dârimî, savm 11.
79- ibn Mâce, sıyam 33; Tirmîzî, savm 52, 45, 53; Müslim, sıyam 204.
80- Buhârî, îman 27; Müslim, müsâfirîn 173, 174; Ebû Dâvud, ramazan 1; Tirmizî, savm 1; Nesâî, kıyâmü'l-leyl 3, sıyam 39; ibn Mâce, ikâme 173, sıyam 2.
81- Buhâri,iman 27, 25, 28, 35, savm 6, terâvîh 1; Müslim, müsâfirîn 173, 176; Ebû Dâvud, ramazan 1; Tirmîzî, savm 1; Nesâî, sıyâm 39; ibn Mace, sıyam 2, 39.
82- Ebû Dâvud, savm 21; Tirmîzî, zekat 26; Nesâî, sıyam 28; ibn Mâce, sıyam 25.

83- Savmda (oruçta) riya tasavvur olunmaz. (83)

٨٤ - مَنْ صَامَ سِتًّا بَعْدَ الْفِطْرِ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرَ .

84- Iyd-i fıtrdan (Ramazan bayramından) sonra altı gün oruç tutan kimse o seneyi kâmilen (baştan sona) oruç tutmuş gibi olur. (84)

83- Münâvî, Künüzü l-hakâik, s. 125.
84- bk. ibn Mâce, sıyam 33; Tirmîzî, savm 52, 45.

باب الزكات ومانعيه

Zekât ve zekatı terkedenler

٨٥ – حَصِّنُوا اَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَدَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَدَقَةِ وَاَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ الدُّعَاءَ .

85- İ'tâ-yı zekât ile (zekâtını vermek sûretiyle) malınızı muhâfaza, fukarâya tasadduk ile (fakirlere sadaka vererek) hastalarınızı tedâvi, duâ ve tazarru (yalvarma) ile belâ ve mesâibi (musîbetleri) redd (def') ediniz. (85)

٨٦ – مَانِعُ الزَّكَاةِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِى النَّارِ.

86- Malının zekâtını i'tâ etmeyen (vermeyen) yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) nâr-ı cahîmdedir (cehennem ateşindedir). (86)

٨٧ – اَلْمُعْتَدى فِى الصَّدَقَةِ كَمَانِعِهَا .

85- Münâvî, Kunûzü'l-hakâik, s. 63.
86- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 160.

87- Malının zekâtını müstahakkı olmayana (zekât düşmeyen kimseye) veren, zekât vermemiş gibi olur. [87]

٨٨ – تَمَامُ إِسْلاَمِكُمْ اَدَاءُ الزَّكَاةِ .

88- İslâmiyyetinizin kemâli (tam oluşu) edâ-yı zekâta mütevakkıftır (zekât vermenize bağlıdır). [88]

٨٩ – مَانَقَصَتْ زَكَاةٌ مِنْ مَالٍ .

89- Re's-i maldan (sermayeden) zekâtın ihrâcı (çıkarılıp verilmesi) serveti tenkis etmez (azaltmaz). Yâni bir kimse malının zekâtını verirse bereketini tezyîd etmiş olur. [89]

٩٠ – مَانِعُ الزَّكَاةِ يُطَوَّقُ بِشُجَاعٍ اَسْوَدَ .

90- Zekât vermeyenlerin boyunlarına yevm-i kıyamette (kıyâmet gününde) halka gibi siyah bir yılan geçirilir. [90]

٩١ – مَنْ صَلَّى صَلاَةً وَلَمْ يُؤَدِّ الزَّكَاةَ فَلاَ صَلاَةَ لَهُ .

91- Zekât vermeyenlerin kıldıkları namaz, şâyân-ı kabûl (kabûl edilmeye lâyık) olamaz. [91]

٩٢ – لاَيَقْبَلُ اللّٰهُ الاِيمَانَ وَالصَّلاَةَ اِلاَّ بِالزَّكَاةِ .

92- Cenâb-ı Hakk, zekât vermeyenlerin îmân ve salâtını (namazını) kabûle şâyân buyurmaz. [92]

87- Tirmîzî, zekat 19; Ebû Dâvud, zekat 5; ibn Mâce, zekat 14.
88- Münâvî, Künüz'ül-hakâik, s. 58.
89- Müslim, birr 69; Tirmizî, birr 82; Dârimî, zekat 34.
90 bk.. Buhârî, savm 3 ; ibn Mâce, savm 2.
91- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 143.
92- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 183.

باب ماجاء فى الحجّ والعمرة والحجر الاسود

Hacc, Umre ve Hacer-i Esved

٩٣ – حُجُّوا فَإِنَّ اَلْحَجَّ يَغْسِلُ الذُّنُوبَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرْنَ .

93- Hacc ediniz; zâhirdeki kirleri su izâle ettiği gibi, günahları dahî hacc-ı şerîf imhâ eder. (93)

٩٤ – اَلْحَاجُّ فِى ضَمَانِ اللّهِ مُقْبِلاً وَمُدْبِراً .

94- Huccâc-ı zevi'l-ibtihâc (hacc sevincine erenler) zehâb ve iyâblarında (gidiş-gelişlerinde) Cenâb-ı Allah'ın hıfz ve himâyesindedir. (94)

٩٥ – اَلْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ اِلاَّ الْجَنَّةُ .

95- İhtilât-ı mehârimden masûn kalan (yasaklarından sakınılarak yapılan) hacc için cennetten başka bir cezâ (karşılık) yoktur. (95)

93- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 151.
94- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 64.
95- Buhârî, umre 1; Müslim, hacc 437; Tirmîzî, hacc 2, 88; Nesâî, hacc 3, 5, 6; ibn Mâce, menâsik 3.

٩٦ - اَلْحَجَرُ الْاَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ وَكَانَ اَشَدَّ بَيَاضاً مِنَ الثَّلْجِ حَتَّى سَوَّدَتْهُ خَطَايَا اَهْلِ الشِّرْكِ .

96- Haceru'l-esved, Cennetten gelmedir. Kardan beyaz olduğu halde ehl-i şirkin (müşriklerin) günahından müteessiren (etkilenerek) siyahlanmıştır. (96)

٩٧ - مَنْ حَجَّ فَزَارَ قَبْرِى بَعْدَ وَفَاتِى كَانَ كَمَنْ زَارَنِى فِى حَيَاتِى .

97- Bir kimse hacc eder ve ba'dehû (arkasından) kabrimi ziyaret eylerse hayatımda beni ziyâret etmiş gibi olur. (97)

٩٨ - اَلْحَجُّ مِنَ الْجِهَادِ .

98- Şer'-i şerîfe muvafık (islâmî esaslara uygun) olan hacc , cihaddan ma'dûddur (sayılmıştır). (98)

٩٩ - اَلْعُمْرَةُ هِىَ الْحَجُّ الْاَصْغَرُ .

99- Umre, hacc-ı asgar (küçük hacc) demektir. (99)

١٠٠ - مَنْ حَجَّ وَلَمْ يَزُرْنِى فَقَدْ جَفَانِى .

100- Bir kimse hacc ettikten sonra beni ziyaret etmezse bana cefâ etmiş olur. (100)

96- Buhârî, hacc 56; Tirmizî, hacc 35, 43, kıyâme 15;Nesâî,menasik 145;ibn Mâce,menâsik 27.
97- Dârekutnî, Sünen, II, 278; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, V, 246.
98- Buhârî, cıhâd 62; İbn Mâce, menâsik 44; Nasâî, hacc 4.
99- Dârekutnî, Sünen, II, 285.
100- Münâvî, Künüzü'l-hakâik, s. 140.

باب ماجاء فى فضل ابى بكر الصديق

Hz. Ebû Bekir'in fazîleti

١٠١ – اَبُو بَكْرٍ خَيْرُ النَّاسِ اِلاَّ اَنْ يَكُونَ نَبِيًّا

101- Nebî müstesnâ olduğu halde Ebû Bekir herkesten efdaldir. (101)

١٠٢ – اَبُو بَكْرٍ مِنِّى وَاَنَا مِنْهُ وَاَبُو بَكْرٍ اَخِى فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

102- Ebû Bekir benden, ben Ebû Bekir'denim. Ebû Bekir, dünya ve âhirette kardeşimdir. (102)

١٠٣ – مُرُوا اَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ .

103- Ebû Bekir es-Sıddîk'a deyiniz imam olup nâs'a (halka) namaz kıldırsın. *Bu hadîs-i şerîf dahî Hazret-i Sıddîk'ın hilâfetine işaret olan hadislerdendir.* [103]

101- Suyûtî, el-Câmius-sağîr, I, 6.
102- Tirmîzî, menâkib 20; Buhârî, fedâilü's-sahâbe 5.
103- Dârekutnî, Sünen, I, 398; İbn Hibban, Sahih, III, 280, IX, 14.

١٠٤ - اَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ اُمَّتِى اَبُو بَكْرٍ .

104- Ümmetimden en evvel cennete dâhil olan (giren) Ebû Bekir'dir. (104)

١٠٥ - اَلنَّاسُ كُلُّهُمْ يُحَاسَبُونَ اِلاَّ اَبُو بَكْرٍ .

105- Yevm-i kıyamette herkesle hesap görülür, ancak Ebû Bekir müstesnâdır. (105)

باب ماجاء فى فضل ابى بكر وعمر

Ebû Bekir ve Ömer'in fazîleti

١٠٦ - اَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ سَيِّدَا كُهُولِ اَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْاَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ اِلاَّ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ .

106- Enbiyâ ve mürselin (nebî ve rasûl peygamberler) müstesnâ oldukları halde Ebû Bekir ve Ömer cennette bulunan bilcümle kamillerin (bütün büyüklerin) seyyididirler. (106)

١٠٧ - اَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ مِنِّى بِمَنْزِلَةِ السَّمْعِ وَالْبَصَرِ مِنَ الرَّأْسِ .

107- Ebû Bekir ve Ömer benim için başa nisbetle semi ve basar (göz ve kulak) gibi aziz ve mühimdirler. (107)

١٠٨ - عَلِىٌّ وَفَاطِمَةُ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ اَهْلِى وَاَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ اَهْلُ اللّٰهِ وَاَهْلُ اللّٰهِ خَيْرٌ مِنْ اَهْلِى .

108- İmam Alî ve Fatıma ve Hasan ve Hüseyin benim ehlimdir ve Ebû Bekir ve Ömer ehlullahdır. Ehlullah ise benim ehlimden efdaldir.

104- Münâvî, Künüzü'l-hakâik, s. 47.
105- Münâvî, Künüzü'l-hakâik, s. 155.
106- Tirmizî, menâkib 16; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 80.
107- bk. Tirmîzî, menâkıb 16.

١٠٩ – اِقْتَدُوا بِالَّذِينَ مِنْ بَعْدِى اَبِى بَكْرٍ وَعُمَرَ .

109- Benden sonra gelen hulefâma (halifelerime) iktidâ ediniz (uyunuz). Onlar Ebû Bekir ve Ömer'dir. (109)

١١٠ – اِنَّ اللّٰهَ اَيَّدَنِى بِاَرْبَعَةِ وُزَرَاءَ اِثْنَيْنِ مِنْ اَهْلِ السَّمَاءِ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَاِثْنَيْنِ مِنْ اَهْلِ الْاَرْضِ اَبِى بَكْرٍ وَعُمَرَ .

110- Cenâb-ı Allah beni vüzerâ-i erbaa (dört yardımcı) ile müeyyed buyurdu (güçlendirdi). İkisi ehl-i semâdan (gök ehlinden) yâni Cebrâîl ve Mîkâil ve ikisi de ehl-i arzdan (yeryüzü halkından) yâni Ebû Bekir ve Ömer hazarâtıdır. (110)

١١١ – حُبُّ اَبِى بَكْرٍ وَعُمَرَ مِنَ الْاِيمَانِ وَبُغْضُهُمَا كُفْرٌ .

111- Ebû Bekir es-Sıddık ve Ömeru'l-Faruk -radıyallahu teâlâ anhümâ- Efendilerimiz hazarâtına muhabbet (sevgi) îmandan olup buğzları (onları sevmemek ve nefret) ise küfürdür.(111)

١١٢ – سَيِّدُ كُهُولِ اَهْلِ الْجَنَّةِ اَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَاَنَّ اَبَا بَكْرٍ فِى الْجَنَّةِ مِثْلُ الثُّرَيَّا فِى السَّمَاءِ .

112- Ehl-i cennet (cennet halkının) kâmillerinin (ileri gelenlerinin) seyyidi (efendisi) Ebû Bekir ve Ömer hazarâtıdır. Tahkîka (şüphesiz) Ebû Bekir cennet ehli meyanında (arasında) semâda süreyyâ yıldızı gibi parlaktır. (112)

١١٣ – مَاقَدَّمْتُ اَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَدَّمَهُمَا .

113- Benden sonra hilâfetin Ebû Bekir ve ondan sonra Ömer hazarâtına intikali için vuku bulan işâretlerim kendiliğimden olmadı. Belki Cenâb-ı Allah bu iki zâtı sâirlerine takdim buyurdu (diğerlerinin önüne geçirdi). *Bunun hikmeti ise bâr-ı nübüvvet-i Muhammediyye'yi (Pey-*

109- Tirmîzî, menâkıb 16, 37; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, V, 382, 385.
110- bk. Tirmîzî, menâkıb 16.
111- bk. Ahmed b. Hanbel, V, 285, VI, 7.
112- bk. Tirmizî, menâkıb 16, 37 ibn Mâce, mukaddime 11: Ahmed b. Hanbel, I, 80.

gamberimizin peygamberlik yükünü) münhasıran (özellikle) müşârun ileyhima (adı geçen bu iki) efendilerimizin hâmil ve hâiz olması (taşıyıp yüklenmesi) ve bâr-ı nübüvvet (peygamberlik yükü), bâr-ı velâyetin (velilik yükünün) fevkında (üstünde) bulunmasıdır.[113]

١١٤ - اَلْخَلِيفَةُ مِنْ بَعْدِى أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ يَقَعُ الْاِخْتِلَافُ .

114- Benden sonra makam-ı hilâfet Ebû Bekir'in, ve ondan sonra Ömer'indir. Bunlardan sonra ihtilâf zuhûr eder. [114]

باب فى فضل عمر

Hz. Ömer'in fazîleti

١١٥ - اِنَّ اللّٰهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلٰى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ .

115- Cenâb-ı Allah, kelime-i hakkı Hazret-i Ömer'in lisan ve kalbinden cârî buyurdu (Hazret-i Ömer hak lisânıyla konuşur). [115]

١١٦ - اَلْحَقُّ (وفى رواية) اَلصِّدْقُ مَعَ عُمَرَ حَيْثُ كَانَ .

116- Hakk "yahut" sıdk (doğruluk) Ömer iledir. Nerede olursa olsun. [116]

١١٧ - لَوْ كَانَ بَعْدِى نَبِىٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ .

117- Eğer benden sonra bir nebî olaydı Ömer ibnu'l-Hattâb olurdu. [117]

١١٨ - مَاطَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلٰى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ .

113- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 153.
114- Münâvî, Künüzü'l-hakâik, s. 69
115- Tirmîzî, menâkıb 17, 19; ibn Mâce, mukaddime 11; Ebû Dâvud, imâre 18.
116- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 157.
117- Bk. Buhârî, edeb 109; ibn Mâce, cenâiz 27.

118- Hazret-i Ömer'den hayırlı bir zât üzerine güneş doğmamıştır. *[Bu hadis-i şerif, İmam Ömer'in zaman-ı hilâfetlerinde (halifeliği döneminde) nâil olacakları makamı tebşîrdir (müjdelemedir). Yoksa Hazret-i Sıddîk'ın ondan efdal olduğu ahâdîs-i şerîfe ile müsbettir (sabit olmuştur).]* (118)

١١٩ – اَللّٰهُمَّ اَعِزَّ الدِّينَ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

119- Allah'ım, dîn-i İslâm'ı Ömer ibnu'l-Hattâb ile azîz et (119)

١٢٠ – رِضَاءُ اللّٰهِ رِضَاءُ عُمَرَ وَرِضَاءُ عُمَرَ رِضَاءُ اللّٰهِ .

120- Cenâb-ı Allah'ın rızâsı Ömer'in, Ömer'in rızâsı Allah'ın rızâsıdır. (120)

١٢١ – عُمَرُ مَعِي وَاَنَا مَعَ عُمَرَ وَالْحَقُّ مَعَ عُمَرَ حَيْثُ كَانَ .

121- İmam Ömer benimle'dir. Ben dahî onunlayım. Hak ise her nerede olursa olsun Ömer'den ayrılmaz. (121)

١٢٢ – لَوْ لَمْ اُبْعَثْ فِيكُمْ لَبُعِثَ عُمَرُ فِيكُمْ .

122- Eğer içinizde ben vazîfe-i risâletle (peygamberlik göreviyle) ba'solunmasaydım (gönderilmeseydim) bu vazîfe İmam Ömer'e tevdi olunurdu (verilirdi). (122)

باب فى فضل عثمان

Hz. Osman'ın fazîleti

١٢٣ – عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَلِيِّى فِى الدُّنْيَا وَوَلِيِّى فِى الْآخِرَةِ .

118- Hâkim, Müstedrek, III, 90.
119- Tirmîzî, menâkib 17; ibn Mâce, mukaddime 11.
120- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 75.
121- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 92.
122- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 124.

123- Osman bin Affân hazretleri dünyada ve âhirette herkesten ziyâde bana karîbdir (yakındır). (123)

١٢٤ – عُثْمَانُ اَحْيٰى اُمَّتِى وَاَكْرَمُهَا .

124- İmam Osman hazretleri ümmetimde hayâ ve sehâ ile mevsûf olanların (cömertlik sıfatı taşıyanların) birincisidir. (124)

İzahı: *İmam müşarun ileyh (Adı geçen halife) yalnız kölelerinden iki bin dört yüz neferini fî-sebilillah (Allah yolunda) âzâd buyurduğu mervîdir (rivayet olunmaktadır).*

١٢٥ – لِكُلِّ نَبِىٍّ رَفِيقٌ فِى الْجَنَّةِ وَرَفِيقِى فِيهَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ .

125- Cennette her nebî için bir refîk-ı mahsûs (özel arkadaş) var. Benim de refîkım Osman bin Affân'dır. (125)

١٢٦ – لَيَدْخُلَنَّ بِشَفَاعَةِ عُثْمَانَ سَبْعُونَ اَلْفاً كُلُّهُمْ قَدِاسْتَوْجَبُوا النَّارَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ .

126- Cehenneme müstahak olanlardan yetmiş bin şahıs, Hazret-i Osman'ın şefaatıyla bilâ-hısâb (hesap görmeden) cennete dâhil olurlar (girerler). (126)

١٢٧ – عُثْمَانُ رَفِيقِى مَعِى فِى الْجَنَّةِ .

127- İmam Osman, cennette benimledir ve refîkımdır.(127)

باب فى فضل على

Hz. Alî'nin fazîleti

١٢٨ – اَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِىٌّ بَابُهَا فَمَنْ اَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِ الْبَابَ .

123- Suyutî, el-Camiu's-sağir, II 61
124. İbn Mâce, Mukaddime, 11; Ahmed b. Hanbel, I, 74, III, 184, 281; Ebû Nuaym, Hilye, I, 56.
125- Tirmîzî, menâkıb, 18; ibn Mâce, mukaddime 11.
126- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 140.
127- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 88.

128- Ben ilmin medînesiyim (şehriyim), İmam Ali de kapısıdır. İlmi isteyen kapısına müracaat etsin.(128)

İzahı: Bu hadis-i şerîf, İmam Ali hazretlerinin ulûm-i dîniyyede (dînî ilimlerde) olan hazz-ı vâfirini (büyük hissesini) isbât ediyor, mesâil-i dîniyyeden bir mes'ele için Hazret-i Muâviye'ye müracaat olunduğu sırada: "İmam Alî hazretlerine müracaat ediniz, zîra benden â'lemdir (daha bilgilidir)" cevâbını verirdi.

١٢٩ - ذِكْرُ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ .

129- İmam Alî hazretlerinin fazâil ve menakıbını (fazilet ve menkıbelerini) zikreylemek, yahut hakkında: -radıyallahu anh- söylemek ibadettir. (129)

İzahı: "Esmâullah'ın mâadâsı (Allah'ın isimlerinden başkasıyla) zikrolunmaz" diye itirâz olunmasın; zîra " ذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةٌ " (salihleri anmak keffarettir), " تَنَزَّلُ الرَّحْمَةُ عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ. " (salihlerin anıldığı yere rahmet iner.) gibi ahâdîs-i şerîfe dahî bu mânâyı müeyyiddir (teyid eder).

١٣٠ - عَلِيٌّ اَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

130- İmam Alî, dünyada ve âhirette kardeşimdir. (130)

١٣١ - عَلِيٌّ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هٰرُونَ مِنْ مُوسٰى اِلَّا اَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي .

131- İmam Alî'nin bana olan nisbeti Hârûn'un Mûsâ -aleyhisselâm-'a olan nisbeti gibidir. Şu kadar var ki benden sonra kimse için nübüvvet olamaz (peygamberlik yoktur).(131)

İzahı: Bu hadîs-i şerîften anlaşılan nisbet, nisbet-i nübüvvet veyahut kendinden sonra intikal-i hilâfet (halîfeliğin Alî'ye intikali) değildir. Zîrâ Hârûn -aleyhisselâm-, Mûsâ -aleyhisselâm-'dan evvel dâr-ı ukbâya (âhirete) teşrif buyurmuşlardır. Belki maksad-ı Risalet penâhileri (Peygamberimiz'in bu sözden maksadı) Tebük gazâsına teşriflerinde İmam Ali

---

128- Tirmîzî, menâkıb 20.

129- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 20.

130- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 69.

131- Buhârî, Fedâilü ashâbîn-nebî 3; Tirmizî, menâkıb 20; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 170.

hazretlerini istihlâf buyurdukları mânâdır (O'nu yerine vekîl bırakmasına işârettir).

١٣٢ - عِنْوَانُ صَحِيفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيِّ بْنِ اَبِى طَالِبٍ .

132- Müminin sahîfe-i âmalinin (amel defterinin) alâmeti İmam Ali hazretlerinin muhabbetidir.(132)

١٣٣ - مَنْ اَحَبَّ عَلِيًّا فَقَدْ اَحَبَّنِى وَمَنْ اَبْغَضَ عَلِيًّا فَقَدْ اَبْغَضَنِى .

133- Bir kimse Alî'yi severse beni sevmiş olur. Ve Alî'ye buğz eden bana buğzetmiş olur.(133)

١٣٤ - حُبُّ عَلِيٍّ حَسَنَةٌ لاَتَضُرُّ مَعَهَا سَيِّئَةٌ.

134- İmam Ali hazretlerinin muhabbeti öyle bir güzel şeydir ki onun sâhibine günah zarar veremez. Yâni günah işlemez ki zarar versin. *Binâen aleyh ahkam-ı şer'iyye (islâmî hükümler) hılâfında hareket edenlerde biliniz ki İmam Muşarun ileyh'in (İmam Alî'nin) muhabbeti yoktur.*(134)

١٣٥ - عَادَى اللّٰهُ مَنْ عَادَى عَلِيًّا .

135- İmam Ali hazretlerine adâvet eden (düşmanlık besleyen) kimseye Cenâb-ı Allah aduvv (düşman) olsun! *Lâkin ictihâd üzerine olan ihtilâf-ı ashâba (sahâbîlerin görüş ayrılığına) adâvet ıtlak olunamaz (düşmanlık denilemez).*(135)

١٣٦ - عَلِيٌّ وَشِيعَتُهُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

136- İmam Ali hazretleriyle kavlen ve fiilen (söz ve davranışla) etbâ ve ensârı olanlar (O'nun yolundan gidip O'na yardım edenler) yevm-i kıyamette faiz ve ihsân-ı ilâhiyyeyi haizdirler (kıyamet gününde kurtuluşa ererek ilâhî ihsanlara kavuşacaklardır). (136)

132- Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 235.
133- Hâkim, Müstedrek, III, 135.
134- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 62.
135- bk. İbn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 118, 119.
136- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 62.

١٣٧ – اَلنَّظَرُ اِلٰى وَجْهِ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ .

137- İmam Ali hazretlerinin vech-i şerîflerine (mübarek yüzüne) bakmak ibâdet makamına kaimdir (ibadet yerine geçer). (137)

باب ماجاء فى فضل الحسن والحسين

Hasan ve Hüseyn'in fazîleti

١٣٨ – اَتَانِى مَلَكٌ فَسَلَّمَ عَلَيَّ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ لَمْ يَنْزِلْ قَبْلَهَا فَبَشَّرَنِى اَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ اَهْلِ الْجَنَّةِ وَاَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ اَهْلِ الْجَنَّةِ .

138- Bir melek semâdan birinci defa olarak bana gelip selâm verdi. Hasan ile Hüseyin, şebâb-ı ehl-i cennetin (cennetlik gençlerin) seyyidleri (efendileri) ve Fatımatu'z-Zehrâ nisâ-i ehl-i cennetin (cennetlik kadınların) seyyidesi (efendisi) olduğunu tebşîr eyledi (müjdeledi).(138)

١٣٩ – اَحَبُّ اَهْلِ بَيْتِى اِلَيَّ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ .

139- Ehl-i beyt'im meyânında (arasında) ziyâde sevdiğim Hasan ve Hüseyin'dir. (139)

١٤٠ – اِنَّ ابْنِى هٰذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللّٰهَ اَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

140- Tahkika (şüphesiz) benim bu mahdumum (oğlum) yâni Hasan -radıyallahu anh- büyük bir zattır. Me'mûl ederim ki (umarım ki) Cenâb-ı Hakk iki azîm (büyük) ordu içinde tekevvün edecek (oluşacak) olan münâzaayı bununla ıslah buyursun.(140)

137- Ebû Nuaym, Hilye, V, 58.
138- Tirmîzî, menâkıb 30; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 80, III, 62.
139- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 5.
140- Buhârî, sulh 9; fedâilü ashâbîn-nebî, 22, fiten 20; Ebû Dâvud sünne 12, mehdî 8; Tirmîzî, menâkıb30; ibn Mace, cum'a 27.

İzahı: Vakıa İmam Muşarun ileyh (Hasan) hazretlerinin zaman-ı hilâfetlerinde (halîfeliği döneminde)ve taht-ı kumandasında (komutası altında) bulunan kırk-elli bin kadar asker ile Hazret-i Muâviye'ye tâbi olan asâkir-i kesire (kalabalık askerler) arasında muhârebe vukuuna ramak kalmış iken (nerede ise birbirlerine girecekleri sırada) İmam Hasan -radıyallahu anh- Efendimiz uhdesindeki hilâfeti Hazret-i Muâviye'ye terkederek âteş-i fitneyi ıtfâya (fitne ateşini söndürmeye) inâyet buyurmuşlardır (yardımcı olmuşlardır).

١٤١ – مَنْ اَحَبَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ اَحَبَّنِى وَمَنْ اَبْغَضَهُمَا فَقَدْ اَبْغَضَنِى .

141- Hazret-i Hasan ile Hazret-i Hüseyn'i seven tahkîka (gerçekten) beni sevmiş ve onlara buğz eden (nefret edip sevmeyen) muhakkak bana buğz etmiş olur. (141)

١٤٢ – مَنْ اَحَبَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ اَحَبَّنِى .

142- Hasan ve Hüseyn'i seven kimse muhakkak beni sevmiş olur. (142)

باب فضل فاطمة الزهراء

Hz. Fâtımatu'z-Zehrâ'nın fazîleti

١٤٣ – اَحَبُّ اَهْلِى اِلَىَّ فَاطِمَةُ .

143- Ehl-i beyt'im meyânında (arasında) en ziyade sevdiğim Fâtımâ'dır.(143)

١٤٤ – سَيِّدَةُ نِسَاءِ اَهْلِ الْجَنَّةِ اَرْبَعٌ مَرْيَمُ وَفَاطِمَةُ وَخَدِيجَةُ وَآسِيَةُ .

144- Cennet hanımlarının ekâbiri (büyükleri) dörttür. Onlar: Meryem ve Fatıma ve Hatice ve Âsiye hazârâtıdır. (144)

141- ibn Mâce, mukaddime 11.
142- bk. ibn Mâce, mukaddime 11.
143- bk. ibn Mâce, cenâiz 64.
144- bk. Tirmîzî, menâkıb,30; ibn Mâce, mukaddime 11.

١٤٥ - فاطِمَةُ بِضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ اَغْضَبَهَا اَغْضَبَنِي .

145- Fâtımatu'z-Zehrâ benden bir cüzdür. O'nu gadaplandıran beni gadaplandırmış (öfkelendirmiş) olur. (145)

١٤٦ - فاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِساءِ اَهْلِ الْجَنَّةِ اِلاَّ مَرْيَمُ ..

146- Hazret-i Meryem müstesnâ olduğu hâlde Fâtımatu'z-Zehrâ cennet kadınlarının büyüğüdür. (146)

باب في فضل عائشة

Hz. Âişe'nin fazîleti

١٤٧ - اَحَبُّ النِّساءِ اِلَيَّ عائِشَةُ وَمِنَ الرِّجالِ اَبُوها .

147- Nisvan (hanımlar) içinde ziyâde sevdiğim Âişe, ricâlden (erkeklerden) ise pederi olan Hazret-i Sıddîktır. (147)

١٤٨ - اَحَبُّ النّاسِ اِلَيَّ عائِشَةُ .

148- Nasın (insanların) bana en sevgilisi Âişe-i Sıddîka'dır. (148)

١٤٩ - عائِشَةُ زَوْجَتِي فِي الْجَنَّةِ .

149- Âişe-i Sıddîka, cennette refîkamdır (eşimdir). (149)

145- Buhârî, fedâilü's-sahâbe, 12, 16, 29, nikah 109; Müslim, fedâilü's-sahâbe 93, 94; Ebû Dâvud, nikah 12; Tirmîzî, menâkıb 60; ibn Mâce, nikah 56.
146- bk. Buhârî, fedâilü ashabîn-nebî 29; Tirmîzî, menâkıb 30.
147- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 6.
148- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 332; bk. Nesâî, uşretû'n-nisâ 1.
149- bk. Tirmîzî, menâkıb 62.

باب ماجاء فى تعظيم الاصحاب والاصهار وكف اللسان فى حقهم

Ashâba saygı ve onlara dil uzatmama

١٥٠ - دَعُوالى اَصْحَابِى فَوَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لَوْ اَنْفَقْتُمْ مِثْلَ جَبَلِ اُحُدٍ ذَهَباً مَابَلَغْتُمْ عَمَلَهُمْ .

150- Sahâbemi bana terkediniz. Nefsim kendi yedinde (elinde) olan Cenâb-ı Allah'a kasem ederim ki fukarâ ve duafâ'ya (fakir ve düşkünlere) cebel-i Uhud sıkletinde (Uhud dağı ağırlığında)altın infak etseniz onların amelinin sevâbı gibi bir sevâba nâil olamazsınız. (150)

١٥١ - دَعُوالِى اَصْحَابِى وَاَصْهَارِى فَمَنْ آذَانِى فِى اَصْحَابِى وَاَصْهَارِى آذَاهُ اللّٰهُ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

150- Buhârî, fedâilü ashâbîn-nebî 5; Müslim, fedâilü's-sahabe 222-221; Ebû Dâvud, sünne 16; Tirmîzî, mehâkıb 58; ibn Mâce, mukaddime 11.

151- Ashâbımı ve ashârımı (hısımlarımı) bana terkediniz. Onların aleyhinde itâle-i lisân ile (dil uzatarak) bana eziyyet verenleri yevm-i kıyâmette (kıyamet gününde) Cenâb-ı Allah muazzeb buyursun (cezalandırsın). (151)

١٥٢ – سَيِّدُ الشُّهَدٰاءِ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ .

152- Şehidlerin büyüğü Hazret-i Hamza bin Abdulmuttalib'dir.(152)

١٥٣ – سَيِّدُ الشُّهَدٰاءِ جَعْفَرُ بْنُ اَبِى طَالِبٍ .

153- Şühedânın (şehîdlerin) büyüğü İmam Alî hazretlerinin biraderi olan Câfer bin Ebî Tâlib'dir. (153)

١٥٤ – لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ سَبَّ اَصْحٰابِى .

154- Ashâbımdan birine sebb ve şetm edene (sayıp sövene) Cenâb-ı Hakk lânet etsin. (154)

١٥٥ – مَنْ سَبَّ اَصْحٰابِى فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلاٰئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ .

155- Ashâbımdan birini sebb ve şetmedenlere (sayıp sövenlere) Cenâb-ı Allah ile melâike-i kiram ve cemî-i nâsın (bütün insanların) lâneti olsun. (155)

١٥٦ – اَسْخٰى اُمَّتِى مُعٰاوِيَةُ بْنُ اَبِى سُفْيٰانَ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ هٰادِياً مَهْدِياً .

156- Ümmetim meyanında (arasında) en sahî (cömerd) olan Muâviye'dir. Yâ Rabbi Muâviye'yi hâdî ve mehdî (hidâyet rehberi) kıl!

١٥٧ – اَللّٰهُمَّ عَلِّمْ مُعٰاوِيَةَ الْحِسٰابَ وَالْكِتٰابَ وَقِهِ الْعَذٰابَ .

151- bk. Müslim, fedâilü's-sahâbe 221, 222; Ebû Dâvud, sünne 16.
152- Hâkim, Müstedrek, III, 195.
153- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 37.
154- Buhârî, fedâilü ashâbîn-nebî 5; Müslim, fedâilüs-sahâbe 221, 222; Ebû Dâvud, sünne 10, Tirmîzî, menâkıb 58.
155- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VI, 372.

157- Yâ Rabbi ilm-i hesab ve kitabı Muâviye'ye tâlim (öğret) ve kendisini azâb-ı âhiretten (âhiret azâbından) muhâfaza buyur (koru)! (157)

١٥٨ – إِنَّ شِرَارَ أُمَّتِي أَجْرَؤُهُمْ عَلَى أَصْحَابِي .

158- Tahkika (şüphesiz) ümmetimin en ziyâde edepsizi ashâb-ı kiramımın aleyhinde itale-i lisâna (dil uzatmaya) cür'et ve cesâret eden eşirrâdır (kötülerdir). (158)

١٥٩ – حَفِظَ اللّٰهُ مَنْ حَفِظَنِي فِي أَصْحَابِي .

159- Ashâbımda kadir ve haysiyetimi muhâfaza edenleri Cenâb-ı Hakk muhâfaza buyursun; *yâni onlara isnâd edilen şeref benden muktebes bulunmağla (alınmış olmakla) hakikatte bana isnâd eylemektir. Kezâlik (bunun gibi) onları ta'n ve teşnî eylemek (haysiyetlerine dil uzatmak) dahî mânen bana aiddir.*(159)

١٦٠ – سَئَلْتُ اللّٰهَ لِاَصْهَارِي الْجَنَّةَ فَاَعْطَانِيهَا اَلْبَتَّةَ .

160- Damadlarımla kaim-peder ve kaim birâderlerim (kayınpeder ve kayınbiraderlerim) gibi zevcâtıma (zevcelerime) karâbeti (yakınlığı) bulunanların cennete dühûlleri (girmeleri) için Cenâb-ı Hakk'a tazarru ve niyâz eyledim. Cenâb-ı Hakk dahî kabûlüyle beni mesrûr eyledi. (160)

١٦١ – شِرَارُ أُمَّتِي أَجْرَؤُهُمْ عَلَى صَحَابَتِي .

161- Ümmetimin en edebsizi ashâb-ı kiramımın aleyhinde itâle-i lisâna (dil uzatmaya) cür'et eden eşirrâdır (kötülerdir). (161)

١٦٢ – شَفَاعَتِي مُبَاحَةٌ إِلاَّ عَلَى مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي .

162- Şefaatım ümmetimden herbirine şâmildir, yalnız ashâbımı sebb ve şetm edenler (sayıp sövenler) mahrumdur. (162)

157- İbn Hibban, Sahih, IX, 170.
158- bk. Ebû Nuaym, Hilye, II, 183.
159- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 64.
160- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 77.
161- Ebû Nuaym, Hilye, II, 183.
162- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 81.

١٦٣ - مَنْ حَفِظَنِي فِي اَصْحَابِي وَرَدَ عَلٰى حَوْضِي .

163- Ashâbıma ihtirâm ile şan ve şerefimi muhâfaza eden kimse cennetteki havuzumdan su içer; *yâni etmeyen içmez. Zira dînimizin esası bulunan âyet-i kerîme ve ahâdîs-i şerîfe onlardan rivâyet olunduğu cihetle onlara isnâd-ı fısk (fâsıklık isnâdı) ancak dîn-i mübînin ibtâline (ortadan kaldırılmasına), teşne (çok istekli) olan bir zındıktan beklenilir.*[163]

١٦٤ - لاَتَمَسُّ النَّارُ مُسْلِماً رَأٰنِي اَوْ رَئٰى مَنْ رَأٰنِي .

164- Nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) dokunmaz şol bir müslime ki beni görmüş; yahud beni göreni görmüş ola. [164]

باب ماجاء فى تعظيم السلطان

Sultana saygı

١٦٥ - اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللّٰهِ فِي الْاَرْضِ فَمَنْ اَكْرَمَهُ اَكْرَمَهُ اللّٰهُ وَمَنْ اَهَانَهُ اَهَانَهُ اللّٰهُ .

165- Hükümdar yeryüzünde Cenâb-ı Allah'ın zıllidir (gölgesidir). Evâmirine (emirlerine) itâat ve inkıyâd edeni Cenâb-ı Allah aziz ve hilâfı hâlinde bulunanları zelîl eyler. [165]

١٦٦ - مَنْ اَجَلَّ سُلْطَانَ اللّٰهِ اَجَلَّهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

166- Cenâb-ı Allah'ın sultanını iclâl edeni (yücelteni) Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) iclâl ve i'lâ eder (yüceltir). [166]

١٦٧ - مَنْ اَهَانَ سُلْطَانَ اللّٰهِ اَذَلَّهُ اللّٰهُ.

163- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 140.
164- Tirmîzî, menâkıb 56.
165- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VII, 164.
166- Tirmîzî, fiten- 47; Ahmed b. Hanbel, V, 42, 49.

167- Sultan-ı islâm'a (islâm padişâhına) hürmet etmeyeni Cenâb-ı Allah zelîl eyler. (167)

١٦٨ - اَلسُّلْطَانُ ظِلُّ اللّٰهِ فِى الْاَرْضِ فَمَنْ غَشَّهُ ضَلَّ .

168- Hükümdar, fukara ve zuafânın (fakir ve düşkünlerin) âsâyiş ve istirahatı için Cenâb-ı Hakk'ın yeryüzünde sâyesidir (gölgesidir). Ona hile ve hıyânet eden dalâlette kalır. (168)

١٦٩ - اِنَّ اَفْضَلَ عِبَادِ اللّٰهِ عِنْدَ اللّٰهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِمَامٌ عَادِلٌ رَفِيقٌ .

169- Tahkîka (şüphesiz) yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) ındallah (Hakk katında) efdal-i ibâd (kulların en fazîletlisi) refîk ve şefîk (yumuşak tabiatlı ve merhametli) olan imam-ı âdildir (âdil devlet başkanıdır).(169)

١٧٠ - دُعَاءُ السُّلْطَانِ سَبَبُ الْغُفْرَانِ .

170- Hükümdâr-ı islâm'ın (islâm padişâhının) muvaffakıyet ve muzafferiyeti için duâ etmek, sebeb-i mağfirettir (bağışlanma vesilesidir). (170)

١٧١ - مَنْ يُطِعِ الْاَمِيرَ فَقَدْ اَطَاعَنِى وَمَنْ يَعْصِ الْاَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِى .

171- Emîru'l-müminîn'e (müminlerin başına) itaat eden kimse tahkîka (gerçekten) bana itâat ve ona mâsiyet eden (başkaldıran) kimse bana isyân etmiş olur. (171)

167- Tirmîzî, fiten 47; Ahmed b. Hanbel, V, 42, 49.
168- bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VII, 164.
169- Tirmîzî, ahkâm 4.
170- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 77.
171- Buhâri, ahkam, 1; cihad, 109;Müslim, imâre, 32, 53:Nesâî, bey'at, 27;ibn Mâce, cihad,39.

باب فضل الورع والتقوى واهله

Takva, verâ ve ehli

١٧٢ – اِزْهَدْ فِى الدُّنْيَا يُحِبُّكَ اللّٰهُ وَازْهَدْ فِيمَا فِى اَيْدِى النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ .

172- Dünya muhabbetini kalbinden çıkar ki Cenâb-ı Allah'ın mahbûbu (sevgilisi) olasın. Nasın (halkın) elindeki emvâlden (mallardan) tamaını kes ki nâs (insanlar) seni sevsin. (172)

١٧٣ – اَكْرَمُ النَّاسِ عِنْدَ اللّٰهِ اَتْقَاهُمْ .

173- Indallah (Hakk katında) nâsın (insanların) mükerrem ve muhteremi takvâ ve tâatı çok olan kimsedir. (173)

١٧٤ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقِىَّ الْغَنِىَّ الْخَفِىَّ .

172- ibn Mâce, zühd, 1.
173- Buhârî, enbiyâ, 14.

174- Gınâ ve servet (zenginlik) ve takvâ ve tâat ve rıfk ve şefkat gibi evsâf-ı cemîleyi câmi olan (güzel sıfatları kendinde toplayan) ıbâdını (kullarını) Cenâb-ı Hakk sever. (174)

١٧٥ – مَنْ اِتَّقَى اللّٰهَ وَقَاهُ كُلَّ شَيْءٍ .

175- Cenâb-ı Allah kendine mutî olan kimseyi herşeyden mahfûz eder (korur). (175)

١٧٦ – اَلتَّقْوٰى هٰهُنَا وَاَشَارَ اِلٰى صَدْرِهِ .

176- Aleyhi's-salâtu ve's-selâm Efendimiz kalb-i şeriflerine işâretle "takva buradadır" buyurmuşlardır. (176)

١٧٧ – رَكْعَتَانِ مِنْ وَرِعٍ اَفْضَلُ مِنْ اَلْفٍ مِنْ مُخْلِطٍ .

177- A'mâl-i sâliha'dan (sâlih amelden) ayrılmayan kimsenin iki rekât namazı, âmâl-i mahlûta ashâbının (iyi ile kötü ameli karışık kimselerin) bin rekât namazından efdaldir. (177)

١٧٨ – مَنْ اَرَادَ عِزًّا بِلاَعَشِيرَةٍ فَلْيَتَّقِ اللّٰهَ .

178- Kavim ve kabilesi olmadığı hâlde izzet ve rif'at (şeref ve yücelik) arzu edenler takvâ ve tâata devam etsinler. (178)

١٧٩ – هَلِ الْعَاقِلُ اِلاَّ مَنْ يُطِيعُ اللّٰهَ وَيَتَّقِيهِ .

179- Cenâb-ı Allah'a mutî' (itâatkâr) ve muttaki olandan başka kimse âkıl (gerçek akıllı) değildir. (179)

174- Müslim, zühd, 11; Ahmed b. Hanbel, I, 168, 177.
175- Suyûtî, el-Câmius-sağîr, II, 166.
176- Müslim, birr, 32; Tirmizi, birr 18; Ahmed b.Hanbel, II, 277, 360.
177- Münâvî, Künûzu'l-hakaık, s. 75.
178- Münâvi, Künûzü'l-hakaık, s. 136.
179- Münâvi, Künûzu'l-hakaık, s. 162.

باب ماجاء في فضل امته

Muhammed ümmetinin fazîleti

١٨٠ – اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَاِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ .

180- Mümin-i kâmilin (gerçek müminin) firasetinden hazer ediniz (sakınınız); zîra kalbindeki nûr-i ilâhî ile esrârınızı (sırlarınızı) keşfedeceği ağleb ihtimâldir (büyük ihtimâldir). (180)

١٨١ – اُمَّتِى اُمَّةٌ مُبَارَكَةٌ لاَيُدْرٰى اَوَّلُهَا خَيْرٌ اَوْ آخِرُهَا .

181- Ümmetim mübarek bir ümmettir. Ashâb-ı kiram, tâbiîn ve tebe-i tabiîn (ashâbdan başlayarak birbirini izleyen üç nesil) müstesnâ olduğu halde ricâl-i ümmetin (bu ümmetin erlerinin) eslâf ve ahlâfından (öncekilerinden ve sonrakilerden) hangisi hayırlı olduğu bilinemez. (181)

Yâni velâyet ve uluvv-i derecâtı (velilik ve yüce dereceleri) sadr-ı evvelde (ilk devirlerde) bulunan evliyâ-i kirama hasr (tahsîs etmek) câiz olamaz. Çünkü Cenâb-ı Hakk, hiçbir zamanda füyûzâtını kulları üzerinden eksik eylemez.

180- Tirmizi, tefsîru sûre 15, 6.
181- bk. Tirmizî, âdâb, 81.

١٨٢ – يَقُولُ النَّارُ لِلْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ جُزْيَا مُؤْمِنُ فَقَدْ اَطْفَاً نُورُكَ لَهَبِى .

182- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) sırat köprüsünden geçirilirken nâr-ı cahîm (cehennem ateşi): "Geç ya mümin, senin nûrun benim ateşimi söndürüyor" diyerek mümin-i kâmil'e hitâb eder.

١٨٣ – مَثَلُ اُمَّتِى مَثَلُ الْمَطَرِ لَايُدْرٰى اَوَّلُهُ خَيْرٌ اَمْ آخِرُهُ .

183- Ümmetimin kümmelîni (seçkinleri) yağmur gibidir. Evvelinden mi, âhırından mı nâs (insanlar) hangisinden ziyâde müstefîd olacağı (daha çok faydalanacağı) mâlûm değildir. (183)

١٨٤ – اَلْمُؤْمِنُ اَكْرَمُ عَلَى اللّٰهِ مِنْ بَعْضِ الْمَلاٰئِكَةِ .

184- Mümin-i kâmil olan kimse indallah (Hak katında) bazı melâikeden efdaldir. (184)

١٨٥ – اَلاِسْلاٰمُ يَعْلُو وَلاٰ يُعْلٰى عَلَيْهِ .

185- İslâmiyet dâimâ âlî ve gâlibdir, mağlûb olmaz. (185)

١٨٦ – كُلَّمَا طَالَ عُمْرُ الْمُسْلِمِ كَانَ خَيْراً لَهُ .

186- Müminlerin ömrü uzadıkça hakkında hayırlı olur. (186)

١٨٧ – مَنْ اَكْرَمَ اَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فَاِنَّمَا يُكْرِمُ اللّٰهَ .

187- Bir kimse din kardeşine ikram ederse Cenâb-ı Hakk'a ikrâm etmiş olur. (187)

183- Tirmizi, âdâb, 81.
184- ibn Mâce, fiten, 6.
185- Buhârî, cenâiz, 79.
186- bk. Ahmed b.Hanbel, V, 267.
187- Münavî, Künûzu'l-hakaık, s. 137.

باب ماجاء في فضل العلماء

Âlimlerin fazîleti

١٨٨ - اِتَّبِعُوا الْعُلَمَاءَ فَاِنَّهُمْ سِرَاجُ الدُّنْيَا وَمَصَابِيحُ الْآخِرَةِ .

188- Ulema-i âmilîne iktidâ ediniz (ilmiyle âmil olan âlimlere uyunuz). Zira taayyuş-i dünyevî (dünyevî yaşantınız) ve necât-ı uhreviyyeniz (âhiretteki kurtuluşunuz) için sülûk ettiğiniz tarîkın (tuttuğunuz yolun) münevviridirler (aydınlatıcısıdırlar). (188)

١٨٩ - اَكْرِمُوا الْعُلَمَاءَ فَاِنَّهُمْ وَرَثَةُ الْاَنْبِيَاءِ فَمَنْ اَكْرَمَهُمْ فَقَدْ اَكْرَمَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ .

189- Ulema-i âmiline (ilmiyle âmil olan âlimlere) izaz ve ikrâm ediniz (saygı ve ikrâmda bulununuz). Zira onlar teblîğ-i ahkâm-ı ilâhi hususunda (ilâhî hükümleri tebliğ konusunda) verese-i enbiyâdırlar (peygamberlerin mîrâsçısıdırlar). Onlara ikrâm eden Cenâb-ı Allah ve Rasûlüne ikrâm etmiş olur. (189)

188- Aclûni, Keşfü'l-hafa, I, hadis no: 62.

189- Buhâri, ilim, 10; Ebû Dâvud, ilim, 1; ibn Mâce, mukaddime, 17; Dârimi, mukaddime, 32.

١٩٠ - بَيْنَ الْعَالِمِ وَالْعَابِدِ سَبْعُونَ دَرَجَةً .

190- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan alimin) âbid-i câhil (bilgisiz ibâdet düşkünü) üzerine yetmiş derece fazl u meziyeti (fazîlet ve üstünlüğü) vardır. (190)

١٩١ - صِنْفَانِ مِنَ النَّاسِ اِذَا صَلَحَا صَلَحَ النَّاسُ وَاِذَا فَسَدَا فَسَدَ النَّاسُ اَلْعُلَمَاءُ وَالْاُمَرَاءُ .

191- Nâsdan (insanlardan) iki sınıf vardır ki, salâhları (sağlam ve sâlih oluşları) salâh-ı âmmeyi (umûmun sağlam oluşunu), fesâdları fesâd-ı âmmeyi (umumun bozulmasını) mûcib olur. Onların biri ulemâ (âlimler), diğeri ümerâdır (idârecilerdir).

١٩٢ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى اُمَّتِي .

192- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil alimin) âbid üzerine fazlı (üstünlüğü) benim ümmetim üzerine olan fazlım gibidir.(192)

١٩٣ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ .

193- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil âlimin) âbid üzerine olan fazlı (üstünlüğü) ondört gecelik ayın, yıldızlar üzerine olan fazlı gibidir. (193)

١٩٤ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى غَيْرِهِ كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى اُمَّتِهِ .

194- Alim-i âmilin (ilmiyle âmil âlimin) sâirleri (diğerleri) üzerine olan fazlı (üstünlüğü) nebînin ümmeti üzerine olan fazlı gibidir. (194)

190- Suyûti, el-Câmiu's-sağîr, I, 129.

192- Tirmizi, ilim, 19; ibn Mâce, mukaddime 17; Dârimi, mukaddime, 29.
193- Ebû Dâvûd, ilim 1; Tirmizî, ilim 19; ibn Mâce, mukaddime, 32.
194- Ebû Dâvud, ilim, 1; Tirmizi, ilim 19; ibn Mâce, mukaddime, 32.

١٩٥ - مَثَلُ الْعَالِمِ الَّذِى يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَيَنْسٰى نَفْسَهُ كَمَثَلِ السِّرَاجِ يُضِيءُ لِلنَّاسِ وَيُحْرِقُ نَفْسَهُ .

195- Umûr-ı hayriyyeyi (hayırlı işleri) nâsa tâlim (insanlara öğreterek) ve nefsini unutup mahrum eden âlim bir muma benzer ki, kendini yakıp âlemi tenvir eder (aydınlatır).(195)

١٩٦ - عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعَمَلِهِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ عَابِدٍ .

196- İlminden istifâde olunan bir âlim bin âbidden hayırlıdır. (196)

١٩٧ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلٰى النَّاسِ كَفَضْلِ اَبِى بَكْرٍ عَلٰى اُمَّتِى .

197- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan âlimin) avâm (sıradan halk) üzerine olan fazl u meziyyeti (fazilet ve üstünlüğü) Ebû Bekir'in ümmetim üzerine olan fazl u meziyyeti gibidir.(197)

١٩٨ - مَنْ وَقَّرَ عَالِماً فَقَدْ وَقَّرَ رَبَّهُ .

198- Bir âlim-i âmili (ilmiyle âmil olan âlimi) tâzîm ve tevkîr eden (saygı gösteren) mümin Cenâb-ı Hakk'ı tevkîr etmiş olur. (198)

١٩٩ - نَوْمُ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ وَنَفَسُهُ تَسْبِيحٌ .

199- Âlimin uykusu sıhhat ve ibâdetine medâr olmak niyyetiyle olduğu için ibâdet ve nefesi tesbîhtir.(199)

٢٠٠ - اَلنَّظَرُ اِلٰى وَجْهِ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ .

200- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan âlimin) yüzüne bakmak ibâdet makamına kâim olur (ibâdet yerine geçer). (200)

195- Suyûti, el-camiu's-Sagir, II, 160.
196- Mûnavi, Kûnüzu'l-hakaık, s. 88.
197- Mûnavi, Kûnûzu'l-hakâık, s. 96.
198- Dârimi, fi tevkifi ulemâ, mukaddime 37.
199- Münavi, Kûnûzu'l-hakâık, s. 154.
200- Mûnavi, Kûnûzü'l-hakâık, s. 155.

٢٠١ – وَقِّرُوا عُلَمَاءَ اُمَّتِى فَاِنَّهُمْ نُجُومُ الاَرْضِ .

201- Ümmetimin ulemâsını (âlimlerini) tâzîm ve tevkîr ediniz (hürmet ve saygı gösteriniz). Zirâ onlar yeryüzünün kevâkibidirler (yıldızlarıdır).(201)

٢٠٢ – اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الاُمَرَاءَ اِذَا خَالَطُوا الْعُلَمَاءَ .

202- Tahkika (şüphesiz) ulemâ ile muhabbet ve ihtilât eden (onları severek görüşen) ümerâyı (idârecileri) Cenâb-ı Allah sever. (202)

باب ماجاء فى الفقه والفقهاء

Fıkıh ve fakihler

٢٠٣ – اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ دِعَامَةً وَدِعَامَةُ هٰذَا الدِّينِ الْفِقْهُ ، وَالْفَقِيهُ الْوَاحِدُ اَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ اَلْفِ عَابِدٍ .

203- Tahkika (gerçekten) herşeyin bir esâsı vardır. Bu dîn-i mübînin (yüce dînin) esası ise ilm-i şerîattır (fıkıh ilmidir). Binâenaleyh müteşerri (şeriate bağlı fakih) bir âlimin vücûdu şeytan için bin âbidin vücûdundan ağırdır. (203)

٢٠٤ – مَنْ يُرِدِاللّٰهُ بِهِ خَيْراً يُفَقِّهْهُ فِى الدِّينِ .

204- Cenab-ı Allah bir kimsenin hayrını murad ederse o kimseyi mesâil-i şer'iyyeye (dînî konulara) âlim eder. (204)

٢٠٥ – اَلتَّفَقُّهُ فِى الدِّينِ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ .

201- Münavi, Kunûzü'l-hakâık, s. 163.
202- Münâvî, Kunûzü'l-hakâık, s. 32.
203- ibn Mâce, mukaddime, 17; Tirmizi, ilim 19.
204- Buhâri, ilim, 10; i'tisam 10; Müslim, imaret 175, zekât 98, 100 Tirmizi, ilim 4; ibn Mâce, mukaddime 17

205- Cenâb-ı Hakk'ın evâmir ve nevâhîsini (emir ve yasaklarını) ulemâ ve fukahâdan (âlim ve fakihlerden) öğrenmek herbir müslime farzdır. (205)

٢٠٦ – فَقِيهٌ وَاحِدٌ اَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ اَلْفِ عَابِدٍ .

206- Şeytan, ulûm-i şer'iyyeye (dînî ilimlere) âlim olan bir zattan korktuğu kadar bin âbidden (ibadete düşkün kimseden) korkmaz.(206)

٢٠٧ – مَجْلِسُ فِقْهٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ .

207- Mesâil-i şer'iyyenin (dînî konuların) müzâkeresi için teşekkül eden bir mecliste (oluşan bir toplantıda) hazır bulunmak bir sene ibâdet eylemekten efdaldir. (207)

باب ماجاء فى طالب العلم

İlim öğrenmek

٢٠٨ – طَالِبُ الْعِلْمِ اَفْضَلُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الْمُجَاهِدِ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ .

208- Dîn-i mübîne hizmet maksadıyla ilmi taleb ve tahsil edenler ındallah (Hakk katında) mücâhid fî-sebîlillâh'dan (Allah yolunda savaşan mücâhidden) efdaldir. *Zîra onlar, cihanın cemî-i cihâtında (bütün yörelerinde) bulunan muhâlifîni (dîne karşı olanları) seyf-i mânevî ile mağlûb etmeye, muhârebelerdeki mücâhidin (mücâhidler) ise bir cemâat-i mahsûsayı mukabeleye (belli bir topluluğa karşı koymaya) çalışmaktadır.*(208)

٢٠٩ – طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ . طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْاِسْلَامِ
وَيُعْطٰى اَجْرُهُ مَعَ النَّبِيِّينَ .

205- Mûnavi, Kûnûzu'l-hakâık, s. 60.
206- Darekutnî, sünen, III, 79.
207- Mûnavi, Kûnûzû'l-hakâık, s. 132.
208- Suyûtî, el-Camiu's-sagir, II, 56.

209- Tâlib-i ilim, tâlib-i rahmettir (ilim öğrenen rahmete talib olan kimse demektir, çünkü ilim) islâmın rüknüdür. Bunlara ecir ve mesûbât (sevâb) enbiyâ-yı izam ile (büyük peygamberlerle) beraber verilir. (209)

باب فضل العلم

İlmin fazîleti

٢١٠ – خُيِّرَ سُلَيْمَانُ بَيْنَ الْمَالِ وَالْمُلْكِ وَالْعِلْمِ فَاخْتَارَ الْعِلْمَ فَأُعْطِىَ الْمُلْكَ وَالْمَالَ لِاخْتِيَارِهِ الْعِلْمَ .

210- Cenâb-ı Allah, Hazret-i Süleyman -aleyhisselâm-'ı mal ve mülk ve ilim beyninde muhayyer buyurdu (zenginlik, sultanlık ve ilim arasında serbest bıraktı). Nebîyy-i muşârun ileyh (adı geçen Süleyman Peygamber) hazretleri tercîhan ilmi ihtiyar ettiği için (ilmî diğerlerine üstün görerek onu seçtiği için) mülk (sultanlık) ve mala dahî nâil oldu. (210)

٢١١ – لِكُلِّ شَيْىءٍ طَرِيقٌ وَطَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ .

211- Herşeye vusûl için bir tarîk (ulaşmak için bir yol) vardır. Cennetin tarîkı ise ulûm-i dîniyyedir (dînî ilimlerdir). (211)

٢١٢ – اَلْعِلْمُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ مِنْ حَيْثُ وَجَدَهُ اَخَذَهُ .

212- İlim ve irfan müminin kaybolmuş bir metaıdır (malıdır). Nerede bulursa alır. (212)

٢١٣ – اَلْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمَفَاتِيحُهَا السُّؤَالُ.

213- İlim hazînedir, anahtarı ise suâldir (sormaktır). (213)

209- Suyûti, el-câmiu's-sagir, II, 56.
210- Suyûti, el-câmiu's-sagir, II, 12.
211- Suyuti, el-câmiu's-sagir, II, 13.
212- bk. Tirmizi, ilim 19; ibn Mace, zühd 15.
213- Ebû Nuaym, Hılye, III, 192.

باب ماجاء فى طلب العلم وتعليمه

İlim öğrenmek ve öğretmek

٢١٤ – اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْماً ثُمَّ يُعَلِّمَهُ اَخَاهُ الْمُسْلِمَ .

214- Ulûm-i dîniyyeyi teallum ettikten (dînî ilimleri öğrendikten) sonra din kardeşlerini dahî tâlim etmek (onlara öğretmek) sadakâtın efdalidir (sadakaların en fazîletlisidir). (214)

٢١٥ – طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ .

215- Îmân ve islâmın erkân ve şerâitini (rükün ve şartlarını) ve Cenâb-ı Hakk'ın evâmir ve nevâhîsini (emir ve yasaklarını) öğrenmek herbir müslime farzdır. (215)

٢١٦ – مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِلّٰهِ تَكَفَّلَ اللّٰهُ بِرِزْقِهِ مِنْ حَيْثُ لاَيَحْتَسِبُ .

216- Allah için ilmi taleb edenlerin (öğrenenlerin) rızıklarını Cenâb-ı Allah memûl olunmadık mahallerden tekeffül etmiştir (umulmadık yerlerden garanti etmiştir). (216)

٢١٧ – كَلِمَةُ حِكْمَةٍ يَسْمَعُهَا الرَّجُلُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ .

217- İlmullah'dan (Allah'ın ilminden) bir kelimenin istimâı (dinlenip duyulması) insan için bir sene ibâdetten efdaldir. (217)

٢١٨ – مَنْ تَعَلَّمَ عِلْماً لِيُبَاهِيَ بِهِ اَدْخَلَهُ اللّٰهُ جَهَنَّمَ .

218- Fahr ve mubâhât (başkalarına övünüp böbürlenmek) için bir ilmi taallüm eden (öğrenen) kimseyi Cenâb-ı Hakk, cehennemine dâhil eder. (218)

214- Buhâri, nafaka, 2; Müslim, zekat, 95; Ebû Dâvud, zekat, 39; Nesâî, zekat 6; ibn Mâce, edeb 3.
215- ibn Mâce, mukaddime, 17.
216- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 182.
217- bk. ibn Mâce, mukaddime, 23; Dârîmi, mukaddime, 24; Ahmed b. Hanbel, I, 19.
218- Ebû Nuaym, Hılye, VII, 96.

٢١٩ - مَنْ كَانَ فِى طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَتِ الْجَنَّةُ فِى طَلَبِهِ .

219- Ulûm-i dîniyyeye (dînî ilimlere) tâlib olan kimseye cennet tâlib olur. (219)

٢٢٠ - لاَيَسْتَحِى الشَّيْخُ اَنْ يَجْلِسَ اِلَى الشَّابِّ فَيَتَعَلَّمَ مِنْهُ .

220- İhtiyarlar umûr-i dîniyyelerini (dînî işlerini) öğrenmek için fâzıl olan gençlerin huzûrunda oturmaktan sıkılmasınlar. (220)

٢٢١ - لاَيَسْتَحِى الشَّيْخُ اَنْ يَتَعَلَّمَ الْعِلْمَ كَمَا لاَيَسْتَحِى اَنْ يَأْكُلَ الْخُبْزَ

221- İhtiyârlar yemekten sıkılmadıkları gibi, taallüm-i ilimden (ilim öğrenmekten) dahî sıkılmasınlar. (221)

باب ماجاء فى علماء السوء

Kötü âlimler

٢٢٢ - اَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعْهُ عِلْمُهُ .

222- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) eşedd-i azâb ile (azâbın en şiddetlisiyle) muazzeb olan (azâb görecek olan) ilmiyle müntefi olmayan (ilmi kendisine fayda sağlamamış bulunan) alimdir. (222)

٢٢٣ - كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْىءٍ حَتَّى الْحُوتُ فِى الْبَحْرِ وَالطَّيْرُ فِى السَّمَاءِ .

223- Ulûm-i dîniyyeyi muhtac olandan saklayan ulemâya (dînî ilimleri ihtiyâcı olanlara öğretmeyen âlimlere) denizdeki balıklara ve semâdaki kuşlara varıncaya kadar herşey lânet okur. (223)

219- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 146.
220- Münâvî, Künûzü'l-hakâık, s. 181.
221- Münâvi, Künûzu'l-hakaık, s. 181.
222- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 185.
223- Suyûti, el-Câmiu's-sagir, II, 94.

٢٢٤ – مَنْ اِزْدَادَ عِلْماً وَلَمْ يَزْدَدْ فِى الدُّنْيَا زُهْداً لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللّٰهِ اِلاَّ بُعْداً .

224- Bir kimse ilmini tezyîd eder de (artırır da) zühd ve kanaati tezyîde gayret etmezse Cenâb-ı Hakk'a uzak kalmadan başka bir şey kazanamaz. (224)

٢٢٥ – مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ اُلْجِمَ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ .

225- Kendisinden suâl edilen (sorulan) bir mes'eleyi ehlinden ketmedip (gizleyip) cevâbını vermeyen âlimin ağzına nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) bir gem vurulur. (225)

باب ماجاء فى الفتوى والقضاء من غير علم

Bilmeden fetvâ ve hüküm vermek

٢٢٦ – اَجْرَؤُكُمْ عَلَى الْفُتْيَا اَجْرَؤُكُمْ عَلَى النَّارِ .

226- Sizden nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) en ziyâde cesûr olan kimse ilm-i yakîni (sağlam bilgisi) olmaksızın mesâil-i şer'iyyeyi iftâya cür'et eyleyendir (dînî mes'elelerde fetvâ vermeye cesâret gösterendir). (226)

٢٢٧ – قَاضِيَانِ فِى النَّارِ وَقَاضٍ فِى الْجَنَّةِ.

227- İlmi olmayan kadı ile, ilmi olduğu halde ilmiyle amel etmeyen kadı, ikisi de cehennemde, ilmiyle beraber haktan ayrılmayan kadı dahî cennettedir. (227)

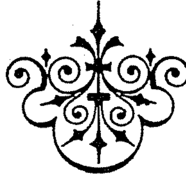
٢٢٨ – مَنْ اَفْتَى بِغَيْرِ عِلْمٍ لَعَنَتْهُ مَلاَئِكَةُ السَّمَاءِ وَالاَرْضِ .

224- Suyûti, el-Câmiu's-Sagir, II, 169.
225- Ebû Dâvud, ilim, 9; Tirmizi, ilim, 3; Ahmed b. Hanbel, I, 431; II, 263, 296; ibn Mâce, ahkam, 3
226- Dârimi, sünen, mukaddime 20.
227- Ebû Dâvud, akdiyye, 2; ibn Mâce, ahkam, 3.

228- Mesâli-i şer'iyyeye ilmi lâhık olmadıkça (dînî konularda yeterli ilmi bulunmadığı halde) bir mes'elede kendiliğinden fetvâ veren kimseye semâvât ve arzînde (göklerde ve yerlerde) mevcûd olan melâike lânet eder. (228)

٢٢٩ - مَنْ اَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَعَنَتْهُ الْمَلاَئِكَةُ .

229- Bilâ-ilim mesâil-i şer'iyyeye fetvâ veren (bilgisi olmadan dînî konularda ahkâm kesen) kimseye melâike lânet okur. (229)

228- Suyûti, el-Câmiu's-sagir, II, 172.
229- Hakim, Müstedrek, I, 126.

باب ماجاء فى قرائة القرأن وفضل القرأن

Kur'ân ve Kur'an okumanın fazîleti

٢٣٠ – اَحْسَنُ النَّاسِ قِرَاءَةً اَلَّذِى اِذَا قَرَأَ رَأَيْتَ اَنَّهُ يَخْشَى اللّٰهَ .

230- Kelâm-ı Kadîm'i (Kur'ân-ı Kerîm'i) kıraat edenlerin ahseni (okuyanların en güzeli) esnâ-i kıraatta (kıraat sırasında) Cenâb-ı Hakk'tan havf ve haşyetini (korktuğunu) gördüğün kimsedir. (230)

٢٣١ – اَحْسِنُوا الْاَصْوَاتَ بِالْقُرْأَنِ .

231- Tilâvet-i Kur'an'ı (Kur'ân okumayı) tertîl-i hurûf (harflerin hakkını vererek), tefekkür-i mânâ (mânâsını düşünerek) ve terfîk-ı asvât ile (sesinizi de ona katarak) tezyîn ediniz (güzelleştirip süsleyiniz)! *"Mânâ ale'l-kalbdir (mânâ batınî mânâdır). Beş hadis sonraya müracaat oluna!" (Hadis Nu: 237)*(231)

٢٣٢ – اِذَا اَحَبَّ اَحَدُكُمْ اَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَاِ الْقُرْاٰنَ .

230- Suyûti, el-Câmiu's-Sagir, I, 13.
231- bk. Buhâri, tevhid, 52; Ebû Davud, vitr, 20; Nesâî, iftitah, 83; ibn Mâce, ikâme, 176.

232- Sizden birisi Cenâb-ı Hakk ile münâcât ve mükâlemeyi (O'na yalvarıp O'nunla konuşmayı) severse huzûr-i kalb ile Kur'an okusun. (232)

٢٣٣ - اَشْرَافُ اُمَّتِى حَمَلَةُ الْقُرْاٰنِ وَاَصْحَابُ اللَّيْلِ .

233- Ümmetimin eşrefi (en şereflisi) Kur'an'ın ahkâm-ı celîlesiyle âmil ve tilâvetine muvâzıb olan (devam eden) huffâz (hafızlar) ile salât-ı teheccüd (teheccüd namazı) ve zikir için geceleri ihyâ edenlerdir. (233)

٢٣٤ - سَيِّدُ الْكَلاَمِ اَلْقُرْاٰنُ .

234- Lisândan cârî olan (dilden dökülen) bilcümle sözlerin efdali Kur'ân-ı Şerîf'tir.(234)

٢٣٥ - اَفْضَلُ عِبَادَةِ اُمَّتِى تِلاَوَةُ الْقُرْاٰنِ نَظَراً .

235- Ümmetimin efdal ibâdeti Mushaf-ı Şerîf'e bakarak tilâvet-i Kur'ân eden kimsedir.(235)

٢٣٦ - اِقْرَاِ الْقُرْاٰنَ مَانَهَاكَ فَاِذَا لَمْ يَنْهَكَ فَلَسْتَ تَقْرَاُهُ .

236- Kur'ân-ı Şerîf'in evâmir ve nevâhîsiyle (emir ve yasaklarıyla) âmil olarak Kur'ân'ı tilâvet et, yoksa tilâvet etmemiş olursun.(236)

٢٣٧ - حُسْنُ الصَّوْتِ زِينَةُ الْقُرْاٰنِ .

237- Hüsn-i savt (güzel ses) Kur'an'ın bir nevi zînetidir ki tesîrini tezyîd eyler (artırır).(237)

٢٣٨ - فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلاَمِ كَفَضْلِ الرَّحْمٰنِ عَلَى سَائِرِ خَلْقِهِ .

232- Ebû Nuaym, Hılye, VII, 99.
233- Suyûti, el-Camiu's-Sagir, I, 43.
234- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagir, II, 37.
235- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagir, I, 50.
236- Suyûti, el-Câmiu's-Sagir, I, 52.
237- Buhâri, fedâilu'l-Kur'ân, 31; Ebû Nuaym, Hılye, IV, 236.

238- Kur'ân-ı Azîmu'ş-şân'ın sâir kelâm (diğer sözler) üzerine olan fazîleti Halik'ın (Yaratan'ın) mahlûku (yaratığı) üzerine olan fazlı (üstünlüğü) gibidir.(238)

٢٣٩ - مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ مِاءَةَ آيَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ .

239- Âyât-ı Kur'âniyye'den (Kur'ân âyetlerinden) bir gecede yüz âyet okuyan kimse gafilîn gürûhundan mâdûd olmaz (gafiller zümresinden sayılmaz.)(239)

٢٤٠ - مَنْ قَرَأَ يٰسۤ كُلَّ لَيْلَةٍ غُفِرَ لَهُ .

240- Her gece Yâsîn-i Şerîf'i kıraat eden (okuyan) mümin-i kâmilin günâh-ı sağâiri mağfûr olur (bağışlanır).(240)

٢٤١ - مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ اَلْفَ مَرَّةٍ فَقَدِاشْتَرٰى نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ .

241- İhlâs-ı Şerîf'i (İhlâs sûresini) bin defa kıraat eden (okuyan) mümin-i kâmil, nefsini nâr-ı cahimden (Cehennem ateşinden) kurtarmış olur.(241)

٢٤٢ - مَنْ دَامَ عَلٰى قِرَائَةِ يٰسۤ كُلَّ لَيْلَةٍ فَمَاتَ مَاتَ شَهِيدًا .

242- Yâsîn-i Şerîf'i her gece kıraate (okumaya) devam eden kimse vefat ederken şehîd olarak vefat eder.(242)

٢٤٣ - مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْوَاقِعَةِ كُلَّ لَيْلَةٍ لَمْ تُصِبْهُ فَاقَةٌ اَبَدًا .

243- Her gece "İzâ Vakaa" (Vâkıât) sûresini tilâvet eden (okuyan) kimseye fakr-ı hâl (fakirlik) teveccüh etmez (gelmez).(243)

238- Buhâri, fedailu'l-Kur'ân, 17; Tirmîzî, sevabı Kur'an, 14.
239- ibn Hacer, el-Metalibu'l-âliye, III, 282.
240- ibn Hıbban, sahih, IV, 121; ibn Hâcer, el-Metâlibu'l-âliye, III, 361.
241- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 185.
242- Münâvi, Künûzu'l-hakaık, s. 140.
243- ibn Hacer, el-Metâlibü'l-âliye, III, 383.

٢٤٤ - اِذا وَضَعْتَ جَنْبَكَ عَلَى الْفِراشِ وَقَرَأْتَ فاتِحَةَ الْكِتابِ وَقُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ فَقَدْ اَمِنْتَ مِنْ كُلِّ شَيْىءٍ اِلاَّ الْمَوْتَ .

244- Uyku için yatağa yatarken evvelâ (önce) Fâtiha, sâniyen (ikinci olarak) İhlâs-ı Şerîf'i okuduğun halde mevtten (ölümden) başka herşeyden emîn olursun.[244]

٢٤٥ - سُورَةُ تَبارَكَ هِىَ الْمانِعَةُ مِنْ عَذابِ الْقَبْرِ .

245- Tebâreke sûresinin kirâatına devâm eylemek azâb-ı kabrden (kabir azabından) emin olmaklığı istilzâm eder (gerektirir).[245]

باب ماجاء فى بعض الاذكار والاوراد

Bazı evrâd ve ezkâr

٢٤٦ - اَكْثِرْ مِنْ لاَحَوْلَ وَلاَقُوَّةَ اِلاَّبِاللّٰهِ فَاِنَّها مِنْ كَنْزِالْجَنَّةِ .

246- "Lâ-havle ve lâ-kuvvete illâ billâh" zikrini çok ediniz. Zira cennet hazînesinin mücevherâtındandır.[246]

٢٤٧ - اَللّٰهُمَّ اَكْفِنى بِحَلالِكَ عَنْ حَرامِكَ وَاَغْنِنى بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِواكَ .

247- Edâ-yı deyn için (borcumu ödemek için) ilâhî, mâl-i helâl ile (helâl mal ile) beni haramdan ve mahz-ı fazlınla (fazl u ihsanınla) mâsivâdan müstağnî buyur.[247]

Bu hadîs-i şerîfe devam eden kimse ne kadar borcu olursa olsun tesviyesine (ödemeye) muvaffak olur. Meğer ki Cenâb-ı Hakk'ın âsî ve mücrim kullarından olsun.

244- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 36.
245- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 36.
246- bk. Tirmizi, deavât, 57, 119; Ahmed b. Hanbel, V. 156.
247- Tirmizi, duâ, 110.

٢٤٨ - حَسْبِيَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ اَمَانٌ لِكُلِّ خَائِفٍ .

248- Kuvvet-i îman ve îykan ile (güçlü bir îman ve yakin duygusuyla) bu zikr-i şerîfin tekrar ve tilâvetine devam olunsa mal ve can üzerine nüzûlü (gelmesi) melhûz (muhtemel) olan mesâib ve mehâlikten (musîbet ve tehlikelerden) insanı mahfûz eder (korur).(248)

٢٤٩ - سَيِّدُ الْاِسْتِغْفَارِ اَنْ يَقُولَ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ رَبِّى لَاۤاِلٰهَ اِلَّاۤ اَنْتَ خَلَقْتَنِى
وَاَنَا عَبْدُكَ وَاَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ
مَاصَنَعْتُ اَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَىَّ وَاَبُوءُ بِذَنْبِى فَاغْفِرْلِى فَاِنَّهُ لَايَغْفِرُ
الذُّنُوبَ اِلَّاۤ اَنْتَ .

249- Bir kimse bu istiğfârı sıdk ve îykan ile (sağlam bir îman ve samîmiyetle) sabah okuyup gününde (o gün) vefat ederse veyahut akşam üstü okuyup gecesi vefat eylerse tahkîka (şüphesiz) ehl-i cennettir.(249)

٢٥٠ - كَلِمَاتُ الْفَرَجِ لَاۤاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَاۤاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَلِىُّ
الْعَظِيمُ لَاۤاِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ رَبُّ السَّمٰوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمُ .

250- Bu zikr-i şerîfe müdavemet olunursa (devam edilirse) bi-iznillâhi teâlâ sedâid ve mesâib (güçlük ve musîbetler) ferah ve ferece (sevinç ve neş'eye) mübeddel olur (dönüşür).(250)

٢٥١ - لَاحَوْلَ وَلَاقُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ دَوَاءٌ مِنْ تِسْعَةٍ وَتِسْعِينَ دَاءً اَيْسَرُهَا الْهَمُّ .

251- Bu kelime-i tayyibe doksan dokuz illete devâ olur ki en hafifi hüzün ve kederdir.(251)

٢٥٢ - بِاسْمِكَ رَبِّى وَضَعْتُ جَنْبِى فَاغْفِرْلِى ذَنْبِى .

248- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 152.
249- Buhârî, deavât, 2, 16; Tirmizî, deavât, 15 Nesâî, istiâre, 57.
250- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 130.
251- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 209.

252- Uyku için yatağa girildikte bu zikr-i şerîfi vird eylemek sünnet-i seniyyedir.[252]

باب فضيلة الذكر و الفكر

Zikir ve fikrin fazîleti

٢٥٣ – اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا قَالُوا وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ قَالَ حِلَقُ الذِّكْرِ .

253- "Cennet bahçesine uğradığınız hâlde fevâkihinden (meyvelerinden) tenâvül ediniz (alıp yiyiniz)" buyurulmasıyla (cennet bahçesinden maksad ne idiği sahâbe-i kiram tarafından istizâh olundukta (îzâh olunması istendiğinde) "zikrullah için teşekkül eden (oluşan) halka olduğu" beyân buyurulmuştur.[253]

٢٥٤ – اَفْضَلُ الْاِيمَانِ اَنْ تَعْلَمَ اَنَّ اللّٰهَ مَعَكَ حَيْثُ مَاكُنْتَ .

254- Tarîka-i aliyyede mer'iyyü'l-icrâ bulunan (tarîkatlarda icrâ edilmekte olan) zikirlerden "murakabe-i maiy" nâmıyla mâruf olan (bilinen) zikre işâret buyurulan işbu hadîs-i şerîfin mânâsı îmânın efdali her nerede olursa olsun Cenâb-ı Allah seninle hâzır ve her hâline nâzır bulunduğunu bilmektir.[254]

٢٥٥ – اَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَفْضَلُ الدُّعَاءِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ .

255- Kelime-i tevhîd, asl-ı îmanı tevlid eylediği (imanın esâsını teşkil ettiği) için zikirlerin ekmeli ve Cenâb-ı Hakk'ı tahmîd (hamd etme), niam-i Samedâniyye'yi tezyîde (Allah'ın nimetlerini artırmaya) medâr (vesîle) olduğu için duâların efdalidir.[255]

252- Ebû Dâvud, edeb, 38; Tirmizi, deavât, 20.
253- Tirmizi, deavât, 82.
254- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 49.
255- ibn Mace, edeb, 55; Ebû Nuaym, Hılye, X, 387.

٢٥٦ – اَفْضَلُ الْعِبَادِ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ الذَّاكِرُونَ اللّٰهَ كَثِيراً .

256- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) ındallah (Hakk katında) efdal-i ibâd (kulların en faziletlisi) olan kimse Cenâb-ı Hakk'ı dünyada çok zikretmiş olandır.(256)

٢٥٧ – اَكْثِرُوا ذِكْرَ اللّٰهِ حَتّٰى يَقُولُوا مَجْنُونٌ .

257- Cenâb-ı Hakk'ın kesret-i zikriyle (çok çok anarak) o derece mest ve medhûş olunuz ki (kendinizden geçiniz ki) münafikîn (münafıklar) sizi mecnûn (deli) zannetsinler.(257)

٢٥٨ – اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَقَالَةً وَاَنَّ سَقَالَةَ الْقُلُوبِ ذِكْرُ اللّٰهِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ اَنْجٰى مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَلَوْ اَنْ تَضْرِبَ بِسَيْفِكَ حَتّٰى يَنْقَطِعَ .

258- Tahkika (gerçekten) herşeye cilâ verecek bir âlet var, kalbin cilâsı ise zikrullahdır. Azabdan necât (kurtulmak) için zikrullah gibi bir şey olamaz velev ki seyfin (kılıcın) kırılıncaya kadar fî-sebîlillâh muhârebe edesin.(258)

٢٥٩ – تَنَامُ عَيْنَاىَ وَلَايَنَامُ قَلْبِى .

259- Benim gözlerim uyur, lâkin kalbim uyumaz. Yâni zikrullahtan bir lâhza (bir ân) gâfil olmaz.(259)

٢٦٠ – خَيْرُ الذِّكْرِ الْخَفِىُّ وَخَيْرُ الرِّزْقِ مَايَكْفِى .

260- Zikrin ekmeli hafî (gizli) ve rızkın efdali mikdar-ı kâfî (yetecek kadar) olandır.(260)

256- bk. ibn Hacer, el-metalibu'l-âliye, II, 232.
257- Ahmed b. Hanbel, III, 68, 71.
258- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 99.
259- Buhâri, teheccüd, 16; teravih, 1; Müslim, müsafırîn, 125; Ebû Dâvûd, tahâre, 79; Tirmizi. mevâkıt, 208; Nesâi, leyl, 36.
260- Münâvi, Künûzü'l-hakaık, s. 67.

İzâhı: Burada zikr-i hafîden maksad, zikr-i kalbidir; zîra: كُلّ سِرٍّ جاوز الإثنين شَاعَ *(iki kişinin dışına taşan her gizli şey şayi olur, yayılır) mâ-sadakınca lisânen olunan bir zikir hiç olmazsa insanın sağ ve solunda bulunan meleklerle mülâzemetindeki (onunla beraber bulunan) şeytan tarafından işitileceğinden zikr-i hafî değildir.*

٢٦١ - ذِكْرُ اللّهِ شِفَاءُ الْقُلُوبِ .

261- Kalpte Cenâb-ı Hakk'ı zikir, hased, riyâ, kibir gibi emrâz-ı kalbiyyeyi (kalp hastalıklarını) izâle için ayn-i şifâdır (şifânın ta kendisidir).[261]

٢٦٢ - اَلذِّكْرُ خَيْرٌ مِنَ الصَّدَقَةِ .

262- Zikir sadakadan efdaldir.[262]

٢٦٣ - اَلشَّيْطَانُ يَلْتَقِمُ قَلْبَ ابْنِ آدَمَ فَاِذَا ذَكَرَ اللّهَ خَنَسَ عِنْدَهُ وَاِذَا نَسِيَ اللّهَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ .

263- Şeytan benî Âdem'in (İnsanoğlunun) kalbine icrâ-yı nüfûz için (nüfûz etmek için) istîlâ eder, lâkin kalb, Cenâb-ı Allah'ı zikredince me'yûsen (ümitsiz olarak) geri çekilir, nisyan ederse (unutursa) istîlâ eder (onu etkisi altına alır).

٢٦٤ - قَالَ اللّهُ تَعَالٰى يَاابْنَ آدَمَ اِنَّكَ مَاذَكَرْتَنِي شَكَرْتَنِي وَاِذَا مَانَسِيتَنِي كَفَرْتَنِي .

264- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Ey benî Adem (insanoğlu) beni zikrettikçe şükrümü ifâ etmiş ve beni unuttukça hakkımı unutmuş olursun".[264]

٢٦٥ - مَااجْتَمَعَ قَوْمٌ عَلٰى ذِكْرِ اللّهِ فَتَفَرَّقُوا عَنْهُ اِلاَّ قِيلَ لَهُمْ قُومُوا مَغْفُوراً لَكُمْ مِنْ اَجْلِ الذِّكْرِ .

261- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 72.
262- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 73.

264- Ebû Nuaym, Hılye, IV, 338, 303.

265- Hiçbir cemâat zikrullah için cem'olup dağılmadı ki zikirlerine sebeb Cenâb-ı Hakk tarafından afv ve mağfiret ile tebşîr olunmasın (bağışlanma ile müjdelenmesin).(265)

٢٦٦ – مَنْ اَكْثَرَ ذِكْرَ اللّٰهِ فَقَدْ بَرِءَ مِنَ النِّفَاقِ .

266- Kesret-i muhabbetten (aşırı sevgiden) nâşi (dolayı) Cenâb-ı Allah'ı kalbinden çıkarmayan kimse nifaktan (münafıklıktan) kurtulur.(266)

٢٦٧ – مَنْ اَكْثَرَ ذِكْرَ اللّٰهِ اَحَبَّهُ اللّٰهُ تَعَالٰى .

267- Çok zikreden kimseyi Cenâb-ı Allah sever.(267)

٢٦٨ – اَلذِّكْرُ خَيْرٌ مِنَ الصِّيَامِ .

268- Zikir, farz olmayan oruçtan efdaldir.(268)

٢٦٩ – قَالَ اللّٰهُ مَنْ شَغَلَهُ ذِكْرِى عَنْ مَسْئَلَتِى اَعْطَيْتُهُ قَبْلَ اَنْ يَسْئَلَنِى .

269- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Bir kul benim zikrimle iştigal eylemesinden dolayı kendi ihtiyâcâtının talebini unutursa ben, o kuluma kendisi istemezden evvel in'âm ve ihsân ederim."(269)

٢٧٠ – لَاعِبَادَةَ كَالتَّفَكُّرِ .

270- Cenâb-ı Hakk'ın niam-i celîlesini (nimetlerini) ve ahvâl-i âhireti (âhiretin durumunu) tefekkür gibi bir ibâdet olamaz.(270)

٢٧١ – عَوِّدُوا قُلُوبَكُمْ التَّرَقُّبَ .

271- Zikr-i murakabeyi kalbiniz için âdet ittihâz ediniz (kalplerinizi murakabeye alıştırınız)!(271)

265- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 147.
266- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 173.
267- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 173.
268- Münâvi, Künûzu'el-hakaık, s. 73.
269- Tirmîzi, Sevabu'l-Kur'ân, 25; Dârimî, fedailu'l-Kur'ân, 6.
270- Münâvi, Künuzu'l-hakâık, s. 175.
271- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 92.

باب فضيلة الجهاد وجهاد النفس

Cihâd ve nefsle cihâdın fazîleti

٢٧٢ - اَقْرَبُ الْعَمَلِ اِلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ اَلْجِهَادُ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلاَ يُقَارِبُهُ شَيْىءٌ .

272- Cenâb-ı Allah'ın rahmetini celb için en müessir (etkili) amel, cihâd fî-sebîlillâh'dır (Allah yolunda cihâddır) ki, efdaliyette ona bir şey takarrüb edemez.[(272)]

٢٧٣ - اَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ اُمَّتِى يَرْكَبُونَ الْبَحْرَ قَدْ اَوْجَبُوا .

273- Ümmetimden en evvel deryâda cihâd eden fırka tahkika (gerçekten) cennet ve mağfireti kazandılar. *Bu şerefe Hazret-i Muâviye mazhar olmuştur.*[(273)]

٢٧٤ - اَلْجَنَّةُ تَحْتَ ظِلاَلِ السُّيُوفِ .

272- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 53.
273- Buhârî, Cihad, 93.

274- Cennet, hîn-i muhârebede (savaş sırasında) guzât-ı muvahhıdînin (tevhîd ehli gâzîlerin) istimâl ettikleri (kullandıkları) kılınçların sâyesi (gölgesi) altındadır.(274)

٢٧٥ - اَلْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ .

275- Hakîkatte mücâhid, nefs-i emmâresiyle mücâhede eden kimsedir.(275)

٢٧٦ - اَلْحَرْبُ خُدْعَةٌ .

276- Muhârebe için en ziyâde lâzım olan istimâl-i hud'adır (hîle yapmaktır). (276)

Yâni fenn-i harbi bilmeyen kimse hasmına mağlûb olur.

٢٧٧ - مَنْ جَاهَدَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ .

277- Fî-sebîlillâh mücâhid olanları Cenâb-ı Hakk, cennete dâhil eder.(277)

274- Buhârî, cihad, 22, 113; Müslim, cihad, 20;Ebû Dâvud,cihad, 89;Tirmîzî,fedailü'l-cihad.23.
275- Tirmîzî, fedailu'l-cihad, 2; Ahmed b.Hanbel, VI, 20.
276- Buhârî, cihad, 157; menâkıb, 25; Müslim, cihad, 18, 19; Ebû Dâvud, cihad, 92; Tirmizî, cihad. 5.
277- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 139.

باب ماجاء في فضل الولى وعلامته

Velînin alâmeti ve fazîleti

٢٧٨ - اَبَى اللّٰهُ اَنْ يَجْعَلَ لِلْبِلٰى سُلْطَاناً عَلٰى بَدَنِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ .

278- Cenâb-ı Hakk'ın sıyânetiyle (korumasıyla) belâ ve musîbet âbid (ibâdete düşkün)olan mümin-i kâmilin kalbini zikir ve fikirden men'ey-leyemez(278)

٢٧٩ - فِى كُلِّ قَرْنٍ مِنْ اُمَّتِى سَابِقُونَ وَهُمُ الْبُدَلاٰءُ وَالصِّدِّيقُونَ بِهِمْ يُسْقَوْنَ وَبِهِمْ يُرْزَقُونَ وَبِهِمْ يُدْفَعُ الْبَلاٰءُ عَنْ اَهْلِ الْاَرْضِ .

279- Her karnda (her asırda) benim ümmetimde sâbikun (önde gelenler) vardır ki bunlara büdelâ ve sıddîkun ıtlak olunur (söylenir). Haklarındaki inâyet ve merhamet-i ilâhiyye o kadar mebzûldur ki (boldur ki) sizler de o sâyede yer ve içersiniz. Ve ehl-i arz (yeryüzü halkı) için vukuu mutasavver olan (tasavvur olunan) belâ ve mesâib (musîbetler) onlarla def' ve ref' olur demektir.(279)

278- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 5.
279- Münavi, Künûzü'l-hakâık, s. 98.

٢٨٠ - اَوْلِيَاءُ اللّٰهِ اَلَّذِينَ اِذَا رُؤُا ذُكِرَ اللّٰهُ .

280- Cenab-ı Hakk'ın velîleri onlardır ki görüldükte Allah hâtıra gelir. İllâ meğer ki gören kimsenin dünyadan başka bir arzusu olmasın.(280)

٢٨١ - عَلاٰمَةُ اَبْدَالِ اُمَّتِي اَنَّهُمْ لاٰيَلْعَنُونَ شَيْئاً اَبَداً .

281- Mahlûkattan hiçbir şeye lânet etmemek makam-ı velâyette (velîlik makamında) bulunan ebdâlînin (abdalların) alâmetidir.(281)

٢٨٢ - عَلاٰمَةُ حُبِّ اللّٰهِ حُبُّ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَلاٰمَةُ بُغْضِ اللّٰهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ .

282- Cenâb-ı Allah'a muhabbetin alâmeti zikrullah'ı sevmek ve buğzunun (sevmemenin) alâmeti zikrullah'ı sevmemektir.(282)

٢٨٣ - اَلاَوَّابُ اَلَّذِي يَذْكُرُ ذُنُوبَهُ فِي الْخَلاٰءِ فَيَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ .

283- Evvâb şol kimselere denilir ki Allah ile kendi beyninde (arasında) geçmiş günahlarını tezekkürle (düşünüp hatırlayarak) tevbe ve istiğfârda buluna.(283)

٢٨٤ - يَقُولُ اللّٰهُ لِلدُّنْيَا اُخْدُمِي مَنْ خَدَمَنِي .

284- Cenâb-ı Allah dünyaya "Bana hizmet edenlere hizmet et!" diye ferman buyurur (emreder)(284)

280- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, I, 113.
281- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 89.
282- Münâvi, Künuzu'l-hakâık, s. 89.
283- Münavi, Künûzu'l-hakâık, s. 51.
284- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 192.

باب ماجاء فى الامر بالمعروف والدال على الخير والنصيحة

Emr bi'l-mâruf ve hayra delâlet

٢٨٥ – اَلآمِرُ بِالْمَعْرُوفِ كَفَاعِلِهِ .

285- Ef'âl-i müstahseneyi (güzel işleri) emredenler o fiilin fâili gibi me'cûr olurlar.(285)

٢٨٦ – خِيَارُ أُمَّتِى مَنْ دَعَا اِلَى اللّهِ تَعَالَى وَحَبَّبَ عِبَادَهُ اِلَيْهِ .

286- Nâsın ber-güzîdesi (insanların seçkini) âlemi ibâdât ve tâata teşvik edip o sûretle ibâdı (kulları) Mâbûduna sevdirmeye gayret eden kimsedir.(286)

٢٨٧ – دَلِيلُ الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ (وفى رواية) اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ .

285- bk. Tirmîzî, ilim, 14.
286- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 8.

287- Umûr-i hayriyyeye delâlet eden (hayırlı işlerde yol göstericilik yapan) kimse o hayrı işleyen gibi me'cûr olur.(287)

٢٨٨ – اِنَّ اَحَبَّ عِبَادِ اللّٰهِ اِلَيْهِ اَنْصَحُهُمْ لِعِبَادِهِ .

288- Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Hakk'ın kulları içinde en ziyâde sevdiği kimse nâsa (insanlara) nasîhat edenlerdir.(288)

٢٨٩ – حَبِّبُوا اللّٰهَ عَلَى عِبَادِهِ يُحِبَّكُمُ اللّٰهُ .

289- Cenâb-ı Allah'ı ibadına (kullarına) sevdiriniz ki, Allah sizi sevsin.(289)

Yâni Cenâb-ı Hakk'ın dünyada ihsân ettiği âzâ ve cevârih (organlar), sıhhat ve âfiyet, rızık ve maîşet gibi tâdâdı adîmü'l-imkân olan (sayılması mümkin olmayan) niam-i gûnâ-gûn (çeşit çeşit nimetler) ile mevt (ölüm), kabir, haşir (kabirden kalkış), hesâb, sırat hengâmelerinde müminîn (müminler) için mev'ûd (vaad olunan) ve muntazar olan (beklenen) merâhim-i celîlesini (yüce merhametini) gâfil bulunan kullarına ihtâr ve tizkâr ederek (hatırlatıp uyararak) muhabbetlerini celbe sa'y ve gayret ediniz.

٢٩٠ – لَاَنْ يَهْدِىَ اللّٰهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلاً خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ .

290- Cenâb-ı Allah seninle bir şahsa hidâyet ederse senin için ondan hâsıl olacak ecir ve mesûbat (sevap) o kadar büyüktür ki üzerine şems tulû eden (güneş doğan) eşyânın kâffesinden (hepsinden) hayırlıdır.(290)

٢٩١ – قَالَ اللّٰهُ اَحَبُّ مَاتَعَبَّدَنِى بِهِ عَبْدِى النُّصْحُ لِى .

287- Tirmîzî, ilim, 14.
288- Münavi, Künûzu'l-hakaık, s. 36.
289- Münâvî, Künûzu'l-hakaık, s. 63.
290- Buhârî, cihad, 102; megâzî, 38; Müslim, fedailu's-sahabe, 35

291- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Kulumun bana en ziyâde makbûl bir ibâdeti hâlisan li-vechillâh (yalnız Hakk rızâsı için) nâsa (insanlara) nasîhat eylemektir.(291)

باب ماجاء فى فضل الشاب التائب

Tevbe-kâr gencin fazîleti

٢٩٢ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ الشَّابَّ التَّائِبَ.

292- Tahkika (şüphesiz) Hakk -celle ve alâ- hazretleri genç olan tevbekârları sever.(292)

٢٩٣ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ الشَّابَّ الَّذِى يُفْنِى شَبَابَهُ فِى طَاعَةِ اللّٰهِ .

293- Tahkika (gerçekten) Allah Teâlâ ve Tekaddes hazretleri şol bir genci sever ki müddet-i şebabını (gençliğini) takvâ ve tâat-ı Bârî (Allah'a takvâ ile itâat) yolunda ifnâ etmiş (geçirmiş) olsun.(293)

٢٩٤ – فَضْلُ الشَّابِّ الْعَابِدِ الَّذى تَعَبَّدَ فِى صِبَاهُ عَلَى الشَّيْخِ الَّذى تَعَبَّدَ بَعْدَ مَا كَبُرَتْ سِنُّهُ كَفَضْلِ الْمُرْسَلِينَ عَلٰى سَائِرِ النَّاسِ .

294- Gençliklerinde ibâdet eden nev-civânların (gençlerin) ihtiyarlıktan sonra ibâdete başlayanlar üzerine olan fazlı (üstünlüğü) mürselînin (peygamberlerin) sâir-nâs (diğer insanlar) üzerine olan fazlı gibidir.(294)

٢٩٥ – اِنَّ اللّٰهَ يُبَاهِى بِالشَّابِّ الْعَابِدِ الْمَلَائِكَةَ .

295- Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Allah ibâdete devam eden gençleri melâike-i kirama gösterip onlarla mübâhât; yâni ızhâr-ı meserret ve

---

291- Ebû Nuaym, Hılye, VIII, 175.
292- bk. Tirmizî, zühd, 53; Ahmed b. Hanbel, II, 429.
293- Tirmizî, zühd, 53; Ahmed b. Hanbel, II, 429.
294- Suyûtî, el-Camiu's-Sağîr, II, 79.
295- bk. Ebû Nuaym, Hılye, VIII, 216.

azamet eyler (onların hâlinden hoşlanıp meleklere karşı onlarla iftihâr eder).(295)

٢٩٦ - مَا مِنْ شَيْءٍ اَحَبَّ اِلَى اللّٰهِ مِنْ شَابٍّ تَائِبٍ .

296- Cenab-ı Hakk'ın yanında tevbekâr olan gençlerden sevgili bir şey yoktur.(296)

باب ماجاء فى فضل الشهداء

Şehidlerin fazîletleri

٢٩٧ - شَهِيدُ الْبَرِّ يُغْفَرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ اِلاَّ الدَّيْنَ وَالْاَمَانَةَ وَشَهِيدُ الْبَحْرِ يُغْفَرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ وَالدَّيْنُ وَالْاَمَانَةُ .

297- Berren (karada) mücâhede edip şehâdet şerbetini nûş edenlerin (içenlerin) günâhı, düyûnât ve emânât (borçları ve üzerlerindeki emanetleri) gibi hukuk-ı nas (kul hakkı) müstesnâ olduğu hâlde mağfûr olur (bağışlanır). Gazâ-yı bahrîde (deniz muhârebesinde) şehid olanlara gelince zimmetlerinde olan hukuk-ı nâs dahî afv ve mağfiret olarak onu Cenâb-ı Hakk hazîne-i gaybından îfâ ve ihsân eder.(297)

٢٩٨ - شَهِيدُ الْبَحْرِ مِثْلُ شَهِيدَىِ الْبَرِّ .

298- Bahren (denizde) şehîd olanların ecir ve mesûbâtı (sevâbı), berren (karada) şehid olanların ecir ve mesûbatının iki katıdır.(298)

٢٩٩ - اَلطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

299- Taûn ile vefât eden her bir müslim şehiddir.(299)

296- Münâvi, Künuzu'l-hakaık, s. 131.
297- ibn Mâce, cihad, 10.
298- ibn Mâce, cihad, 10.
299- Buhârî, cihad, 30, tıb, 30; Müslim, imâre, 166; Nesâî, cenâiz, 112.

٣٠٠ - اَلطَّعْنُ وَالطَّاعُونُ وَالْهَدْمُ وَاَكْلُ السَّبُعِ وَالْغَرْقُ وَالْحَرْقُ وَالْبَطْنُ وَذَاتُ الْجَنْبِ شَهَادَةٌ .

300- Zulmen âlât-ı câriha (kesici âletlerle) katl (öldürülen), tâûn ve ebniyenin hedmi (binâların yıkılması) sibâın ekli (yırtıcı hayvanların yemesi) gark (boğulma) ve hark-ı ishâl (ishâl sebebiyle için kuruyup yanması), zâtu'l-cenb hastalıkları, bunların kâffesi (hepsi) vesîle-i şehâdettir (şehîd olarak ölmeye sebeb olur). Yâni bunların biriyle vefat eden müslim, cemâat-i şühedâya iltihâk eder.(300)

٣٠١ - اَلشَّهِيدُ لاَيَجِدُ اَلَمَ الْقَتْلِ اِلاَّ كَمَايَجِدُ اَحَدُكُمْ مَسَّ الْقَرْصَةِ .

301- Saff-ı harbde (harp safında) şehîd olan kimse maktûl olduğundan dolayı elem-i katli (ölüm acısını) duymaz. Ancak sizden birisinin âzâsı parmak ile sıkılırken ne kadar zahmet görürse bu dahî o kadar zahmet hisseder.(301)

٣٠٢ - مَوْتُ الْغَرِيبِ شَهَادَةٌ .

302- Gurbette vefat edenler şehiddir.(302)

٣٠٣ - اَلْبَطْنُ وَالْغَرْقُ شَهَادَةٌ .

303- Batın hastalığıyla (karın ağrısıyla) olsun mağrukan (boğularak) olsun vefat edenler şehîddir.(303)

٣٠٤ - اَلْحُمَّى شَهَادَةٌ .

304- Hummâ ile vefât edenler şehîddir.(304)

٣٠٥ - اَلشَّهِيدُ يَشْفَعُ فِى سَبْعِينَ مِنْ اَهْلِ بَيْتِهِ .

300- bk. Buhârî, cihad, 30; Müslim, imâre, 164; Tirmizî, cenaiz, 65.
301- Darîmi, Sünen, cihad, 16.
302- ibn Mace, cenâiz, 61.
303- Nesâî, cihad, 48; ibn Mâce, cihad, 17.
304- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 66.

305- Her bir şehîd ehl-i beytinden yetmiş kimse için şefaat etmeye mezûndur (yetkilidir).(305)

٣٠٦ – مَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً كَفَّرَ اللّٰهُ لَهُ كُلَّ ذَنْبٍ .

306- Mazlûmen (haksız yere) katlolunanların (öldürülenlerin) kâffe-i zünûbu mağfur olur (bütün günahları bağışlanır).(306)

باب ماجاء فى فضل حفظ الحديث ونقله

Hadîs ezberlemek ve nakletmenin fazîleti

٣٠٧ – مَنْ اَدَّى اِلٰى اُمَّتِى حَدِيثاً لِتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ اَوتُثْلَمَ بِهَا بِدْعَةٌ فَهُوَ فِى الْجَنَّةِ .

307- Hılâf-ı şerîat (şeriate aykırı) bid'atlardan birinin def'i veyahut sünnet-i seniyyemden birinin icrâsı için ahâdîs-i şerîfemden birini ümmetime tebliğ eden zât cennettedir.(307)

٣٠٨ – مَنْ حَفِظَ عَلٰى اُمَّتِى اَرْبَعِينَ حَدِيثاً مِنْ سُنَّتِى اَدْخَلْتُهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِى شَفَاعَتِى .

308- Tezkiye-i nefs (nefsi arıtmaya) tathîr-i kulûb-i nâs'a (insanların kalplerini temizlemeye) muîn (yardımcı) olan ahâdîs-i şerîfemden ümmetine tebliğ için kırk hadis hıfz (ezberleyip) ve mahallinde (yerinde) sarfeden kimseyi yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) şefâat-ı mahsûsama dâhil ederim (şefaatıma erdiririm).(308)

٣٠٩ – مَنْ حَمَلَ مِنْ اُمَّتِى اَرْبَعِينَ حَدِيثاً بَعَثَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَقِيهاً عَالِماً .

305- Ebû Davûd, cihad, 26.
306- bk. Nesâi, tahrîm, 22.
307- Ebû Nuaym, Hılye, X, 44.
308- Ebû Nuaym, Hılye, IV, 189.

309- Ümmetimden kırk hadîs-i şerîfi hâmil ve hâfız olan (öğrenip belleyen) kimseyi Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) fukahâ-yı kirâm (seçkin fakihler), ulemâ-yı ızâm (büyük âlimler) zümresinde haşreder.[309]

٣١٠ – إِنَّهُ لَابَأْسَ بِالْحَدِيثِ قَدَّمْتَ فِيهِ أَوْ اَخَّرْتَ اِذَا اَصَبْتَ مَعْنَاهُ .

310- Tahkika (gerçekten) hadîs-i şerîfi rivâyet ederken mânâ bozulmamak şartıyla kelimatın (kelimelerin) takdîm ve tehirinde (öne geçmesinde, sonra gelmesinde) beîs yoktur.

باب ماجاء فى من قال فى القرأن والحديث من غير علم

Bilmeden Kur'an ve hadis hakkında söz söylemek

٣١١ – اِنَّ هَذَا الْعِلْمَ دِينٌ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ .

311- Tahkîka (şüphesiz) tefsîr ve hadis gibi ulûm-i mühimme (önemli ilimler) üzerine mübtenî olan (binâ olunan) ahkâm-ı fer'iyye-i şer'iyye (şerîatın fer'î hükümleri) dîninizdir. Böyle bir emr-i mühimmi (önemli bir işi) ahzedeceğiniz (alıp öğreneceğiniz) kimselere dikkat ediniz! *Yâni kemâl-i ilim ve amel ile zâhir ve bâtını mâmur olmayanlara (sağlam bir ilim ve amelle içini ve dışını onarmamış bulunanlara) emniyet ve iktidâ (güvenip uymak) câiz olamaz.*[311]

٣١٢ – مَنْ قَالَ فِى الْقُرْأنِ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

312- Ulûm-i arabiyye'de âlim olmayan (Arapça olan âlet ilimleriyle dînî ilimleri bilmeyen) kimse âyât-ı Kur'âniyye'ye (Kur'ân âyetlerine) mânâ verirse nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) kendisine yer hazırlasın.[312]

309- bk. Ebû Nuaym, Hılye, IV, 189.

311- Darimî, sünen, mukaddime, 38.
312- bk. Buhârî, ilim, 38; Ahmed b. Hanbel, I, 323, 327.

٣١٣ – مَنْ قَالَ فِي الْقُرْاٰنِ بِرَأْيِهِ فَاَصَابَ فَقَدْ اَخْطَأَ .

313- Ulûm-i arabiyye'ye müstenid olmaksızın (arapça olan dînî ilimlere dayanmadan) kendi reyiyle (görüşüyle) Kur'ân-ı Kerîm'e mânâ veren kimse isâbet etse bile tahkika (gerçekten) hata etmiş olur.(313)

٣١٤ – مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّداً فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

314- Söylemediğim bir hadîsi amden (kasden) bana isnâd edip rivâyet eden kimse kendisine nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) yer hazırlasın.(314)

٣١٥ – مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ فَهُوَ فِي النَّارِ .

315- Söylemediğim hadisi bana isnâd eden nâr-ı cahimdedir (cehennemdedir).(315)

٣١٦ – لَاتَأْخُذُوا الْحَدِيثَ اِلاَّ عَمَّنْ تُجِيزُونَ شَهَادَتَهُ .

316- Şehâdeti makbûl (şâhidliği geçerli) yâni adâletle mevsûf olmayan (adâlet sıfatı taşımayan) kimseden hadîs-i şerîfimi ahz ve kabûl etmeyiniz (dinleyip öğrenmeyiniz).(316)

٣١٧ – مَنْ فَسَّرَ الْقُرْاٰنَ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

317- Âyât-ı Kur'âniyye'ye (Kur'ân âyetlerine) kendi reyiyle mânâ veren kimse cehennemden kendisine yer hazırlasın.(317)

313- Tirmizi, tefsîr, 1; Ebû Davud, ilim, 5.

314- Buhâri, ilim, 38; cenâiz, 33; Müslim, iman, 112; zühd, 72; Ebu Dâvud, iman, 1; Tirmizî, fiten, 70, tefsîr, 1; menakıb, 19; ibn Mâce, mukaddime, 4, 23.

315- Buhârî, ilim, 38.

316- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 205.

317- bk. Buhârî, ilim, 38.

باب ماجاء فى فضل مكة والمدينة المنورة

Mekke ve Medîne'nin fazîleti

٣١٨ - رَمَضَانُ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ رَمَضَانَ فِيمَا سِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ
وَجُمُعَةٌ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ جُمُعَةٍ فِى مَاسِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ .

318- Medîne-i Münevvere'de bir Ramazan-ı şerîfi tutmak, bilâd-i sâirenin (diğer beldelerin) bin ramazanından, kezâlik (aynen onun gibi) bir cuma namazını orada edâ etmek bilâd-ı sâirenin (diğer beldelerin) bin cumasından efdaldir.[318]

٣١٩ - صَلَاةٌ فِى الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مِاَةُ اَلْفِ صَلَاةٍ وَصَلَاةٌ فِى مَسْجِدِى اَلْفُ صَلَاةٍ وَفِى بَيْتِ الْمُقَدَّسِ خَمْسُ مِاَةِ صَلَاةٍ .

319- Beyt-i şerîfde (Kâbede) edâ olunan salâtın (namazın) biri mahâll-i sâiredeki (diğer yerlerdeki) namazların yüz binine ve benim mescidimde kılınan namazın biri kezalik (aynı şekilde) başka yerlerde kılınan namazların bininve Beyt-i Makdis'te (Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'da) edâ edilen salâtın (kılınan namazın) biri dahi sâir mahallerde kılınan namazların beşyüzüne muâdildir (denktir).[319]

318- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 26.
319- Müslim, hacc, 505, 510; Tirmizî, salat, 126; Nesâî, mesâcid, 4, 7; hacc, 122.

٣٢٠ - مٰاءُ زَمْزَمَ شِفٰاءٌ مِنْ كُلِّ دٰاءٍ .

320- Zemzem suyu ihlâs ve yakîn ile içilirse her derde devâdır.[320]

٣٢١ - مٰابَيْنَ بَيْتِى وَمِنْبَرِى رَوْضَةٌ مِنْ رِيٰاضِ الْجَنَّةِ .

321- Minberim ile hânemin beyni (evimin arası) cennet bahçelerinden bir bahçedir.[321]

٣٢٢ - مَنْ زٰارَ قَبْرِى وَجَبَتْ لَهُ شَفٰاعَتِى .

322- Kabrimi ziyaret eden kimseye şefaatım vâcib olur.[322]

٣٢٣ - مَنْ طٰافَ بِالْبَيْتِ سَبْعاً وَصَلّٰى رَكْعَتَيْنِ كٰانَ كَعِتْقِ رَقَبَةٍ .

323- Beyt-i şerîfi (Kabeyi) yedi defa tavâf edip iki rekât da namaz kılan kimse bir köle âzâd etmiş gibi me'cûr olur (sevap kazanır).[323]

٣٢٤ - مَنْ طٰافَ بِالْبَيْتِ خَمْسِينَ مَرَّةً خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ اُمُّهُ .

324- Elli defa Beyt-i mükerrem'i tavâf eden kimse anasından yeni doğmuş gibi günahsız olur.[324]

٣٢٥ - اَلنَّظَرُ اِلَى الْكَعْبَةِ عِبٰادَةٌ .

325- Kâbe-i Muazzama'ya nazar etmek ibâdettir.[325]

٣٢٦ - مَنْ زٰارَ قَبْرِى بَعْدَ مَوْتِى كٰانَ كَمَنْ زٰارَنِى فِى حَيٰاتِى .

326- Vefatımdan sonra kabrimi ziyâret eden mümin hayatımda beni ziyâret etmiş gibi olur.[326]

320- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 147.
321- Buhâri, mescidi Mekke, 5; mescidi Medine, 2; itisam, 16; Tirmizî, menakıb, 67; Nesâî, me sacid, 7.
322- ibn Hacer, el-Metalibu'l-âliye, I, 371.
323- Nesâî, menasık, 134.
324- bk. Buhârî, hacc, 63; Müslim, hacc, 206, 207; Tirmizî, hacc, 41, 109; ibn Mâce, menasık, 32.
325- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 195.
326- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübra, V, 245.

باب ماجاء فى الشفاعة

Şefâat

٣٢٧ - شَفَاعَتِى لِاَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ اُمَّتِى .

327- Enbiyâ-yı sâireden (diğer peygamberlerden) fazla olarak kendime mahsûs bir şefaat var ki ümmetimden günâh-ı kebîre (büyük günah) ashâbını (sâhiplerini) onunla yâd ederim (hatırlarım). *Bu şefâat günahkârların bir kısmını dahî dühûlden (girdikten) sonra nâr-ı cahîm den (cehennem ateşinden) halâs eyler (kurtarır).* شَفَاعَتِى مُبَاحَةٌ اِلاَّ مَنْ سَبَّ أَصْحَابِى *(Şefâatim ashabıma sövenlerden başkalarına mubahtır) hadîs-i şerîfinden gaflet olunmaya.*[327].

٣٢٨ - شَفَاعَتِى لِاَهْلِ الذُّنُوبِ مِنْ اُمَّتِى .

328- Şefâatim ümmetimin müznibi (günahkârları) içindir.[328]

٣٢٩ - شَفَاعَتِى لِاُمَّتِى مَنْ اَحَبَّ اَهْلَ بَيْتِى.

327- Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmizî, kıyame, 11; ibn Mace, zühd, 37.
328- bk. Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmizî, kıyame, 11.

329- Şefâat-i mahsusam (özel şefâatim) ümmetimden ehl-i beytime muhabbet edenler içindir.(329)

Mâlûm ola ki, ehl-i beyte muhabbet onların amel ve ibâdetlerine ittibâ eylemektir (uymaktır). Yoksa kavl-i mücerred (sadece söz) yâhud maâzallah sâir (diğer) ashâb-ı kirâma adâvet mânâsına değildir. Zira şeker gibi tatlı olan muhabbet-i ehl-i beyt (ehl-i beyt sevgisi) sümm (zehir) gibi muzır ve mühlik (zararlı ve tehlikeli) olan buğz-ı ashâb (sahâbîlerden nefret) ile karışırsa şüphesiz zarardan başka bir faydayı müntic olamaz (meydana getiremez).

٣٣٠ – لَيَخْرُجَنَّ قَوْمٌ مِنْ أُمَّتِى مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَتِى يُسَمُّونَ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

330- Ümmetimden bir kavim cehenneme dâhil olduktan sonra şefaatim sayesinde çıkarlar ki bu kavm "cehennemî" tesmiye olunurlar (bunlara cehennemî adı verilir).(330)

٣٣١ – يَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ثَلاثَةٌ اَلاَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْعُلَمَاءُ ثُمَّ الشُّهَدَاءُ .

331- Yevm-i kıyamette üç fırka (kıyamet gününde üç grup) şefaat eder. Bunların **birincisi** enbiyâ -aleyhimüsselâm- (peygamberler), **ikincisi** ilmiyle amil olan ulemâ-i kirâm , **üçüncüsü** saff-ı harbde vefat eden şühedâ-i zevi'l-ihtirâmdır (saygıdeğer şehidlerdir).(331)

٣٣٢ – اِنَّ قَوْماً يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ .

332- Tahkika (şüphesiz) bir kavim cehennemden şefâat sâyesinde çıkarlar.(332)

باب ماجاء فى حق الدعاء

Duâ

٣٣٣ – اِذَا وَقَعْتُمْ فِى الاَمْرِ الْعَظِيمِ فَقُولُوا حَسْبُنَااللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ .

329- Suyûtî, el-Camiu's Sagîr, II, 42.
330- Buhârî, rıkak, 51; Müslim, iman, 318; Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmîzî, cehennem, 1; ibn Mâce, zühd, 37.
331- ibn Mâce, zühd, 37.
332- bk. Buhârî, rıkak, 51; Müslim, iman, 318.

333- Müşkilât-ı azîmeye dûçâr olduğunuz (büyük bir sıkıntıya düştüğünüz) zaman "Hasbunallah ve ni'me'l-Vekîl" zikr-i cemîline devâm ediniz.(333)

٣٣٤ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ الْمُلِحِّينَ فِى الدُّعَاءِ .

334- Duâ ve tazarru zamanında ziyâde ilhâh ve ısrâr edenleri Cenâb-ı Hakk sever.(334)

٣٣٥ – اِذَا دَعَا الْعَبْدُ بِدَعْوَةٍ فَلَمْ تُسْتَجَبْ كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ .

335- Eğer bir kul Cenâb-ı Hakk'tan birşey istirhâm eyler de merâmına (arzûsuna) nâil olmazsa Cenab-ı Allah onun için bir sevâb yazar.(335)

٣٣٦ – دُعَاءُ الْوَالِدِ لِوَلَدِهِ كَدُعَاءِ النَّبِىِّ لِأُمَّتِهِ .

336- Bir babanın oğlu için duâsı, bir peygamberin ümmeti hakkındaki duâsı gibi makbûldür.(336)

٣٣٧ – دُعَاءُ الْاَخِ لِاَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ لَا يُرَدُّ .

337- Dîn karındaşı hakkında gıyâbî olarak yapılan duâ dergâh-ı icabetten (kabûl olunma kapısından) reddolunmaz (geri çevrilmez).(337)

٣٣٨ – دُعَاءُ الْمُحْسَنِ اِلَيْهِ لِلْمُحْسِنِ لَا يُرَدُّ .

338- Ni'met-dîdelerin (nimete ermişlerin) in'âm ediciler (nimeti verenler) hakkındaki duâ-yı hayrı (hayır duâsı) reddolunmaz.(338)

٣٣٩ – اَلدُّعَاءُ بَيْنَ الْاَذَانِ وَالْاِقَامَةِ مُسْتَجَابٌ فَادْعُوا .

339- Ezân ile ikamet beyninde (arasında) olunan duâ müstecâb olur (kabûl edilir), o meyanda (o esnâda) duâ ediniz.(339)

333- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 37.
334- Suyutî, el-Camiu's-Sagîr, I, 76.
335- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, I, 25.
336- bk. ibn Mâce, dua, 11.
337- Ebû Dâvud, vitr, 29.
338- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 16.
339- Tirmizî, salat, 44, deâvât , 128; Ebû Dâvud, salat, 35, cihad 39.

٣٤٠ - اَلدُّعَاءُ مَحْجُوبٌ عِنْدَاللّٰهِ حَتّٰى يُصَلّٰى عَلٰى مُحَمَّدٍ وَاَهْلِ بَيْتِهِ .

340- Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz'le ehl-i beytine salât ü selâm okunmadıkça olunan duâ makam-ı icâbete (kabûl makamına) vâsıl olamaz.(340)

İzahı:

Duânın kabûlü için bir takım şartlar daha vardır ki, duâ eden kimse duânın bidâyet ve nihâyetiyle vasatında dahî salât ü selâmı tekrâr etmeli, duâdan akdem tasadduk (duâdan önce sadaka vermek) veyahut zikir ve fikir ve namaz gibi bir hayır işte bulunmalı, Cenâb-ı Hakk'a hamd ve senâ etmeli, hulûs-i kalb, nezâfet, tahâret, istikbâl-i kıble, ızhâr-ı meskenet (âcizliğini Hakk'a arzetmek), tezellül (düşkünlüğünü kabûl), tazarru ve enbiyâ ve evliyâya tevessül, günahkâr ve mücrim olduğunu itirâf ve ikrâr ile tevbe ve istiğfar edip ekl-i haramdan (haram yemekten), ictinâb etmeli (sakınmalı). Şu sûretle vâki olacak deavât-i hayriyyenin kabûlü için iştibâh olunamaz (kabûlünde şüphe olmaz). Bunu da ilâve edelim ki, nasın (insanların) bâzısı her ne kadar Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine rızâ gösterip sükût eylemek cihetini duâ üzerine tercih etmişlerse de ekser muhakkıkîn (tahkik ehli âlimlerin çoğu) masâlih-i dünyeviyye ve uhreviyye (dünya ve âhiret işleri) esbâbdan müterettib olduğu (sebeplere bağlı olarak meydana geldiği) ve duâ-yı müstecâb (kabûle şâyân bir duâ) ise sebeplerin biri bulunduğunu beyân ile duâyı terketmek, kazâya rızâ göstermek fikriyle yemek yememek şiddet-i şitâda (soğuk kış mevsiminde) elbise giymemek, hastalıkta ilaç, muhârebede silâh istimâl etmemek (kullanmamak) gibi bir takım harekât-ı nâ-meşrûayı (meşrû olmayan hareketleri) irtikâb kabilinden olur, demişlerdir. Husûsiyle duâ, ızhâr-ı ihtiyac (hâcetini açıkça söyleme) ve Cenâb-ı Hakk'a ilticâ (sığınma) olduğu için müstakıllen bir ibâdet makamına kaim olacağından (yerine geçeceğinden) şu hâlde lisânen duâ eylemek ve kalben Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine râzı ve teslim olmak evlâ ve ercâhtır (daha iyi ve tercihe şâyândır).

٣٤١ - ضَعْ أُصْبُعَكَ السَّبَّابَةَ عَلٰى ضِرْسِكَ ثُمَّ اقْرَأْ آخِرَ يٰسٓ .

341- Ağrıyan dişin üzerine şehâdet parmağını koyup Yâsîn-i şerîf'in

---

340- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 17.

âhirini yâni أَوَلَمْ يَرَ الإِنْسَانُ âyet-i kerîmesini nihâyetine kadar okumalı. Bi-iznillahi Teâlâ(Allah'ın izniyle) şifâyâb olur (şifâ bulur).[341]

٣٤٢ - ضَعْ يَمِينَكَ عَلَى الْمَكَانِ الَّذِى تَشْتَكِى فَامْسَحْ بِهَا سَبْعَ مَرَّاتٍ وَقُلْ اَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَااَجِدُ فِى كُلِّ مَسْحَةٍ .

342-Sağ elini vücudundan rahatsız olan mahalle (yere) vaz' edip (koyup) yedi defa mesh ve mesihde اَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ duasını tilâvet etmeli (okumalı):Bi-iznillah (Allah'ın izniyle) şifâ bulur.[342]

٣٤٣ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى مَنْ لاَيَدْعُونِى اَغْضَبُ عَلَيْهِ .

343- Cenâb-ı Allah buyurur ki: Bir abd (kul), ellerini kaldırıp benden taleb etmezse ona gadab ederim. Zîra bu hâl ya gafletinden veyahut kibrinden ileri gelir.[343]

٣٤٤ - لَنْ يَنْفَعَ حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ وَلٰكِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ عِبَادَاللَّهِ .

344- Hazer (kaçınmak), kaderi def'edemez. Lâkin sulehânın (sâlih kulların) duâsı nüzûl etmiş ve edecek (inmiş ve inecek) olan belâ ve musîbeti def' ve ref'e (ortadan kaldırmaya) medâr (vesîle) olur. Öyle olunca, ey Allah'ın kulları duâ ediniz.[344]

٣٤٥ - مَعَ كُلِّ خَتْمَةٍ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ .

345- Kur'ân-ı Azîmü'ş-şân her ne vakit hatmolunursa akâbinde (sonunda) olunan bir duâ müstecâbdır (kabûle lâyık olur).[345]

٣٤٦ - سَئَلْتُ اللَّهَ اَنْ لاَيَقْبَلَ دُعَاءَ حَبِيبٍ عَلَى حَبِيبِهِ .

346- Bir kimsenin sevgilisi aleyhinde olan duâsının adem-i kabûlünü (kabûl buyrulmamasını) Cenâb-ı Hakk'tan istirhâm eyledim.[346]

341- Münâvî, Künuzu'l-hakâık, s. 86.
342- Suyûtî, el-Câmius's-Sagîr, II, 55.
343- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 99.
344- Ahmed b.Hanbel, V, 234.
345- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 162.
346- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 77.

٣٤٧ - مَنْ صَلَّى فَرِيضَةً فَلَهُ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ .

347- Bir farz namazını huşû ile edâ eden kimsenin o namazın akabinde (sonunda) vâkı olacak bir duâsı müstecâb olur (kabûl olunur).(347)

باب ماجاء فى دعوة المظلوم

Mazlûm'un duâsı

٣٤٨ - اِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَاِنَّهَا تَصْعَدُ اِلَى السَّمَاءِ كَاَنَّهَا شَرَارَةٌ .

348- Mazlûmun duâsından hazer ediniz (sakınınız). Zîrâ sür'at-i seyr'de (hızlılıkta) şirare (şimşek) gibi semâ-yı icâbete (kabûl olunma makamına) suûd eder (yükselir).(348)

٣٤٩ - دُعَاءُ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ وَاِنْ كَانَ فَاجِراً .

349- Mazlûmun duâsı makbûldür, velev fâsık (günahkâr) olsun.(349)

347- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 143.
348- Hâkim, Müstedrek, I, 29.
349- bk. Buhârî, cihad, 180; Tirmizî, deavat, 47.

باب ماجاء في الصدقة

Sadaka

٣٥٠ - اِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

350- Sadaka ile nâr-ı cahîm'den (cehennnem ateşinden) hazer ediniz (korununuz). Velev bir hurmanın nısfı (yarısı) ile olsun. Ona da mâlik değilseniz kulûb-i nâs'ı (insanların gönüllerini) tatyîb (hoş) edecek bir kelime-i tayyibe ile (güzel ve hoş sözle) olsun tasadduk ve takvâda bulununuz.(350)

٣٥١ - اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اَنْ تَصَدَّقَ وَاَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَأْمُلُ الْعَيْشَ
وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلاَ تُمْهِلُ حَتَّى اِذا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلاَنٍ كَذَا
وَلِفُلاَنٍ كَذَا اَلاَ وَقَدْ كَانَ لِفُلاَنٍ .

351- Sadâkatın (sadakaların) efdali (en fazîletlisi) vücûdun sâlim (sağlam), mâlın mahbûb (sevilen), imtidâd-ı hayât me'mûl olduğu (hayatın devamının umulduğu) ve fakru zaruretten korkulduğu bir zamanda bilâ- te'hîr (geciktirmeden) tasadduk ettiğin bir maldır. Can

350- Buhârî, edeb 34; zekat, 10; Müslim, zekat, 66, 67, 68, 70; Tirmizi, kıyâme, 1, Zühd, 37; Ne sâî, zekat, 63, 64; ibn Mace, mukaddime, 13, zekat, 28.

hulkuma (boğaza) gelinceye kadar imhâl edip (geciktirip) de o vakit: "Filâna şu kadar ve filâna şu kadar" deme ki, o anda ister istemez mal senin değil, gösterdiğin kimselerindir.[351]

٣٥٢ - إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ مِيتَةَ السُّوءِ .

352- Tahkîka (gerçekten) tasadduk, Cenâb-ı Hakk'ın gadabını itfâ (söndürür) ve insanı seâdette ibka ile sû-i hâtîmeden (kötü sondan) muhâfaza eyler.[352]

٣٥٣ - اَنْفِقْ يَابِلاَلُ وَلاَتَخْشَ مِنْ ذِى الْعَرْشِ اِقْلاَلاً .

353- Yâ Bilâl, i'tâ ve infak et! Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla emvâline (mallarına) noksan ârız olacağından korkma![353]

٣٥٤ - تَصَدَّقُوا فَاِنَّ الصَّدَقَةَ فِكَاكُكُمْ مِنَ النَّارِ .

354- Tasadduk ediniz (sadaka veriniz)! Zîrâ sadaka sizi nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) fikâk yâni halâs eder (kurtarır).[354]

٣٥٥ - صَدَقَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ تَزِيدُ فِى الْعُمْرِ وَتَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ .

355- Müslim kimsenin sadakası tezyîd-i ömrü (ömrün artmasını) mucib olduğu (gerektirdiği) gibi sû-i hâtimeden de muhâfaza eder.[355]

٣٥٦ - اَلصَّدَقَةُ تَمْنَعُ سَبْعِينَ نَوْعاً مِنْ اَنْوَاعِ الْبَلاَءِ اَهْوَنُهَا الْجُذَامُ وَالْبَرَصُ .

356- Sadaka yetmiş nevi belâyı men'eder. Bunların hafifi cüzzâm ve baras (alatenlilik) illet-i meşhûrasıdır (ünlü hastalığıdır).[356]

٣٥٧ - إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِى يَدِاللّٰهِ قَبْلَ اَنْ يَأْخُذَهَا السَّائِلُ .

351- Müslim, zekat, 93; Nesâî, zekat 60, vesâyâ, 1; ibn Mâce, vesâyâ, 4.
352- Tirmizî, zekat, 28.
353- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, I, 111.
354- Ebû Nuaym, Hılye, X, 40.
355- bk. Tirmizî, zekat, 28; Ahmed b. Hanbel, III, 502, 503.
356- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 52.

357- Tahkîka (gerçekten) sadakayı, sâil (ihtiyac sahibi) ahzetmeden (almadan) Cenâb-ı Hakk, yed-i kudretiyle (kudret eliyle) kabûl edip ahzeder (alır).(357)

٣٥٨ – اَلصَّدَقَةُ اَفْضَلُ مِنَ الصِّيَامِ وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ .

358- Sadaka savmdan (oruçtan) efdaldir. Savm ise insanı nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) vikâye (korumak) için kalkan makamındadır.(358)

باب ماجاء فى فضل تسرير المؤمنين

Mümini sevindirmeğe dâir

٣٥٩ – اَحَبُّ الْاَعْمَالِ اِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى بَعْدَ الْفَرَائِضِ اِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ .

359- Edâ-yı ferâizden (farzların yerine getirilmesinden) sonra Cenâb-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel müslim bir kimsenin kalbini mesrûr eylemektir (sevindirmektir).(359)

٣٦٠ – مَنْ اَدْخَلَ عَلٰى مُؤْمِنٍ سُرُوراً فَقَدْ سَرَّنِى .

360- Bir mümin kalbini mesrûr eden (sevindiren) kimse, beni mesrur etmiş (sevindirmiş) olur.(360)

357- Münâvî, Künûzu'l-hakâık, s. 34.
358- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 85.
359- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 11.
360- Münavi, Künûzu'l-hakâık, s. 135.

باب ماجاء فى فضل تكريم المسافر

Misâfire ikramın fazîleti

٣٦١ – اِذَا اَتَاكُمُ الزَّائِرُ فَاَكْرِمُوهُ .

361- Ziyâret maksadıyla gelen misafirlerinize ikrâm ediniz.(361)

٣٦٢ – اِذَا دَخَلَ الضَّيْفُ عَلَى الْقَوْمِ دَخَلَ بِرِزْقِهِ وَاِذَا خَرَجَ خَرَجَ بِمَغْفِرَةِ ذُنُوبِهِمْ .

362- Bir kavme misâfir geldikte rızkıyla gelir. Gittikte o kavmin sebeb-i mağfireti olarak gider.(362)

٣٦٣ – حَقُّ الضَّيْفِ حَقٌّ وَاجِبٌ .

363- Misâfire hürmet ve riâyet vâcibdir.(363)

٣٦٤ – اَلضَّيْفُ يَأْتِى بِرِزْقِهِ وَيَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ .

361- bk. ibn Mâce, edeb, 19.
362- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 380.
363- bk. Buhârî, savm, 54; ibn Mace, edeb, 5.

364- Misâfir rızkıyla beraber gelir. Ve hâne sâhibinin günahını afva vesîle olarak gider.(364)

٣٦٥ - مَنْ اَكْرَمَ غَرِيباً فِي غُرْبَتِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ .

365- Gurbetine (garibliğine) acıyıp garibe ikram eden kimse için cennet vâcib olur.(365)

٣٦٦ - مَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ الْغَرِيبِ ضَحِكَ اللّٰهُ لَهُ .

366- Kalbî nâşâd (üzüntülü) olan garibe güleç yüz gösterenleri Cenâb-ı Hakk taltîf buyurur.(366)

٣٦٧ - نُهِيَ عَنِ التَّكَلُّفِ لِلضَّيْفِ .

367- Misâfir için tâkat hâricinde olan tekellüf (sıkıntıya girerek hazırlık) menhîdir (yasaklanmıştır).(367)

باب ماجاء في فضل الكرم والجود

Kerem ve cömerdliğin fazîleti

٣٦٨ - اِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَمَ وَيُحِبُّ مَعَالِيَ الْاَخْلَاقِ وَيَكْرَهُ سَفْسَافَهَا .

368- Cenâb-ı Allah kerîmdir, kerem sâhiplerini ve âlî-cenâbları (cömerdleri) sever, denî ve alçak tabiatta bulunanlardan ikrâh eder.(368)

٣٦٩ - اَلْجَنَّةُ دَارُ الْاَسْخِيَاءِ .

369- Cennet ashiyânın (cömertlerin) hânesidir (evidir).(369)

364- Münâvi, Künuzu'l-hakaık, s. 82.
365- Münavi, Künuzu'l-hakaık, s. 137.
366- Münavi, Künuzu'l-hakaık, s. 138.
367- bk. Buhârî, edeb, 86.
368- Tirmizî, edeb, 41.
369- Suyuti, el-Camiu's-Sagîr, I, 150.

٣٧٠ - اَلسَّخَاءُ خُلُقُ اللّٰهِ الْاَعْظَمُ .

370- Cûd (cömerdlik) ve kerem Cenâb-ı Allah'ın ızam-ı sıfatındandır (sıfatlarının büyüklerindendir).[370]

٣٧١ - مَنْ صَنَعَ اِلٰى اَحَدٍ مِنْ اَهْلِ بَيْتِى يَداً كَافَأْتُهُ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

371- Ehl-i beytimden birine kavlen (sözlü) ve fiilen ihsan eden kimseye yevm-i kıyâmette (kayamet gününde) mükâfât ederim.[371]

٣٧٢- سَتَرَ اَخَاهُ الْمُسْلِمَ فِى الدُّنْيَا فَلَمْ يُفْضِحْهُ سَتَرَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

372- Müslim karındaşının çıplak olduğunu görüp setr ile âlemde rüsvây etmeyen (utandırmayan) kimsenin Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) ayıplarını setreder (örter).[372]

٣٧٣ - جُودُوا يَجُدِ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ .

373- Cûd (cömerdlik) ve sehâ ile mevsûf olunuz ki, Cenâb-ı Allah hakkınızda cûd ile muâmele buyursun.[373]

٣٧٤ - اَلسَّخِىُّ الْجَهُولُ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ مِنَ الْعَالِمِ الْبَخِيلِ .

374- Sehî (cömerd) olan bir câhil, indallah (Allah katında) bahîl (pinti) olan bir âlimden efdaldir.[374]

٣٧٥ - قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَنْفِقْ اُنْفِقْ عَلَيْكَ .

375- Cenâb-ı Hakk buyurmuştur ki, sen infak et,ben de sana infak edeyim.[375]

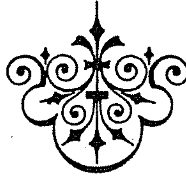
370- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, II, 39.
371- Suyutî, el-Camiu's-Sagîr, II, 181.
372- Buhârî, mezâlim, 3; Müslim, birr, 58, 72; Ebû Dâvûd, edeb, 38, 60; Tirmizî, hudud, 3; birr, 19; ibn Mace, mukaddime, 17.
373- Münâvi, Künuzû'l-hakâık, s. 61.
374- bk. Tirmizî, birr, 40.
375- Münavi, Künuzu'l-hakâık. s. 98.

٣٧٦ – لَجَاهِلٌ سَخِيٌّ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ مِنْ عَابِدٍ بَخِيلٍ .

376- Sahî (cömerd) olan bir câhil, elbette bahîl (pinti) olan bir abidden indallah (Allah katında) daha makbûldür.(376)

٣٧٧ – مَنْ طَلَبَ مَحَبَّةَ النَّاسِ فَلْيَبْذِلْ مَالَهُ .

377- Nâs'ın (insanların) mahabbetini arzû eden kimse malını bezledip (dağıtıp) ihsan eylesin.(377)

376- Tirmizi, birr, 40.
377- Münavi, Künuzu'l-hakâık, 144.

باب ماجاء فى الرزق

Rızık

٣٧٨ – اِنَّ الرِّزْقَ لَيَطْلُبُ الْعَبْدَ اَكْثَرَ مِمَّا يَطْلُبُهُ اَجَلُهُ .

378- Tahkîka (gerçekten) erzak (rızıklar), insanı ecelinden daha ziyâde arar. Ve nerede olursa olsun sâhibini bulur.(378)

٣٧٩ – اَلرِّزْقُ اَشَدُّ طَلَباً لِلْعَبْدِ مِنْ اَجَلِهِ .

379- Rızık ecelinden ziyâde sâhibini arar, nerede olsa bulur.(379)

٣٨٠ – لَوْ اَنَّ ابْنَ آدَمَ هَرَبَ مِنْ رِزْقِهِ كَمَا يَهْرُبُ مِنَ الْمَوْتِ لاَدْرَكَهُ رِزْقُهُ كَمَا يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ .

380- Benî Âdem (insanoğlu) ecelinden kaçtığı gibi rızıktan da kaçsa ecel, her nerede olsa onu bulduğu gibi rızıkta kendisini arar, bulur.(380)

378- Suyuti, el-Camiu's-Sagîr, I, 81.
379- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 27.
380- Suyuti, el-Camiu's-Sagîr, II, 234.

٣٨١ - اِنَّ اللّٰهَ يُنْزِلُ الرِّزْقَ عَلٰى قَدَرِ الْمُؤْنَةِ .

381- Tahkîka (gerçekten) Cenâb-ı Allah, herkesin rızkını tekâlîfi, yâni âilesinin kıllet ve kesreti nisbetinde indirir.(381)

٣٨٢ - اَلرِّزْقُ يَطْلُبُ الْعَبْدَ كَمَا يَطْلُبُهُ اَجَلُهُ .

382- Rızık, ecel gibi Cenâb-ı Allah'ın ibâdını (kullarını) arar, nerede olsa bulur.(382)

٣٨٣ - لَوْ فَرَّ اَحَدُكُمْ مِنْ رِزْقِهِ لَاَدْرَكَهُ كَمَا يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ .

383- Sizden bir kimse rızkından firar etse bile rızık, mevt gibi kendisini bulur.(383)

باب ماجاء فى ذم التسئل

Dilenmenin kötülüğü

٣٨٤ - اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَبْغُضُ السَّائِلَ الْمُلْحِفَ .

384- Cenâb-ı Allah, harîs ve muacciz olan (baş ağrıtan) sâilleri (dilencileri) buğzeder.(384)

٣٨٥ - لَوْ يَعْلَمُ صَاحِبُ الْمَسْئَلَةِ مَالَهُ فِيهَا لَمْ يَسْئَلْ .

385- Sâiller (dilenciler) tesâülde (dilenmede) olan züll ve hakareti bilselerdi, dünyada hiçbir sâil tesâül etmezdi.(385)

٣٨٦ - مَنْ سَئَلَ مِنْ غَيْرِ فَقْرٍ فَاِنَّمَا يَأْكُلُ الْجَمْرَ .

386- Fakr ve ihtiyacı olmaksızın tese'ül eden kimsenin ahz ve tenâvül ettiği (eline aldığı) şey, ateştir.(386)

381- Münâvi, Künûzu'l-hakaık, s. 32.
382- Münavi, Kunûzu'l-hakaık, s. 76.
383- Münavi, Künûzu'l-hakaık, s. 123.
384- Münavi, Kunûzu'l-hakaık, s. 31.
385- Münavi, Künûzu'l-hakaık, s. 124.
386- Ahmed b. Hanbel, IV, 165.

٣٨٧ - مَنْ كَانَ لَهُ قُوتُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ لَمْ يَحِلَّ لَهُ اَنْ يَسْئَلَ النَّاسَ .

387- Üç günlük kut'a (azığa) mâlik olan kimse için dilenmek helâl olmaz.(387)

باب ماجاء فى ذم البخل

Cimriliğin kötülüğü

٣٨٨ - اِنَّ السَّيِّدَ لَايَكُونُ بَخِيلاً .

388- Tahkika (gerçekten) seyyid (efendi) olan, bahîl (cimri) olmaz; yâni buhl (cimrilik) ile büyüklük olamaz.(388)

٣٨٩ - اَلشَّحِيحُ لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ .

389- Bahîl (cimri) olan kable'l-azâb (azâbdan önce) cennete dâhil olamaz.(389)

٣٩٠ - قَسَمٌ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ بَخِيلٌ .

390- Bahillerin (cimrilerin) bilâ-azâb cennete giremeyeceklerine, Cenâb-ı Allah yemîn etmiştir.(390)

٣٩١ - لَاتَجْتَمِعُ خَصْلَتَانِ فِى مُؤْمِنٍ اَلْبُخْلُ وَالْكِذْبُ .

391- Buhl (cimrilik) ve kizb (yalan) sıfatları, îman ile cem'olmaz; yâni bu sıfatlar, mümin-i kâmilde bulunmaz.(391)

٣٩٢ - اِنَّ اللّٰهَ يَبْغُضُ الْبَخِيلَ فِى حَيَاتِهِ اَلسَّخِىَّ عِنْدَ مَوْتِهِ .

387- Münâvi, Künûzu'l-hakâık, s. 146.
388- Münavi, Künûzu'l-hakâık, s. 34.
389- bk. Nesai, cihad, 8.
390- Münavi, Künüzu'l-hakâık, 100.
391- Tirmizi, birr, 41.

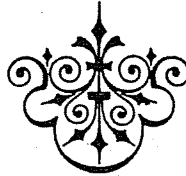
392- Tahkika (gerçekten) hâl-i sıhhat ve hayatında bahîl olup da maraz-ı mevtinde (ölüm hastalığında) sehâvet gösterenlere Cenâb-ı Allah, buğzeder.(392)

٣٩٣ - لَمْ يَلِجِ الْجَنَّةَ شَحِيحٌ .

393- Bahîl kimse, bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete dühûl edemez (giremez).(393)

٣٩٤ - لاَيَجْتَمِعُ الإِيمَانُ وَالشُّحُّ فِي قَلْبِ رَجُلٍ اَبَداً .

394- Îmân-ı kâmil ile buhl (cimrilik) bir kimsenin kalbinde kat'iyyen ictimâ eylemez (bir arada bulunmaz).(394)

392- Münavi, Kûnuzû'l-hakâık, s. 31.
393- Münavi, Künuzû'l-hakâık, s. 122.
394- Nesâî, cihad, 8; Ahmed b. Hanbel, II, 256.

باب ماجاء فى بعض النصائح

Bâzı öğütler

٣٩٥ – اِذا اَبْرَدْتُمْ اِلَىَّ بَريداً فَابْعَثُوهُ حَسَنَ الْوَجْهِ حَسَنَ الْاِسْمِ .

395- Bana elçi gönderdiğiniz hâlde hilkati (yaratılışı) güzel, ismi güzel birisini gönderiniz.(395)

٣٩٦ – اِذا رَأَيْتُمُ الْحَريقَ فَكَبِّرُوا فَاِنَّ التَّكْبيرَ يُطْفِئُهُ .

396- Bir harîk (yangın) vukuunu gördüğünüz halde ''Allahü Ekber'' diyerek tekrar tekrar tekbir alınız; zîrâ tekbîr, harîkı (yangını) itfâ eder (söndürür).(396)

٣٩٧ – اِسْتَعِدَّ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُولِ الْمَوْتِ .

397- Pençe-i mevt'e (ölümün eline) düşmezden evvel, tevbe, istiğfar ve redd-i mezâlim (haksız muâmelelerini düzeltmek)gibi mukaddimât (ön hazırlıklar) ile mevte (ölüme) hazırlan!(397)

395- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, I, 15.
396- Suyutî, el-Camiu's-Sagîr, I, 27.
397- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, I, 40.

٣٩٨ - اَطِعْ كُلَّ اَمِيرٍ وَصَلِّ خَلْفَ كُلِّ اِمَامٍ وَلاَتَسُبَّنَّ اَحَداً مِنْ اَصْحَابِى .

398- Her zamanın hükümdarına itaat et! Ve her bir imamın arkasında namaz kıl! Ve ashâbımdan hiçbirisini sebb ve şetm etme (sövüp sayma)![398]

٣٩٩ - اِعْلَمُوا اَنَّهُ لَيْسَ مِنْكُمْ اِلاَّ مَالُ وَارِثِهِ اَحَبُّ اِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ مَالُكَ مَاقَدَّمْتَ وَمَالُ وَارِثِكَ مَااَخَّرْتَ .

399- Biliniz ki sizden bir ferd yoktur, illâ vârisin malını kendi malından ziyâde sever, Hâl-i hayatında tasadduk ettiğin şeyler, kendi mülkündür ki, ba'de'l-mevt (ölümden sonra) semeresini (meyvesini) iktitaf edersin (koparırsın). Senden sonraya terkettiğin mal ise veresenindir (vârislerindir).[399]

٤٠٠ - اَفْضَلُ اُمَّتِى اَلَّذِينَ يَعْمَلُونَ بِالرُّخَصِ .

400- Ümmetimin efdali ruhsat-ı şer'iyye (şer'î ruhsat) ile âmil olan kimsedir. Yâni halka karşı ızhâr-ı salâh ve takvâ (sâlih ve takvâ sâhibi görünme) fikr-i mücerrediyle (düşüncesiyle) bir takım tekâlîf-i şâkka'ya (zorluklara) müdâvim olanlar (devâm edenler) tehlike-i riyâdan (riyâ tehlikesinden) vâreste (uzak) olamaz.[400]

٤٠١ - اَلْهُوا وَالْعَبُوا فَاِنِّى اَكْرَهُ اَنْ يُرَى فِى دِينِكُمْ غِلْظَةٌ .

401- Dâire-i şerîattan (şerîat sınırından) hârice çıkmamak şartıyla biribirinizle mahabbet ve lâtife ediniz; zîrâ dîninize gılzat ve şiddet (sertlik ve kabalık) isnâdını sevmem.[401]

٤٠٢ - اُذْكُرُوا الْفَاجِرَ بِمَا فِيهِ يَحْذَرْهُ النَّاسُ .

402- Fusekayı (fâsıkları) irtikâb ettikleri fısklarıyla zikrediniz ki nâs

---

398- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 44.
399- Nesâî, vesâyâ, 1.
400- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 208.
401- Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 63.

(insanlar) şerr ve şeâmetlerinden (kötülüklerinden) ictinâb etsin (sakınsın).[402]

٤٠٣ - اِتَّقُوا الْمَجْذُومَ كَمَا يُتَّقَى الْاَسَدُ .

403- Arslandan nasıl kaçarsanız cüzzâm illetine mübtelâ olmuş (cüzzâm hastalığına yakalanmış) kimseden öylece kaçınız.[403]

٤٠٤ - اُنْظُرُوا اِلٰى مَنْ هُوَ اَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا اِلٰى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَهُوَ اَجْدَرُ اَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ .

404- Servet ve gınâda (zenginlikte) mâ-dûnunuza (kendinizden aşağıda olanlara) nazar ediniz (bakınız). Fevkinizde olan ağniyâya (sizden yukarda bulunan zenginlere) bakmayınız ki içinde bulunduğunuz nîmeti tasgîr etmeyesiniz (küçük görmeyesiniz); yâni bu yüzden dâreyn'de (dünyada ve âhirette) muazzeb olmayasınız (azâba uğramayasınız).[404]

٤٠٥ - تَعَرَّفْ اِلَى اللّٰهِ فِى الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِى الشِّدَّةِ .

405- Dünyanın geniş vakitlerinde; yâni sıhhat ve servet, âsâyiş ve emniyyet gibi esbâb-ı istirâhat mükemmel olduğu bir zamanda Cenâb-ı Hakk'a ibâdât ve tâat ile kendini takdim et ki, mudâyakalı (dar) bir zamanda seni lutf ile yâd buyursun.[405]

٤٠٦ - خَيْرُ جُلَسَائِكُمْ مَنْ ذَكَّرَكُمُ اللّٰهَ تَعَالٰى رُؤْيَتُهُ وَزَادَ فِى عَمَلِكُمْ مَنْطِقُهُ وَذَكَّرَكُمُ الْاٰخِرَةَ عَمَلُهُ .

406- Rufeka ve cülesânızın (arkadaş ve yoldaşlarınızın) hayırlısı şol kimsedir ki rüyeti (görülmesi) Cenâb-ı Allah'ı size zikrettire (hatırlata). Sözleri amel ve ibâdetinizi tezyîd ede (artıra)! Fiili yevm-i ahireti (âhiret gününü) hatırınıza getire![406]

402- Suyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, II, 3.
403- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, X, hadîs no: 28331.
404- Ebû Nuaym, Hilye, V, 60.
405- Ahmed b. Hanbel, I, 307.
406- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 24764, 24820.

٤٠٧ - رُبَّ عابِدٍ جاهِلٍ وَرُبَّ عالِمٍ فاجِرٍ فاحْذَرُوا الْجُهّالَ مِنَ الْعُبّادِ وَالْفُجّارَ مِنَ الْعُلَماءِ .

407- Nice âbid-i câhil (bilgisiz ibadet ehli kimseler) var ki, şeytana maskaradır. Ve nice âlim-i fâsık (günahkâr âlim) var ki ilmiyle muazzebdir (azaba uğrayacaktır). Bunlardan hazer ediniz.(407)

٤٠٨ - سافِرُوا تَصِحُّوا .

408- Sefer ediniz, sıhhatinizi mûcibdir.(408)

٤٠٩ - سافِرُوا مَعَ ذَوِى الْجُدُودِ وَالْمَيْسَرَةِ .

409- Ahlâk-ı hamîde (güzel ahlak) sâhibi olan ağniyâ-yı şâkirin (şükür ehli zenginler) ile sefer ediniz.(409)

Bundan maksad-ı Nebevî (Peygamberimiz'in kasdı) hâl-i seferde insân-ı kâmile lâzım olan bilcümle hâl ve harekâtı öğrenmek içindir.

٤١٠ - اَطِعْ رَبَّكَ تُسَمَّى عاقِلاً وَلاَتَعْصِهِ تُسَمَّى جاهِلاً .

410- Cenâb-ı Allah'a mutî ol ki, âkıl (akıllı) denmeye şâyân (lâyık) olasın. Ve Cenâb-ı Allah'a mâsiyette (isyanda) bulunma ki câhil tesmiye olunmayasın (cahil adını almayasın)!(410)

٤١١ - كُنْ فِى الدُّنْيا كَاَنَّكَ غَرِيبٌ اَوْعابِرُ سَبِيلٍ وَعُدَّ نَفْسَكَ مِنْ اَهْلِ الْقُبُورِ .

411- Dünyada garîb, yahud bir yolcu gibi ol! Nefsini ehl-i kubûrdan (ölülerden) say!(411)

٤١٢ - مَنْ اَكْرَمَ فاسِقاً فَقَدْ اَعانَ عَلَى هَدْمِ الإِسْلامِ .

407- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 24847.
408- Ahmed b. Hanbel, II, 280.
409- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VI, hadis no: 17472, 18471.
410- Ebû Nuaym, Hilye, VI, 345.
411- Tirmîzî, zühd 25; ibn Mâce, zühd 3; Ahmed b. Hanbel, II, 41, 343.

412- Fasık'a ikrâm eden kimse islâmiyyetin hedmine (yıkılmasına) muâvenet (yardım) etmiş olur.[412]

٤١٣ - كُلُّ أُمَّتِى يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ اِلاَّ مَنْ اَبىَ .

413- Ümmetimin cümlesi cennete dâhil olur, ancak bana itaat etmeyenler; yâni onlar itaatsizlikleriyle mütenâsib (uygun) bir zaman için nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) ile muazzeb olurlar.[413]

٤١٤ - مَنْ دَفَنَ ثَلاَثَةً مِنَ الْوَلَدِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

414- Bir kimse, üç evlâd defnederse Cenab-ı Allah azâb-ı cahîmi (cehennem azâbını) ona haram eder.[414]

٤١٥ - مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِى الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِى الآخِرَةِ .

415- Sâfî ipekten mâmûl (yapılmış) libas giyenler âhirette onu giyemezler.[415]

٤١٦ - خَيْرُ الْمَجَالِسِ مَااسْتُقْبِلَ بِهِ الْقِبْلَةُ .

416- Oturulacak mahallerin (yerlerin) ahseni (en güzeli)şol bir mahaldir ki insanı kıbleye teveccüh etsin (yöneltsin).[416]

٤١٧ - كَفَى بِالشَّيْبِ وَاعِظاً .

417- Vaaz (öğüt) için ihtiyarlık kâfidir.[417]

٤١٨ - مَلْعُونٌ مَنْ لَعِبَ بِالشَّطْرَنْجِ .

418- Satranç oynayanlar, Allah'ın rahmetinden mahrumdur.[418]

٤١٩ - مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

412- Münâvî, Künûzü'l-hakâık, s. 137.
413- Buhârî, el-i'tisam, 2.
414- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid, III, 7.
415- Ahmed b. Hanbel, I, hadis no: 46.
416- Münâvî, künûzü'l-hakâık, s. 68.
417- Deylemî, Müsned, hadis no: 4869.
418- Deylemî, Müsned, hadis no: 6391.

419- Nerd (tavla) ile lâ'b eden (oyun oynayan) Cenâb-ı Allah ile Rasûlüne isyan etmiş olur.(419)

٤٢٠ - هَجْرُ الْمُسْلِمِ اَخَاهُ كَسَفْكِ دَمِهِ .

420- Bir müslimin bir müslim ile terk-i tekellümü (konuşmaması) kanını dökmek gibidir.(420)

٤٢١ - لاَيَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَهْجُرَ اَخَاهُ فَوْقَ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ .

421- Bir mümin için din kardeşiyle üç günden ziyâde terk-i tekellüm (konuşmamak) helâl olmaz.(421)

٤٢٢ - عَدْلُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةً .

422- Bir saat icra-yı adalet (adaletle iş görmek) altmış senelik ibadetten hayırlıdır.(422)

٤٢٣ - يَدْخُلُ الْجَنَّةَ فُقَرَاءُ اُمَّتِي قَبْلَ اَغْنِيَائِهِمْ بِسَبْعِينَ عَامًا .

423- Ümmetimin fukarası, ağniyasından (zenginlerinden) yetmiş sene mukaddem (önce) dâhil-i cennet olur (cennete girer).(423)

٤٢٤ - حُمَّى لَيْلَةٍ كَفَّارَةُ سَنَةٍ .

424- Bir gecenin humması (ateşli hastalığı) bir senenin günah-ı sagirine (küçük günahına) keffarettir.(424)

419- Ebû Dâvud, edeb 56; ibn Mâce, edeb 43: Muvatta', rûya 6; Ahmed b. Hanbel, I, 394, 397, 400.

420- Deylemî, Müsned, hadis no: 7006 (farklı kelimeyle rivâyet edilmiştir).

421- Buhârî, edeb 57, 62, isti'zan 9; Müslim, birr 23, 25, 26; Ebû Dâvud, edeb 47; Tirmîzî, birr 21, 24; ibn Mâce, mukaddime, 7; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 183, III, 110 .165, 199, 209 225, IV, 20, 327, 328.

422- Deylemî, Müsned, hadîs no: 4135 (farklı kelimeyle rivâyet edilmiştir).

423- bk. Ahmed b. Hanbel, III, 224

424- Münâvî, künûzü'l-hakâik, s. 64.

باب ماجاء فى اختلاف الامة واجتماعهم

Ümmetin ittifak ve ihtilâfı

٤٢٥ - إِخْتِلاَفُ أُمَّتِى رَحْمَةٌ .

425- Fukahâ (fakihler) ve müctehidîn-i izam (büyük islâm âlimleri)meyânındaki (arasındaki) ihtilâf, tevsî-i dâire-i şerîat'a (şeriat dairesini genişletmeye) ve teshîl-i muâmelât-ı ümmet'e (ümmetin dîni muâmelelerini kolaylaştırmaya) medâr (vesîle) olduğundan mahz-ı rahmettir (rahmetin ta kendisidir.)[425]

٤٢٦ - إِخْتِلاَفُ أَصْحَابِى رَحْمَةٌ .

426- Ashâbım beynindeki (arasındaki) ihtilâf, rahmettir.[426]

٤٢٧ - لاَتَجْتَمِعُ أُمَّتِى عَلَى الضَّلاَلَةِ .

427- Ulemâ-i ümmetim (ümmetimin âlimleri) hakk olmayan bir şeyde ittifak etmez.[427]

425- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, X, Hadis no: 28686.

426- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 7.

427- bk. İbn Mâce, fiten 8.

باب تعظيم الاكابر

Büyüklere saygı

٤٢٨ - اِذَا اَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَاَكْرِمُوهُ .

428- Size kavmin (toplumun) ehl-i salâh ve takvâsından (takva ve sâlih amel sâhiplerinden) bir zat geldikte ona ikram ediniz.(428)

٤٢٩ - قُومُوا اِلَى سَيِّدِكُمْ .

429- Büyüklerinize tâzîmen kıyam ediniz (saygı için ayağa kalkınız).(429)

٤٣٠ - مِنْ اِجْلَالِ اللّٰهِ اِكْرَامُ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ .

430- Sinni (yaşı) kemâle ermiş bir mümini ikrâm etmek, Cenâb-ı Hakk'ı tâzim etmektir.(430)

باب ماجاء فى بر الوالدين

Ana-babaya iyilik

٤٣١ - اِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يَزِيدُ فِى عُمْرِ الرَّجُلِ بِبِرِّهِ وَالِدَيْهِ .

431- Vâlideyn'e (ana-babaya) hizmet ve itaat ve ihsan sebebiyle Cenâb-ı Allah insanın ömrünü müzdâd buyurur (artırır). *Yâni vücûduna sıhhat, kalbine vüs'at (ferahlık) ihsân eder de enfâs-ı ma'dûdesini (sayılı nefeslerini) az bir zamanda ikmâl eylemez.*(431)

٤٣٢ - بِرُّ الْوَالِدَيْنِ يُجْزِئُ عَنِ الْجِهَادِ .

428- Hâkim, Müstedrek, IV, 292.
429- İbn Hibban, Sahih, IX, 87.
430- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 133.
431- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45467.

432- Vâlideyn'e (ana-babaya) kavlen (sözlü) ve fiilen ihsân eylemek, fî-sebîlillah (Allah yolunda) cihadda bulunmak kadar faideyi mûcib olur (gerektirir).(432)

٤٣٣ - بِرُّ الْوَالِدَيْنِ يَزِيدُ فِى الْعُمْرِ وَالْكِذْبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ وَالدُّعَاءُ يَرُدُّ الْقَضَاءَ .

433- Vâlideyn'e (ana-babaya) ihsan ömrü tezyîd (artırır), kizb rızkı tenkıs (azaltır), duâ-i hayr, kazâları reddeder (savuşturur).(433)

٤٣٤ - ثَلاثَةٌ لاَيَنْفَعُ مَعَهُنَّ عَمَلٌ اَلشِّرْكُ بِاللّٰهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَالْفِرَارُ مِنَ الزَّحْفِ .

434- Üç şey vardır ki onlarla amel ve ibâdet müfîd (faydalı) olamaz. Birincisi Cenâb-ı Allah'a şirk, ikincisi mümin olan ebeveyn'e (ana-babaya) isyan, üçüncüsü saff-ı harbden firardır (savaşta cepheden kaçmaktır).(434)

٤٣٥ - اَلْجَنَّةُ تَحْتَ اَقْدَامِ الْاُمَّهَاتِ .

435- Cennete dühûl (girmek), validelere (analara) tevâzu ve itaat ve istihsâl-i rızâları (hoşnudluklarını kazanmak) için hâk-i pâylerine (ayaklarına) kapanmakla olur.(435)

٤٣٦ - رِضَاءُ الرَّبِّ فِى رِضَاءِ الْوَالِدَيْنِ وَسَخَطُهُ فِى سَخَطِهِمَا .

436- Cenâb-ı Allah'ın rızâsı, ebeveynin rızâsında, gadabı da gadablarındadır.(436)

٤٣٧ - مَنْ اَحْزَنَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ عَقَّهُمَا .

437- Bir kimse vâlideyninin (ana-babasının) mahzûniyetini (üzülme-

---

432- Hâkim, Müstedrek, I, 188, 189.
433- bk. Hâkim, Müstedrek, I, 188, 189.
434- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 43824, 43937.
435- Deylemî, Müsned, hadis no: 2611.
436- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 215; Hâkim, Müstedrek, IV, 152.

sini) mûcib (gerektirecek) harekette bulunursa günah-ı kebîre (büyük günah) sâhibi olur.[437]

٤٣٨ - اَلْعَبْدُ الْمُطِيعُ لِوَالِدَيْهِ وَلِرَبِّهِ فِى اَعْلاَ عِلِّيِّينَ .

438- Ebeveynine (ana-babasına) ve hâlikına (yaratıcısına) mutî (itaatkâr) olan abd (kul), cennet-i âlâyı ıllıyyîndedir (cennetin en yüce makamlarındadır).[438]

٤٣٩ - نَظَرُ الرَّجُلِ اِلَى وَالِدَيْهِ حُبّاً لَهُمَا عِبَادَةٌ .

439- Ebeveynine (ana-babasına) muhabbetle nazar etmek (bakmak) evlâd için ibâdet makamındadır.[439]

باب ماجاء فى حق الاولاد

Evlâdın ana-baba üzerindeki hakkı

٤٤٠ - اِتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْدِلُوا فِى اَوْلاَدِكُمْ .

440- Cenab-ı Hakk'tan korkunuz, in'âm ve ihsân husûsunda evlâdınız beyninde (arasında) adâlet ediniz.[440]

٤٤١ - اَدِّبُوا اَوْلاَدَكُمْ عَلَى ثَلاَثِ خِصَالٍ حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ اَهْلِ بَيْتِهِ وَقِرَائَةِ الْقُرْاٰنِ .

441- Evlâdlarınızı peygamberinize ve ehl-i beytine ve kirâat-i Kur'an'a mahabbet gibi üç hasletle terbiye ediniz.[441]

٤٤٢ - مَنْ وُلِدَ لَهُ ثَلاَثَةُ اَوْلاَدٍ فَلَمْ يُسَمِّ اَحَدَهُمْ مُحَمَّداً فَقَدْ جَهِلَ .

437- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45537, 45548.
438- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45480.
439- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 153.
440- Müslim, hîbe 13.
441- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45409.

442- Bir kimsenin üç mahdumu (oğlu) olur da birisini olsun "Muhammed" ism-i şerîfiyle tesmiye etmezse cehâlet etmiş olur.(442)

٤٤٣ - اَلْوَلَدُ مِنْ رَيْحَانِ الْجَنَّةِ .

443- Veledin (çocuğun) kokusu cennette bulunan "reyhân" kokusunu andırır, demektir.(443)

٤٤٤ - رَحِمَ اللّٰهُ وَالِداً اَعَانَ وَلَدَهُ عَلٰى بِرِّهِ .

444- Cenâb-ı Allah, şol pedere (o babaya) merhamet buyursun ki, evlâdına umûr-i hayriyye (hayırlı işler) için muâvenet eder (yardımcı olur).(444)

٤٤٥ - حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ اَنْ يُحَسِّنَ اِسْمَهُ وَاَنْ يُحَسِّنَ اَدَبَهُ .

445- Evlâdın pederleri üzerindeki hakları, güzel bir isim ile tevsîm (isimlendirip) ve âdâb-ı islâmiyye ile kendilerini te'dîb ve ta'lîm etmektir (eğitmek ve yetiştirmektir).(445)

باب ماجاء فى نفقة الرجل على اهله

Çoluk çocuk nafakası

٤٤٦ - اِذَا اَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلٰى اَهْلِهِ نَفَقَةً وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً

446- Bir kimse tasadduk niyyet-i hayriyyesi (iyiniyeti) ile israf etmeksizin ehl u iyâline (çoluk çocuğuna)infak ederse (nafaka verirse) niyyeti nisbetinde me'cûr olur (sevab kazanır).(446)

٤٤٧ - اَوَّلُ مَايُوضَعُ فِى مِيزَانِ الْعَبْدِ نَفَقَتُهُ عَلٰى اَهْلِهِ .

442- bk. Hâkim, Müstedrek, IV, 336.
443- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 44422.
444- Deylemî, Müsned, hadis no: 3216.
445- Deylemî, Müsned, hadis no: 2670.
446- Buhârî, iman 41, nafakât 1; Müslim, zekat 49; Nesâî, zekat 60; Dârimî, istizan 35; Ahmed b. Hanbel, II, 2, 4, IV, 120, 122, V, 273.

447- Kulun mîzân-ı hasenatına (iyilik kefesine) en evvel vaz'olunan (konan) şey, ehl ü iyâline verdiği nafakadır.(447)

٤٤٨ - شَرُّ النَّاسِ الْمُضَيِّقُ عَلٰى اَهْلِهِ .

448- Nâs'ın fenâsı (insanların kötüsü) iktidarı olduğu halde ehl ü iyâlinin (çoluk çocuğunun) maîşetini tazyîk eden (dar tutan) kimsedir.(448)

٤٤٩ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَيْهِ ثُمَّ قَتَّرَ عَلٰى عِيَالِهِ .

449- Cenâb-ı Allah, vüs'at-i rızk (rızık bolluğu) ihsan ettikten sonra iyâlini tazyîk ile (sıkarak) iâşe eden (geçim sağlayan) kimse, ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.(449)

٤٥٠ - نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلٰى اَهْلِهِ صَدَقَةٌ .

450- Bir insanın kendi ehlü iyâline (çoluk çocuğuna) verdiği nafakası sadaka makamındadır.(450)

باب ماجاء فى حق الاقارب

Akrabalık hakları

٤٥١ - اَلاَكْبَرُ مِنَ الْاِخْوَةِ بِمَنْزِلَةِ الْاَبِ .

451- Biraderlerin (erkek kardeşlerin) dînen ve ilmen büyük olanı peder makamındadır.(451)

٤٥٢ - خِدْمَتُكِ زَوْجَكِ صَدَقَةٌ .

452- Zevcine(kocana) ettiğin hizmet sadakadır.(452)

447- Deylemî, Müsned, hadis no: 18.
448- Heysemî, Mecmâû'z-zevâid, VIII, 25.
449- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 44950.
450- Buhârî, iman 41, nafakât 1; Müslim, zekat 49; Nesâî, zekat 60; Dârimî, istizan 35; Ahmed b.Hanbel, II, 2, 4, IV, 120, 122, V, 273.
451- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45472.
452- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45138.

Bu hadîs-i şerîf, fakr hâlinden dolayı sadaka veremediği için dil-hûn ve mahzun olan (içi kanağlayıp üzülen) bir hatuna hitâben îrâd buyu - rulmuştur.

٤٥٣ - اَلْخَالُ وَالِدٌ مَنْ لاَوَالِدَ لَهُ .

453- Pederi olmayan bir çocuk için dayısı peder makamındadır.(453)

٤٥٤ - اَلْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الاُمِّ .

454- Hâle, yâni vâlidenin hemşîresi (ananın kızkardeşi olan teyze), insanın vâlidesi makamındadır.(454)

٤٥٥ - اَلْخَالَةُ وَالِدَةٌ وَالْعَمَّةُ وَالِدَةٌ .

455- Vâlidenin ve pederin hemşîreleri (teyze ve halalar) vâlide makamındadır.(455)

٤٥٦ - اَلْعَمُّ وَالِدٌ .

456- İnsanın amcası, pederi makamındadır.(456)

باب ماجاء فى حق الجيران

Komşuluk hakkı

٤٥٧ - لِلْجَارِ حَقٌّ .

457- Komşunun komşu üzerinde azîm (büyük) hakkı vardır.(457)

٤٥٨ - مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُحْسِنْ اِلَى جَارِهِ .

453- Deylemî, Müsned, hadis no: 3026.
454- Buhârî, sulh 6, megâzî 43; Ebû Dâvud, talâk 35; Tirmîzî, birr 6; Dârimî, ferâiz 38.
455- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XI, hadis no: 30380.
456- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1770; el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XVI, hadis no: 45470.
457- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal,. IX, hadis no: 34906.

458- Allah'a ve yevm-i kıyâmete îmanı olan kimse komşusuna ihsân etsin.[(458)]

٤٥٩ - حَدُّ الْجِوَارِ اَرْبَعُونَ دَارًا .

459- Komşuların haddi (sınırı) kırk hânedir. *Yâni bunun hâricine (dışına) komşu denilemez.*[(459)]

٤٦٠ - لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِى يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ .

460- Komşusu aç ve kendisi tok olan bir merhametsiz, mümin-i kâmil (gerçek mümin) olamaz.[(460)]

٤٦١ - مَاآمَنَ مَنْ بَاتَ جَارُهُ جَائِعًا .

461- Komşusunun yiyecek bulamayıp da aç olarak yattığını bildiği halde muâvenette (yardımda) bulunmayan bir ganî (zengin) kemâl-i îmân (gerçek iman) ile mevsûf (nitelenmiş) değildir, demektir.[(461)]

باب ماجاء فى من قضى حاجة اخيه المسلم وخدمه

Kardeşinin ihtiyâcını görmek

٤٦٢ مَنْ قَضَى لِاَخِيهِ الْمُسْلِمِ حَاجَةً كَانَ لَهُ مِنَ الْاَجْرِ كَمَنْ حَجَّ وَاعْتَمَرَ

462- Din kardeşinin dünyevî ve uhrevî bir müşkilini (sıkıntısını) halleden kimse için hacc ve umre gibi bir sevab yazılır.[(462)]

٤٦٣ - مَنْ يَكُنْ فِى حَاجَةِ اَخِيهِ يَكُنِ اللّٰهُ فِى حَاجَتِهِ .

458- Müslim, Îman 74, 76, 77; ibn Mâce, edeb 4; Dârimî, et'ime 11; Ahmed b. Hanbel, II, 174, 267, 433, 463, IV, 31, VI, 384, 385.
459- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 24895.
460- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 24904.
461- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 24906; Heysemî, Mecmâüz-zevâid, VIII, 167. (değişik rivâyet)
462- el-Müttekî- Kenzü'l-ummal, XV; hadis no: 43053.

463- Şol bir kimse ki din kardeşinin ihtiyacını def'eyler, Cenâb-ı Allah da o kimsenin hâcâtını (ihtiyaçlarını) revâ eder (giderir).(463)

٤٦٤ – اَللّٰهُ فِى عَوْنِ الْعَبْدِ مَادَامَ الْعَبْدُ فِى عَوْنِ اَخِيهِ الْمُسْلِمِ .

464- Bir kul, din kardeşinin muâvenetinde (yardımında) bulundukça Cenâb-ı Allah da o kula muâvenet buyurur.(464)

٤٦٥ – خَادِمُ الْقَوْمِ اَعْظَمُهُمْ اَجْراً .

465- Kavmin hâdimi (hizmetkârı) sevâb almak için cümlesinin fevkındedir (üstündedir).(465)

٤٦٦ – مَنْ قَطَعَ رَجَاءَ مَنِ الْتَجَأَ اِلَيْهِ قَطَعَ اللّٰهُ رَجَاءَهُ .

466- Kendisine iltica edenlerin (sığınanların) ricâsını kat'eyleyenin (yerine getirmeyenin) ricâsını Cenab-ı Allah tervîc eylemez (kabûl buyurmaz).(466)

باب ماجاء فى اطعام الطعام

Yemek yedirmek

٤٦٧ – مَنْ اَطْعَمَ مُسْلِماً جَائِعاً اَطْعَمَهُ اللّٰهُ ثِمَارَ الْجَنَّةِ .

467- Bir kimse aç bir mümini doyursa Cenâb-ı Allah da o kimseyi cennet meyveleriyle doyurur.(467)

٤٦٨ – اِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ اِطْعَامُ الْمُسْلِمِ .

463- Buhârî, mezâlim 3, ikrah 7; Müslim, birr 58; Ebû Dâvud, edeb 38; Tirmîzî, hudut 3; Ahmed b. Hanbel, IV, 104.

464- Müslim, zikir 37, 38; Ebû Dâvud, edeb 60; Tirmîzî, hudut 3, kurân 10; ibn Mâce, mukaddime 17; Ahmed b. Hanbel, II, 202, 296, 500, 514.

465- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 69.

466- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2573.

467- bk. Ebû Dâvud, zekat 41; Tirmizî, kıyame 18; Ahmed b. Hanbel, III, 14

468- Tahkîka (gerçekten) müslimi it'âm(Müslümana yemekyedirmek) mağfireti istilzâm eder (gerektirir).[468]

٤٦٩ – خِيَارُكُمْ مَنْ اَطْعَمَ الطَّعَامَ .

469- Sizin ber-güzîdeniz (hayırlınız) it'âm-ı taâm eden (yemek yediren) kimsedir .[469]

٤٧٠ – طَعَامُ السَّخِيِّ دَوَاءٌ وَطَعَامُ الشَّحِيحِ الْبَخِيلِ دَاءٌ .

470- Sahî'nin (cömerdin) taâmı devâ, bahîlin (cimrinin) ise dâ'dır (derddir).[470]

٤٧١ – مَاعَمَلٌ اَفْضَلَ مِنْ اِشْبَاعِ كَبِدٍ جَائِعَةٍ .

471- Aç bir karnı doyurmaktan efdal, bir amel ve ibâdet olamaz.[471]

٤٧٢ – مَنْ ذَبَحَ لِضَيْفٍ ذَبِيحَةً كَانَتْ فِدَاهُ مِنَ النَّارِ .

472- Misâfirine ikrâmen bir koyun zebheden (kesen) mümin için o koyun nârdan fidye-i necât (kurtuluş fidyesi) olur.[472]

٤٧٣ – لَايُحَاسَبُ الْعَبْدُ عَلَى مَااَكَلَهُ مَعَ اِخْوَانِهِ .

473- İhvân ile ekl edilen (yenilen) taâm için yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde), insan ile hesap görülmez.

٤٧٤ – رُبَّ طَاعِمٍ شَاكِرٍ اَعْظَمُ اَجْرًا مِنْ صَائِمٍ قَائِمٍ .

474- Ramazan-ı şerîf müstesnâ olmak üzere, nice oruç olmayan kimse vardır ki, fukarâyı it'âm (yedirmek) ve zuafâ'yı infak (zayıflara ikramda

---

468- bk. Müslim, îman 151; Ahmed b. Hanbel, III, 391; Tirmîzî, deavât 97, vitr 17; ibn Mâce, ikâme 189.

469- Buhârî, vekâlet 5, 6, istikrâz 4, 6, 7, menâkıb 68, edeb 38, 39; Müslim; müsâkât 118, 123, fedâil 68; Ebû Dâvud, nikah 46, buyu' 11; Tirmîzî, buyu 73, rıdâ 11, birr 47; Nesâî, buyu' 64, 103; ibn Mâce, mukaddime 16, ezan 5, nikah 50, fiten 64, zühd 4; Dârimî, nikah 34, buyu' 89; Ahmed b. Hanbel, II, 161, 472, VI, 459.

470- Deylemî, Müsned, hadis no: 3954 (kelime ferkıyla rivâyet edilmiştir).

471- Deylemî, Müsned, hadis no: 6347 (kelime farkıyla rivâyet edilmiştir).

472- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VI, hadis no: 25853.

bulunmak) sebebiyle gündüz sâim (oruç tutan) ve gece kaim olan (namaz kılan) âbidlerden ziyâde me'cûr olur (sevab kazanır).[474]

باب ماجاء فى بعض الآداب

Bir takım âdâب

٤٧٥ – اَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ .

475- Nâs'a (insanlara) hâl ve şanlarıyla mütenâsib (uygun) mahaller gösteriniz; *yâni mecâlis ve mahâfilde (toplantılarda) olsun, meşy u harekette (yol yürürken) bulunsun Efâdilin (fazîletli insanların) haklarını kaybetmeyiniz; herkese lâyık olan muâmeleyi icrâ ediniz.*[475]

٤٧٦ – تَصَافَحُوا يُذْهِبِ الْغِلَّ عَنْ قُلُوبِكُمْ .

476- Musafaha ediniz, kalplerinizdeki buğz ve adâveti (düşmanlığı) giderir.[476]

Musafaha, hîn-i mülâkatta (buluşma ve kavuşma ânında) yek-diğerinin (birbirinin) elini tutup öpmek veyahud hafifçe sıkmak demektir.

٤٧٧ – رَأْسُ الْعَقْلِ الْمُدَارَاةُ .

477- Aklın başı nâs ile (insanlarla) mülâyemet (yumuşak muâmele) ve hüsn-i muâşerettir (iyi geçinmedir).[477]

٤٧٨ – اَلسِّرُّ اَفْضَلُ مِنَ الْعَلاَنِيَةِ وَالْعَلاَنِيَةُ اَفْضَلُ لِمَنْ اَرَادَ الْاِقْتِدَاءَ بِهِ .

478- Hafî (gizli) olan amel ve ibâdet, celî (açık) olandan efdaldir. Lâkin nâs (insanlar), onu görüp iktidâ etsinler (uysunlar) fikriyle alenen yapılan ibadet daha efdaldir.[478]

474- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 620 (farklı bir kelimeyle...)
475- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 229.
476- Muvatta, hüsnü'l-hulk 16.
477- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7170.
478- Deylemî, Müsned, hadis no: 3572.

479- Vaad, borç gibidir.(479) ٤٧٩ - اَلْعِدَةُ دَيْنٌ .

٤٨٠ - مَاحَاكَ فِى صَدْرِكَ فَدَعْهُ .

480- Niyyet eylediğin bir iş için kalbinde havf (korku) ve tereddüd olursa o işi yapmamalı.(480)

٤٨١ - مُدَارَاةُ النَّاسِ صَدَقَةٌ .

481- Kavlen ve fiilen nâs (insanlar) ile hoş geçinmek ve mülâtafe eylemek (şakalaşmak) sadakadır.(481)

٤٨٢ - مِنَ الْبِرِّ اَنْ تَصِلَ صَدِيقَ اَبِيكَ .

482- Pederinin ahbabını ziyâret hasenâttandır (sevaplı işlerdendir).(482)

٤٨٣ - اَلْمَجَالِسُ بِالْاَمَانَةِ .

483- Mecâliste (toplantılarda) cereyân eden sözler mektûm (gizli) tutulmalıdır.(483)

٤٨٤ - تَبَسُّمُكَ فِى وَجْهِ اَخِيكَ صَدَقَةٌ .

484- İhvân-ı dîn'e (dîn kardeşlerine) karşı tebessüm ve izhâr-ı ferah eylemek (sevgi ve sevinçle muâmele etmek) sadakadır.(484)

٤٨٥ - تَعَلَّمُوا الشِّعْرَ فَاِنَّهُ يُعْرِبُ اَلْسِنَتَكُمْ .

485- Eş'âr-ı arabiyyeyi (arap şiirlerini) ve belki şiir için lâzım olan şeyleri taallüm ediniz (öğreniniz). Zira inşâd-ı şiir (şiir söylemek için) istihsâli lâzım gelen (elde edilmesi gereken) mukaddimâtın (ön hazırlıkların) tahsîli lisânınızı fasîh eyler, demektir.(485)

479- Deylemî, Müsned, hadis no: 4228.
480- Ahmed b. Hanbel, V, 252, 256.
481- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2272.
482- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid, VII, 147.
483- Ebû Dâvud, edeb 32; Tirmîzî, birr 39.
484- Tirmîzî, birr 36.
485- Deylemî, Müsned, hadis no: 2239.

٤٨٦ – جَزاءُ الْغَنِيِّ مِنَ الْفَقيرِ اَلنَّصيحَةُ وَالدُّعاءُ .

486- İhsan sâhibi olan ağniyânın (zenginlerin) fukarâ tarafından mükâfatı nush ve pend (nasîhat ve öğüt) ile duâ-yı hayr eylemektir (hayır duâ etmektir).(486)

٤٨٧ – اَلشُّرْبُ مِنْ فَضْلِ الْمُؤْمِنِ شِفاءٌ .

487- Müminin me'kûlat ve meşrûbâtından (yiyip içtiği şeylerden) fazla kalanını yemek ve içmek şifâdır.(487)

٤٨٨ – اَلْعِدَةُ دَيْنٌ وَيْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ اَخْلَفَ .

488- Vaad borçtur. Veyl (yazık) şol kimseye ki vaad eyler de sonra bir mâni-i şer'î (meşrû bir engel) bulunmaksızın îfâ etmez (vaadini yerine getirmez).(488)

٤٨٩ – كَلِّمُوا النَّاسَ بِما يَعْرِفُونَ وَدَعُوا مايُنْكِرُونَ .

489- Nâs'a (insanlara) anlayabilecekleri mertebede söz söyleyiniz. İnkârlarını mûcib olacak (anlayamıyacakları) sözlerden sarf-ı nazar ediniz (sakınınız).(489)

٤٩٠ – مَنْ صَنَعَ اِلَيْكُمْ مَعْرُوفاً فَكافِئُوهُ .

490- Size iyilik edenlere mükâfât ediniz (mukabil iyilikte bulununuz).(490)

٤٩١ – لاَيُلامُ الرَّجُلُ عَلى حُبِّ قَوْمِهِ .

491- Bir kimse kavim ve kabilesine muhabbet etmekle (sevgi beslemekle) levm olunmaz (kınanmaz).(491)

486- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VI, hadis no: 16827.
487- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadis no: 26143. (farklı bir şekilde rivâyet edilmiştir).
488- Deylemî, Müsned, hadis no: 4228.
489- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 109.
490- Nesâî, zekat 72; Ebû Dâvud, zekat 38, edeb 108; Ahmed b. Hanbel, II, 68, 99, 127.
491- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 183.

باب ماجاء فى صفات المؤمنين

Müminlerin özellikleri

٤٩٢ – اَلْمُؤْمِنُ يَأْلِفُ وَلاَخَيْرَ فيمَنْ لاَيَأْلِفُ وَلاَيُؤْلَفُ .

492- Mümin olanlar, ehl-i îman ile ülfet ederler. Müminler ile râbıta-i ülfetten (dostluk bağından) munkati olanlarda (kopmuş bulunanlarda) hayır yoktur.(492)

٤٩٣ – اَلْمُؤْمِنُ يَسيرُ الْمُؤْنَةِ .

493- Müminin nâs (insanlar) üzerinde külfet ve meşakkati (yük ve ağırlığı) az olur.(493)

٤٩٤ – اَلْمُؤْمِنُ الَّذى يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلٰى اَذَاهُمْ اَفْضَلُ مِنَ
الْمُؤْمِنِ الَّذى لاَيُخَالِطُ النَّاسَ وَلاَيَصْبِرُ عَلٰى اَذَاهُمْ .

494- Vaaz ve nasîhat için nâs (insanlar) ile ihtilat edip (onların arasına karışıp) ezâ ve cefalarına sabır ve tahammül eden âlim ve âbid ihtiyâr-

---

492- Ahmed b. Hanbel, II, 400, V, 335.
493- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2691; Deylemî, Müsned, hadis no: 6555.

ı inzivâ hasebiyle (yalnızlığı seçerek) kimseye faydası dokunmayan sulehâdan (sâlihlerden) efdaldir.(494)

٤٩٥ – اَلْمُؤْمِنُ اَكْرَمُ عَلَى اللّٰهِ مِنْ بَعْضِ الْمَلَائِكَةِ .

495- Mümin-i kâmil olanlar indallah (Allah katında)bâzı melaîkeden efdaldir.(495)

٤٩٦ – اَلْمُؤْمِنُ هَيِّنٌ لَيِّنٌ .

496- Mümin-i kâmil vakur (vakarlı) ve umûru (işleri) sehl ve kolay olur.(496)

٤٩٧ – لَايُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِاَخِيهِ مَايُحِبُّ لِنَفْسِهِ .

497- Bir kimse kendi nefsi için arzu ettiği ecir ve mesûbât (sevâbı) din kardeşi için dahî arzû etmedikçe mümin-i kâmil (olgun müslüman) olamaz.(497)

٤٩٨ – اَلْمُؤْمِنُ حُلْوٌ يُحِبُّ الْحَلَاوَةَ .

498- Mümin, iman sebebiyle tatlıdır. Binâenaleyh tatlıya meyyaldir (tatlıyı sever).(498)

٤٩٩ – اَلْمُؤْمِنُ لَيِّنٌ تَخَالُهُ مِنَ اللِّينِ اَحْمَقَ .

499- Müminin mülâyemeti (yumuşaklığı) o kadar ziyâde olur ki kendisini görünce "ahmak" zannedersin.(499)

٥٠٠ – مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي .

494- İbn Mâce, fiten 23; Tirmîzî, kıyâmet 55; Ahmed b. Hanbel, II, 43, V, 365.
495- ibn Mâce, fiten 6.
496- Deylemî, Müsned, hadis no: 6541.
497- Müslim, iman 71, 76; Buhârî, iman 7; Muvatta', kıyâme 59; Nesâî, imân 19, 33, ibn Mâce, mukaddime 9; Dârimî, rikak 29; Ahmed b. Hanbel, III, 176, 177, 206, 207, 251, 272, 225, 278, 289, IV, 233, 236.
498- Deylemî, Müsned, hadis no: 6551.
499- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2674.

500- Sünnet-i seniyyeme tebeiyyet etmeyen (uymayan) benden değildir.(500)

٥٠١ – مِنْ حُسْنِ اِسْلاَمِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالاَيَعْنِيهِ .

501- Lûzümsuz kavil (söz) ve fiili terkeylemek insanın hüsn-i islâmiyyetine (müslümanlığının güzelliğine) delîldir.(501)

باب ماجاء فى الشكر

Şükür

٥٠٢ – اَلاِيمَانُ نِصْفَانِ فَنِصْفٌ فِى الصَّبْرِ وَنِصْفٌ فِى الشُّكْرِ .

502- Îmân-ı kâmil iki nısftır (yarımdır). Bunların birisi irtikâb-ı menâhî'den (yasakların işlenmesinden) imtinâ (sakınmak, sabır) ve diğeri imtisal-i evâmir (emirlere uymak) ve itâat-i ilâhîden ibâret olan şükürdedir.(502)

٥٠٣ – اَشْكَرُكُمْ لِلّٰهِ اَشْكَرُكُمْ لِلنَّاسِ .

503- Cenâb-ı Allah'a ziyâde şükreden kimseniz, iyilik gördüğü zata ziyâde şükredendir.(503)

٥٠٤ – اَلتَّحَدُّثُ بِالنِّعْمَةِ شُكْرٌ .

504- Cenâb-ı Hakk'ın in'âm ve ihsânını ikrar (dile getirmek) şükürdür.(504)

500- Buhârî, nikah 1; Müslim, nikah 5; Nesâî, nikah 4; Dârimî, nikah 3; Ahmed b. Hanbel, II, 158, III, 241, 259, 285, V, 409.

501- Buhârî, iman 31; Nesâî, iman 10; Tirmîzî, zühd 11; ibn Mâce, fiten 12; Muvatta, hüsnü'l-hulk 3, Ahmed b. Hanbel, I, 201.

502- Deylemî, Müsned, hadis no: 378.

503- Deylemî, Müsned, hadis no: 1455 (değişik lafızla rivâyet edilmiştir).

504- Ahmed b. Hanbel, VI, 278, 375.

باب ماجاء فى القناعة والتوكل والرضاء

Kanâat, tevekkül ve rızâ

٥٠٥ – اَلْقَنَاعَةُ مَالٌ لاَيَنْفَدُ .

505- Cenâb-ı Hakk'ın verdiğine kanaat, tükenmez bir maldır.(505)

٥٠٦ – لَوْ اَنَّكُمْ تَوَكَّلُونَ عَلٰى اللّٰهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَاتُرْزَقُ الطَّيْرُ .

506- Cenâb-ı Allah'a hakkıyla tevekkül etseniz kuşları merzûk ettiği (rızıklandırdığı) gibi sizi de merzûk eder.(506)

٥٠٧ – مَنْ رَضِىَ مِنَ اللّٰهِ بِالْيَسِيرِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِىَ اللّٰهُ مِنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ .

507- Bir kimse Cenâb-ı Hakk'ın ihsan buyurduğu az bir rızka râzı olursa Cenab-ı Hakk da o kimseden az bir amel ve ibâdetle razı olur.(507)

٥٠٨ – مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَكُونَ اَقْوٰى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلٰى اللّٰهِ .

508- Herkesten kavî olmasını arzu eden kimse Cenâb-ı Hakk'a tevekkül etsin.(508)

٥٠٩ – خَيْرُ الْمُؤْمِنِينَ اَلْقَانِعُ وَشَرُّهُمْ الطَّامِعُ .

509- Müminlerin sâlihi kani' ve kötüsü tâmi' (tama'kâr) olandır.(509)

٥١٠ – عِزُّ الْمُؤْمِنِ اِسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ .

510- Müminin izzet ve rif'ati (şeref ve yüceliği) nâs'dan istiğnâsıdır (halka karşı müstağni davranmasıdır).(510)

505- Deylemî, Müsned, hadis no: 4699.
506- Tirmîzî, zühd 33; Ahmed b. Hanbel, I, 30, 52, ibn Mâce, zühd 14.
507- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2487.
508- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5686.
509- Deylemî, Müsned, hadis no: 2885.
510- Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 338.

٥١١ – اَلْغِنَاءُ اَلْيَأْسُ مَافِى اَيْدِى النَّاسِ .

511- Gınâ-yı hakiki (gerçek zenginlik) nâs'ın (halkın) malından kat'-ı tama etmektir (halkın malına tama etmemektir).(511)

٥١٢ – اَلْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لاَيُفْنٰى .

512- Kanaat, tükenmez bir hazînedir.(512)

٥١٣ – مَنْ رَضِىَ بِقِسْمَةِ اللّٰهِ اِسْتَغْنٰى .

513- Cenâb-ı Hakk'ın taksîmine râzı olan kimse gınâ-yı kalbe (gönül zenginliğine) mâlik olur.(513)

٥١٤ – مَنْ قَنَعَ بِمَارُزِقَ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

514- Cenâb-ı Hakk'ın verdiği rızka kanaat eden mümin cennete dâhil olur (girer).(514)

٥١٥ – قَيِّدْ وَتَوَكَّلْ .

515- Deveni bağla, Cenâb-ı Hakk'a da mütevekkil ol, *yâni emvâli (malı) muhâfaza tevekküle halel vermez.*(515)

باب ماجاء فى فضل الرفق والرحمة

Şefkat ve merhametin fazîleti

٥١٦ – اِرْحَمُوا مَنْ فِى الْاَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِى السَّمَاءِ .

516- Yeryüzünde bulunan fukarâ ve zuafâya (düşkünlere) merhamet ediniz ki, gökte olan melâike-i kiram da size merhamet edip hakkınızda duâ-i hayr etsinler, demektir.(516)

511- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6121.
512- Deylemî, Müsned, hadis no: 4699.
513- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, 141.
514- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 17241.
515- bk. Tirmîzî, kıyâme 60.
516- Tirmîzî, birr 16.

٥١٧ – اَلرِّفْقُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ .

517- Rıfk ve şefkat; yâni nâs (halk) ile mülâyemet ve lütuf ve merhamet eylemek akıl ve hikmetin başıdır.[517]

٥١٨ – اَحَبُّ بُيُوتِكُمْ اِلَى اللّٰهِ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مُكْرَمٌ .

518- Cenâb-ı Allah'ın ziyâde sevdiği hâne şol bir hânedir ki, onun içinde ihsan ve i'zâz ile bir yetim beslenilir; yâni bir yetimi hânesine alıp da ikram ve i'zâz ile büyütüp besleyenleri Cenâb-ı Hakk ziyâde sever.[518]

٥١٩ – سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ .

519- Kavmin (toplumun) muhterem ve mükerremi (saygı-değer olanı) Cenâb-ı Allah'ın rızası için kavmine hizmet eden kimsedir.[519]

٥٢٠ – لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا .

520- Küçüğümüze merhamet, büyüğümüze hürmet ve itaat etmeyenler ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.[520]

٥٢١ – مَنْ اُذِلَّ عِنْدَهُ مُؤْمِنٌ فَلَمْ يَنْصُرْهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلٰى اَنْ يَنْصُرَهُ اَذَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى رُؤُسِ الْاَشْهَادِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

521- Bir mümine yapılan zillet ve hakareti görüp de men'ine muktedir iken (engel olmaya gücü yettiği hâlde) muâvenette (yardımda) bulunmayanları Cenâb-ı Hakk, mahşerde zelîl eder, demektir.[521]

٥٢٢ – مَنْ اَرَادَ اَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَاَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيُفَرِّجْ عَنْ مُعْسِرٍ .

522- Her kim ki duâlarının kabûlünü ve gumûm ve hümûmunun (gam

---

517- Deylemî, Müsned, hadis no: 3298.
518- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5930.
519- Deylemî, Müsned, hadis no: 3473.
520- Tirmîzî, birr 15; Ahmed b. Hanbel, I, 257, II, 207.
521- Ahmed b. Hanbel, VI, 256.

ve sıkıntısının) def' ve ref'ini murâd ederse sıkıntıda bulunanların imdadına yetişsin.(522)

٥٢٣ - مَنْ لاَيَرْحَمْ لاَيُرْحَمْ .

523- Merhamet etmeyenlere merhamet olunmaz; yâni nâs'a (halka) rahm ve şefkat etmeyen kimseye Cenâb-ı Hakk merhamet etmez.(523)

٥٢٤ - لاَتُنْزَعُ الرَّحْمَةُ اِلاَّ مِنْ شَقِيٍّ .

524- Bir kalbden merhamet eksik olmaz. Meğer ki o kalbin sâhibi şakî olsun (şakavet sıfatı sâhibidir).(524)

٥٢٥ - اَلرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ .

525- Fukarâ ve zuafâya (düşkünlere) merhamet edenlere Cenâb-ı Hakk, merhamet eder.(525)

٥٢٦ - اَلرِّفْقُ يُمْنٌ وَالْخَرْقُ شُؤْمٌ .

526- Rıfk (şefkat) insan için müteyemmen (uğurlu) ve mes'ûd olduğu gibi aksi olan huşûnet (sertlik) dahî mûcib-i şeâmetidir (uğursuzluk sebebidir).(526)

٥٢٧ - مَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ اَخِيهِ سَتَرَ اللّٰهُ عَوْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

527- İksâ-yı libas ile (elbise giydirerek) din karındaşının avretini setreden (örten) kimsenin avretini yevm-i kıyâmette Cenâb-ı Allah setr buyurur (örter).(527)

٥٢٨ - مَنْ لَمْ يَرْحَمِ النَّاسَ لَمْ يَرْحَمْهُ اللّٰهُ .

522- Ahmed b. Hanbel, VI, 23.
523- Buhârî, edeb 18, 27; Müslim, fedâil 65; Ebû Dâvud, edeb 145; Tirmîzî, birr 12, Ahmed b. Hanbel, II, 228, 241, 269, 514.
524- Ebû Dâvud, edeb 58; Tirmîzî, birr 16; Ahmed b. Hanbel, II, 301, 442, 461, 539.
525- Ebû Dâvud, edeb 58; Tirmîzî, birr 16.
526- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5447, 5448.
527- bk. Buhârî, mezâlim 3; Müslim, birr 58, 72, zikr 38; Ebû Dâvud, edeb, 38, 60; Tirmîzî, hudut 3, birr 19, Kurân 10; ibn Mâce, mukaddime 17, hudut 5, Ahmed b. Hanbel, III, 91, 252, 296, 389, 404, 500, 514, 522, IV, 62, 45, 104. V, 375.

528- Nâs'a (halka) merhamet etmeyenlere Cenâb-ı Hakk merhamet buyurmaz.[528]

٥٢٩ – وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ لاَيَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلاَّ رَحِيمٌ .

529- Cenâb-ı Allah'a kasem ederim ki, kimse bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete giremez, illâ ki rahîm (merhamet sâhibi) olsun.[529]

٥٣٠ – كُنْ لِلاَرْمَلَةِ كَالزَّوْجِ الصَّالِحِ .

530- Dul ve bî-kes (kimsesiz) kadınlara muâvenette zevc-i sâlih (iyi bir eş) gibi olunuz.

٥٣١ – كُنْ لِلْيَتِيمِ كَالاَبِ الرَّحِيمِ .

531- Yetimlere gayet rahîm ve şefîk (merhametli ve şefkatli) olan peder gibi olunuz, demektir.[531]

باب الحلم

Yumuşakbaşlılık

٥٣٢ – اَلْحَلِيمُ سَيِّدٌ فِى الدُّنْيَا وَسَيِّدٌ فِى الآخِرَةِ .

532- Halim (yumuşakbaşlı) olanlar dünyada ve âhirette büyük ve muhteremdirler.[532]

٥٣٣ – كَادَ الْحَلِيمُ اَنْ يَكُونَ نَبِيًّا .

533- Yâni hilim (yumuşakbaşlılık) nübüvvete karib bir fazîlettir (peygamberliğe yakın bir özelliktir).[533]

528- bk. Buhârî, tevhid 2; Müslim, fedâil 66; Tirmîzî, birr 16, zühd 48; Ahmed b. Hanbel, IV, 358, 360, 361, 365, 366.
529- Deylemî, Müsned, hadis no: 7067.
531- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid VIII, 163.
532- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XIII, hadis no: 581.
533- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5813, XVI, Hadis no: 44123.

باب ماجاء فى الحياء

Hayâ

٥٣٤ – اُوصِيكَ اَنْ تَسْتَحْيِيَ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى كَمَاتَسْتَحْيِي مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ مِنْ قَوْمِكَ .

534- Kavim ve kabilendeki bir racül-i sâlihten (sâlih bir zattan) hayâ ettiğin gibi her hâline vâkıf olan Cenâb-ı Hakk'tan da hayâ ile hafî ve celî (gizli ve âşikâr) bir günâ fenâlığa tecâsür etmemek (cesâret etmemek) için sana vasiyyet eylerim.(534)

٥٣٥ – اَلْحَيَاءُ وَالْاِيمَانُ مَقْرُونَانِ لَايَفْتَرِقَانِ اِلاَّ جَمِيعاً .

535- Hayâ ile îman-ı kâmil mütelâzimdir; yek-diğerinden ayrılmaz; yani biri gidince öteki de kalmaz.(535)

٥٣٦ – مَنْ لَايَسْتَحْيِي مِنَ النَّاسِ لَايَسْتَحْيِي مِنَ اللّٰهِ .

536- Nas'dan (halktan) hayâ etmeyen Cenâb-ı Allah'dan da hayâ etmez.(536)

٥٣٧ – اَلْحَيَاءُ مِنَ الْاِيمَانِ .

537- Hayâ îmandandır.(537)

٥٣٨ – رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْاِيمَانِ بِاللّٰهِ اَلْحَيَاءُ وَحُسْنُ الْخُلْقِ .

538- Aklın başı ba'de'l-îman (îmandan sonra) hayâ ile hüsn-i hulktur (güzel huydur).(538)

534- Deylemî, Müsned, hadis no: 1749.
535- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5759.
536- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5777.
537- Buhârî, îman, 16, 3, edeb 77; Müslim, iman 57, 59; Ebû Dâvud, sünne 14; Tirmîzî, birr 56, 80, iman 7; Nesâî, iman 16, 27; ibn Mâce, mukaddime 9, zühd 17; Muvatta, hüsnü'l-hulk 10; Ahmed b. Hanbel, II, 56, 147, 292, 414, 442, 501.
538- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, X, 109 (farklı lafızla rivâyet edilmiştir). Deylemî, Müsned, hadis no: 2257.

٥٣٩ – قِلَّةُ الْحَيَاءِ كُفْرٌ .

539- Hayâ ve hicâbın azlığı alâim-i küfürdendir (küfür alâmetlerindendir).(539)

باب فى السكينة والوقار

Sekînet ve vakar

٥٤٠ – تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَتَعَلَّمُوا السَّكِينَةَ وَالْوَقَارَ وَتَوَاضَعُوا لِمَنْ تَعَلَّمُونَ مِنْهُ فَاِنَّ الْعِلْمَ لاَيُنَالُ اِلاَّ بِالتَّوَاضُعِ .

540- Ulûm-i şer'iyye'yi (dînî ilimleri) ve ona lâzım olan vakarı tahsîl ediniz ve ilmi ahzettiğiniz (aldığınız) zâta tevâzuda bulununuz. Çünkü tevazu olmadıkça ilme vusûl olamaz (ulaşılamaz).(540)

٥٤١ – سُرْعَةُ الْمَشْيِ تُذْهِبُ بَهَاءَ الْمُؤْمِنِ .

541- Serî yürümek, insanın vakarını izâle eder (yok eder).(541)

٥٤٢ – يَاأَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ .

542- Ey insanlar, vakar ve haysiyetinizi muhâfaza ediniz.(542)

539- el-Mütıekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5790.
540- Deylemî, Müsned, hadis no: 2238.
541- Deylemî, Müsned, hadis no: 3508.
542- Buhârî, hacc 94, iman 42, ezan 21; Müslim, hacc 267; Ebû Dâvud, menâsik 63; Tirmîzî, hacc 54; Nesâî, menâsik 203, 204, 215, 219; Dârimî, salât 59, menâsik 59; Ahmed b. Hanbel, I, 21, 244, 269, 277, VI, 201, 202, 207, 379.

باب فضل الصبر وذم العجلة

Sabrın fazîleti, acelenin kötülüğü

٥٤٣ – اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ عِبَادَةٌ .

543- Mesâib (musîbet) zamanında sabr ile inâyet-i Bârî'ye intizar (Cenâb-ı Hakk'ın yardımını beklemek) ibadettir.(543)

٥٤٤ – اَلْاَنَاةُ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

544- Umûrda teennî (işlerde acele etmeden ağır davranmak) Cenâb-ı Hakk'tan ve acele ise şeytanın ilkaâtındandır (onun telkîniyle olur).(544)

٥٤٥ – اَلتُّؤَدَةُ فِى كُلِّ شَيْءٍ خَيْرٌ اِلَّا فِى عَمَلِ الْآخِرَةِ .

545- Teennî(ağır ve tedbirli hareket) her şeyde güzeldir,yalnız âhirete müteallık amel ve ibâdette mûstahsen olan (güzel olan) isti'câldir (acele davranmaktır).(545)

543- bk. Tirmîzî, deavât 110.
544- Tirmîzî, birr 66.
545- Hâkim, Müstedrek, I, 64.

٥٤٦ - مَنْ اِسْتَعْجَلَ اَخْطَأَ .

546- Umûr-ı hayriyye (hayırlı işler) müstesnâ olduğu halde her işte acele eden hata eder.[546]

٥٤٧ - اِنَّ اللّٰهَ يُنْزِلُ الصَّبْرَ عَلٰى قَدَرِ الْبَلاٰءِ .

547- Tahkika (gerçekten) Cenâb-ı Allah, sabrı belâ ve musîbet nisbetinde ihsân eder.[547]

٥٤٨ - اِنَّ الصَّبْرَ الْجَمِيلَ الَّذِى لاٰشَكْوٰى فِيهِ .

548- Tahkîka (gerçekten) sabr-ı cemîl (sabrın güzel olanı) şol bir kimsenin sabrıdır ki hâlinden kimseye şikâyet etmez.[548]

٥٤٩ - اَلصَّبْرُ عَلٰى الْبَلاٰءِ عِبَادَةٌ .

549- Belâ ve musîbet üzerine sabır ve tahammül edip Cenâb-ı Hakk'ın nehy buyurduğu (yasakladığı) kavil ve fiili irtikâb etmemek (işlememek) ibâdettir.[549]

٥٥٠ - اَلصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ وَالزُّهْدُ غِنَاالْاَبَدِ .

550- Sabır ve tahammül, ferah ve sürûrun (sevincin) anahtarı olduğu gibi, zühd ve kanâat dahî gınâ-yı ebedîdir (dâimî zenginliktir).[550]

٥٥١ - اَلصَّبْرُ كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ .

551- Sabır, cennet hazînelerinden bir hazînedir.[551]

546- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7667.
547- Münâvî, Künûz'ül-hakâik, s. 33.
548- Münâvî, Künûz'ül-hakâik, s. 34.
549- ibn Mâce, fiten 23.
550- Deylemî, Müsned, hadis no: 3844.
551- Deylemî, Müsned, hadis no: 1589.

باب ماجاء فى التدبر والاستشارة والاستخارة

Tedbir, istişâre ve istihâre

٥٥٢ – اِذا اَرَدْتَ اَنْ تَفْعَلَ اَمْراً فَتَدَبَّرْ عاقِبَتَهُ فَاِنْ كانَ خَيْراً فَامْضِهِ وَاِنْ كانَ شَرّاً فَانْتَهِ .

552- Bir işe başlamak istediğin zaman, âkıbetini tefekkür edip hayır ve sevâbı câlib ise (gerektiriyorsa) devam, şerr ve ikabı (kötülük ve cezâyı) mûcib ise ictinâb etmeli (sakınmalı).(552)

٥٥٣ – ماخابَ مَنِ اسْتَخارَ وَلانَدِمَ مَنِ اسْتَشارَ وَلاعالَ مَنِ اقْتَصَدَ .

553- Umurunda (işlerinde) istihâre edenler hâib (zarara uğramadıkları) ve istişâre eyleyenler nâdim (pişman) olmadıkları gibi, idâre-i maîşetlerinde (yaşantılarında) isrâf etmeyip itidâli iltizâm edenler (orta-yolu tutanlar) de fakr u zarûrete düşmediler.(553)

٥٥٤ – اَلْمُسْتَشارُ مُؤْتَمَنٌ فَاِذا اُسْتُشِيرَ فَلْيُشِرْ بِما هُوَ صانِعٌ لِنَفْسِهِ .

554- İstişâre olunan zat, mü'temendir (kendisine güvenilen kişidir). İstişâre oldukta (kendine birşey danışıldığında) kendi nefsi için arzu ettiği hayırları kendisiyle istişâre edenlere de söylemeli, demektir.(554)

٥٥٥ – اَلْمُسْتَشارُ مُؤْتَمَنٌ .

555- İstişâre olunacak (görüşüne baş vurulacak) zât, emniyyet-i kâmile ile mevsuf olmalıdır (kendisine tam bir güven duyulmalıdır), demektir.(555)

٥٥٦ – مارَاٰهُ الْمُسْلِمُونَ حَسَناً فَهُوَ عِنْدَ اللّٰهِ حَسَنٌ .

552- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 19.
553- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VII, hadis no: 21532.
554- Ebû Dâvud, edeb 114; Tirmîzî, edeb 57, zühd 39; ibn Mâce, edeb 37; Dârimî, siyer 13; Ahmed b. Hanbel, V, 274.
555- Ebû Dâvud, edeb 114; Tirmîzî, edeb 57, zühd 39; ibn Mâce, edeb 37; Dârimî, siyer 13; Ahmed b. Hanbel, V, 274.

556- Müminlerin güzel gördüğü şey, indallah (Allah katında da) güzeldir.(556)

٥٥٧ – لَاتَسْتَشِيرُوا اَهْلَ الْفِسْقِ فَلَيْسَ لَهُمْ رَأْىٌ .

557- Fuseka (fâsık, günahkâr kimseler) ile istişâre etmeyiniz; zîra onlar musîb bir re'ye (isâbetli bir görüşe) mâlik değillerdir.(557)

باب فى الامانة

Emânet

٥٥٨ – اَدِّ الْاَمَانَةَ اِلَى مَنِ ائْتَمَنَكَ وَلَاتَخُنْ مَنْ خَانَكَ .

558- Nezdînde emânet bırakılan eşyayı sâhibine iâde et. Sana hıyânet eden kimseye de hıyânet etme!(558)

٥٥٩ – اَلْاَمَانَةُ غِنًى .

559- Emânet (güvene lâyık olmak) ayn-ı gınâdır (bir bakıma zenginliktir). Yâni emânetle mevsûf olan (başkalarının güvenine lâyık olan) zât servet-i itibâra (itibarın sağladığı bir zenginliğe) maliktir.(559)

٥٦٠ – اَلْاَمَانَةُ تَجْلِبُ الرِّزْقَ وَالْخِيَانَةُ تَجْلِبُ الْفَقْرَ .

560- Nâs'ın (halkın) malında ve ırzında emanete mâlik olmak vüs'at-i rızkı (rızık bolluğunu), ve hiyânet ise bil'akis fakr ve ihtiyacı celbeder (çağırır).(560)

٥٦١ – لَااِيمَانَ لِمَنْ لَاَمَانَةَ لَهُ .

561- Emanete hıyânet edenler, kemâl-i îmandan mahrumdur.(561)

556- Ahmed b. Hanbel, I, 379.
557- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, X, 27.
558- Ebû dâvud, buyu'79; Tirmîzî, buyu' 38; Dârimî, buyu' 57; Ahmed b. Hanbel, III, 414.
559- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5496.
560- Deylemî, Müsned, hadis no: 410.
561- Ahmed b. Hanbel, III, 135, 154, 210, 251.

٥٦٢ – اَلْاَمَانَةُ عِزٌّ .

562- Emânet (güvene lâyık olmak) ayn-ı izzettir (şeref ve yüceliğin ta kendisidir).(562)

باب ماجاء فى حفظ اللسان والصمت

Sükût ve dile sâhib olmak

٥٦٣ – اَحَبُّ الْاَعْمَالِ اِلَى اللّٰهِ حِفْظُ اللِّسَانِ .

563- Cenab-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel, lisanı mâla-yânîden (boş sözlerden) husûsiyle kizb (yalan), ve gıybet (dedikodu), sebb ve şetm sövüp sayma) gibi menâhîden (yasaklardan) hıfzetmektir (korumaktır).(563)

٥٦٤ – اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ حِفْظُ اللِّسَانِ .

564- Sadakatın efdali (sadakaların en değerlisi) mâ-lâ-yânî ve haram olan sözlerden lisanını hıfz eylemektir. (564)

٥٦٥ – اَكْثَرُ خَطَايَا بَنِى آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ .

565- Benî Âdem'in (insanoğlunun) başına gelen günahların ekserîsi lisanındandır.(565)

٥٦٦ – اَلْحِكْمَةُ عَشَرَةُ اَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِى الْعُزْلَةِ وَوَاحِدٌ فِى الصُّمْتِ .

566- Hikmet ondur. Dokuzu uzlette (yalnız yaşamakve halkın arasına karışmamakta), diğer biri de sumt ve sükûttadır; yâni mâ-lâ-yânîden lisânını hıfzeylemektedir.(566)

562- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5498.
563- Buhârî, rikak 23; Tirmîzî, zühd 61; Dârîmi, rikak 4.
564- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7875.
565- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7841.
566- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III hadis no: 6998.

٥٦٧- صُمْتُ الصَّائِمِ تَسْبِيحٌ وَنَوْمُهُ عِبَادَةٌ وَدُعَائُهُ مُسْتَجَابٌ وَعَمَلُهُ مُضَاعَفٌ

567- Muharremattan (haramlardan) ictinâb eden (sakınan) sâimin sükûtu tesbîh, nevmi (uykusu) ibadet duâsı makbûl, amel ve ibâdeti mudâaf (kat kat) olur.(567)

٥٦٨ - اَلصَّمْتُ اَرْفَعُ الْعِبَادَةِ .

568- Mâ-lâ-yâni'den sükût, ibâdetlerin efdalidir.(568)

٥٦٩ - اَلصَّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ وَسَتْرٌ لِلْجَاهِلِ .

569- Nutk'a (konuşmaya) lüzûm-i şer'î olmazsa (dînî bir gerek bulunmazsa) sükût, ulemâyı (âlimleri) tezyîn eder, cühelânın (câhillerin) aybını örter.(569)

٥٧٠ - اَلصَّمْتُ سَيِّدُ الْاَخْلَاقِ .

570- Sükût, ahlâk-ı hamîde'nin (güzel ahlakın) başıdır.(570)

٥٧١ - مَنْ صَمَتَ نَجَا .

571- Mâ-lâ-yânîden sükût eden zât, mehâlik-i dâreynden (dünya ve âhiretin tehlikelerinden) necat buldu (kurtuldu), demektir.(571)

٥٧٢ - مَنْ اَرَادَ اَنْ يَسْلَمَ فَلْيَحْفَظْ لِسَانَهُ .

572- Selâmetini arzu edenler lisanlarını hıfz eylesinler.(572)

٥٧٣ - مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَسْلَمَ فَلْيَلْزَمْ الصَّمْتَ .

573- Selâmetini isteyen kimse, sumt ve sükûtu iltizâm etsin.(573)

567- Deylemî, Müsned, hadis no: 3761.
568- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6881.
569- Deylemî, Müsned, hadis no: 2771.
570- Deylemî, Müsned, hadis no: 3761.
571- Tirmîzî, kıyâme 50; Dârimî, rikak 5; Ahmed b. Hanbel, VI, 159, 177.
572- bk. Buhârî, rikak 23; Tirmîzî, zühd 61; Dârimî, rikak 4.
573- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6889.

باب ماجاء فى عفو الناس وكظم الغيظ

Afv ve öfkeyi yenme

٥٧٤ – قَالَ مُوسٰى بْنُ عِمْرَانَ لِرَبِّهِ يَارَبِّ مَنْ اَعَزُّ عِبَادِكَ عِنْدَكَ قَالَ مَنْ اِذَا قَدَرَ غَفَرَ .

574- Musa-aleyhi's-selâm-: "Yâ Rab senin ind-i ülûhiyyetinde eazz-i ibadın (en değerli kulun) kimdir?" diye suâl eyledikte Cenâb-ı Hakk cevabında: "Kendisine ezâ edenin cezâsını vermeye kudreti olduğu halde afveyleyenler" buyurdu.(574)

٥٧٥ – مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللّٰهُ عَنْهُ عَذَابَهُ .

575- Kendi gadabını def' edenlerden Cenâb-ı Allah azâbını ref' eder.(575)

٥٧٦ – مَنْ عَفَا عِنْدَ الْقُدْرَةِ عَفٰى اللّٰهُ عَنْهُ يَوْمَ الْعُسْرَةِ .

574- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VI, 290.
575- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7707.

576- İntikama kadir olduğu halde kendine zulmedeni afveyleyen kimseyi Cenâb-ı Allah yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) afveder.(576)

٥٧٧ – مَنْ عَفَا عَنْ دَمٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ اِلاَّ الْجَنَّةُ .

577- Maktûl'ün (öldürülen kimsenin) kanını afveden verese (vârisler) için cennetten başka bir ecir yoktur.(577)

٥٧٨ – مَنْ عَفَا عَنْ قَاتِلِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

578- Esnâ-yı katl ve cerhinde (öldürülmek istenmesi ya da yaralanması halinde) katlini afveden maktûl, cennete dahil olur.(578)

٥٧٩ – خِيَارُ اُمَّتِى اَحْرَارُهَا اَلَّذِينَ اِذَا غَضِبُوا رَجَعُوا .

579- Ümmetimin ber-güzîdesi (hayırlısı) şol bir hürlerdir ki, gadab ettiklerinde "Nefslerine esir olup fenalık yapmazlar" Allah için gadablarından rücû ederler, demektir.(579)

٥٨٠ – اَلْغَضَبُ يُفْسِدُ الاِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ .

580- Sirke balı ifsâd ettiği gibi gadab dahî îmanı ifsâd eyler. Yâni lütuf ve şefkat ve hilim gibi evsâf-ı cemîlesini (güzel sıfatlarını) izâle eder.(580)

576- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7007, 7023.
577- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XV, hadis no: 39854.
578- bk. Heysemî, Mecmâûz-zevâid, VIII, 68.
579- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1228.
580- Deylemî, Müsned, hadis no: 4315.

باب ماجاء فى حسن الخلق وسوئه

Güzel ahlak ve kötü huy

٥٨١ – اَحَبُّ عِبَادِ اللّٰهِ اِلَى اللّٰهِ اَحْسَنُهُمْ خُلُقاً .

581- İndallah (Allah katında) ibâdın ziyâde sevgilisi ahlâk-ı hamîde'-ye (güzel ahlâka) mâlik olandır.(581)

٥٨٢ – اِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيُدْرِكُ بِحُسْنِ الْخُلُقِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ الصَّائِمِ .

582- Tahkîka (gerçekten) mümin, ahlâk-ı hamîde (güzel ahlâk) ve evsâf-ı ber-güzîdesiyle (iyi özellikleriyle) sâimu'd-dehr (gündüzleri devamlı oruçlu) ve kaimu'l-leyl olan (geceleri namaz ve ibadetle geçiren) zâhidlerin makam-ı âlîsine nâil olur.(582)

Şer'an ve aklen güzel olan ef'âlin (fiillerin) sudûru (ortaya çıkması) için müheyyâ olan (hazırlanan) kuvve-i nefsâniyyeye "hüsn-i hulk" (güzel huy) namı verilir. Sû-i hulk bunun aksidir.

٥٨٣ – سُوْءُ الْخُلُقِ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخَلُّ الْعَسَلَ .

581- bk. Buhârî,fedâil'ûs-sahâbe 27,menâkıb 23; Tirmizî,birr 71; Ahmed b. Hanbel,IV,193.
582- ibn Hibban, Sahih, I, 350. (kelime farkıyla rivâyet edilmiştir)

583- Sirke balı ifsâd ettiği gibi sû-i hulk dahî amel ve ibâdeti ifsâd eder.(583)

٥٨٤ – اَلْخُلُقُ الْحَسَنُ يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ .

584- Ahlâk-ı hasene (güzel ahlâk) kendi sâhibini cennete dâhil eder.(584)

٥٨٥ – رُفَقَائِى مِنْكُمْ فِى الْجَنَّةِ اَحَاسِنُكُمْ اَخْلاَقاً فِى الدُّنْيَا .

585- Sizlerden cennettebana refîk olan kimse dünyada ahlâk-i haseneye (güzel ahlâka) mâlik olanlarınızdır.(585)

٥٨٦ – سُوءُ الْخُلْقِ شُؤْمٌ وَشِرَارُكُمْ اَسْوَءُكُمْ اَخْلاَقاً .

586- Sû-i hulk (kötü huy) insan için şeâmeti mûcib olur. Sizin en fenânız, ahlâk-ı seyyie (kötü huy ve ahlâk) sâhibidir.(586)

٥٨٧ – كَمَالُ الْاِيمَانِ حُسْنُ الْخُلْقِ .

587- İmanın kemâli hüsn-i hulktur (güzel huydur).(587)

باب ماجاء فى التواضع

Tevâzu

٥٨٨ – اِنَّ اللّٰهَ اَوْصٰى اِلَىَّ اَنْ تَوَاضَعُوا .

588- Cenâb-ı Allah, tevâzu ediniz, diye bana emir buyurdu.(588)

583- bk. Ebû Dâvud, talak 40; Tirmîzî, birr 41; Ahmed b. Hanbel, VI, 85.
584- Buhârî, edeb 39; Müslim, birr 14, 15; Ebû Dâvud, edeb 7; Tirmîzî, birr 62, zühd 52; ibn Mâce, zühd 24, 29; Dârimî, rikak 47, 73; Muvatta,hüsnü'l-hulk 6; Ahmed b. Hanbel, II, 177, 220, VI, 74, 90, 133, 159, 187, 291, 392.
585- Deylemî, Müsned, hadis no: 3269.
586- Ebû Dâvud, edeb, 126.
587- Deylemî, Müsned, hadis no: 2262.
588- Müslim, cenne.64; Ebû Dâvud edeb 40; ibn Mâce, zühd 16, 23.

٥٨٩ – تَوَاضَعُوا وَجَالِسُوا الْمَسَاكِينَ تَكُونُوا مِنْ كُبَرَاءِ اللّٰهِ وَتَخْرُجُوا مِنَ الْكِبْرِ .

589- Nâs ile (insanlarla) tevâzu ve fukarâ ile mücâleset ediniz (oturup kalkınız).Zîrâ indallah Allah katında mükerrem olduğunuz gibi kibir sıfat-ı kabîhasından (kötü özelliklerinden) dahî kurtulursunuz.(589)

٥٩٠ – مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰهُ .

590- Bir kimse Allah korkusuyla tevâzû ederse Cenâb-ı Hakk onu âlî eder (yüceltir), demektir.(590)

٥٩١ – اَلتَّوَاضُعُ لاَيَزِيدُ الْعَالِمَ اِلاَّ رَفْعَةً.

591- Âlim olan zat, halka tevâzu gösterirse kadir ve haysiyetini (değer ve şerefini) tezyîd etmiş (artırmış) olur, demektir.(591)

٥٩٢ – اَلْجُلُوسُ مَعَ الْفُقَرَاءِ مِنَ التَّوَاضُعِ .

592- Fukara ile mücâleset (oturup kalkmak) tevâzudur.(592)

٥٩٣ – لاَتَكُونُ زَاهِداً حَتَّى تَكُونَ مُتَوَاضِعاً .

593- Mütevâzi olmadıkça zâhid olamazsın.(593)

٥٩٤ – اِنَّ مِنَ التَّوَاضُعِ الرِّضَاءَ بِالدُّونِ مِنْ شَرَفِ الْمَجَالِسِ .

594- Mecâlis ve mehâfilin (toplantı yerlerinin) eser-i şeref olmayan bir noktasında oturmaya râzı olmak tevâzudandır.(594)

589- Deylemî, Müsned, hadis no: 2262.
590- Müslim, birr 69; Tirmîzî, birr 82; Dârimî, zekat 34; Muvatta', sadaka 12; Ahmed b. Hanbel, II, 382, III, 76.
591- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1028; el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5719, 5740.
592- Deylemî, Müsned, hadis no: 2646.
593- Ebû Nuaym, Hilye, II, 102.
594- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5724.

باب حسن الظن

Hüsn-i zann

٥٩٥ – حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ جُمْلَةِ حُسْنِ الْعِبَادَةِ .

595- Müminlere hüsn-i zann ibâdetin birincilerindendir.[595]

٥٩٦ – قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِى بِى فَلْيَظُنَّ بِى مَاشَاءَ .

596- Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Ben abdimin (kulumun) zannı indindeyim. İstediği gibi bana zannetsin. Hiç şüphe yoktur ki, mutî ve muhibb olan kullar, hüsn-i zanndan, ve asî ve mûcrim (günahkârlar) olanlar ise havf ve haşyetten (korku ve endişeden) vâreste olamazlar (uzak kalamazlar).[596]

٥٩٧ – مَاعُبِدَ اللّٰهُ بِشَيْىءٍ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِنْ حُسْنِ الظَّنِّ .

597- Hüsn-i zannın fevkında bir ibâdetle Cenâb-ı Allah'a ibâdet olunmamıştır.[597]

٥٩٨ – مِنْ حُسْنِ عِبَادَةِ الْمَرْءِ حُسْنُ ظَنِّهِ .

598- Şer-i şerîf dâiresinde hareket eden müminlere hüsn-i zann, insanın güzel ibâdetlerindendir.[598]

باب ماجاء فى الموعظة

Mev'ıza ve öğüt

٥٩٩ – اِتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ اَعْبَدَ النَّاسِ .

595- Ebû Dâvud, edeb 81; Tirmîzî, deavât 115; Ahmed b. Hanbel, II, 297, 304, 359, 407, 491; Dârimî, rikak 22.

596- Buhârî, tevhid 15, 35; Müslim, tevbe 1, zikr 2, 19; Tirmîzî, zühd 51, deavât 131; ibn Mâce, edeb 58; Dârimî, rikak 22; Ahmed b. Hanbel, II, 251, 315, 391, 413, 445, 480, 482, 516, 524, 534, 539.

597- Deylemî, Müsned, hadis no: 6276.

598- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 164.

599- Muharremattan (haramlardan) hazer et (sakın); nâs'ın a'bedi (insanların en âbidi) olursun.(599)

٦٠٠ - اَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَلاَتَرُدُّوا الْهَدِيَّةَ وَلاَتَضْرِبُوا الْمُسْلِمِينَ .

600- Velîme (düğün yemeği) gibi bir cem'iyyet-i hayriyye için olunan davete icâbet ediniz. Rüşvet nev'inden olmayan bir hediyyeyi redd ve müslümanları ruhsat-ı şer'iyye (dini bir ruhsat) olmaksızın darb etmeyiniz (dövmeyiniz), demektir.(600)

٦٠١ - اَحَبُّ الاَعْمَالِ اِلَى اللّٰهِ اَلصَّلاَةُ لِوَقْتِهَا ثُمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ .

601- Cenab-ı Hakk'ın birinci sevdiği amel, vaktin hulûlüyle (girmesiyle) beraber edâ olunan namazdır. İkincisi vâlideyn'e (ana-babaya) ihsân ve muhâlif-i şerîat (dine aykırı) olmayan emirlerine imtisâldir (uymaktır). Üçüncüsü mahzâ fî-sebîlillâh (Allah yolunda) olan cihâddır.(601)

٦٠٢ - اَحَبُّ الاَعْمَالِ اِلَى اللّٰهِ اَدْوَمُهَا وَاِنْ قَلَّ .

602- Cenâb-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel, dâimî sûrette edilen bir ameldir, velev az olsun.(602)

٦٠٣ - اَحِبَّ لِلنَّاسِ مَاتُحِبُّ لِنَفْسِكَ .

603- Nefsin için arzu ettiğin hayrı nâs (insanlar) için dahî arzû et!(603)

٦٠٤ - اَحْسِنُوا اِذَا وُلِّيتُمْ وَاعْفُوا عَمَّا مَلَكْتُمْ .

599- Ahmed b. Hanbel, II, 31; Tirmîzî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24.
600- ibn Hibban, Sahih, VII, 448.
601- bk. Müslim, îman 140; Buhârî, libas 43, rikak 18; Müslim, müsâfirîn, 215, 218; Nesâî, kıble 13; Ahmed b. Hanbel, V, 146, VI, 165, 268, 273, 61.
602- Nesâî, kıble 13; Buhârî iman 32, rikak 18; Müslim, müsâfirîn 216, 218, münâfıkîn 78; Ebû Dâvud, tatavvu' 27; ibn Mâce, zühd 28; Ahmed b. Hanbel, II, 350, V, 219, VI, 40, 61, 125, 165, 176, 18, 241, 268, 273, 322.
603- Tirmîzî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310, III, 473, IV, 70, 77.

604- Sıfat-ı âmiriyyeti hâiz olduğunuz halde (insanlar üzerine idareci olduğunuz zaman) halka ihsân ve memlûkünüze (kölelerinize ve işçilerinize) afv ile muâmele ediniz.(604)

٦٠٥ – اِذَا مَاتَ الْاِنْسَانُ اِنْقَطَعَ عَمَلُهُ اِلاَّ مِنْ ثَلاَثٍ صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ اَوْ عِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ اَوْ وَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ .

605- İnsan fevt olursa (ölünce) amel ve ibâdetin sevâbı munkati' olur (sona erer). Şu kadar var ki, bir mülk vakfeder, yahut ulûm-i diniyyeyi (dînî bilgileri) tedris ile çırak yetiştirir. Ve yahut kendisini ed'iyye-i hayriyye (hayır duâ) ile yâd ettirir bir veled-i sâlih terkederse işte bunların baka ve teselsülüyle (devam edip durmasıyla) ecir ve mesûbâtı (sevâbı) devâm ve tevâli eder.(605)

٦٠٦ – اِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ اَوْ سَافَرَ كَتَبَ اللّٰهُ تَعَالٰى لَهُ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ صَحِيحاً مُقِيماً .

606- Abd (kul) hasta olur veya seferde bulunursa hâl ve sıhhat ve ikametinde itiyâd ettiği (alışageldiği) amel ve ibâdetin sevâbı gibi Cenâb-ı Allah kendisine ecir ve mesûbât in'âm ve ihsân eder.(606)

٦٠٧ – اَقَلُّ اُمَّتِى اَبْنَاءُ السَّبْعِينَ .

607- Ümmetimden yetmiş sene yaşayan pek azdır, demektir.(607)

٦٠٨ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ اَنْ يَرٰى اَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلٰى عَبْدِهِ .

608- Cenâb-ı Hakk ibâdına (kullarına) i'tâ buyurduğu (verdiği) nimetlerin âsârını (eserlerini) görmek ister. Ulemâda (âlimlerde) tedris (öğretim) ümerâda (idâreciler de) adâlet, ağnıyâda (zenginlerde) tasadduk gibi.(608)

604- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VI, hadis no: 1409.
605- Müslim, vasiyye 14; Ebû Dâvud, vasâyâ 14; Tirmîzî, ahkâm 38; Nesâî, vesâyâ 8; Ahmed b. Hanbel, II, 372.
606- bk. Buhârî, cihad 134; Ahmed b. Hanbel, IV, 410, 418.
607- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XV, hadis no: 42698.
608- Tirmîzî, edeb 54; Ahmed b. Hanbel, II, 311, 438.

٦٠٩ – إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْماً نَشَرَهُ وَوَلَداً صَالِحاً تَرَكَهُ وَمُصْحَفاً وَرَّثَهُ أَوْ مَسْجِداً بَنَاهُ أَوْ بَيْتاً لِابْنِ السَّبِيلِ بَنَاهُ أَوْ نَهْراً أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ تَلْحَقُهُ مِنْ مَوْتِهِ .

609- Tahkika (gerçekten) ba'de'l-mevt (ölümden sonra) müminîne (müminlere) vâsıl olan ecir ve mesûbat (sevap) neşr-i ilminden, veled-i sâlihinden tevris ettiği (miras bıraktığı) Mushaf-ı şerîf'ten yaptırmış olduğu câmiden, yollar da binâ-kerdesi olan (yaptırmış bulunduğu) misâfirhânelerden, cârî ettiği (çeşme yapıp akıttığı) sulardan, hâl-i sıhhat ve hayatında malından vermiş olduğu sadakadan ibârettir.(609)

٦١٠ – إِيَّاكَ وَالتَّنَعُّمَ فَإِنَّ عِبَادَ اللّٰهِ لَيْسُوا بِالْمُتَنَعِّمِينَ .

610- Tena'um'a dalmaktan (nimet peşine düşmekten) hazer ve ictinâb et! Zîrâ Cenâb-ı Allah'a abd (kul) olanlar, dâimâ mütena'ım olmak (nimete dalmak) fikrinde bulunmazlar, demektir.(610)

٦١١ – إِيَّاكُمْ وَالْحُمْرَةَ فَإِنَّهَا أَحَبُّ الزِّينَةِ إِلَى الشَّيْطَانِ .

611- Gayetle kırmızı renkli libastan hazer ediniz (sakınınız). Zîrâ şeytanın en ziyâde sevdiği bir zînettir.(611)

٦١٢ – اَلثُّومُ وَالْبَصَلُ وَالْكُرَّاثُ مِنْ سُكِّ إِبْلِيسَ .

612- Sarmısak ve pişmemiş soğan ve pırasa şeytanın ıtriyyatındandır (kokularındandır).(612)

609- ibn Mâce, mukaddime 20.

610- Ahmed b. Hanbel, V, 243, 244.

611- bk. Buhârî, îtikat 10, bedü'l-halk 7; Müslim, iman 267, buyu' 51, Ebû Dâvud, savm 80, imâre 36, melâhim 14, libas 17; Tirmîzî,edeb 47, fiten 26; ibn Mâce, sıyâm 66; Ahmed b. Hanbel, I, 19, 96, 101, 116, 117, 127, 134, III, 19, 5, 266.

612- Deylemî, Müsned, hadis no: 2560.

باب ماجاء فى محبة الله وخوفه

Allah sevgi ve korkusu

٦١٣ – رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللّٰهِ .

613- Hikmetin başı insanı her türlü günahtan men'eden mahâfetullah'dır (Allah korkusudur).[(613)]

٦١٤ – شَيَّبَتْنِى هُود وَاَخَوَاتُهَا .

614- Sûre-i Hûd ile emsâli beni ihtiyarlattı. *''Maksad-ı Risâletpenâhîleri'' bu sûre-i şerîfelerde mezkûr olan ehvâl-i âhiret (âhiretin dehşeti) ve ümmetin* فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ *(Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!) muktezâsı üzere saâdeti için mevkuf aleyh olan (üzerinde durulan) emr-i istikamet (doğru olma işi) hâtıra geldikçe bu yüzden hâsıl olan gam ve gâile-i azîmeyi (büyük sıkıntıyı) takdir ve beyandır.*[(614)]

٦١٥ – مَنْ اَحَبَّ لِقَاءَ اللّٰهِ اَحَبَّ اللّٰهُ لِقَائَهُ .

615- Bir kimse kesret-i muhabbetten (aşırı sevgiden) dolayı Cenâb-ı Hakk'ın likasını (O'na ulaşmayı) severse Cenâb-ı Hakk da onun likası-

---

613- Deylemî, Müsned, hadis no: 3258.
614- Tirmîzî, tefsîru sure 56.

nı sever. Bu muhabbet ekser müminler için mevte karîb (ölüme yakın) bir zamanda zuhûr eder.(615)

٦١٦ - مَنْ رَضِيَ عَنِ اللّٰهِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ .

616- Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine râzı olandan Cenâb-ı Hakk râzı olur.(616)

٦١٧ - اِذَا اَحَبَّ اللّٰهُ عَبْدًا لَمْ يَضُرَّهُ ذَنْبٌ .

617— Cenâb-ı Allah'ın sevdiği kula günah zarar vermez. *Yâni o gibi kimseleri Cenâb-ı Allah maâsîden (günahlardan) muhâfaza eyler ve geçmiş günahlarını da tevbe ile afv ve mağfiret buyurur.*(617)

٦١٨ - اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ .

618- Tahkîka (gerçekten) şedâid-i uhreviyyeyi (âhiret sıkıntılarını) teemmül ve tefekkürle kalbi mahzûn olanları Cenâb-ı Allah sever.(618)

٦١٩ - عَلَامَةُ حُبِّ اللّٰهِ حُبُّ ذِكْرِهِ وَعَلَامَةُ بُغْضِ اللّٰهِ بُغْضُ ذِكْرِهِ .

619- Muhabbetullah'ın alâmeti zikrullahı sevmek olduğu gibi buğzunun alâmeti dahi zikrini buğz etmektir (sevmemektir).(619)

٦٢٠ - مَنْ خَافَ اللّٰهَ خَوَّفَ اللّٰهُ مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ .

620- Cenâb-ı Allah kendisinden korkan mutîlere (itaatkârlara) bir heybet ihsan eder ki herşey ondan korkar, demektir.(620)

٦٢١ - وَاللّٰهِ لَا يُلْقِى اللّٰهُ حَبِيبَهُ فِى النَّارِ .

621- Vallahi Cenâb-ı Allah kendi sevgilisini nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) ilka etmez (atmaz).(621)

615- Müslim, zikr 14, 18; Tirmîzî, cenâiz 67, zühd 6; Nesâî, cenâiz 10; Dârimî, rikak 43; Muvatta, cenâiz 51; Ahmed b. Hanbel, II, 313, 346, 418, 420, 451, 107, VI, 44, 55, 207, 218, 236.
616- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5956.
617- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid, X, 285, 271 (değişik lafızla rivâyet edilmiştir).
618- Deylemî, Müsned, hadis no: 572.
619- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, I, hadis no: 1776.
620- Deylemî, Müsned, hadis no: 5539.
621- Ahmed b. Hanbel, III, 235, 104.

باب ماجاء فى البكاء والخشية والخشوع

Ağlâma, haşyet ve huşû

٦٢٢ - دَعْهُنَّ يَبْكِينَ وَإِيَّاكُنَّ نَعِيقَ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ مَهْمَا كَانَ مِنَ الْعَيْنِ وَالْقَلْبِ فَمِنَ اللّٰهِ وَمِنَ الرَّحْمَةِ وَمَهْمَا كَانَ مِنَ الْيَدِ وَاللِّسَانِ فَمِنَ الشَّيْطَانِ .

622- İmam Ömer -radıyallahu Teâlâ anh- Efendimiz'in kerîmesi Rukiye'nin vefatında cemaat-i nisvân (kadınlar topluluğu) ağlamaya başlamalarıyla İmam Muşârun ileyh (adı geçen Ömer) Efendimiz bunların men'i için darblarına (vurulup dövülmelerine) kadar bir muâmele-i şedîdede bulunduğu Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz tarafından müşâhede buyuruldukta: "Yâ Ömer, dokunma ağlasınlar" buyurduktan sonra hanımlara hitaben de: "Şeytan sayhasından (çağırışmasından) hazer ediniz! Tahkika (gerçekten) ağlamak, gözden, kalpten olursa Rahmânî; elden,lisândan olursa şeytânî"olduğunu beyan buyurmuştur.(622)

622- Ahmed b. Hanbel, I, 238, 325.

٦٢٣ - مَنْ ذَكَرَ اللّٰهَ فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ حَتّٰى يُصِيبَ الْاَرْضَ مِنْ دُمُوعِهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

623- Bir kimse Cenâb-ı Allah'ı zikreder de havf ve haşyetten (korkudan) göz yaşları yere dökülürse Cenâb-ı Allah, kıyâmette onu muazzeb etmez (azaba uğratmaz).(623)

٦٢٤ - بُكَاءُ الْعُيُونِ وَخَشْيَةُ الْقُلُوبِ رَحْمَةٌ .

624- Gözyaşı dökerek sedasız (sessizce) ağlamak nâr-ı Cahîmden halâs ve necâtı mûcibdir (cehennem kurtuluşu gerektirir).(624)

٦٢٥ - اَلْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ .

625- Gözyaşı dökerek sadâsız (sessizce) ağlamak, nâr-i cahîmden halâs ve necâtı mûcibdir (cehennemden kurtuluşu gerektirir.)(625)

٦٢٦ - اَلْبُكَاءُ مِنَ الرَّحْمَةِ وَالصُّرَاخُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

626- Ağlamak rahmet-i Rahmândan, bağırmak, çağırmak ise iğva - yı şeytandandır.(626)

٦٢٧ - وَاللّٰهِ اِنِّى لَاَعْلَمُكُمْ بِاللّٰهِ وَاَشَدُّكُمْ مِنْهُ خَشْيَةً .

627- Vallahi ben, cümlenizden ziyâde Cenâb-ı Hakk'ı bilirim ve cümlenizden ziyâde ondan korkarım.(627)

٦٢٨ - لَاصَلَاةَ لِمَنْ لَايَخْشَعُ فِى صَلَاتِهِ .

628- Namazında huşû ve huzuru olmayan kimsenin namazı şâyân-ı kabûl (kabûle lâyık) bir namaz değildir.(628)

623- bk. Tirmîzî, fedâilü'l-cihad 25.

624- Deylemî, Müsned, hadis no: 241.

625- bk. Tirmîzî, fedâilü'l-cihad 8, 12, 25; Buhârî, rikak 24; Nesâî, cihad 8; ibn Mâce, zühd 19; Dârimî, cihad 11; Ahmed b. Hanbel, II, 505, IV, 135.

626- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XV, hadis no: 42415.

627- Buhârî, edeb 72, i'tisam 5; Müslim, fedâil 127, 128; Dârimî, mukaddime 32; Ahmed b. Hanbel, VI, 45, 181.

628- Deylemî, Müsned, hadis no: 7935.

٦٢٩ - لاَيَلِجُ النَّارَ اَحَدٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ .

629- Haşyet-i ilâhî'den (Allah korkusundan) ağlayan bir kimse nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) dâhil olmaz (girmez).(629)

باب ماجاء فى العمل والعبادة

Amel ve ibâdet

٦٣٠ - تَعَلَّمُوا مِنَ الْعِلْمِ مَاشِئْتُمْ فَوَاللّٰهِ لاَتُؤْجَرُوا بِجَمْعِ الْعِلْمِ حَتَّى تَعْمَلُوا .

630- İstediğiniz kadar ilmi tahsil ediniz. Allah hakkı için, ameliniz olmadıkça ilmin cem'iyle me'cûr olamazsınız (tam ecir ve sevab kazanamazsınız).(630)

٦٣١ - اِذَا قَصَّرَ الْعَبْدُ فِي الْعَمَلِ اِبْتَلاَهُ اللّٰهُ تَعَالَى بِالْهَمِّ .

631- Vazâif-i ubûdiyyetini (kulluk vazîfelerini) îfâda kusur edenleri Cenâb-ı Hakk, gam ve kedere mübtelâ eder.(631)

٦٣٢ - لاَيُقْبَلُ اِيمَانٌ بِلاَ عَمَلٍ وَلاَعَمَلٌ بِلاَاِيمَانٍ .

632- Îmân amelsiz, amel de îmansız makbûl olamaz.(632)

٦٣٣ - اُعْبُدِ اللّٰهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَاِنَّهُ يَرَاكَ .

633- Cenâb-ı Allah'ı gûyâ ki karşında görüyorsun gibi kemâl-i huşû ve huzûr ile ibadet et, zîrâ her ne kadar sen O'nu göremiyorsan da muhakkak o seni görüyor.(633)

٦٣٤ - اِعْمَلْ يَامُعَاذُ وَلاَتَتَّكِلْ عَلَى شَفَاعَتِي .

629- Tirmîzî, fedâilü'l-cihad 8, zühd 8; Nesâî, cihad 8; Ahmed b. Hanbel, II, 505, IV, 136.
630- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, X, hadis no: 28719.
631- Deylemî, Müsned, hadis no: 1140.
632- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, I, hadis no: 260.
633- Buhârî, iman 37, tefsîru sûre 31, 6; Müslim, iman 1, 5, 7; Nesâî, iman 5, 6.

634- Yâ Muâz! İbâdet et! Benim şefaatime tevekkül etme! (Şefâatime güvenip ibadette kusur etme).(634)

٦٣٥ - اِعْمَلُوا فَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ .

635- Ey müminler, ibâdet ediniz! Zîra her kimse cennet veya cehennemden herhangi biri için halk olunmuş (yaratılmış) ise onunla mütenasib amelde bulunur.(635)

٦٣٦ - اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ .

636- Dünya âhiretin mezraasıdır. Yâni dünyada ne ekilirse âhirette o biçilir.(636)

٦٣٧ - كَمَا تَدِينُ تُدَانُ .

637- Amelin nisbetinde ceza görürsün. Bu hadis, اَلْجَزَاءُ مِنْ جِنْسِ الْعَمَلِ ("Cezâ amel çeşidinden olur" hadisi) gibidir.(637)

٦٣٨ - مَنْ تَمَسَّكَ بِالسُّنَّةِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

638- Sünnet-i seniyye-i Nebeviyye'ye temessük eden (Hz. Peygamber'in yüce sünnetine sarılan) mümin cennete dâhil olur (girer).(638)

٦٣٩ - مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلِمَ رَزَقَهُ اللّٰهُ عِلْمَ مَالَمْ يَعْلَمْ .

639- İlmiyle âmil olan âlime Cenâb-ı Allah ilm-i ledünnü ihsân eder, demektir.(639)

٦٤٠ - وَيْلٌ لِمَنْ لَايَعْلَمُ وَوَيْلٌ لِمَنْ عَلِمَ ثُمَّ لَايَعْمَلُ .

640- Yâni azâb, şol bir kimseye ki, evâmir-i ilâhiyyeyi (ilâhî emirleri)

634- Buhârî, tefsîru sûre 92, 3, 5, kader 4, tevhid 54; Müslim, kader 17; Ebû Dâvud, edeb 120; Tirmîzî, kader 3; ibn Mâce, mukaddime 10; Ahmed b. Hanbel, I, 29, 133, 140.

635- Buhârî, kader 4, tefsîru sûre 92, 3, 4, 5, 7, tevhid 54; Müslim, kader 6, 7, 8; Tirmîzî, kader 3, tefsîru sûre 92; Ahmed b. Hanbel, IV, 67.

636- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1320.

637- Buhârî, tefsîru sûre 1.

638- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 139.

639- Deylemî, Müsned, hadis no: 7161.

öğrenmez, kezâlik (aynı şekilde) azâb şol bir kimseye de olsun ki evâmir-i ilâhiyyeyi öğrenir de mûcibince amel etmez.(640)

٦٤١ - لاَاَجْرَ لِمَنْ لاَحَسَنَةَ لَهُ .

641- Dünyada hasenâtı olmayan kimse için kıyâmette ecir ve sevâb yoktur.(641)

٦٤٢ - لاَتَلْقَى اللّٰهَ وَاَنْتَ آثِمٌ .

642- Günâhkâr ve âsî olduğun halde Cenâb-ı Hakk'ın şeref-i likasına (O'nunla mülâki olma şerefine) nâil olamazsın. Meğer ki fazlıyla muâmele buyursun.(642)

باب ماجاء فى حق المساجد

Mescidler

٦٤٣ - اِذَا رَاَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْاِيمَانِ .

643- Vazâif-i ubûdiyyeti (kulluk vazifelerini) îfâ için kalbi, mesâcid-i şerîfeye muhib ve merbut olan (gönlü câmilere bağlı ve onları seven) bir zâtı görürseniz kemâl-i îmânına şehâdet ediniz!(643)

٦٤٤ - بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِى الظُّلَمِ اِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

644- Gece karanlığında mesâcid-i şerîfeye (câmilere) gidenleri yevm-i kıyâmette nûr-i tâm ile tebşîr ediniz (müjdeleyiniz!)(644)

٦٤٥ - رِيَاضُ الْجَنَّةِ الْمَسَاجِدُ .

640- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7250.
641- Deylemî, Müsned, hadis no: 7483.
642- Tirmîzî, tefsîru sûre 9, 8; ibn Mâce, mesâcid 19; Dârimî, salât 23; Ahmed b. Hanbel, III, 28, 76.
643- Tirmîzî, mevâkıt 51; ibn Mâce, mesâcid 14.
644- bk. Tirmîzî, deavât 82.

645- Mesâcid (câmiler), cennet bahçeleridir. Binâen aleyh ibâdet için mesâcidde bulunmak cennette bulunmak, demektir.[645]

٦٤٦ – مَنْ بَنٰى لِلّٰهِ مَسْجِداً بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتاً فِى الْجَنَّةِ .

646- Hâlisan li-vechillâh (sırf Allah rızası için) bir mescid binâ eden kimse için Cenâb-ı Allah cennette bir hâne yapar.[646]

٦٤٧ – لَاصَلَاةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ اِلاَّ فِى الْمَسْجِدِ .

647- Mescide komşu olan kimsenin mescidin gayrında kıldığı namaz nâkıstır (eksiktir).[647]

٦٤٨ – اَلْاَبْعَدُ فَالْاَبْعَدُ مِنَ الْمَسْجِدِ اَعْظَمُ اَجْراً .

648- Cemaata gidenler için yolarının bu'd ve mesâfesi nisbetinde (uzaklığı ölçüsünde) ecr-i azîm (büyük mükâfât) vardır, demektir.[648]

٦٤٩ – مَنْ اَلِفَ الْمَسْجِدَ اَلِفَهُ اللّٰهُ .

649- İbâdât u tâât için mescide ülfet eden (kalben ısınıp devam eden) kimse Cenâb-ı Hakk'a ülfet etmiş, demektir.[649]

٦٥٠ – مَنِ انْتَظَرَ صَلَاةً فَهُوَ فِى صَلَاةٍ حَتّٰى يُصَلِّيَهَا .

650- Edâ-yı salâtı (namaz kılmayı) gözeten kimse namaza durmuş, gibidir. Namazını edâ edinceye kadar sevâb istimrâr eder (devam eder).[650]

٦٥١ – مَنْ جَلَسَ فِى الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ فَهُوَ فِى صَلَاةٍ .

645- Müslim, mesâcid 24, 25, müsâfirîn 103, zühd 43, 44; Buhârî, salat 65; Ebû Dâvud, tatavvu 1; Tirmîzî, salât 120; 129, 204; Nesâî, mesâcid 1, kıyâmü'l-leyl 66, 67; ibn Mâce, ikâme 100, 185, mesâcid 1, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 20, 53, 61, 70.

646- Deylemî, Müsned, hadis no: 7929.

647- Ebû Dâvud, salat 48; Buhârî, ezan 31; ibn Mâce, mesâcid 15; Muvatta', tahâre 33.

648- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VII, hadis no: 20727.

649- Ahmed b. Hanbel, V, 451.

650- Ebû Dâvud, salât 201; Tirmîzî, cum'a 2; Nesâî, mesâcid 40; Muvatta', cum'a 16; Ahmed b. Hanbel, V, 451, 453.

651- Mescidde oturup namaza muntazır olan (bekleyen) kimse, bilfiil namazda bulunmuş gibidir.(651)

باب ماجاء فى التوبة والاستغفار

Tevbe ve istiğfâr

٦٥٢ – اَلاِسْتِغْفَارُ فِى الصَّحِيفَةِ يَتَلَئْلَاُ نُوراً .

652- İstiğfâr, insanın sahife-i âmâlinde (amel defterinde) nûr gibi parlar.(652)

٦٥٣ – اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لاَذَنْبَ لَهُ وَالْمُسْتَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَهُوَ مُقِيمٌ عَلَيْهِ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ .

653- Günahdan tevbe eden kimse günah etmemiş gibi olur. Bir taraftan istiğfâr, diğer taraftan günahta ısrar eden ise ''el-ıyâzu billâh'' (Allah'a sığınırız) Cenâb-ı Hakk ile istihzâ (alay) etmiş gibi olur.(653)

٦٥٤ – مَنْ اَكْثَرَ مِنَ الاِسْتِغْفَارِ جَعَلَ اللّٰهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجاً وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجاً وَرَزَقَهُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لاَيَحْتَسِبُ .

654- Bir kimse kalben ve kalıben (cesed itibâriyle) ''Estağfirullah'' zikr-i şerîfine devam ederse Cenâb-ı Allah, o kimsenin gamlarını feraha (üzüntülerini sevince) ve muzâyakasını vüs'ate tebdîl ile (darlığını genişliğe çevirerek) me'mûl olunmadık (umulmadık) bir taraftan kendisini merzûk eder (nasîblendirir).(654)

٦٥٥ – لاَكَبِيرَةَ مَعَ الاِسْتِغْفَارِ وَلاَصَغِيرَةَ مَعَ الاِصْرَارِ .

655- Tevbe ve istiğfâr ile günah-ı kebâir afvolunduğu gibi mükerre-

---

651- Deylemî, Müsned, hadis no: 429.
652- bk. İbn Mâce, zühd 20.
653- Ebû Dâvud, vitr 26; ibn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Hanbel, I, 248.
654- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IV, hadis no: 10238.

ren (tekrar tekrar) irtikâb edilen günah-ı sağire (küçük günah) dahî kebîre (büyük günah) a'dâdına (sırasına) dahil olur, demektir.[655]

٦٥٦ – اِنِّى لَاَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ فِى الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً .

656- Tahkîka (gerçekten) ben, günde yetmiş defa Cenâb-ı Hakk'a tevbe ederim.[656]

٦٥٧ – اِنِّى لَاَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ فِى الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً .

657- Tahkîka ben, günde yetmiş defa Hazret-i Allah'dan mağfiret isterim.[657]

٦٥٨ – اَلْاِسْتِغْفَارُ فِى اللِّسَانِ تَوْبَةُ الْكَذَّابِينَ .

658- Kalbinde nedâmet olmadığı halde yalnız lisânen edilen istiğfâr, yalancılar tevbesidir.[658]

٦٥٩ – تُوبُوا اِلَى رَبِّكُمْ فَاِنِّى اَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ فِى الْيَوْمِ مِاٰةَ مَرَّةٍ .

659- Cenâb-ı Hakk'a tevbe ediniz, tahkika ben, günde yüz defa Cenâb-ı Allah'a tevbe ederim.[659]

٦٦٠ – تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ فِى كُلِّ يَوْمٍ مِاٰةَ مَرَّةٍ .

660- Günde yüz defa Cenâb-ı Hakk'a tevbe ve istiğfâr ediniz.[660]

٦٦١ – اَلتَّوْبَةُ مِنَ الذَّنْبِ اَنْ لَا يَعُودَ اِلَيْهِ اَبَدًا .

661- Günahdan tevbe bir daha o günahı işlememeyi cezmeylemektir (kesin karar vermektir).[661]

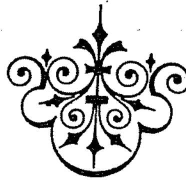
655- Buhârî, deavât 3; Müslim, zikr 42; Ebû Dâvud, diyât 3; ibn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Hanbel, IV, 211, 260, 261, 40, 411.
656- Buhârî, deavât 3; Müslim, zikr 42; Ebû Dâvud, diyât 3; ibn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Hanbel, IV, 211, 260, 261, 411.
657- Deylemî, Müsned, hadis no: 427.
658- Müslim, zikr 41; Ebû Dâvud, vitr 26; Tirmîzî, tefsîru sûre 47, 1; ibn Mâce, edeb 57; Dârimî, rikak 15; Ahmed b. Hanbel, II, 45, IV, 260, V, 394, 396, 397, 402.
659- Müslim, zikr 41; Ebû Dâvud, vitr 26; Tirmîzî, tefsîru sûre 47, 1; ibn Mâce, edeb 57; Dârimî, rikak 15; Ahmed b. Hanbel, II, 45, IV, 260, V, 394, 396, 397, 402.
660- bk. Ahmed b. Hanbel, I, 446.
661- ibn Mâce, edeb 57.

٦٦٢ – طُوبٰى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ اِسْتِغْفَاراً كَثِيراً .

662- Cennet ve rahat şol bir kimse içindir ki defter-i a'mâlında (amel defterinde) kesretle "Estağfirullah" zikr-i şerîfini bulur.(662)

٦٦٣ – يَاأَيُّهَا النَّاسُ تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ قَبْلَ اَنْ تَمُوتُوا .

663- Ey nâs (insanlar)! Mevtten mukaddem (ölümden önce) tâib ve müstağfir olunuz (tevbe ve istiğfar ediniz!), demektir.(663)

662- ibn Mâce, ikâme 78.
663- Deylemî, Müsned, hadis no: 363.

باب ماجاء فى ذم الدنيا واموالها

Dünya ve dünya malının kötülüğü

٦٦٤ - اُتْرُكُوا الدُّنْيَا لِاَهْلِهَا فَاِنَّهُ مَنْ اَخَذَ مِنْهَا فَوْقَ مَايَكْفِيهِ اَخَذَ مِنْ حَتْفِهِ وَهُوَ لَايَشْعُرُ .

664- Mâl-i dünyayı (dünya malını) ehline terkediniz. Zira ondan kifayet fevkinde (yetenin dışında) ahzeden (alan) kimse bilâ-şuûr (şuûrsuzca) kendini helâk etmiş olur.(664)

٦٦٥ - حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

665- Dünya muhabbeti her günahın başıdır.(665)

٦٦٦ - اِحْذَرُوا الدُّنْيَا فَاِنَّهَا اَسْحَرُ مِنْ هَارُوتَ وَمَارُوتَ .

666- Dünyadan hazer ediniz (sakınınız)! Zira Hârût ve Mârût'un* fevkinde bir sâhiredir (büyüleyici özelliğe sahiptir).(666)

★ **Hârût ve Mârût:** Kur'an'da insanlara sihri öğrettiği bildirilen iki melek. Tafsîlât için Bakara Sûresi 102. âyetin tefsirlerine bakılmalıdır.

664- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6114.
665- el-Müttekî, Kenzül-ummal, III, hadis no: 6065.
666- Tirmîzî, Zühd 26; Ahmed b. Hanbel, IV, 160.

٦٦٧ - لِكُلِّ اُمَّةٍ فِتْنَةٌ وَفِتْنَةُ اُمَّتِى الْمَالُ .

667- Her ümmetin helâkini mûcib bir fitne vardır. Benim ümmetimin sebeb-i helâki ise mâl-i dünyâdır.(667)

٦٦٨ - مَنْ اَصْبَحَ وَهَمُّهُ الدُّنْيَا شَتَّتَ اللّٰهُ عَلَيْهِ اَمْرَهُ .

668- Bir kimse uykudan uyanır uyanmaz, herşeyden mukaddem (önce) dünyayı düşünürse Cenâb-ı Allah onun işini perîşân edip rahatını selbeder (söküp alır).(668)

٦٦٩ - هَاجِرُوا مِنَ الدُّنْيَا وَمَافِيهَا .

669- Dünyadan ve zînet-i metâından (süslü mallarından) muhabbetinizi kat'ediniz (kesiniz)!(669)

٦٧٠ - لاَتُشْغِلُوا قُلُوبَكُمْ بِذِكْرِ الدُّنْيَا .

670- Dünya muhabbetiyle kalbinizi işgâl ve Cenâb-ı Hakk'ın zikir ve muhabbetinden tâtîl etmeyiniz (habersiz hâle getirmeyiniz)!(670)

٦٧١ - اَكْبَرُ الْكَبَائِرِ حُبُّ الدُّنْيَا .

671- Dünyaya muhabbet, günah-ı kebâirin ekberidir (büyük günahların en büyüğüdür). *Vâkıa, dünya muhabbetine dûçâr olanların (tutulanların) her türlü menâhîyi (yasağı) irtikâb edegeldikleri müsellemdir (herkesin bilip kabul ettiği bir husûstur).*(671)

٦٧٢ - اِنَّ هٰذَا الدِّينَارَ وَالدِّرْهَمَ اَهْلَكَا مَنْ قَبْلَكُمْ وَهُمَامُهْلِكَاكُمْ .

672- Tahkîka bu altın ve gümüş, sizden mukaddem (önce) gelen ümmeti ihlâk ettiler (helâkine sebeb oldular). Buhl (cimrilik),hırs ve tefâ-

---

667- Hâkim, Müstedrek, IV, 317. (Değişik lafızla)

668- bk. Buhârî, cihad 5, 6, 73, rikak 3, 51; Müslim, iman 242, imâre 112, 115; Tirmîzî, tefsîru sûre 3, 22; Ahmed b. Hanbel, III, 141, 151, 157, 207, 264, 433, 434, V, 275, 330, 335, 337, 339, 438.

669- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6153.

670- Deylemî, Müsned, hadis no: 1468.

671- Deylemî, Müsned, hadis no: 898.

hurdan (övünmeden) ictinâb etmediğiniz takdirde bunlar sizin dahi sebeb-i helâkiniz olur.(672)

٦٧٣ – اَلدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ .

673- Dünya müminin cehennemi ve kâfirin cennetidir. *Yâni bir mümin dünyada ne kadar garîk-ı niam-i lâ-yuhsâ (sayısız nimetlere gark) olsa yine cennete nisbetle cehennemdir. Ve bir kâfir, dünyâda ne kadar belâ ve musîbetle muazzeb bulunsa yine cehenneme nisbetle cennettir.*(673)

٦٧٤ – لُعِنَ عَبْدُ الدِّينَارِ لُعِنَ عَبْدُ الدِّرْهَمِ .

674- Altın ve gümüşe tapanlar; yâni Cenâb-ı Hakk'ı unutup da muhabbetlerini onlara hasredenler mel'ûndur (lânete uğramıştır).(674)

٦٧٥ – حِسَابُ ذِى الدِّرْهَمَيْنِ اَشَدُّ حِسَاباً مِنْ ذِى الدِّرْهَمِ .

675- İki dirheme mâlik olanın hesâbı, bir dirheme mâlik olan kimsenin hesâbından eşeddir (daha zorludur).(675)

باب ماجاء فى الموت والموتى

Ölüm ve ölüler

٦٧٦ – اِدْفِنُوا مَوْتَاكُمْ وَسْطَ قَوْمٍ صَالِحِينَ فَاِنَّ الْمَيِّتَ يَتَأَذَّى بِجَارِ
السُّوءِ كَمَا يَتَأَذَّى الْحَىُّ بِجَارِ السُّوءِ .

676- Mevtânızı (ölülerinizi) sulehâ civarında (sâlih kimselerin yanında) defnediniz. Zira diriler, fenâ komşudan muazzeb olduğu (sıkıntı çektiği) gibi, ölüler de fenâların mûcâveretiyle (kötülerin komşuluklarından) rahatsız olur.(676)

672- Müslim, zühd 1;Tirmîzî,zühd 16;ibn Mâce,zühd 3;Ahmed b. Hanbel. III,197, 323, 389, 485.
673- Tirmîzî, zühd 42.
674- Deylemî, Müsned, hadis no: 2709.
675- Ebû Nuaym, Hilye, VI, 354.
676- Ebû Dâvud, cenâiz 20; ibn Mâce, cenâiz 4; Ahmed b. Hanbel, V, 26, 27.

٦٧٧ - اِقْرَؤُا عَلٰى مَوْتَاكُمْ يٰسۤ .

677- Ölüm mukaddimeleri (işaretleri) zuhûr eden hastalarınız üzerine Yâsin-i şerîf'i kırâat ediniz.(677)

٦٧٨ - كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظاً وَكَفٰى بِالْيَقِينِ غِنًى .

678- Nâs'a (halka) vaaz için tefekkür-i mevt yetişir. Gınâ (zenginlik) için de, Rezzâk-ı hakîki'ye sıdk ve yakîn kâfidir.(678)

٦٧٩ - لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لاَاِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ .

679- Mukaddimât-ı mevt (ölüm alâmetleri) zâhir olan hastalarınızın yanlarında kelime-i tevhidi tekrar ile kendilerine ismâ' ve ihtâr ediniz, (onlara bunu işittirip söylemelerini sağlayınız) demektir.(679)

٦٨٠ - مَنِ اتَّبَعَ الْجَنَازَةَ فَلْيَحْمِلْ بِجَوَانِبِ السَّرِيرِ كُلِّهَا .

680- Cenâzeyi teşyî eden kimse tabutun her bir koluna girip birkaç hutve (adım) götürmeli.(680)

٦٨١ - مَنْ مَاتَ عَلٰى شَيْءٍ بَعَثَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ .

681- Ömrünü ibâdetle geçirip vefat edenleri Cenâb-ı Hakk hayır ile ihyâ buyuracağı gibi vakitlerini meâsî ve menâhî (isyan ve günahlar) ile imrâr eyleyenleri (geçirenleri) dahî amelleriyle mütenâsib bir sûrette ba'seyler (diriltir).(681)

٦٨٢ - مَوْتُ الْفُجَاءَةِ رَاحَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَاَخْذَةُ اَسَفٍ لِلْفَاجِرِ .

682- Mevt-i mufacie; yâni keyifsiz olmaksızın birden bire vefat etmek, redd-i mezâlim (hakk sâhiplerine haklarını vermek) ve vasiyyet gibi mukaddimât-ı saâdeti (mutluluğun ön hazırlıklarını) ikmâl etmiş sule-

---

677- Deylemî, Müsned, Hadis no: 4866
678- Müslim, cenaiz 1, 2; Ebû Dâvud, cenâiz 16; Tirmîzî, cenâiz 7; Nesâî, cenâiz 4; ibn Mâce, cenâiz 3; Ahmed b. Hanbel, III, 3.
679- ibn Mâce, cenâiz 15.
680- Hâkim, Müstedrek, IV, 313.
681- Ebû Dâvud, cenâiz 10; Ahmed b. Hanbel, III, 424, IV, 219.

hâ için sebeb-i rahat, ve fuseka (fâsıklar) için dahî alâmet-i gadabdır (gadab-ı ilâhiyye uğrama işâretidir).[682]

٦٨٣ – لاتُؤَخِّرُوا الْجَنَازَةَ إِذَا حَضَرَتْ .

683- Cenâze hazır olunca defnini tehir etmeyiniz; *lâkin namaz kılanlar yüze yahut kırka bâliğ olmak (ulaşmak) için zararsız tehir, müstesnâdır.*[683]

٦٨٤ – لاتَتَمَنَّوا الْمَوْتَ .

684- Tezyîd-i ibâdet, (ibâdeti artırmak) nimet-i hayata mutevakkıf (hayat nimetine bağlı) bulunduğundan mevt (ölüm) ile o nimetin zevâlini (yok olmasını) temennî etmeyiniz, demektir.[684]

٦٨٥ – يُبْعَثُ الْعَبْدُ عَلى مَامَاتَ عَلَيْهِ .

685- Salâh-ı hâl ile (iyi bir hâlde) vefât edenler mesrûren (sevinerek) dirileceği gibi, -el-lyâzü billâh- (Allah'a sığınırız) isyân ve tuğyan (azgınlık ve taşkınlık) içinde vefât edenler de me'yûsen (ümidsiz) dirilecektir.[685]

٦٨٦ – ذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ .

686- Mevti tezekkür (ölümü hatırlama) yâni dünyada misafir olduğunu ve karîben (yakında) cemaat-i emvât'a (ölüler kervanına) iltihak edeceğini tefekkür (düşünmek) sadakadır.[686]

٦٨٧ – ذِكْرُ الْقَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ .

687- Hakikatte hâneniz kabir olduğunu tahattur eylemek (düşünmek) sizi a'mâl-i sâlihaya teşvik cennete karîb eyler (yaklaştırır), demektir.[687]

682- ibn Mâce, cenâiz 18.
683- Buhârî, temennî 6; Müslim, zikr 11; Tirmîzî, cenâiz 3, kıyâme 40; ibn Mâce, zühd 13; Ahmed b. Hanbel, III, 258, V, 109, 110, 111.
684- Müslim, cenne 83.
685- bk. Tirmîzî, zühd 4; Nesâî, cenâiz 3.
686- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 72.
687- ibn Mâce, cenâiz 19.

٦٨٨ - مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ مِاءَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ غُفِرَ لَهُ .

688- Bir müslim meyyitin (ölünün) üzerine müslimînden (müslümanlardan) yüz kişi namaz kılarsa mağfûr olur (bağışlanır).(688)

٦٨٩ - مَنْ كَفَّنَ مَيِّتاً كَسَاهُ اللّٰهُ مِنَ السُّنْدُسِ .

689- Muhtac bir meyyiti (ölüyü) tekfin eyleyen (kefenleyen) mümini Cenâb-ı Allah cennet sündüsü (ipeği) ile iksâ eder (örter).(689)

باب فى الوصية وتركه

Vasiyyet

٦٩٠ - تَرْكُ الْوَصِيَّةِ عَارٌ فِي الدُّنْيَا وَنَارٌ وَشَنَارٌ فِي الآخِرَةِ .

690- Terk-i vasiyyet (vasiyyet etmemek) dünyada ayıp ve âr olduğu gibi, ukbada da bâis-i şeyn ve nâr olur (âhirette de kusûr ve cehenneme girme sebebi olur).(690)

٦٩١ - اَلْمَحْرُومُ مَنْ حُرِمَ الْوَصِيَّةَ .

691- Mahrûm şol bir kimsedir ki vasiyyet gibi sebeb-i necât ve ulüvv-i derecâtı (kurtuluşa ve yüksek derecelere ermeyi) müstelzim olan (gerektiren) hayırdan mahrûm olarak vefât eder, demektir.(691)

٦٩٢ - مَنْ لَمْ يُوصِ لَمْ يُؤْذَنْ فِي الْكَلاَمِ مَعَ الْمَوْتَى .

692- Vasiyyet etmeksizin vefat eden bir mümin, civârında medfûn olan emvât (ölüler) ile tekellüm ve muhabbet etmeye (görüşüp konuşmaya) mezûn olamaz (bu konuda kendisine izin verilmez).(692)

688- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 147.
689- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 46019.
690- bk. ibn Mâce, vesâyâ 2.
691- bk. Dârimî, vesâyâ 3.
692- Deylemî, Müsned, hadis no: 7259.

٦٩٣ - اَلْوَصِيَّةُ حَقٌّ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ .

693- Vasiyyet etmek, her mümin üzerine haktır.(693)

باب ماجاء فى النياحة

Ölüye bağırarak ağlamak

٦٩٤ - اِثْنَتَانِ هُمَابِهِمْ كُفْرٌ اَلطَّعْنُ فِى الْاَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ .

694- İki şey vardır ki onlar bir insanda bulunursa sıfat-ı küfürden (küfür özelliklerinden) sayılır. Birisi sahîhu'n-neseb (nesebi sahîh) olan bir kimseye veled-i zinâ; yâni piçtir, diyerek iftirâ ve bu sûretle kendisini tâfdîh eylemek (rezil ve mahcûb etmek). Diğeri vefât etmiş bir zâtın evsâf ve ahvâlini (özellik ve ve sıfatlarını) nazmen ve nesren (şiir veya nesir yoluyla) zikir ve ta'dâd ederek (sayıp dökerek) savt (ses) ile ağlamaktır.(694)

٦٩٥ - اِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ :

695- Tahkika (gerçekten) meyyit (ölü), dirilerin savt (ses) ile olan bükâlarından (ağlamalarından) muazzeb olur (sıkıntı çeker, azâb duyar).(695)

٦٩٦ - اَنَا بَرِىءٌ مِمَّنْ حَلَقَ وَسَلَقَ وَخَرَقَ .

696- Musîbet zamanında saçını yolmak, savt (ses) ile ağlamak, yakasını yırtıp elbisesini parçalamak gibi âdât-ı kabîhayı (çirkin âdetleri) irtikâb edenlerden ben, teberrî ederim (uzak dururum).(696)

693- Müslim, iman, 161.

694- Buhârî, cenâiz 32, 33, 44, megâzî 8; Müslim, cenâiz 16, 18, 19, 22, 23, 25, 27, 28; Ebû Dâvud, cenâiz 24, 25; Tirmîzî, cenâiz 22, 24; ibn Mâce, cenâiz 54; Muvattâ, cenâiz 27, Ahmed b. Hanbel, I, 36, 38, 41.

695- Buhârî, ilim 23, 24, 46, hacc 125, 130, 131, iman 15; Müslim, hacc 327, 330, 331; Ebû Dâvud, menâsik 78, 87; Tirmîzî, hacc 76; Nesâî, hacc 225; ibn Mâce, menâsik 74; Muvatta, hacc 242; Ahmed b. Hanbel, I, 216, 258, 269, 291, 300, 311.

696- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XV, hadis no: 42416.

٦٩٧ - تُجْعَلُ النَّوائِحُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ صَفَّيْنِ صَفٌّ عَنْ يَمينِهِمْ وَصَفٌّ عَنْ يَسارِهِمْ فَيَنْبَحْنَ عَلٰى اَهْلِ النّارِ كَما يَنْبَحُ الْكِلابُ .

697- Emvât (ölüler) için savt ile (sesli) ağlayanlar yevm-i kıyâmette iki saf üzerine tertib olunurlar. Saffın birisi ehl-i azâbın (azâb görenlerin) sağında, diğeri solunda ahz-ı mevkı-i şeâmet ederler (uğursuz yerlerini alırlar). Ve kelplerin bağırışı gibi bağırarak, haykırarak derekât-i nâr-ı cahîm için (cehennem ateşinin alt basamaklarına) sevkolunurlar.(697)

٦٩٨ - ثَلاثٌ مِنَ الْكُفْرِ شَقُّ الْجَيْبِ وَالنِّياحَةُ وَالطَّعْنُ فِى النَّسَبِ .

698- Üç şey, ehl-i küfür ef'âlindendir (davranışlarındandır). Musîbet zamanında yaka yırtmak, emvat (ölüler) için savt ile (sesli) ağlamak ve neseb hakkında ta'netmek (kişilerin nesebleri hakkında ileri geri konuşmak).(698)

٦٩٩ - صَوْتانِ مَلْعُونانِ فِى الدُّنْيا وَالْآخِرَةِ مِزْمارٌ عِنْدَ نِعْمَةٍ وَرَنَّةٌ عِنْدَ مُصيبَةٍ

699- İki sadâ (ses) vardır ki, bu sadâların sahibi iki cihanda mel'ûn; yâni rahmet-i Hakk'tan mahrûmdur. Birisi hengâm-ı sürûrda (sevinç ânında) düdük ve zurna; birisi musîbet zamanında feryâd ile ağlamak sadâsıdır.(699)

٧٠٠ - لَعَنَ اللّٰهُ النّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ .

700- Musîbet için savt ile (sesli) ağlayan ve istimâ' edenlere (dinleyenlere) Cenâb-ı Hakk lânet etsin. İşte bunun için matemde bulunmak câiz olamaz.(700)

٧٠١ - اِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ بِبُكاءِ اَهْلِهِ عَلَيْهِ .

697- bk. Tirmîzî, cenâiz 23; Ahmed b. Hanbel, II, 526; Nesâî, cenâiz 21, 85; Buhârî, cenâiz 78; ibn Mâce, cenâiz 40.

698- Deylemî, Müsned, hadis no: 3778 (değişik kelimeyle).

699- Ebû Dâvud, cenâiz 25; Ahmed b. Hanbel, III, 65.

700- Nesâî, cenâiz 15; Ahmed b. Hanbel, I, 26, 36.

701- Tahkika (gerçekten) vefat eden kimse âilesinin bükâsıyla (ağlamasıyla) kabirde muazzeb olur (azâb görür, sıkıntı çeker).(701)

باب ماجاء فى عذاب القبر ودخول جهنم

Kabir azabı ve cehennem

٧٠٢ – اِتَّقُوا الْبَوْلَ فَاِنَّهُ اَوَّلُ مَايُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ فِي الْقَبْرِ .

702- İstibrâ husûsunda takvâ üzere olunuz; zîrâ kabirde birinci muhâsebe (hesap görme) bevlden taharet (idrardan temizlenmek) hakkındadır.(702)

٧٠٣ – عَذَابُ الْقَبْرِ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِهِ عُذِّبَ فيه .

703- Kabir azâbı hakktır. Tasdîk etmeyen kimse kabirde muazzeb olur (azab görür).(703)

٧٠٤ – اَلْمُوَحِّدُونَ مِنْ اُمَّتِي يُعَذَّبُونَ عَلَى نُقْصَانِ اِيمَانِهِمْ .

704- Ümmetim olan muvahhidin (tevhid ehli müminler) mükellef oldukları ibâdâtın (ibâdetlerin) noksanıyla muazzeb olurlar (azab görürler).(704)

٧٠٥ – يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ ذَرَّةٌ مِنْ اِيمَانٍ .

705- Kalbinde zerre kadar îmanı olan kimse, nâr-ı cahîmde (cehennem ateşinde) ebedî olarak kalmaz, demektir.(705)

701- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 35.
702- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 74.
703- Buhâri, cenâiz 87; Nesâî, sehv 64; Ahmed b. Hanbel, VI, 174.
704- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XIV, hadis no: 39551.
705- bk. Buhârî, tevhid 24, 36; Müslim, îman 147, 149; 185, 302; Tirmîzi birr 61; Nesâi, îman 18; Ahmed b. Hanbel I, 296, 416; II, 166, III, 94; V 43.

باب ماجاء فى المديون

Borçlu

٧٠٦ – صَاحِبُ الدَّيْنِ مَأْسُورٌ فِى قَبْرِهِ .

706- Medyûn (borçlu) kabrinde mahbûstur (orada da rahat değildir, esir ve hapis gibidir).(706)

٧٠٧ – صَاحِبُ الدَّيْنِ مَغْلُولٌ فِى قَبْرِهِ لاَيَفُكُّهُ اِلاَّقَضَاءُ دَيْنِهِ .

707- Medyûnen (borçlu olarak) vefat edenlerin kabirlerinde elleri omuzlarına bağlıdır. Edâ-yı deynden (borçlarını ödemekten) başka, ellerini birşey açamaz.(707)

٧٠٨ – خِيَارُكُمْ اَحْسَنُكُمْ قَضَاءً لِلدَّيْنِ .

708- Sizin ber-güzîdeniz (hayırlınız) şol bir kimsedir ki, zimmetinde olan borcu hakk sâhibini incitmeden îfâ eder.(708)

706- bk. Deylemî, Müsned, hadis no: 3787.

707- Deylemî, Müsned, hadis no: 3788.

708- Buharî, vekâle 5, 6; istikrâz 4, 6, 7; hibe 23, 25; Müslim, musâkât 118, 122; Ebû Dâvud, buyû' 11; Tirmizî buyû' 73, 75; Nesâî, buyû' 64, 103; ibn Mâce sadakât 16, ticârât 62; Muvatta', buyû' 79; Dârimî, buyû' 31; Ahmed b. Hanbel, II, 377, 393, 416, 431, 456, 476, 509, VI, 390.

باب القرض

Borç verme

٧٠٩ - كُلُّ قَرْضٍ صَدَقَةٌ .

709- Muhtâc olup da mürâcaat edenlere verilen şeylerin kâffesi (tamamı), sadaka gibi ecir ve mesûbâtı (sevâbı) mûcibdir.(709)

٧١٠ - كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مَنْفَعَةً فَهُوَ رِبَاءٌ .

710- Herhangi bir karz (borç) ki bir menfaati (faydayı) cerr etsin (celb etsin) fâiz gibi haramdır.(710)

٧١١ - قَرْضُ الْغَنِيِّ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَتِهِ .

711- Ağniyânın (zenginlerin) muhtâcin'e (ihtiyac sâhiplerine) ikrâzı (borç vermesi), sadakasından efdaldir. Zirâ muhtac olmayan istikrâz etmez (borç istemez).(711)

باب ماجاء فى الربا

Ribâ (fâiz)

٧١٢ - اَلآخِذُ وَالْمُعْطِى فِى الرِّبٰا سَوٰاءٌ .

712- Fâizde alan-veren müsâvîdir (eşittir, günahta ortaktır).(712)

٧١٣ - بَشِّرْ آكِلَ الرِّبٰا وَمٰانِعَ الزَّكٰوةِ بِالنّٰارِ .

713- Fâiz yiyenlerle zekât vermeyenleri nâr-ı cahîm ile (cehennem ateşiyle) tebşîr et (müjdele).(713)

709- Suyûtî, el-Câmi'u's-sağîr, II, 98.
710- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ II, hadis no: 1991.
711- bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, V, 354.
712- Müslim, müsâkât 82; Nesâi, buyû 44.
713- Deylemî, Müsned; hadis no: 2171.

باب ماجاء فى الطمع

Tama'

٧١٤ - إِيَّاكُمْ وَالطَّمَعَ فَإِنَّهُ هُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ وَإِيَّاكُمْ وَمَا يُعْتَذَرُ مِنْهُ .

714- Nâs'ın (halkın) elinde bulunan şeye tama'dan hazer ediniz; zîrâ tama' ayn-ı fakrdır (fakirliğin ta kendisidir). Kezâlik (aynı şekilde) neticesi mahcûbiyetle mazereti müstelzim (mahcub olup özür dilemeyi gerektirecek) olan fenâlıktan da ictinâb ediniz (sakınınız).[714]

٧١٥ - اَلطَّمَعُ يُذْهِبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ .

715- Mal-i dünyaya (dünya malına) tama; marifetullah'ı kulûb-i ulemâdan (âlimlerin kalplerinden) izâle eder.[715]

714- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 859.
715- Suyûtî, el-Camî'u's-sağîr, II, 60.

باب ماجاء فى النهب والسرقة والغش والخيانة

Hırsızlık, adam kandırma ve hıyânet

٧١٦ – لَيْسَ مِنَّا مَنِ انْتَهَبَ اَوْ سَلَبَ اَوْ اَشَارَ بِالسَّلْبِ .

716- Nehb u gâret edenler (çapulculuk ve yağmacılık edenler) ve haksız yere insanları soyanlar, veyahut soymak için emir ve işâret edenler, bizden değillerdir. Yâni ümmet-i kâmilemizden hâricdirler. (716)

٧١٧ – لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ .

717- Gaşş ve hîle eden (başkasını kandıran) kimseler cemaat-i islâmiyyemizden ma'dûd olmaz (müslümânlardan sayılamaz).(717)

٧١٨ – مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا .

718- Muâmelâtta bize gaşş (kandırma) ve hîle edenler bizden değildir.(718)

٧١٩ – اَلْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ .

719- Muhtekir (ihtikâr yapan, karaborsacı) mel'ûndur.(719)

716- Hâkim, Müstedrek, II, 135.

717- Müslim, îman 164; Ebû Dâvûd, buyû 50; Tirmizî, buyû' 72; ibn Mâce, ticârât 36; Dârimî, buyû' 10; Ahmed b. Hanbel, II, 50, 242, 417, III, 466, IV, 45.

718- 717 nolu hadiste geçen kaynaklar.

719- ibn Mâce, ticârât 6; Dârimî, buyû' 12.

٧٢٠ - مَنْ غَشَّ اُمَّتِي فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللّٰهِ .

720- Muâmelât-ı dünyeviyyede (dünyevî işlerde) olsun, umûr-i dîniyyede (dînî konularda) olsun, ümmetime hîle ve hud'a eden kimseye Cenâb-ı Hakk lânet etsin.(720)

باب ماجاء في الرشوة

Rüşvet

٧٢١ - اَخْذُ الْاَمِيرِ الْهَدِيَّةَ سُحْتٌ وَقَبُولُ الْقَاضِي الرِّشْوَةَ كُفْرٌ .

721- Âmirlerin aldığı hediyye haram, kadıların rüşvet kabûlü ise küfre karîb (yakın) bir günahtır.(721)

٧٢٢ - اَلرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ .

722- Rüşveti veren ve alan her ikisi de nâr-ı cahîmdedir.(722)

٧٢٣ - لَعَنَ اللّٰهُ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشَ الَّذِي يَمْشِي بَيْنَهُمَا .

723- Rüşveti alana, verene ve tavassut edene Cenâb-ı Hakk lânet etsin.(723)

٧٢٤ - لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي .

724- Rüşveti veren ve alana Hazret-i Allah lânet etsin.(724)

٧٢٥ - مَنْ اَخَذَ رِشْوَةً فِي الْحُكْمِ كَانَتْ سِتْرًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ .

725- Hükm-i şer'îyi infâz için hâkimin aldığı rüşvet kendisiyle cennet arasında, bir hâil-i hâil (korkulu perde) olur.(725)

720- 717 nolu hadisteki kaynaklar.
721- Suyûtî, el-Camî'u's-sağîr, I, 14.
722- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II, 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.
723- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.
724- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.
725- Dârimî, ekziye 4; ahkâm 2; Muvatta', musâkât 2.

باب ماجاء فى الكذب والزور

Yalan konuşmak

٧٢٦ - اِذا كَذَبَ الْعَبْدُ كِذْبَةً تَبَاعَدَ عَنْهُ الْمَلَكُ مِيلاً مِنْ نَتْنِ مَاجَاءَ بِهِ

726- İnsan kizbi (yalanı) irtikâb edince o kizbin râyiha-i kerîhesiyle (kötü kokusuyla) muhâfızı olan melâike-i kirâm kendisinden bir mil tebâud eder (uzaklaşır).(726)

٧٢٧ - اَعْظَمُ الْخَطَايَا اللِّسَانُ الْكَذُوبُ .

727- Günahların a'zamı (en büyüğü) lisânın kizbidir (yalandır).(727)

٧٢٨ - اَنْهَاكُمْ عَنِ الزُّورِ .

728- Kizb (yalan), bühtân (iftirâ), gıybet (dedikodu), şehâdet-i zûr (yalancı şahidlik) gibi kabâyihten (günahlardan) sizi nehyederim.(728)

٧٢٩ - اِيَّاكُمْ وَالْكِذْبَ فَاِنَّ الْكِذْبَ مُجَانِبٌ لِلْاِيمَانِ .

726- Tirmizî, birr 46.
727- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, I, 48.
728- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, I, 111.

729- Yalandan hazer ediniz (sakınınız). Zira yalan ile iman cem'olmaz (bir arada bulunmaz).(729)

٧٣٠ – اَلْكِذْبُ يُسَوِّدُ الْوَجْهَ وَالنَّمِيمَةُ عَذَابُ الْقَبْرِ .

730- Kizb (yalan) insanın yüzünü kara eyler, iki şahsın beynini ifsâda (arasını bozmaya) çalışmak, azâb-ı kabri intâc eder (kabir azâbını gerektirir).(730)

٧٣١ – اَلْكِذْبُ مُجَانِبُ الْاِيمَانِ .

731- Yalan ile iman bir mahalde bulunmaz.(731)

٧٣٢ – اَلْكِذْبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ .

732- Yalan rızkın bereketini tenkis eder (eksiltir).(732)

٧٣٣ – مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ كَذَبَ .

733- Yalan söyleyenler ekîden (muhakkak) mel'undur (lânete uğramıştır).(733)

٧٣٤ – مَنْ كَذَبَ كِذْبَةً فَهُوَ مَلْعُونٌ ثَلٰثاً .

734- Bir defa yalan söyleyen üç defa lânete müstahak olur.(734)

باب ماجاء فى الغيبة

Gıybet (dedikodu)

٧٣٥ – اِيَّاكُمْ وَالْغَيْبَةَ فَاِنَّ الْغَيْبَةَ اَشَدُّ مِنَ الزِّنَا .

729- Ahmed b. Hanbel, I, 5.
730- Aclûnî, keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1920.
731- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1921.
732- Deylemî, Müsned, hadis no: 4947.
733- Deylemî, Müsned, hadis no: 6394.
734- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 7033.

735- Gıybetten hazer ediniz (sakınınız); zira gıybetin bir kısmı zinâdan eşeddir (beterdir).(735)

٧٣٦ - لَيْسَ لِلْفَاسِقِ غِيبَةٌ .

736- Fısk ve fücûru zâhir olanların (haramları açıktan işleyen fasıkların) gıybeti haram olmaz.(736)

٧٣٧ - مَنْ اَلْقَى جِلْبَابَ الْحَيَاءِ فَلاَغِيبَةَ لَهُ .

737- Bir kimse hayâ libâsını bırakırsa (hayâsızlaşırsa) gıybeti haram olmaz.(737)

٧٣٨ - اَلْغِيبَةُ اُخْتُ الزِّنَا وَهِيَ مُضَارِعَتُهُ .

738- Gıybet, zînânın hemşîresi (kızkardeşi) ve onun şebîhesidir (benzeridir).(738)

٧٣٩ - اَلْمُغْتَابُ وَالْمُسْتَمِعُ شَرِيكَانِ فِي الاِثْمِ .

739- Gıybet edenlerle istimâ eyleyenler (gıybeti dinleyenler) günahta şeriktirler (ortaktırlar).(739)

باب ماجاء فى الحسد

Hased (kıskançlık)

٧٤٠ - اِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَاِنَّ الْحَسَدَ تَاْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَاْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

740- Hasedden hazer ediniz (sakınınız). Tahkika (gerçekten) ateş hatabı (odunu) mahvettiği gibi hased de hasenâtın mahvına (sevap ve iyiliklerin yok olmasına) sebep olur.(740)

735- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1812.
736- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2151.
737- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2151.
738- bk. Deylemî, Müsned, hadis no: 4323.
739- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2323.
740- İbn Mâce, zühd, 22; Ebû Dâvûd, edeb, 44.

٧٤١ – اَلْحَسَدُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ الصَّبِرُ الْعَسَلَ .

741- Sarı sabir (acı otun özü) balı ifsâd ettiği gibi hased de müminin îmanını ifsâd eder (bozar).(741)

٧٤٢ – لَايَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْحَسَدُ فِى قَلْبِ عَبْدٍ اَبَداً .

742- Îmân ile hased bir mümin-i kâmilin kalbinde kat'iyyen birleşmez.(742)

٧٤٣ – اَلْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ .

743- Ateş hatabı (odunu) yakıp imhâ ettiği gibi gayrda (başkasında) olan nimetin zevâlini arzu eylemek mânâsında olan "hased", dahî insanın amel ve ibâdetini mahveyler.(743)

باب ذم العجب والكبر

Ucüb ve kibir

٧٤٤ – اِنَّ الْعُجْبَ لَيَحْبِطُ عَمَلَ سَبْعِينَ سَنَةً .

744- Tahkika (gerçekten) ucüb yâni bir insan kendini beğenip diğerini (başkasını) beğenmemek, yetmiş sene bile ibadeti ifnâ ve imhâ eder (yok eder).(744)

٧٤٥ – اِيَّاكُمْ وَالْكِبْرَ فَاِنَّ اِبْلِيسَ حَمَلَهُ الْكِبْرُ عَلَى اَنْ لَايَسْجُدَ لِآدَمَ .

745- Kibirden hazer ediniz (sakınınız); zîra İblis'i, Adem -aleyhisselâm-'a secde etmemeye kibir, sevk etmiştir.(745)

741- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1131.
742- Nesâî, cihad 8.
743- Ebû Dâvûd, edeb 44; ibn Mâce, zühd 22.
744- Suyûti, el-câmi'u's-sağîr, I, 84.
745- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 226.

٧٤٦ - بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ تَخَيَّلَ وَاخْتَالَ وَنَسِيَ الْكَبِيرَ الْمُتَعَالَ بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ تَجَبَّرَ وَاعْتَدَى وَنَسِيَ الْجَبَّارَ الْاَعْلَى .

746- Ne fenâ bir kuldur şol kimse ki kendini fâzıl (değerli) bilip kibreyler ve azamet-i kibriyâ (gerçek büyüklük) Cenâb-ı Hakk'a mahsûs olduğunu düşünmez. Kezâlik (aynı şekilde) ne kadar kötüdür şol kimse ki tecebbür ve teaddî ile (büyüklenerek ve zulmederek) hukuk-ı ibâda (kul hakkına) tecâvüz eder, Cebbâr olan Cenâb-ı Aliyyü'l-A'lâ'yı unutur.(746)

٧٤٧ - قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى اَلْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي فَمَنْ نَازَعَنِي فِي رِدَائِي قَصَمْتُهُ .

747- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki, büyüklük kendime mahsûs bir sıfat-ı Sübhâniye'mdir. Bunda benimle iştirak eylemek fikrinde bulunan mütekebbirleri yevm-i kıyâmette zelîl ve helâk ederim.(747)

٧٤٨ - مَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللّٰهُ .

748- Bir kimse kendini büyük zannedip nâs'ı (insanları) tasgîr ederse (küçük görürse) Cenâb-ı Allah o kimseyi hakîr eder.(748)

٧٤٩ - لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ .

749- Kalbinde cüz'î (zerre kadar) bir kibir bulunan kimse azâb görmedikçe cennete dâhil olmaz.(749)

746- Tirmizî, kıyâme 17; Ahmed b. Hanbel, V, 445.

747- Ahmed b. Hanbel, II, 248, 376, 414, 427, 442; Ebû Dâvûd, libâs 25; ibn Mâce, zühd 16.

748- ibn Mâce, zühd 16.

749- Buhârî, îman 15; rikâk 35, 51; fiten 13, tevhid 24, 36; Müslim, îman 147-149, 185, 230, 302, 304, 326, fiten 52, 116; ibn Mâce, mukaddime 9, zühd 16, 37; Dârimî, mukaddime 8; Ahmed b. Hanbel, I, 272, 296, 399, 412, 416, 451, II, 164, 166, 215, III, 12, 17, IV, 151, V, 198, 199.

باب ماجاء فى المنافق والشرك الخفى

Münafıklık ve şirk-i hafî

٧٥٠ - أَخْوَفُ مَاأَخَافُ عَلَى أُمَّتِى كُلُّ مُنَافِقٍ عَلِيمِ اللِّسَانِ .

750- Ümmetim üzerine en ziyâde korktuğum şey, amel ve ibâdeti olmadığı halde mehâfil ve mecâliste (toplantı ve meclislerde) ibrâz-ı ilim ve fesâhat (ilim ve güzel konuşma gösterisi) gibi sıfat-ı nifâkı (nifak özelliklerini) ihtiyâr eden kimsenin hâl ve şânıdır (durumudur).(750)

٧٥١ - ذُوالْوَجْهَيْنِ فِى الدُّنْيَا يَأْتِى يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَهُ وَجْهَانِ مِنْ نَارٍ .

751- Dünyada ikiyüzlü olan hâin ve münâfıklar yevm-i kıyamete iki yüzü ateş olduğu hâlde gelirler.(751)

٧٥٢ - اَلشِّرْكُ الْخَفِىُّ اَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ لِمَكَانِ الرَّجُلِ .

752- Şirk-i hafî (gizli şirk) nâs'ın (halkın) medhini veya ihsânını veya-

---

750- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 160.
751- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, VIII, 95.

hud tâzîmini kazanmak maksadıyla amel ve ibâdet etmektir. *Şirk-i zâhir ise beyandan müstağnidir (açıklamaya gerek yok).*[752]

٧٥٣ – اَلشِّرْكُ اَخْفٰى فِى اُمَّتِى مِنْ دَبِيبِ النَّمْلِ عَلَى الصَّفَا فِى اللَّيْلَةِ الظَّلْمَاءِ وَاَدْنَاهُ اَنْ تُحِبَّ عَلٰى شَيْىءٍ مِنَ الْجَوْرِ اَوْ تُبْغِضَ عَلٰى شَيْىءٍ مِنَ الْعَدْلِ .

753- Şirk benim ümmetimde karanlık geceleri mermer taş üzerinde yürüyen karıncanın izinden, eserinden daha hafîdir (gizlidir). Bunun ednâsı (aşağı derecesi) cevr ile (zulümle) yapılan ef'âli (davranışları) hoş görmek yahud adâlet dairesinde görülen birşeyi sevmemektir.[753]

٧٥٤ – مَنْ اَرَى النَّاسَ فَوْقَ مَاعِنْدَهُ مِنَ الْخَشْيَةِ فَهُوَ مُنَافِقٌ .

754- Nâs'a (halka) sâlih (iyi) görünmek için Cenâb-ı Hakk'tan olan havf ve haşyetinin (korkusunun) fevkında bir haşyet gösterenler riyâkâr ve münâfıktır.[754]

٧٥٥ – مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الْاٰخِرَةِ فَمَالَهُ فِى الْاٰخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ .

755- Dünya için ibâdet eden kimse nâm-i uhravî'den (ahiret rahatlığından ve cennetten) mahrum olur. *Meğer ki mağfûr olsun (ilâhî afva nâil bulunsun).*[755]

٧٥٦ – وَيْلٌ لِمَنْ لَبِسَ الصُّوفَ وَخَالَفَ فِعْلُهُ قَوْلَهُ .

756- Veyl şol bir kimseye (yazıklar olsun o adama) ki, libâs-ı sûfiyyeyi iksâ eder (derviş hırkası giyer) de kavil ve fiili birbirine muhâlif olur.[756]

٧٥٧ – وَيْلٌ لِمَنْ يَذْكُرُ اللّٰهَ بِلِسَانِهِ وَيَعْصِيهِ بِقَلْبِهِ .

752- bk. Deylemî, Müsned, hadis no: 3675.
753- Ebû Nuaym, Hilye, IX, 253.
754- Deylemî, Müsned, hadis no: 5880.
755- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2527.
756- Deylemî, Müsned, hadis no: 7162.

757- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki lisan ile Allah'ı zikreder, kalbinden ise Cenâb-ı Hakk'ın yaptığına râzı olmaz.(757)

٧٥٨ – وَيْلٌ لِمَنْ يُكْثِرُ ذِكْرَ اللّٰهِ بِلِسَانِهِ وَيَعْصِى اللّٰهَ بِعَمَلِهِ .

758- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki lisân ile Cenâb-ı Allah'ı çok zikreder, fiile gelince şer'im hilâfını (şerîatın emirinin aksini) irtikâb ile Allah'a âsî olur.(758)

٧٥٩ – فِى أُمَّتِى كَذَّابُونَ دَجَّالُونَ .

759- Ümmetimde yalancılar, deccâllar vücûda gelir. *Yalancı ve deccâlden maksad-ı Risalet-penâhîleri (Peygamberimizin bundan kasdı), zâhirde nâs'ı (halkı) irşâd ve ıslah etmek sıfatıyla görünüp hakikatte halkı mütâbaat-i şerîatten (şeriata uymaktan) alıkoyanlardır.*(759)

باب ماجاء فى ذم الجهل

Cehâletin kötülüğü

٧٦٠ – ذَنْبُ الْعَالِمِ ذَنْبٌ وَاحِدٌ وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ .

760- Âlimin günâhı birdir, cahilin ise ikidir. Zira cehl (bilmemek) de bir günah addolunur.(760)

٧٦١ – اَلْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ فِقْهٍ كَالْحِمَارِ فِى الطَّاحُونِ .

761- Feraiz-i diniyyesini(dînin emrettiği farzları) öğrenmeksizin ibâdet edenler değirmen eşeği gibidir; *yâni seyr u sülûk edip Hakk'a vâsıl olamaz.*(761)

757- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 164.
758- Deylemî, Müsned, hadis no: 7160.
759- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XIV, hadis no: 38360.
760- Deylemî, Müsned, hadis no: 3165.
761- Dârimî, Mukaddime 29.

باب فى السب والشتم والاذى

İnsanlara sövmek, kötü söz söylemek ve onlara eziyet etmek

٧٦٢ - سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ .

762- Mümini sebb ve şetmetmek (sövüp saymak) fısk ve bi-gayri hakkın (haksız yere) katli ise küfre karîbdir (yakındır).(762)

٧٦٣ - مَنْ آذَى مُسْلِماً فَقَدْ آذَانِي وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللّٰهَ .

763- Bir müslim'e ezâ eden bana ezâ etmiş olur. Ve bana yapılan ezâ ise Cenâb-ı Hakk'a rücû eder.(763)

٧٦٤ - مَنْ آذَى ذِمِّياً فَأَنَا خَصْمُهُ .

764- Her kim ki hükûmet-i islâmiyyenin (islâm devletinin) zîr-i cenâh (kanadı altında) ve taht-ı emânetinde (emaneti altında) bulunan bir gayr-i müslim'e ezâ ederse ben o kimsenin hasmıyım.(764)

762- Buhârî, îman 36, edeb 44, fiten 48; Müslim, îman 116; Tirmizî, birr 51, îman 15; Nesâî, tahrim 27; ibn Mace, fiten 4, mukaddime 7, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 178, 385, 411, 417, 433, 439, 446, 454, 460.

763- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2349.

764- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, II, 165.

٧٦٥ - مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلاحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

765- Müminlere teşhîr-i silâh eden (müminlere kullanmak üzere silâh taşıyan) kimse, cemâat-i müminine iltihak etmez (onlara karışamaz), demektir.(765)

٧٦٦ - مَنْ ضَرَبَ مَمْلُوكَهُ ظُلْماً اُقِيدَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

766- Memlûkûnü (kölesini veya işçisini) haksız yere darb eden (döven) kimse, yevm-i kıyâmette mahbûsiyetle cezâ görür.(766)

٧٦٧ - قِتَالُ الْمُسْلِمِ كُفْرٌ وَسِبَابُهُ فُسُوقٌ وَلاَيَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ يَهْجُرَ اَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثَةِ اَيَّامٍ .

767- Müslimi katl (müslimanı öldürmek) küfür gibi günah, sebb ve şetm (sövüp saymak) ise bâis-i fısktır (günaha girmeğe sebebdir). Kezâlik (aynı şekilde) bir mümin için üç günden ziyâde din kardeşiyle kîn tutmak câiz olamaz.(767)

٧٦٨ - مَنْ عَيَّرَ اَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتّٰى يَعْمَلَهُ .

768- Din kardeşini meâyibden biriyle (herhangi bir ayıpla) tâyîb eden (ayıplayan) kimse, o aybı bizzat kendisi yapmadıkça vefât etmez.(768)

٧٦٩ - اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ .

769- Müslim-i kâmil (gerçek müslüman) şol bir kimsedir ki, müslümanlar onun dilinden ve elinden emîn olsun.(769)

765- Buhârî, fiten 7, diyât 2; Müslim, îman 161, 163, 164, fiten 16; Nesâî, tahrim 26, 29; Tirmizî, hudûd 26; ibn Mâce, fiten 11; Dârimî, siyer 76; Ahmed b. Hanbel II, 3, 53, 184, 185, 224, 329, 417.

766- Müslim, îman 29.

767- Buhârî, îman 36, edeb 44, fiten 8; Müslim, îman 116; Tirmizî, birr 51, îman 15; Nesâî, tahrîm 27; ibn Mâce, fiten 4, mukaddime 8, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 178, 385, 411, 433, 454, 417, 439, 446, 460.

768- Tirmizî, kıyâme 53.

769- Buhârî, îman 4, 5, rikâk 26; Müslim, îman 64, 65; Ebû Dâvûd, cihad 2; Tirmizî, kıyâme 52, îman 12; Nesâî, îman 8, 9; Dârimî, rikâk 4, 8; Ahmed b. Hanbel, II, 160, 163; 187, 191, 192, 195, 205, 206, 209, 212, 215, 224, 379, III, 154, 372, 391, 440, IV, 114, 385, VI, 21, 22.

٧٧٠ - لَايَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ .

770- Kölelerine bed (kötü) muâmelede bulunan kimse azâbsız cennete dühûl edemez (giremez).(770)

٧٧١ - اَلْوَيْلُ لِمَنْ غَضِبَ وَيَنْسَى غَضَبَ اللّٰهِ .

771- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki bir mümine gadab eder, Cenâb-ı Hakk'ın gadabını düşünmez.(771)

٧٧٢ - لَاتَقُلْ لِقَصِيرٍ يَاقَصِيرُ تُرِيدُ بِذٰلِكَ عَيْبَهُ .

772- Aybını yüzüne söylemek üzere kasîr olanlara (kısa boylulara): "Yâ kasîr" (hey kısa boylu) diyerek hitâb eyleme!(772)

باب شهادة الزور

Yalancı şahidlik

٧٧٣ - شَاهِدُ الزُّورِ لَاتَزُولُ قَدَمَاهُ حَتَّى يُوجِبَ اللّٰهُ لَهُ النَّارَ .

773- Şâhid-i zûr (yalancı şâhid) edâ-yı şehâdet için (şahidlik etmek üzere) daha yerinden hareket etmezden evvel, kendisini Cenâb-ı Allah azâb-i cahîm'e (cehennem azabına) müstahak eder.(773)

٧٧٤ - مَنْ كَتَمَ شَهَادَةً اِذَا دُعِيَ اِلَيْهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَ بِالزُّورِ .

774- Edâ-yı şehâdet için (şahidlik etmek üzere) dâvet olunan kimse şehâdetini ketmederse (gördüğünü söylemezse) şâhid-i zûr (yalancı şâhid) gibi bir günah-ı kebîr (büyük günah) irtikâb etmiş olur.(774)

770- ibn Mâce, edeb 10.
771- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2976.
772- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 161.
773- ibn Mâce, ahkâm 32.
774- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid IV, 200.

باب ماجاء فى الزنا

Zînâ

٧٧٥ – اِذا زَنَى الْعَبْدُ خَرَجَ مِنْهُ الْاِيمَانُ فَكَانَ عَلٰى رَأْسِهِ كَالظُّلَّةِ فَاِذا اَقْلَعَ رَجَعَ اِلَيْهِ .

775- Bir kul zînâ ettikte nûr-ı îman kalbinden hâric olur (çıkar, gider). Bir gölge gibi üstünde bulunur. Ancak tevbe ile rücû eder (geri döner).[775]

٧٧٦ – اِذا ظَهَرَتِ الْفاحِشَةُ كَانَتِ الرَّجْفَةُ .

776- Zinâ gibi fuhşiyâtın (kötülüklerin) zuhûru, hareket-i arzın vukuunu (yerin sarsılmasını) mûcib olur.[776]

٧٧٧ – اِنَّ الزُّنَّاةَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تَشْتَعِلُ وُجُوهُهُمْ نَاراً .

777- Tahkîka (gerçekten) zinâ eden kimselerin vücûdu yevm-i kıyamette ateş kesilir, fırın gibi iştiâl eder (alev alır parlar).[777]

775- Ebû Dâvûd, sünne 15; Tirmizî, îman 11.
776- Deylemî, Müsned, hadis no: 1010.
777- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, VI, 255.

٧٧٨ – إِيَّاكُمْ وَالزِّنَا فَإِنَّ فِيهِ أَرْبَعَ خِصَالٍ يُذْهِبُ الْبَهَاءَ عَنِ الْوَجْهِ وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ وَيُسْخِطُ الرَّحْمٰنَ وَ يُورِثُ الْخُلُودَ فِي النَّارِ .

778- Zinâdan hazer ediniz (sakınınız). Zirâ zînâda dört hal vardır. Vecihte (yüzde) olan nûr-i cemâli (güzellik nûrunu), rızıkta olan hayır ve bereketi giderir. Cenâb-ı Allah'ın gadabını ve tûl müddet nâr-ı cahîm ile azâbı intâc eder (uzun süre, cehennem azâbına uğramayı gerektirir).[778]

٧٧٩ – زِنَاءُ الْعَيْنَيْنِ النَّظَرُ .

779- Gözlerin zinâsı, harama nazardır.[779]

٧٨٠ – زِنَاءُ اللِّسَانِ الْكَلَامُ .

780- Lisanın zinâsı, câiz olmayan kelâmı söylemektir.[780]

٧٨١ – مَنْ زَنَى خَرَجَ مِنْهُ الْإِيمَانُ فَإِنْ تَابَ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِ .

781- Bir kimse zinâ ederse îmanı ondan çıkar. Şu kadar var ki kemâl-i nedâmetle (tam bir pişmanlıkla) hâlisan tevbe ederse afvolunur.[781]

٧٨٢ – مَنْ حَفِظَ مَابَيْنَ فَكَّيْهِ وَرِجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

782- Bir kimse ağzını menhiyâttan (yasaklardan) ve fercini (avret mahallini) fuhşiyâttan (haram münâsebetlerden) hıfz ederse (korursa) cennete dahil olur.[782]

Yâni bazı kimseler, her hâl ve harekâtını Şer'-i şerîf'e tevfîk etmiş (uydurmuş) iken yalnız lisanını muhâfaza edemediği; veyâhud esîr-i şehvet olduğu görülür ki bu gibiler işbu hadîs-i şerîfin hükmüyle âmil oldukları hâlde dâhil-i cennet olacakları şüphesizdir.

٧٨٣ – اَلزِّنَا يُورِثُ الْفَقْرَ .

778- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 858; Ebû Nuaym, Hılye, IV, 111.

779-780- Ahmed b. Hanbel, II, 276, 318, 329, 343, 344, 349, 372, 379, 411, 431, 535, 536; Buhârî, İsti'zân 12, kader 9; Müslim, kader 2021; Ebû Dâvûd, nikah 43.

781- Ebû Dâvûd, sünne 15; Tirmizî, îmân 11.

782- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no; 2462.

783- Zinâ, fakrı tevlîd eder (fakirlik meydana getirir).(783)

باب فى عمل قوم لوط

Livâta

٧٨٤ – مَنْ مَاتَ مِنْ اُمَّتِى يَعْمَلُ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ نَقَلَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِمْ حَتّٰى يُحْشَرَ مَعَهُمْ .

784- Lût kavminin amelini işleyenler, yâni livata edenler vefat edince Cenâb-ı Allah cesedlerini kavm-i mezkûr'a (Lût kavmine) ilhak edip onlarla haşreyler.(784)

٧٨٥ – لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ عَمِلَ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ .

785- Lût kavminin fiilini irtikâb edenlere Cenâb-ı Hakk lânet etsin!(785)

٧٨٦ – مَلْعُونٌ مَنْ عَمِلَ بِعَمَلِ قَوْمِ لُوطٍ .

786- Lût kavminin ef'âl-i şenîasını (kötü fiilini) irtikâb edenler mel'ûndur.(786)

783- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1427, 1432.
784- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2621.
785- Ahmed b. Hanbel, I, 309, 317.
786- Tirmizî, hudûd 24; Ahmed b. Hanbel, I, 217.

باب ماجاء فى النهى عن المسكرات

Alkollü içkilerden nehy hakkında

٧٨٧ - اِجْتَنِبُوا كُلَّ مُسْكِرٍ .

787- Her ne olursa olsun kesiri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeylerin kalîlinden de (azından da) ictinâb ediniz (sakınınız).(787)

٧٨٨ - اَنْهَاكُمْ عَنْ قَلِيلِ مَا اَسْكَرَ كَثِيرُهُ .

788- Kesîri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeylerin azından da sizi nehyederim (sakındırırım).(788)

٧٨٩ - شَارِبُ الْخَمْرِ كَعَابِدِ وَثَنٍ .

789- Şarab içen puta ibâdet eden gibidir.(789)

٧٩٠ - كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ .

787- Nesâî, cenâiz 100, eşribe 40, duhâya 36; İbn Mâce, eşribe 14; Ahmed b. Hanbel I, 452, IV, 187, V, 359.

788- Ebû Dâvûd, eşribe 5; Tirmizî, eşribe 3; Nesâî, eşribe 25; Dârimî, eşribe 8; Ahmed b. Hanbel, II, 91, 167, 179, III, 343.

789- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 70.

790- Her sekr (sarhoşluk) veren haramdır.(790)

٧٩١ – كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ .

791- Her sekr (sarhoşluk) veren hamrdır (alkollü içkidir).(791)

٧٩٢ – مَاأَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ .

792- Kesiri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeyin kalîli de haramdır.(792)

٧٩٣ – مَنْ شَرِبَ خَمْراً خَرَجَ نُورُ الْإِيمَانِ مِنْ جَوْفِهِ .

793- Nûr-ı îman şarab içenin kalbinden çıkar.(793)

٧٩٤ – مَنْ شَرِبَ مُسْكِراً لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهُ صَلَاةَ أَرْبَعِينَ يَوْماً .

794- Bir kimse sekr (sarhoşluk) verici birşeyi içerse Cenâb-ı Allah o kimsenin kırk gün namazını kabûl buyurmaz.(794)

٧٩٥ – إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلٰكِنَّهُ دَاءٌ يَعْنِي الْخَمْرَ .

795- Tahkîka (gerçekten) hamr (şarap) devâ değildir. Bilakis marazdır (hastalık sebebidir).(795)

٧٩٦ – شَارِبُ الْخَمْرِ مَلْعُونٌ فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ .

796- Müskîratı (alkollü içkileri) içen kimsenin Cenâb-ı Allah'ın rahmetinden mahrûm olacağı Tevrat ve İncil ve Kur'ân'da beyan buyurulmuştur.(796)

790-791- Müslim, eşribe 64, 69, 73, 75; Buhârî, edeb 80, ahkâm 22, meğâzî 60; Ebû Dâvud, eşribe 5, 7; Tirmizî, eşribe 1, 2; Nesâî, eşribe 40, 49, 53; İbn Mâce, eşribe 9, 13, 14; Dârîmî, eşribe 8, Muvatta, duhâya 8; Ahmed b. Hanbel I, 274, 279, 350, II, 16, 29, 31, 91, 98, 105, 158, 171, 175, 429, 501, III, 63, 66, 112, 119, 237, 361, 466, IV, 410, 416, 417, V, 356, VI, 314, 333.

792- Ebû Dâvud, eşribe 5; Tirmizî, eşribe 3, Nesâî, eşribe 25, ibn mâce 10; Dârimî, eşribe 8; Ahmed b. Hanbel, II, 91, 167, 179, III, 343.

793- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 72.

794- Tirmizî, eşribe 1; ibn Mâce, eşribe 4; Ahmed b. Hanbel, II, 35, 176, 189, 197; Nesâî, eşribe 43.

795- Dârimî, eşribe 6; Müslim, eşribe 12; Ebû Dâvud, tıb 11; Tirmizî, tıb 8.

796- Deylemî, Müsned, hadis no: 3638.

٧٩٧ – لَتَشْرَبَنَّ طَائِفَةٌ مِنْ اُمَّتِى الْخَمْرَ بِاِسْمٍ يُسَمُّونَهَا اِيَّاهُمْ .

797- Ümmetimden bir tâife olur ki hamr (içki) içerler ve hamrın nâmını tebdîl edip (adını değiştirip) istedikleri bir ismi ona takarlar.(797)

باب ماجاء فى قص الشوارب وماشبه ذلك

Bıyıkları kısaltmak

٧٩٨ – اَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَاَعْفُوا اللِّحَا .

798- Dudaklarınız üzerine gelen bıyıklarınızı kesiniz, sakallarınızı çok kesmeyiniz, demektir.(798)

٧٩٩ – اَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَاَعْفُوا اللِّحَا وَلَاتَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ .

799- Bıyıklarınızı kesiniz, sakalınızı ziyâde kesmeyiniz ve kendinizi yahûdîlere benzetecek kadar da uzatmayınız.(799)

٨٠٠ – اِحْلِقُوهُ كُلَّهُ اَوِ اتْرُكُوهُ كُلَّهُ .

800- Saçlarınızı tamamiyle traş ediniz, yahud tamamıyla traş etmeyiniz; yâni bir bölüğünü traş edip diğerini bırakmayınız.(800)

٨٠١ – اَنْهِكُوا الشَّوَارِبَ وَاَعْفُوا اللِّحَى .

801- Dudaklarınız görülecek kadar bıyığınızı kesiniz, sakalınızı terkediniz (bırakınız).(801)

٨٠٢ – جُزُّوا الشَّوَارِبَ وَاَرْخُوا اللِّحَى وَخَالِفُوا الْمَجُوسَ .

797- Ahmed b. Hanbel, V, 342.
798- Müslim, tahâre 52-55; Buhârî, libâs 64; Tirmizî, edeb 18; Nesâî, tahâre 14; Ahmed b. Hanbel, II, 16, 52, 229, 239, 283, 356, 365, 366, 387, 410, 489.
799- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 142.
800- ibn Hıbbân, Sahîh, IV, 417.
801- Buhârî, libâs 65.

802- Dudaklarınız üzerine inmiş olan bıyıklarınızı kesiniz, sakalınızı ziyâde kesmeyiniz; yâni mecûsîlere muhâlefet ediniz.(802)

٨٠٣ – قُصُّوا الشَّوَارِبَ مَعَ الشِّفَاةِ .

803- Bıyıklarınızı dudaklarınızla beraber edinceye kadar kesiniz.(803)

٨٠٤ – مَنْ لَمْ يَأْخُذْ مِنْ شَارِبِهِ فَلَيْسَ مِنَّا .

804- Bıyığını dudakları görününceye kadar kesmeyen bizden; yâni ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.(804)

٨٠٥ – اَوْفِرُوا اللِّحَا وَقُصُّوا الشَّوَارِبَ .

805- Sakalınızı çoğaltınız, bıyıklarınızı kısaltınız.(805)

٨٠٦ – قَصُّ الشَّارِبِ مِنَ الدِّينِ .

806- Bıyık kesmek dînimizin şiârındandır (dinimize has özelliklerdendir).(806)

٨٠٧ – مَنْ طَوَّلَ شَارِبَهُ لَمْ يَسْتَجِبِ اللّٰهُ دُعَائَهُ .

807- Bıyıklarını kesmeyip dudakları üstüne uzatan kimsenin duâsını Cenâb-ı Allah kabûl buyurmaz.(807)

٨٠٨ – وَفِّرُوا عَثَانِيَكُمْ وَقُصُّوا سِبَالَكُمْ .

808- Sakalınızı uzatınız ve bıyıklarınızı kesiniz.(808)

802- Müslim, tahâre 55; Ahmed b. Hanbel, II, 365, 366.
803- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1876.
804- Tirmizî, edeb 16; Nesâî, tahâre 12, ziynet 2.
805- Buhârî, libâs 64.
806- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 100.
807- Deylemî, Müsned, hadis no: 5648.
808- Ahmed b. Hanbel, IV, 265.

باب ماجاء فى صاحب البدعة

Bid'at ve ehli

٨٠٩ – اَبَى اللّٰهُ اَنْ يَقْبَلَ عَمَلَ صَاحِبِ بِدْعَةٍ حَتّٰى يَدَعَ بِدْعَتَهُ .

809- Akayid-i fâside ashâbının (bozuk inanç sahiplerinin) ibâdetini Cenâb-ı Allah kabûlden imtinâ buyurmuştur. Meğer ki tevbe edip ehl-i sünnet ve cemâat itikadına rücû etsin (dönsün).[809]

٨١٠ – كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ اِلَّا فِى عِبَادَةٍ .

810- Bid'atın cümlesi dalâlettir. Meğer ki ibâdet nev'inden olsun.[810]

باب ماجاء فى النهى عن بعض المجالسة

Kötülerle oturup kalkmaktan sakınmak

٨١١ – اِجْتَنِبُوا مَجَالِسَ الْعَشِيرَةِ .

809- ibn Mâce, mukaddime 7.
810- bk. Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1981.

811- Tazyî-i evkat (zaman kaybını) ve gafleti mucib olan mecâlis ve mehâfilden (toplantı ve meclislerden) ictinâb ediniz (sakınınız).(811)

٨١٢ – اِيَّاكَ وَقَرِينَ السُّوءِ فَاِنَّكَ بِهِ تُعْرَفُ .

812- Sû-i karîn'den yâni âsî ve mücrim rüfekadan (günahkâr ve isyânkâr arkadaşlardan) hazer et (sakın). Zira senin de onlardan olduğun anlaşılır, demektir.(812)

٨١٣ – نُهِيَ عَنْ اِجَابَةِ طَعَامِ الْفَاسِقِينَ .

813- Fusekanın (alenen haram işleyen fasık kimselerin) ziyâfet ve dâvetine icâbet menhiyâttandır (yasaklar cümlesindendir).(813)

باب ماجاء فى الرياء وماشبه ذلك

Riyâ ve benzeri davranışlar

٨١٤ – اِحْذَرُوا الشَّهْوَةَ الْخَفِيَّةَ الْعَالِمُ يُحِبُّ اَنْ يُجْلَسَ اِلَيْهِ .

814- Şehvet-i hafiyyeden (gizli şehvetten) hazer ediniz (sakınınız). Meselâ bir âlimin nâsın (insanların) rağbet ve ikbâlini arzu edip başına toplanmasını sevdiği gibi.(814)

٨١٥ – اِحْذَرُوا الشُّهْرَتَيْنِ اَلصُّوفَ وَالْخَزَّ .

815- Halka karşı zühd ve takvâ ibraz için (gösteri yapmak üzere) libâs-ı sûfiyye (dervişlik hırkası) veyahud mütemevvil (zengin) görünmek üzere elbise-i fâhire (pahalı giysiler) iksâsıyla (giyerek) hâsıl olacak şöhretlerden hazer ediniz (sakınınız).(815)

٨١٦ – اِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ مُرَاءٍ .

811- Suyûti el-Camiu's-sağîr, I, 10.
812- Suyûti, el-Camiu's-sağîr, I, 118.
813- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, IV, 54.
814- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 12.
815- Deylemî, Müsned, hadis no: 258.

816- Tahkîka (gerçekten) Cenâb-ı Allah riyâkârların bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete dühûlünü haram buyurmuştur.(816)

٨١٧ – اَلشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَالرِّيَاءُ شِرْكٌ .

817- Şehvet-i hafiyye (gizli şehvet) ile riyâ, şerrin asgarıdır (en küçüğüdür). *Riyâ, nâs'a (halka) göstermek üzere yapılan ibâdete, "şehvet-i hafiyye" ise nâs'ın hüsn-i zannını kazanmak maksadıyla taklîl-i taâm (yemeği azaltmak), terk-i kelâm (az konuşmak) gibi şeylere ıtlak olunur (denir).*(817)

٨١٨ – مَنْ رَائى بِاللّٰهِ لِغَيْرِ اللّٰهِ فَقَدْ بَرَأَ مِنَ اللّٰهِ .

818- Bir kimse nâs'a (halka) göstermek maksadıyla amel ve ibâdette bulunursa tahkîka (gerçekten) merâhim-i celîle-i ilâhî'den (Cenâb-ı Hakk'ın yüce merhametinden) mahrum olur.(818)

٨١٩ – اَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً مَنْ يُرِى النَّاسَ فِيهِ خَيْراً وَلاَخَيْرَ فِيهِ .

819- Nâs'ın (halkın) ziyâde müstehakk-ı azâb olanları (azabı hakk edenleri) şol bir kimsedir ki, kendini âleme iyi gösterir, halbuki hakikatte hayırdan behresizdir.(819)

816- Suyûti, el-Camiu's-sağîr, I, 70.
817- Tirmizî, nüzûr 9; ibn Mâce, fiten 16; Ahmed b. Hanbel, V, 428.
818- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 223.
819- Deylemî, Müsned, hadis no: 1458.

احاديث متفرقة

Muhtelif hadîs-i şerifler

٨٢٠ - اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى لَيُؤَيِّدُ الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

820- Cenâb-ı Allah, dîn-i islâm'ı bir racül-i fâcir ile (günahkâr bir adamla) da teyid eder (güçlendirir). *Racûl-i fâcir, ilmiyle âmil olmayan âlime de şâmildir.*(820)

٨٢١ - اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَبْغَضُ كُلَّ عَالِمٍ بِالدُّنْيَا جَاهِلٍ بِالْآخِرَةِ .

821- Muâmelât-ı dünyeviyyeyi (dünyaya âid muâmeleleri) tamamiyle öğrenip de umûr-i âhirete (âhiret işlerine) cahil kalanlara Cenâb-ı Hakk buğz eder.(821)

٨٢٢ - اِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ آيَسَ اَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ وَلٰكِنْ فِي التَّحْرِيشِ بَيْنَهُمْ .

822- Tahkîka şeytan musallî olan kimselerin (namaz kılanların) ken-

---

820- Buhârî, cihâd, 182, meğâzî 38, kader 5; Müslim, îmân 178; ibn Mâce, fiten 35, Dârimî, siyer 73; Ahmed b. Hanbel, II, 309, V, 45.
821- Suyûti, el-Câmiu's-sağîr, I, 75.

dine ibâdet etmesini beklemez. Lâkin o gibiler arasına buğz ve adâvet gibi mesâvî (kötülükler) ilkası için (sokmak üzere) son derecelerde çalışıyor.[822]

٨٢٣ – اِنَّ الصُّبْحَةَ تَمْنَعُ بَعْضَ الرِّزْقِ .

823- Tahkîka sabah namazıyla tulû-ı şems beyninde olan taksîm-i erzâk (rızık dağılımı) zamanını uykuda geçirmek rızkın bir kısmına mâni olur.[823]

٨٢٤ – اِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْراً وَاِنَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكَماً .

824- Tahkîka gayet fesâhatla (düzgün ve edebî lâfızlarla) vakı olan nasâyıh ve mevâizdeki (öğüt ve nasîhatlardaki) tesîrât-ı azîmeye (büyük tesire) sihir denilse sezâ (layıktır). Ve Cenâb-ı Allah ve Rasûlullah'ın hamd ve senâsında ve menakıb-i asliyâda ve guzzâtı teşcî (gâzîleri harb ve cihada teşvik) ve ümmeti hayır ve hasenâta teşvik yolunda kemâl-i belâgatla (beliğ bir üslûpla) inşâd olunan (söylenen) eş'âr-ı müessireye (etkili şiirlere) ayn-ı hikmet söylenilse (hikmetin ta kendisi dense) becâdır (yeridir), demektir.[824]

٨٢٥ – اِنِّى فِيمَا لَمْ يُوحَ اِلَىَّ كَاَحَدِكُمْ .

825- Tahkika vahiy nâzil olmayan mesâilde (konularda) ben de sizler gibiyim.[825]

٨٢٦ – اِنِّى لَأَمْزَحُ وَلَااَقُولُ اِلَّا حَقّاً .

826- Tahkîka ben lâtife ve mizâh ederim. Lâkin Hakk'ın gayrısını da söylemem. Meselâ sinn-i şeyhûhata (ihtiyarlık çağına) vasıl olmuş bir hatûna: اَلْجَنَّةُ لَاتَدْخُلُهَا عَجُوزٌ "İhtiyar kadın cennete dâhil olamaz." yolunda vâkı olan iltifât ve lâtîfe-i Risâletpenâhileri gibi ki bundan maksad-ı

822- Müslim, münâfikîn 65; Tirmizî, birr 25, fiten 2; ibn Mâce, menâsik 76.
823- Ahmed b. Hanbel, I, 73.
824- Buhârî, nikâh 47, tıb 51; Müslim, cum'a 47; Ebû Dâvud, edeb 87; Tirmizî, birr 81; Dârimî, salât 199; Muvattâ, kelâm 7; Ahmed b. Hanbel, I, 269, 303, 309, 313, 327, 332, 397, II,16, 59, 62, 94; III, 470, IV, 263.
825- Heysemî Mecmeu'z-zevâid, IX, 46.

âlîleri Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla cennete dâhil olacak zevâtın umûmiyetle genç olacağına işaret buyurmaktır.(826)

٨٢٧ - اَلْاَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَاتَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ وَمَاتَنَاكَرَ مِنْهَا اخْتَلَفَ .

827- Ervâh (ruhlar) mütenevvi ve muhteliftir (değişik değişiktir). Evsâf ve ahlâkı muvâfık (uygun) olanlar dünyada diğerleriyle ülfet ve istînâs ederler. Muvafık olmayanlar, sevişemezler, demektir.(827)

٨٢٨ - اَلْبَرَكَةُ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ .

828- Hayır ve bereket, cihâd gibi makasıd-i mebrûra (iyi gâyeler) üzerine beslenen at ve kısrakların nâsiyesindedir (alnındadır).(828)

٨٢٩ - تَقَرَّبُوا اِلَى اللّٰهِ بِبُغْضِ اَهْلِ الْمَعَاصِي .

829- Erbâb-ı mâsiyete (günahkârlara) buğz ile Cenâb-ı Hakk'a takrîb ediniz (yaklaşmaya çalışınız).(829)

٨٣٠ - ثَلَاثَةٌ يُهْلَكُونَ عِنْدَ الْحِسَابِ جَوَادٌ وَشُجَاعٌ وَعَالِمٌ .

830- Üç fırka (grup) yevm-i hisâbda (hesap gününde) helâk olur. **Birincisi** ihsân ve in'âmı Allah için olmayan eshıyâ (cömerdler); **ikincisi** mahzâ (yalınız) din uğrunda muhârebeye gitmeyen şüc'ân; **üçüncüsü** ilmiyle âmil olmayan ulemâdır (âlimlerdir).(830)

٨٣١ - جَمَالُ الرَّجُلِ فَصَاحَةُ لِسَانِهِ .

831- Ricâlin (erkeklerin) hüsn-i cemâli (güzelliği) lisânındaki fesâhat ve belâgatidir (düzgün ve edebî konuşmasıdır.)(831)

826a- bk. ibn Mâce, cihâd 40.
826b- (الجنة لاتدخلها عجوز) Şemâilü't-Tirmizî, bab: fî sıfatı mîzahi resulillah (S.A.V.)
827- Buhârî, enbiyâ 2; Müslim, birr 159, 160; Ebû Dâvud, cihâd 16; Ahmed b. Hanbel, II, 295, 527, 537.
828- Buhâri, cihâd 43; Müslim, imâret 100; Nesâî, hayl 6; ibn Mâce, ticârât 69; Ahmed b. Hanbel, III, 114, 127, 171, IV, 184, 188.
829- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1008.
830- Hâkim, Müstedrek, I, 108.
831- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ I, hadis no: 1075.

٨٣٢ - حُبُّ الثَّنَاءِ مِنَ النَّاسِ يُعْمِى وَيُصِمُّ .

832- Nâs'ın (halkın) medih ve senâsıyla mesrûr ve müftahir olmak (sevinç ve övünç duymak) insanı kendi aybını görmekten kör ve işitmekten sağır eder.(832)

٨٣٣ - حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمِى وَيُصِمُّ .

833- Senin birşeye veyahut bir şahsa muhabbetin, onun meâyib ve kabâyıhından (ayıp ve kusurlarından) seni görmez ve işitmez eder.(833)

٨٣٤ - دِينُ الْمَرْءِ عَقْلُهُ وَمَنْ لاَعَقْلَ لَهُ لاَدِينَ لَهُ .

834- Din ile akıl birdir. Aklı olmayanın dini de yok demektir. *Yâni din, akıl nisbetinde olur ki erbâb-ı ukul (akıl sâhipleri) dâimâ rızâullah'ı istihsâl yolunda kimseyi incitmeyerek kulûb-i nâs'ı (insanların kalplerini) tatyîb ve taltîfe (hoş tutmaya) say ve ihtimam ile (gayret göstererek) dinlerini takviye ederler (güçlendirirler).*(834)

٨٣٥ - اَلدَّجَّالُ اَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُسْرٰى جُفَالُ الشَّعْرِ مَعَهُ جَنَّةٌ وَنَارٌ فَنَارُهُ جَنَّةٌ وَجَنَّتُهُ نَارٌ .

835- Deccâlın sol gözü yoktur. Vücûdu gâyet tüylüdür. Cennet ve cehennem nâmıyla nezdinde iki mevki vardır. Lâkin hakikatte cehennem gösterdiği mevki cennet ve cennet gösterdiği mevki ise cehennemdir.(835)

٨٣٦ - ذَرَارِى الْمُسْلِمِينَ فِى الْجَنَّةِ يَكْفُلُهُمْ اِبْرَاهِيمُ .

836- Etfâl-i müslimîn (müslümanların çocukları) cennette İbrahim - aleyhisselâm- hazretlerinin taht-i tekeffül ve terbiyelerinde (teminat ve eğitimi altında)bulunurlar.(836)

832- Deylemî, Müsned, hadis no: 2726.
833- Ebû Dâvud, edeb 116; Ahmed b. Hanbel, V, 194, VI, 450.
834- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 3065.
835- Müslim, fiten 104; ibn Mâce, fiten 33; Ahmed b. Hanbel, V, 383, 397.
836- Ahmed b. Hanbel, II, 326.

٨٣٧ - اَلشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الْجُنُونِ .

837- Gençlik cünûndan bir şûbedir (deliliğin bir çeşididir).

Bu hadis-i şerîften anlaşılıyor ki, gençlerin kendi akıllarına itimâdları câiz olmayıp belki dâima ehl-i fadl (fazilet sahiplerine) ve erbâb-ı kemâle (olgun kişilere) müracaat eylemeleri ehemm ve elzemdir (gerekli ve önemlidir).[837]

٨٣٨ - قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌّ عَلٰى حُبِّ اِثْنَتَيْنِ طُولُ الْحَيَاةِ وَكَثْرَةُ الْمَالِ

838- İhtiyarların kalbi, iki şeyin muhabbetinde gençtir. Birisi çok yaşamak, diğeri para toplamak.[838]

٨٣٩ - كَادَ الْفَقْرُ اَنْ يَكُونَ كُفْراً .

839- Fakr ve ihtiyâç kısmet-i ilâhiyye'ye (ilahî taksime) itirâz ve adem-i rizâyı (râzı olmamayı) intâc edince küfre karib (yakın) olur.[839]

٨٤٠ - لَيْسَ شَيْءٌ خَيْراً مِنْ اَلْفٍ مِثْلِهِ اِلاَّ الْاِنْسَانُ .

840- İnsandan başka birşey yoktur ki, "biri" kendi cinsinden "bine" değsin.[840]

٨٤١ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا .

841- Kendilerini ehl-i küfre benzetenler bizden değiller.[841]

٨٤٢ - وَيْلٌ لِلْعَالِمِ مِنَ الْجَاهِلِ وَوَيْلٌ لِلْجَاهِلِ مِنَ الْعَالِمِ .

842- Veyl (yazık) şol bir âlimedir ki, muhtac olan bir câhile farâiz-i dîniyyesini (dînin emirlerini) tâlim etmez (öğretmez). Kezâlik (aynı şekilde) cehennem şol bir câhil içindir ki faraiz-i dîniyyesini ulemâdan öğrenmeye sa'y ve gayret eylemez (uğraşmaz).[842]

837- bk. Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1530.
838- Müslim, zekât 113-114; Tirmizî, zühd 28; ibn Mâce, zühd 27; Ahmed b. Hanbel, II, 358, 379, 380, 394, 443, 447, 501.
839- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1919.
840- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2141.
841- Tirmizî, İstî'zân 7.
842- Aclûni, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2974.

٨٤٣ - اِنَّمَا الْمَجْنُونُ الْمُقِيمُ عَلٰى مَعْصِيَةِ اللّٰهِ .

843- Mecnûn ancak şol bir kimsedir ki tevbe ve nedâmet etmeyip mâsiyette devam ede.(843)

٨٤٤ - بَيْتٌ لاَصِبْيَانَ فِيهِ لاَبَرَكَةَ فِيهِ .

844- Çocuk bulunmayan bir hânede bereket yoktur.(844)

٨٤٥ - كَرَمُ الدُّنْيَا اَلْغِنَا وَكَرَمُ الْآخِرَةِ التَّقْوٰى .

845- Dünyanın izzeti (şerefi) gına ve servetle (zenginlik ve mal ile), âhiretin saâdeti ise takvâ ve tâatladır.(845)

٨٤٦ - ذَرَارِى الْمُشْرِكِينَ خَدَمُ اَهْلِ الْجَنَّةِ .

846- Müşrikinin (müşriklerin) sinn-i bülûğa (ergenlik çağına) ermeyen çocukları ehl-i cennete hizmetçi olurlar.(846)

٨٤٧ - رِيحُ الْوَلَدِ مِنْ رِيحِ الْجَنَّةِ .

847- Evlâd kokusu,cennet kokusundandır.*Bu kokunun hafîd'e (toruna) da şü mûlü olduğu nice meşhûd ve muhakkaktır (görülmüş ve kesinlik kazanmıştır).*(847)

٨٤٨ - اَلشِّعْرُ كَلاَمٌ فَحَسَنُهُ حَسَنٌ وَقَبِيحُهُ قَبِيحٌ .

848- Şiir kelâmdır. Şer'a muvâfık (şeriata uygun) ve Hakk'a muşavvık (teşvîk edici) olanları güzel ve bunun hilâfında bulunanları çirkindir.(848)

٨٤٩ - مَنْ اَحَبَّ شَيْئاً اَكْثَرَ ذِكْرَهُ .

843- Munâvî, Künûzü'l-hakâık s. 41.
844- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 938.
845- Deylemî, Müsned, hadis no: 4893.
846- bk. Müslim, cihâd 27; Ebû Dâvud, sünne 17; Nesâi, cenâiz 60; Ahmed b. Hanbel, I, 215.
847- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1402.
848- Buhâri, Edebü'l-müfred, II, sh: 20, hadis no: 865-866.

849- İnsan bir şeyi severse dâima onu yâd eder (anar). *Yâni bir insan Cenâb-ı Hakk'ı çok zikretmezse iddiâ-yı muhabbette (sevgi iddiâsında) kâzibdir (yalancıdır).*[849]

٨٥٠ – مَنْ اَرَادَ اَنْ يَشُمَّ رَائِحَتِى فَلْيَشُمَّ الْوَرْدَ الأَحْمَرَ .

850- Benim râyihamı (kokumu) almak arzu edenler, kırmızı gül koklasınlar.[850]

٨٥١ – مَنْ عَشَقَ فَعَفَّ فَمَاتَ مَاتَ شَهِيداً .

851- Bir kimse aşka dûçâr olur da iffetine halel getirmezse (harama düşmezse) vefat ederken şühedâ zümresine (şehidler kervanına) lâhik olur (karışır).[851]

٨٥٢ – مَنْ قَالَ اَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ .

852- İlim ve irfan sâhibi olduğunu iddiâ eden câhildir.[852]

٨٥٣ – مَنْ قَالَ اَنَا فِى الْجَنَّةِ فَهُوَ فِى النَّارِ .

853- Bir kimse Cenâb-ı Hakk'ın gadabından emîn olarak herhalde cennete gideceğini iddiâ ederse cehennemdedir.[853]

٨٥٤ – لاَتَسْتَرْضِعُوا الْحَمْقَى فَاِنَّ اللَّبَنَ يُعَدِّى .

854- Akılsız; yâni diyânetsiz (dindar olmayan) kadınların südünü çocuklarınıza vermeyiniz; zirâ tesîr eder.[854]

٨٥٥ – لاَيُغْنِى حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ .

855- Hazer (sakınma ve tedbîr) kaderden kurtulmaya medâr olamaz. *Lâkin bu kaderden maksad, duâ ve tasadduk gibi hiçbir şeye muallak olmayan (bağlı bulunmayan) bir kaderdir.*[855]

849- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2352.
850- Deylemî, Müsned, hadis no: 5863.
851- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2538.
852- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 186.
853- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 186.
854- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, IV, 262.
855- Ahmed b. Hanbel, V, 234.

باب ماجاء فى النكاح

Nikâh

٨٥٦ - تَنَاكَحُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّى أُبَاهِى بِكُمُ الأُمَمَ يَوْمَ الْقِيمَةِ .

856- Teehhül ediniz (evleniniz), çok olunuz; zîrâ ben sizin kesretinizle ümem-i sâlife (geçmiş ümmetler) üzerine iftihâr ederim.(856)

٨٥٧ - خَيْرُ النِّكَاحِ أَيْسَرُهُ .

857- Nikâhın hayırlısı gerek mehir ve gerekse kabûl ve muvâfakat cihetlerinden olsun, kolaylıkla husûle gelenidir.(857)

٨٥٨ - مَنْ أَرَادَ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَتَزَوَّجْ الْحَرَائِرَ .

858- Günahtan pâk olarak Cenâb-ı Hakk'a mülâki olmasını murad eden kimse, teehhül etmelidir, (evlenmelidir) demektir.(858)

٨٥٩ - تَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ بِالْمَالِ .

856- Ebû Dâvud, nikâh 3; ibn Mâce, nikah 1.
857- Ebû Dâvud, nikâh 31.
858- ibn Mâce, nikâh 8.

859- Nisâ tezvîc ediniz (kadınlarla evleniniz); zira onlar, mal ve rızık ile gelirler. *Yâni iâşelerinden korkup* teksîr-*i nüfûs-i islâm (müslümanların sayısı artması) için meşrû ve mesnûn (şeriat ve sünnete uygun) olan emr-i nikâhı (evlenme konusunu) terketmeyiniz.*[(859)]

٨٦٠ – مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرُ اَمْرِهَا وَقِلَّةُ صَدَاقِهَا .

860- Mehrinin kılleti (azlığı) ve mukaddimat-ı nikâhın (nikâh hazırlıklarının) teshîl ve teysiri (kolaylaştırılması) kadınların meymenetine (uğur ve bereketine) delâlet eder.[(860)]

٨٦١ – مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ فَاسِقٍ فَقَدْ قَطَعَ رَحْمَهَا .

861- Her kimse ki kerîmesini (kızını) bir fasıka tezvîc ederse (verirse) kat'-ı rahm etmiş olur (kızıyla akrabalık bağını kesmiş olur).[(861)]

٨٦٢ – اَلنِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي .

862- Nikâh benim sünnetimdir. Sünnetimle âmil olmayan kimse ümmet-i kâmilemden değildir.[(862)]

٨٦٣– حُبِّبَ اِلَيَّ مِنْ دُنْيَاكُمُ النِّسَاءُ وَالطِّيبُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

863- Cenâb-ı Allah bana dünyanızdan nisâ (kadınlar) ile ıtriyyâtı (güzel kokuyu) sevdirdi. Mahzûziyyet-i kesîrem (en çok hazz aldığım şey) ise münâcât-ı Halık'tan (Yaratıcı'ya yalvarmaktan) ibâret olan salât ile husûle geldi.[(863)]

859- Hâkim, Müstedrek, II, 161.
860- Ahmed b. Hanbel, VI, 77, 91.
861- Deylemî, Müsned, hadis no: 5645.
862- ibn Mâce, nikâh 1.
863- Nesâî, işretü'n-nisâ 1; Ahmed b. Hanbel, III, 128, 199, 285.

باب ماجاء في حق النساء

Kadınlar

٨٦٤ ـ أَبْغَضُ الْحَلاَلِ اِلَى اللّٰهِ الطَّلاَقُ .

864- Cenâb-ı Allah, şer'an câiz olan şeyler meyânında (arasında) talâkı (boşanmayı) sevmez.(864)

٨٦٥ـ اِذَا اِسْتَعْطَرَتِ الْمَرْأَةُ فَمَرَّتْ عَلَى الْقَوْمِ لِيَجِدُوا رِيحَهَا فَهِيَ زَانِيَةٌ

865- Râyiha-i tayyibesini (güzel kokusunu) nâs'a (insanlara) duyurmak üzere istimâl-i ıtriyyât eden (güzel koku kullanan) kadınlar zâniye (zinâ etmiş) hükmündedir.(865)

٨٦٦ ـ اِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَاَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ .

864- Ebû Dâvud, talâk 3; ibn Mâce, talâk 1.

865- Ebû Dâvud, tereccül 7; Tirmizî, edeb 35; Nesâî, zînet 35; Dârimî, isti'zân 18; Ahmed b. Hanbel, IV, 414, 418.

866- Kadın beş vakit namazını kılar, ramazan orucunu tutar, fercini hıfz (namusunu korur) ve zevcine (kocasına) itâat ederse muazzeb olmaksızın (azab görmeden) cennete dâhil olur.(866)

٨٦٧ – اِطَّلَعْتُ فِى الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ اَكْثَرَ اَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِى النَّارِ فَرَأَيْتُ اَكْثَرَ اَهْلِهَا النِّسَاءَ .

867- Cennete muttali oldum (baktım). Ehlinin ekserîsini dünyada fakir olan kimselerden buldum. Nâr-ı cahîme (cehenneme) kesb-i vukuf eyledim (baktım). Ehlinin ekserisini kadınlardan gördüm.(867)

٨٦٨ – اَيُّمَا امْرَأَةٍ اَغْضَبَتْ زَوْجَهَا فَعَلَيْهَا لَعْنَةُ اللّٰهِ .

868- Hangi kadın ki zevcini (kocasını) gadablandırır (öfkelendirir), Cenâb-ı Allah'ın lânetine müstehak olsun.(868)

٨٦٩ – اَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتِ الْجَنَّةَ .

869- Zevci (kocası) kendisinden râzı olduğu halde bir kadın vefat ederse cennete dâhil olur. Bu hadîs-i şerîfteki beşaret (müjde) günah-ı kebîreden (büyük günahtan) masûn olan (korunan) hanımlara âid olduğu âşikârdır.(869)

866- Ahmed b. Hanbel, I, 191.

867- Buhârî, nikâh 88, rikâk 16, 51, bed'ül-halk 8, Tirmîzî cehennem 11; Ahmed b. Hanbel, I, 234, 359, II, 173, 297, IV, 429, 443.

868- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 49.

869- ibn Mâce, nikah 4; Tirmîzî, rıdâ 10.

باب ماجاء فى المال الصالح

Helâl ve temiz mal

٨٧٠ – نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى تَقْوَى اللّهِ الْمَالُ .

870- Takvâ ve tâat için mal ve servet, müminlere ne güzel bir muindir (yardımcıdır).[870]

٨٧١ – نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى الدِّينِ قُوتُ سَنَةٍ .

871- Bir senelik taayyüşüne (hayatına) medar (yeterli) olan kut (azık) insanın diyânetine ne güzel bir muindir (yardımcıdır).[871]

٨٧٢ – نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ .

872- Racül-i sâlih (salih adam) için mâl-i helâl (helâl mal) ne güzeldir.[872]

870- Aclûnî; Keşfü'lhafâ, II, hadis no: 2820.
871- Aclûnî, keşfül'hafâ, II, hadis no: 2819.
872- Ahmed b. Hanbel, IV, 197, 202.

باب فضل الاخوان والتودد

Dostluk ve kardeşliğin fazîleti

٨٧٣ - اِسْتَكْثِرُوا الْاِخْوَانَ فَاِنَّ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ شَفَاعَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

873- Sulehâdan (sâlîhlerden) birçok ihvan edininiz. Zirâ sulehâdan her ferd, şefaat için kıyâmette mezûndur (şefaatine izin verilecektir).(873)

٨٧٤ - اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ بَعْدَ الْاِيمَانِ بِاللّٰهِ تَعَالٰى التَّوَدُّدُ اِلَى النَّاسِ .

874- Cenâb-ı Allah'a imandan sonra efdal-i a'mâl (amellerin en fazîletlisi) sulehâ (salih kimseler) ile muhabbet ve meveddet (dostluk) eylemektir.(874)

٨٧٥ - اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ الْحُبُّ فِى اللّٰهِ وَالْبُغْضُ فِى اللّٰهِ .

875- Efdal-i a'mâl (amellerin en değerlisi) Allah için sulehâyı sevmek, Allah için fusehaya (fâsıklara) buğzeylemektir.(875)

873- Âclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 352.
874- Âclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 450.
875- Ebû Dâvud , sünne 2.

٨٧٦ - رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللّٰهِ التَّحَبُّبُ (وفى رواية) التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ .

876- Aklın başı ba'de'l-îmân (îmândan sonra) kavlen ve fiilen nâs (insanlar) ile muhabbet ve meveddeti (dostluğu) husûle getirmektir.(876)

٨٧٧ - اَلشَّيْطَانُ يَهِمُّ بِالْوَاحِدِ وَالْاِثْنَيْنِ فَإِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً لَمْ يَهِمَّ بِهِمْ .

877- Şeytan bir veya iki mümine tasalluta ikdâm eder (yönelir). Lâkin üç olunca me'yûs olur (ümidsizliğe düşer). *Yâni insan namaz için olsun, zikir için olsun, dâimâ cemaatten ayrılmamalıdır. Bir sefer bile murâd olundukta kezâlik (aynı şekilde) sulehâdan (sâlihlerden) müteaddid (birkaç) refik aramalıdır.*(877)

٨٧٨ - لِكُلِّ شَيْءٍ مِفْتَاحٌ وَمِفْتَاحُ الْجَنَّةِ حُبُّ الْمَسَاكِينِ وَالْفُقَرَاءِ .

878- Herşey için bir anahtar vardır.Cennetin anahtarı ise fukara ve mesâkîni (fakir ve miskinleri) sevmektir.(878)

٨٧٩ - مَنْ اَحَبَّ لِلّٰهِ وَاَبْغَضَ لِلّٰهِ وَاَعْطَا لِلّٰهِ وَمَنَعَ لِلّٰهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْاِيمَانَ

879- Bir kimse hubb ve buğzunu (sevgi ve düşmanlığını); men' ve atasını (vermesini ve vermemesini) hâlisan Cenâb-ı Allah rızâsı için ederse tahkîka îmanını kâmil etmiş olur.(879)

٨٨٠ - اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا .

880- Mümin mümin için duvar gibidir. Birbirinden kuvvet alır. *Filhakika (gerçekte) ne büyük hikmettir ki müminler kemal-i ihlas ve muhabbetle yekdiğerine (birbirine) rabt-ı kalb edince (gönül bağlayınca) maddi olsun, mânevî bulunsun zuhûr ve sudûru (ortaya çıkması) me'mûl ve melhûz olan (umulan) mekâyid ve mefasid-i a'dâdan (düşmanların hîle ve bozgunculuklarından)masûn ve mahfûz olur (korunur).*(880)

876- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1352.
877- Muvatta, isti'zân 36.
878- Deylemî, Müsned, hadis no: 4993.
879- Ebû Dâvud, sünne 15; Tirmîzî, kıyâme 60; Ahmed b. Hanbel, III, 438, 440.
880- Buhârî, salât 88, edeb 36, mezâlim 5; Müslim, birr 65; Tirmîzî, birr 18; Nesâî, zekat 67; Ahmed b. Hanbel, IV, 104, 405, 409.

٨٨١ – اَلْمُتَحَابُّونَ فِي اللّٰهِ عَلٰى كَرَاسِيِّ مِنْ يَاقُوتٍ حَوْلَ الْعَرْشِ .

881- Hasbeten lillâh (sadece Allah rızâsı için) yekdiğerine muhabbet eden müminler etrâf-ı Arş-ı azîmde (Arş'ın çevresinde) yakuttan musanna' (yapılmış) kursîler üzerinde otururlar.(881)

٨٨٢ – اَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ اَحَبَّ .

882- İnsan sevdiğiyle haşrolunur.(882)

٨٨٣ – اَلْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ وَالْجَلِيسُ الصَّالِحُ خَيْرٌ مِنَ الْوَحْدَةِ

883- Yalnız bulunmak, kötü refikleriyle (arkadaşlarıyla) bulunmaktan ve sulehâ (salihler) ile refakat (arkadaşlık) yalnızlıktan hayırlıdır.(883)

٨٨٤ – لاَتُصَاحِبْ اِلاَّ مُؤْمِنًا .

884- Mümin-i kâmilden başka kimse ile musâhabe etme (sohbet etme).(884)

٨٨٥ – اَحِبَّ لِلنَّاسِ مَاتُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا .

885- Nefsin için sevdiğin hayrı nâs (halk) için dahî sev; o halde müslim-i kâmil (gerçek müslüman) olursun.(885)

٨٨٦ – اَحِبُّوا الْمَسَاكِينَ وَجَالِسُوهُمْ .

886- Fukarâ ve mesâkini (fakir ve miskinleri) seviniz ve onların mecalisinde (toplantılarında) oturunuz.(886)

٨٨٧ – اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُدَاوَمَةَ عَلَى الْاِخَاءِ الْقَدِيمِ .

881- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 278.

882- Buhârî, edeb 96; Müslim, birr 165; Tirmîzî, zühd 50, deavât 98; Dârimî, rikak 71; Ahmed b. Hanbel, I, 392, III, 104, 110, 159, 165, 167, 168, 172, 173, 178, 192, 198, 200, 202, 207, 208, 213, 222, 226, 227, 228, 255, 268, 276, 283, 288, 336, 394, IV, 107, 160, 239, 241, 392, 395, 398, 405.

883- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2893.

884- Ebû Dâvud, edeb 16; Tirmîzî, zühd 56.

885- Tirmîzî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310, III, 473, IV, 70, 77.

886- Hâkim, Müstedrek, IV, 332.

887- Tahkika (gerçekten) uhuvvetin (kardeşliğin) muhâfazasıyla muhabbet-i kadimeye (eski dostluğa) devam olunmasını Cenab-ı Allah sever.[887]

٨٨٨ - اِنَّ الْمُتَحَابِّينَ فِى اللّٰهِ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ .

888- Tahkika Cenâb-ı Allah için birbirini sevenler, yevm-i kıyamette Arşu'llah'ın gölgesinde kemâl-i âsâyiş (tam bir emniyyet) ve istirahatla mahfuz olurlar (korunurlar).[888]

٨٨٩ - اَلْحُبُّ فِى اللّٰهِ فَرِيضَةٌ وَالْبُغْضُ فِى اللّٰهِ فَرِيضَةٌ .

889- Allah için sulehâyı sevmek, Allah için fusekaya (fasıklara) buğz eylemek (onları sevmemek) farzdır.[889]

٨٩٠ - مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ اَنْ يَكُونَ اِخْوَانُهُ صَالِحِينَ .

890- Sâlih ihvana mâlik olmak, insanın saâdet ve selâmetindendir.[890]

٨٩١ - مَنْ اَحَبَّ قَوْماً حَشَرَهُ اللّٰهُ فِى زُمْرَتِهِمْ .

891- Cenâb-ı Hakk, herkesi sevdiği tâife ile haşreder (diriltir).[891]

٨٩٢ - مَنْ اَحَبَّ قَوْماً عَلَى اَعْمَالِهِمْ حُشِرَ فِى زُمْرَتِهِمْ .

892- Bir insan bir tâifeyi yaptıkları amel sebebiyle severse yevm-i kıyâmette onlarla haşrolunur.[892]

٨٩٣ - اَكْثِرْ مِنَ الْاَصْدِقَاءِ فَاِنَّهُمْ شُفَعَاءُ .

893- Sıdk ve salâh ile (doğruluk ve iyilikle) mevsûf olanlardan ahbâbı çoğaltınız; zîrâ onlar şefaat ederler.

887- Deylemî, Müsned, hadis no: 563.
888- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 85.
889- Buhârî, iman 1.
890- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 134.
891-892- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2353.

باب ماجاء فى الهدية والصدقة وطلب الحاجة

Hediye, sadaka ve ihtiyacını istemek

٨٩٤ – مَاآتَاكَ اللّٰهُ مِنْ اَمْوَالِ السُّلْطَانِ مِنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ وَلَااِشْرَافٍ فَكُلْهُ وَتَمَوَّلْهُ .

894- Taleb ve tese'ül etmeksizin (dilenmeksizin) emvâl-i selâtînden (sultanların mallarından) Cenâb-ı Allah sana birşey ihsân ederse onu alıp yemeli ve kendine mal etmelisin.(894)

٨٩٥ – اِبْتَغُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حِسَانِ الْوُجُوهِ .

895- İ'tâ ve in'âm ederken (verirken) yüzünde âsâr-ı lütuf ve şefkat nemûdar olan (görünen) zevât-ı kiramda (değerli şahsiyetlerde) hayrınızı arayınız.(895)

٨٩٦ – اِذَا اُعْطِيتَ شَيْئاً مِنْ غَيْرِ اَنْ تَسْئَلَ فَكُلْ وَتَصَدَّقْ .

894- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 147.
895- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 28.

896- Bilâ-tese'ül (dilenmeksizin) mâl-i helâlden (helâl maldan) sana birşey i'tâ olundukta (verildiğinde) bittenâvül (alarak) fazlasını tasadduk et.(896)

٨٩٧ – اُطْلُبُوا الْحَوَائِجَ بِعِزَّةِ الْاَنْفُسِ فَاِنَّ الْاُمُورَ تَجْرِى بِالْمَقَادِيرِ .

897- Muhtac olduğunuz şeyleri izzet-i nefs ile isteyiniz; zîrâ umûrun kâffesi (işlerin hepsi) mukadderât-ı ilâhiyye ile cereyân eder (meydana gelir).(897)

٨٩٨ – تَهَادَوْا، تَحَابُّوا .

898- Yekdiğerinize (birbirinize) hediyye veriniz, beyninizde (aranızda) muhabbet vücûda getiriniz.(898)

٨٩٩ – تَهَادَوْا الطَّعَامَ بَيْنَكُمْ فَاِنَّ ذٰلِكَ تَوْسِعَةٌ فِى اَرْزَاقِكُمْ .

899- Yekdiğerinizle (birbirinizle) taâtî-i taâm ediniz (karşılıklı birbirinize yemek ikram ediniz). Zîrâ tevsı-i rızka (rızkın bollaşmasına) medar olur (sebeb olur).(899)

٩٠٠ – مَنْ آتَاهُ اللّٰهُ مِنْ هٰذَا الْمَالِ شَيْئًا مِنْ غَيْرِ اَنْ يَسْئَلَهُ فَلْيَقْبَلْهُ .

900- Mâl-i dünyâdan her kime istemeksizin bir şey verilirse onu kabûl etmeli.(900)

٩٠١ – تَهَادَوْا تَزْدَادُوا حُبًّا .

901- Hediyeleşiniz, bu sûretle beyninizdeki (aranızdaki) muhabbeti teksîr ve tezyîd etmiş (artırmış) olursunuz.(901)

896- Ebû Dâvud, zekat 28; Müslim, zekat 112; Nesâî, zekat 94.
897- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 399.
898- bk. Muvatta, hüsnü'l-hulk 16.
899- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 137.
900- bk. Nesâî, zekat, 94; Ahmed b. Hanbel, V, 65.
901- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1023.

٩٠٢ – تَهَادَوْا فَاِنَّ الْهَدِيَّةَ تَزِيدُ فِى الْقَلْبِ حُبًّا .

902- Yekdiğerinize (birbirinize) hediyye veriniz; zîra hediyye kalpteki muhabbeti tezyîd eder (artırır).[902]

باب ماجاء فى فضل التجارة والكسب والحرفة

Ticaret, kazanç ve meslek

٩٠٣ – اَفْضَلُ كَسْبِ الرَّجُلِ وَلَدُهُ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ .

903- İnsanın kazandığı şeylerin efdali (en değerlisi) yetiştirdiği evlâdı ve hiyânetsiz olan mubâyeatıdır (alış-verişidir).[903]

٩٠٤ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرِفَ .

904- Temîn-i maîşet (geçimini sağlamak) için çalışan hirfet ve san'at sâhiplerini Cenâb-ı Hakk sever.[904]

٩٠٥ – اَلتَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْاَمِينُ يُحْشَرُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ .

905- Sâdik ve emîn olan tâcir yevm-i kıyâmette enbiyâ (nebîler) ve sıddîkîn (sıddiklar) ve şühedâ (şehidler) ile haşrolunur.[905]

٩٠٦ – اَلتَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

906- Sıdk ile mevsûf olan tâcir yevm-i kıyâmette Arşullah sâyesinde (Allah'ın Arş'ının gölgesinde) harâretten (sıcaktan) mahfûz olur (korunur).[906]

902- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1023.
903- bk. Ahmed b. Hanbel, III, 466.
904- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, X, 200.
905- ibn Mâce, ticârât 1; Tirmîzî, buyû' 4; Dârîmî, buyu' 8.
906- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 941.

٩٠٧ – اَلتَّاجِرُ الْجَبَانُ مَحْرُومٌ وَالتَّاجِرُ الْجَسُورُ مَرْزُوقٌ .

907- Korkak tâcir, ticâretten mahrum, ve cesûr ise bilâkis merzûk (rızkı bol) olur.(907)

٩٠٨ – اَلْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ .

908- Vatanına hizmet ve kendisine ticâret maksadıyla diyâr-ı âhardan (başka beldeden) erzâk celbedenler (rızk getirenler) merzûk (rızkı bol), ve yüksek fiyatla satmak garazıyla (amacıyla) erzâkı (rızıkları) hapseden muhtekirler (karaborsacılar) mel'ûndur.(908)

٩٠٩ – طَلَبُ الْحَلاَلِ جِهَادٌ .

909- Helâl lokma aramak, ve onunla karnını doyurmak, cihâd gibi mûcib-i ecirdir (sevap kazandırır).(909)

٩١٠ – مَنْ غَرَسَ غَرْساً لَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ آدَمِيٌّ وَلاَخَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللّٰهِ
اِلاَّ كَانَ لَهُ صَدَقَةً .

910- Bir ağacın yenilen meyvesi o ağacı diken için sadaka olur, demektir.(910)

907- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 942.
908- ibn Mâce, ticârât 6.
909- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1929.
910- Ahmed b. Hanbel, III, 362, 391.

باب ماجاء فى الاطعمة والاشربة

Yiyecek ve içecekler

٩١١ - أَبْرِدُوا بِالطَّعَامِ فَإِنَّ الْحَارَّ لاَبَرَكَةَ فِيهِ .

911- El ve ağız yakacak kadar sıcak olan taâmdan vücûd müstefid olamıyacağı cihetle derece-i itidâli buluncaya kadar soğutunuz.(911)

٩١٢ - أَبِنِ الْقَدَحَ عَنْ فِيكَ ثُمَّ تَنَفَّسْ .

912- Su içerken nefes almak îcâb ederse bardağı ağzından ayır, sonra nefes al.(912)

٩١٣ - اِجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ يُبَارِكْ لَكُمْ فِيهِ .

913- Taâma (yemeye) müctemian (topluca) oturunuz ve besmele-i şerîfe ile bed'ediniz (başlayınız); o taâm sizin için bil-vücûh (pekçok bakımdan) mübârek ve müteyemmen (uğurlu) olur.(913)

911- Aclûnî, Keşfü'l.-hafâ, I, hadis no: 36.
912- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 56.
913- Ebû Dâvud, etime 14; ibn Mâce, etîme 17.

٩١٤ – إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ اَنْ يَرٰى اَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلٰى عَبْدِهِ فِى مَاْكَلِهِ وَمَشْرَبِهِ .

914- Cenâb-ı Allah kullarının me'kûlât ve meşrûbâtında (yiyecek ve içeceklerinde) -ve belki melbûsâtında (giyeceklerinde) bile- âsâr-ı ni'metini (nimetinin izlerini)görmeyi sever.(914)

٩١٥ – إِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ فِى وَسَطِ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ حَافَاتِهِ وَلاَتَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِهِ .

915- Tahkika bereket, Cenâb-ı Allah tarafından taâmın vasatına nâzil olur. Binâenaleyh yemeğin sonuna kadar taâmı kenardan yiyiniz, ortasından yemeyiniz.(915)

٩١٦ – سَيِّدُ طَعَامِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّحْمُ .

916- Dünya ve âhiret taâmının (yemeğinin) eaz ve elezzi (en değerlisi ve en lezzetlisi) lâhmdır (ettir).(916)

٩١٧ – شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعٰى اِلَيْهِ الشَّبْعَانُ وَيُحْبَسُ عَنْهُ الْجَائِعُ

917- Taâmların (yemeklerin) fenâsı bir velîme taâmıdır (düğün yemeğidir) ki ona tok ve ağniyâ (zenginler) dâvet olunup ac ve muhtac olan fukarâ ondan mahrum edilir.(917)

٩١٨ – كُلُوا جَمِيعاً وَلاَتَفَرَّقُوا فَاِنَّ الْبَرَكَةَ مَعَ الْجَمَاعَةِ .

918- Taâmı (yemeği) müctemian (topluca) yiyiniz. İnfirâd etmeyiniz (tekbaşınıza yemeyiniz); zîra bereket cemaatladır.(918)

914- Ahmed b. Hanbel, II, 182.
915- Tirmîzî, etime 12; Ebû Dâvud, et'ime 17; ibn Mâce, et'ime 12; Dârimî, et'ime 16; Ahmed b. Hanbel, I, 270, 343, 345, 364, III, 490.
916- ibn Mâce, et'ime 27.
917- Buhârî, nikah 72; ibn Mâce, nikah 25; Muvatta, nikah 50.
918- ibn Mâce, et'ime 17.

٩١٩ – لاَتَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ .

919- Sol el ile yemek yemeyiniz; zîra şeytan sol eliyle yer.(919)

٩٢٠ – إِذَا اَقَلَّ اَحَدُكُمُ الطَّعَامَ مَلأَ قَلْبَهُ نُوراً .

920- Bir insan Allah için az yerse kalbi nûr ile memlû olur (dolar).(920)

٩٢١ – إِنَّ اللّٰهَ يَبْغُضُ الأَكْلَ فَوْقَ شِبَعِهِ .

921- Tahkika, doyduktan sonra yemek yenilmesine Cenâb-ı Allah buğz eder.(921)

٩٢٢ – اَيَّمَا لَحْمٍ نَبَتْ مِنْ حَرَامٍ فَالنَّارُ اَوْلَى بِهِ .

922- Lokma-i haramdan (haram lokmadan) neşv u nemâ bulan (gelişip büyüyen) vücûd-i insana (insan vücûduna)nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) evlâdır (daha uygundur.)(922)

٩٢٣ – اَلأَكْلُ فِي الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ إِسْرَافٌ .

923- Bir günde iki defa yemek israftır.(923)

٩٢٤ – كُلُوا الزَّيْتَ وَادَّهِنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ .

924- Zeytin yağını yiyiniz ve hastalarınıza sürünüz. Tahkika o, mubârektir.(924)

٩٢٥ – مَنْ تَعَوَّدَ كَثْرَةَ الطَّعَامِ والشَّرَابِ قَسَا قَلْبُهُ .

925- Çok yiyip içen kimsenin kalbi kasî (kasvetli ve kara) olur; yâni zikredemez.(925)

919- ibn Mâce, et'ime 8; Müslim, eşribe 104-106; Ebû Dâvud, et'ime 15, Tirmizî, et'ime 9; Muvatta, sıfâtü'n-nebî 6; Ahmed b. Hanbel,II, 8, 33, 80, 106, 128, 135, 146.
920- Deylemî, Müsned, hadis no: 1138.
921- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 760.
922- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XII, hadis no: 35699 .
923- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 518.
924- Tirmizî, et'ime 43; ibn Mâce, et'ime 43; Dârimî, et'ime 20; Ahmed b. Hanbel, II, 497.
925- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 139.

٩٢٦ - دَعْ مَايُرِيبُكَ اِلَى مَالاَيُرِيبُكَ .

926- Hıll ve hürmeti (haram ve helâl oluşu) dâî-i şüphe olan (şüpheli bulunan) nesneyi terk ve helâl olduğu muhakkak bulunan şeyleri kabûl et.[926]

Bu hadîs-i şerif, insan bâtınını haramdan tevakki etmek (korumak) için kemâl-i ihtiyât üzere bulunmasının lüzûmu hakkında îrâd buyurulmuş ise de ef'âl ve akvâl (söz ve davranışları) vesair muâmelâtına dahi tatbîk için bir kaide-i külliyye (genel kural) tarzında bulunmuştur.

٩٢٧ - نُهِىَ عَنِ الشُّرْبِ قَائِماً وَالْاَكْلِ قَائِماً .

927- Kıyamen ekl ve şurb menhîdir (Ayakta yiyip içmek yasaktır).[927]

باب ماجاء في التختم

Yüzük kullanmak

٩٢٨ - تَخَتَّمُوا بِالْعَقِيقِ فَاِنَّهُ يَنْفِى الْفَقْرَ .

928- Kaşı akik taşından olan hâtemi (yüzüğü) istimâl ediniz (kullanınız); zîra gam-ı fakrı (fakirlik derdini) ifnâ eder (yok eder), demektir.[928]

٩٢٩ - تَخَتَّمُوا بِالزَّبَرْجَدِ فَاِنَّهُ يُسْرٌ لاَعُسْرَ فِيهِ .

929- Kaşı zeberced taşından olan hâtemi (yüzüğü) istimâl ediniz. Tahkika usrsüz bir yusrdur. (Gerçekten zorluğu olmayan bir kolaylıktır).[929]

٩٣٠ - تَخَتَّمُوا بِالزُّمُرُّدِ فَاِنَّهُ يَنْفِى الْفَقْرَ .

926- Buhârî, buyû 3; Tirmizî, kıyâme 60; Ahmed b. Hanbel, III, 153.

927- Müslim, eşribe 112-115; Tirmizî, eşribe 11; ibn Mâce, eşribe 21; Dârimî, eşribe 24; Ahmed b. Hanbel, III, 54, 182, 199, 250, 277, 291, (Not: Bu kaynaklarda gösterilen yerler ayakta su içmenin yasak olduğuna dâir olup, ayakta yemenin yasak olduğunu göstermemektedir.)

928- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 958.

929- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 956.

930- Kaşı zümrüdden hâtem ediniz (yüzük yapınız); zîra fakrı (fakirliği) izâle eder (yok eder).(930)

٩٣١ – مَنْ تَخَتَّمَ بِالْيَاقُوتِ الْاَصْفَرِ لَمْ يَفْتَقِرْ .

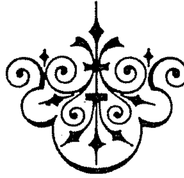
931- Yakut-i asferden (sarı yakuttan) hâtem istimâl eden (kullanan) kimse fakîr olmaz.(931)

باب ماجاء فى المصافحة و التقبيل

Musâfaha ve el öpme

٩٣٢ – تَقْبِيلُ الْمُسْلِمِ يَدَ اَخِيهِ مُصَافَحَةٌ .

932- Din kardeşinin elini öpmek musâfahadır. *Öyle olunca* تَصَافَحُوا *ilh, (musâfaha ediniz) hadîs-i şerîfi mûcibince el öpmek sünnet-i seniyyeden olur.*(932)

930- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 957.
931- bk. Aclûnî, keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 958.
932- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, IX, hadis no: 25367.

باب صلة الرحم

Sıla-i rahim

٩٣٣ - صِلَةُ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِى الْعُمْرِ وَصَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ

933- Sıla-i rahim ömrü tezyîd (artırır), ve sadaka-i hafiyye (gizlice verilen sadaka) Cenâb-ı Hakk'ın gadabını ıtfâ eder (söndürüp rızâsını kazandırır).(933)

٩٣٤ - مَنْ قَطَعَ رَحْماً قَطَعَ اللّٰهُ حَسَنَاتِهِ مِنَ الْجَنَّةِ .

934- Sıla-i rahimi kat'eden (akrabâ île bağını koparan) kimsenin nasîbini Cenâb-ı Allah cennetten keser.(934)

٩٣٥ - قَطِيعَةُ الرَّحْمِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكَبَائِرِ .

935- Sıla-i rahimi kat'eden (akrabâ ile bağını koparan) ve ebeveynine (ana-babaya) isyan, günâh-ı kebairdendir (büyük günahlardandır).(935)

933- Tirmizî, zekat 28.

934- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 146.

935- Buhârî, edeb 6, iman 16, diyât 2, istitâbe 1; Tirmizî, tefsîr 4. sûre 4, 6, 7; Nesâî, tahrim 3, kasame 48; Dârimî, diyât 9; Ahmed b. Hanbel, II, 201, 214, III, 495.

باب ماجاء فى اصلاح ذات البين وذم الفتنة

İnsanların arasını ıslâh ve fitne

٩٣٦ – اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اِصْلاحُ ذاتِ الْبَيْنِ .

936- Ikı zat beynindeki (iki kişi arasındaki) adâveti (düşmanlığı) izâle ve ıslah, efdal-i sadakattandır (sadakaların fazîletlilerindendir).[936]

٩٣٧ – اَلْفِتْنَةُ نائِمَةٌ لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ اَيْقَظَها .

937- Fitne hadd-i zâtında uykudadır Cenâb-ı Allah onu uyandıranlara lânet etsin.[937]

٩٣٨ – اَصْلِحْ بَيْنَ النَّاسِ وَلَوْ تَبْغِى الْكِذْبَ .

938- Nâs'ın (halkın) beynini (arasını) ıslah et, velev ki yalan bir sözü irtikâb ile olsun.[938]

936- Buhârî, sulh 1, 11; Ebû Dâvud, edeb 50; Muvatta', hüsnü'l-hulk 7; Ahmed b. Hanbel, VI, 445.
937- Müslim, fiten 12; Ahmed b. Hanbel, I, 448.
938- Suyûtî, el-Câmi'u's-sağîr, I, 43-44.

باب فضل الجمعة

Cumanın fazîleti

٩٣٩ – تُضَاعَفُ الْحَسَنَاتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ .

939- Cuma gününe müsâdîf (rastlayan) hasenâtın ecri mudâaftır (kat kattır).[939]

٩٤٠ – مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلاثاً مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ كُتِبَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ .

940- Bilâ-özür (özürsüz yere) üç cuma namazını terkedenler münâfıkîn gürûhundan (münâfıklar topluluğundan) yazılırlar.[940]

٩٤١ – مَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وُقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ .

941- Cuma günü vefat eden mümin azâb-ı kabirden hıfz buyurulur (korunur).[941]

939- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, II, 164.

940- Ebû Dâvud, salât 205; Tirmizî, cum'a 7; Nesâî, cum'a 3; ibn Mâce, ikâme 93; Dârimî, salât 205; Muvattâ, cum'a 20; Ahmed b. Hanbel, III, 332, 425, V, 8.

941-bk. Tirmizî, fedâilü'l-cihad 26; Ahmed b. Hanbel, II, 237, 289.

باب ماجاء فى الامام والمؤذن

İmam ve müezzin

٩٤٢ - لِلْإِمَامِ وَالْمُؤَذِّنِ مِثْلُ اَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُمَا .

942- İmam ve müezzin için hâsıl olan ecir, cemaatin umumuna verilen ecrin bir mislidir.(942)

٩٤٣ - اَلْمُؤَذِّنُونَ اَطْوَلُ النَّاسِ اَعْنَاقاً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ .

943- Cenâb-ı Allah'ın in'âm ve ihsânını herkesten ziyâde bekleyen fî-sebîlillah ezan okuyanlardır, demektir.(943)

942- Deylemî, Müsned, hadis no: 4964.

943- Müslim, salât 14; ibn Mâce, ezân 5; Ahmed b. Hanbel, III, 169, 264, IV, 95, 98.

باب ماجاء فى كلمة الشهادة

Kelime-i şehâdet

٩٤٤ – مَنْ شَهِدَ اَنْ لاَاِلَهَ اِلاَّاللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

944- Her kim Cenâb-ı Hakk'ın birliğine şehâdet ederse cennete dâhil olur —velev ki günahı nisbetinde bir zaman muazzab olsun—(944)

٩٤٥ – مَنْ شَهِدَ اَنْ لاَاِلَهَ اِلاَّاللَّهُ وَاَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

945- Her kim ki Cenâb-ı Hakk'ın vahdâniyyetini ve Muhammed el-Mustafâ -aleyhi ekmelü't-tehâyâ- Efendimiz'in rasûlullah (Allah'ın peygamberi) olduğunu kemâl-i hulûs ile tasdîk ederse onun üzerine azâb-ı ebedî (devamlı azâb) haram olur.(945)

٩٤٦ – مَنْ قَالَ لاَاِلَهَ اِلاَّاللَّهُ مُخْلِصاً دَخَلَ الْجَنَّةَ .

944- ibn Hibban, Sahih, I, 211, 212, 214.
945- Müslim, iman 47, Buhârî, cihâd 102; Tirmizî, iman 17; Dârimî, siyer 11; Ahmed b. Hanbel, III, 451, 467, IV, 402, 411, V, 236, 318, 413.

946- Bir kimse hulûs-ı kalb ile kelime-i tevhidi söylerse cennete dâhil olur; *yâni günahı nisbetinde muazzeb olsa (azab görse) bile, nihâyet afv olunur.*[946]

٩٤٧ – مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَااِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

947- "Lâ ilâhe illallah" kelime-i tayyibesiyle hatm-ı hayat eden (hayatını tamamlayan) mümin cennete dahil olur.[947]

باب ماجاء فى الانبياء

Peygamberler

٩٤٨ – اَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً اَلْاَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْاَمْثَلُ فَالْاَمْثَلُ .

948- Nâs (halk) içinde ziyâde mihnet ve meşakkatle (sıkıntı ve güçlükle) imtihan olunan enbiyâ-i ızâm (büyük peygamberler), ikinci derecede evliyâ-i kirâm ve üçüncü derecede onlara müşâbih (benzeyen) zevât-ı zevi'l-ihtiramdır (saygıya lâyık kimselerdir).[948]

٩٤٩ – اَلْاَنْبِيَاءُ تَنَامُ اَعْيُنُهُمْ وَلَاتَنَامُ قُلُوبُهُمْ .

949- Enbiyânın gözleri uyur, kalbleri uyumaz; yâni dâimâ Cenâb-ı Hakk'ı zikreder.[949]

946- Tirmizî, iman 17; cehennem 9; ibn Mâce, zühd 37; Ahmed b. Hanbel, II, 68, 128, 210, 214 238, 302, 310, 360, 371, 375, 483, III, 116, 173, 178, 276, 345, 383, IV, 103, 285, 286, V 391, VI, 442.

947- Buhârî, cenâiz 1; Ebû Dâvud, cenâiz 16.

948- Tirmizî, zühd 57; ibn Mâce, fiten 23; Dârimî, rikak 67.

949- Buhârî, menâkıb 24, tevhid 37.

باب من لم يصل على النبى

Peygamberimize salat ü selâm getirmeyen

٩٥٠ – إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ .

950- Tahkika (gerçekten) nâsın (insanların) en ziyâde bahili (cimrisi) ismimi işitip de bana salât ü selâm göndermeyen kimsedir.(950)

٩٥١ – مِنَ الْجَفَاءِ اَنْ اُذْكَرَ عِنْدَ الرَّجُلِ فَلاَيُصَلِّي عَلَيَّ .

951- Bir kimse ismimi işitir de salât ü selâm getirmezse bana cefâ etmiş olur.(951)

٩٥٢ – مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ فَهُوَ شَقِيٌّ .

952- Bir kimse indinde ismim zikrolunur da bana salât ü selâm göndermezse o kimse şakidir (kötüdür).(952)

950- bk. Tirmizî, deavât 100; Ahmed b. Hanbel, I, 201.
951- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 163.
952- Heysemî, Mecme'ü'z-zevâid, III, 139.

٩٥٣ – مَنْ نَسِىَ الصَّلاَةَ عَلَّىَ اَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ .

953- Bana salevât vermeyi unutan kimse cennetin yolunu şaşırır.(953)

باب ماجاء فى السلام وتركه

Selâm vermek, ya da vermemek

٩٥٤ – اِنَّ اَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلاَمِ .

954- Tahkika nâs'ın (halkın) ziyâde bahîl olanı mülâkî olduğu (karşılaştığı) din kardeşlerine selâm vermeyen kimsedir.(954)

٩٥٥ – تَرْكُ السَّلاَمِ عَنِ الضَّرِيرِ خِيَانَةٌ .

955- A'mâya selâm vermemek hıyânettir.(955)

٩٥٦ – اَلسَّلاَمُ تَطَوُّعٌ وَالرَّدُّ فَرِيضَةٌ .

956- Selâm vermek sünnet, ve reddetmek yâni: "ve aleykümü's-selâm" demek farzdır.(956)

٩٥٧ – مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَذْلُ السَّلاَمِ وَحُسْنُ الْكَلاَمِ .

957- Müminlere selâm vermek ve umûr-i hayriyyeye (iyi işlere) dâir güzel söz söylemek, Cenâb-ı Hakk'ın afv ve mağfiretini mûcib olan şeylerdendir.(957)

953- ibn Mâce, ikâme 25.
954- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 667.
955- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 970.
956- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1476
957- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 134.

باب ماجاء فى كثرة الكلام والضحك

Çok konuşmak ve gülmek

٩٥٨ - مَنْ اَذْنَبَ وَهُوَ يَضْحَكُ دَخَلَ النَّارَ وَهُوَ يَبْكِي .

958- Bir kimse gülerek günah işlerse ağlayarak cehenneme dahil olur.(958)

٩٥٩ - مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَ سَقَطُهُ وَمَنْ كَثُرَ سَقَطُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ
وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ كَانَتِ النَّارُ اَوْلَى بِهِ .

959- Çok söyleyenlerin hatâsı çok olur. Hatâsı çok olanların ise günahları çok olur, günahı çok olanlara da yevm-i kıyâmette lâyık olan azâbdır.(959)

٩٦٠ - اَلْقَهْقَهَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّبَسُّمُ مِنَ اللّٰهِ .

960- Kahkaha ile gülmek şeytandan, ve gülümsemek Rahmân'dandır.(960)

٩٦١ - كَثْرَةُ الضَّحْكِ تُمِيتُ الْقَلْبَ وَتُورِثُ الْفَقْرَ .

961- Çok gülmek kalbi öldürür; yâni zikirden gafil eder, mûcib-i fakr olur (fakirliğe düşürür).(961)

958- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 96.
959- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2592.
960- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 296.
961- bk. Tirmizî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 19, 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310.

باب ماجاء فى زيارة القبور وذكر الموت

Kabir ziyâreti ve ölümü hatırlama

٩٦٢ - مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ أَوْ اَحَدِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَرَأَ عِنْدَهُ يٓس غُفِرَ لَهُ .

962- Bir kimse ebeveyninin (ana-babasının) veya onlardan birisinin cuma günü kabrini ziyâretle Yâsîn-i şerîf okusa günâh-ı sağairi (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır).(962)

٩٦٣ - زُورُوا الْقُبُورَ فَاِنَّهَا تُذَكِّرُكُمُ الْآخِرَةَ .

963- Kabirleri ziyâret ediniz; zîrâ âhireti hatırınıza getirir.(963)

٩٦٤ - عُودُوا الْمَرْضٰى وَاتَّبِعُوا الْجَنَائِزَ يُذَكِّرُكُمُ الْآخِرَةَ .

964- Hastaları iyâdet (ziyâret) ve cenazeleri teşyî ediniz (cenâze merasimine katılınız); zîrâ bunlar âhireti hatırınıza getirirler.

962- bk. Heysemî, Mecme'ü'z-zevâid, III, 59.

963- Müslim, cenâiz 108; Tirmizî, cenâiz 60; Nesâî, cenâiz 101; İbn Mâce, cenâiz, 47, 48.

قَالَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ: اَكْثِرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ. (Peygamber -aleyhisselâm-: ölümü çokça hatırlayınız, buyurmuştur.)[964]

٩٦٥ – مَنْ اَكْثَرَ ذِكْرَ الْمَوْتِ اَحَبَّهُ اللّٰهُ .

965- Mevti (ölümü) çokça tezekkür ve tefekkür edenleri (hatırlayanları) Cenâb-ı Allah sever.[965]

باب ماجاء فى قيام الساعة

Kıyâmet

٩٦٦ – لاَتَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لاَيُقَالَ فِى الْاَرْضِ اَللّٰهُ اَللّٰهُ .

966- Yeryüzünde: "Allah Allah" zikri munkatı" olmadıkça (kesilmedikçe) kıyâmet zamanı gelmez.[966]

٩٦٧ – لاَتَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لاَيُحَجَّ الْبَيْتُ .

967- Beytullah'ı tavâf etmek terkolunmadıkça kıyâmet kaim olmaz (kopmaz).[967]

٩٦٨ – لاَتَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُرْفَعَ الرُّكْنُ وَالْقُرْأٰنُ .

968- Kur'ân ile Hacer-i Esved, yeryüzünden kalkmadıkça kıyamet kaim olmaz (kopmaz).[968]

٩٦٩ – يَكُونُ فِى آخِرِ الزَّمَانِ عُبَّادٌ جُهَّالٌ وَقُرَّاءٌ فَسَقَةٌ .

969- Âhir zamanda bir takım âbid zuhur eder ki, faraiz-i dîniyyesini (dinî farzları) olsun öğrenmemiştir. Kezâlik (aynı şekilde) bazı kurrâya (ilimle uğraşanlara) tesâdüf olunur ki fısk ile âlûdedir (bulaşık haldedir).[969]

964- ibn Hibban, sahih IV, 267.
965- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, X, 325.
966- ibn Hibban, Sahih, VIII, 299.
967- Buhârî, hacc 47.
968- Deylemî, Müsned, hadis no: 7531.
969- Hâkim, Müstedrek, IV, 315.

باب ماجاء فى سقى الماء

Su hayrı

٩٧٠ - اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ سَقْىُ الْماءِ .

970- Sadakanın efdali (en değerlisi) muhtaç olanlara su içirmektir.(970)

٩٧١ - لَيْسَ صَدَقَةٌ اَعْظَمَ اَجْراً مِنْ سَقْيِ الْماءِ .

971- Hiçbir sadaka yoktur ki su içirmek gibi bir ecr-i azîmi (büyük sevâbı) müstelzim olsun (gerektirsin).(971)

٩٧٢ - مَنْ سَقٰى عَطْشاناً فَاَرْواهُ فُتِحَ لَهُ بابُ الْجَنَّةِ .

972- Susuz kalan bir şahsı su ile doyuran kimse için cennet kapısı küşâd olunur (açılır).(972)

٩٧٣ - مَنْ سَقٰى مُؤْمِناً عَلٰى ظَماءٍ سَقاهُ اللّٰهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ .

973- Susuz bir mümini sakyeden (sulayan) kimseye Cenâb-ı Allah cennet şarâbından ihsân eder.(973)

970- Nesâî, vesâyâ 9; ibn Mâce, edeb 8; Ahmed b. Hanbel. V, 285, VI, 7.
971- Deylemî, Müsned, hadis no: 5223.
972- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, III, 131.
973- Ahmed b. Hanbel, III, 13; Ebû Dâvud, zekat 41; Tirmizî, kıyâme 18.

باب فى الرؤيا والمبشرات

Rüyâ

٩٧٤ - إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنُّبُوَّةَ قَدِ انْقَطَعَتْ فَلاَرَسُولَ بَعْدِى وَلاَنَبِىَّ وَلٰكِنِ الْمُبَشِّرَاتُ رُؤْيَا الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ وَهِىَ جُزْوءٌ مِنْ اَجْزَاءِ النُّبُوَّةِ .

974- Tahkika risâlet ve nübüvvet munkatı oldu. Benden sonra dünyaya rasûl ve nebî gelmez, ancak mümin-i kâmil'in âlem-i mânâda (rüyâda) gördüğü mübeşşirât; yâni rüyâ-yı sâliha munkati olmaz (sona ermez). Bunu eczâ-yı nübüvvetten (peygamberlik cüzlerinden) bir cüz makamında kabûl ve telâkki ediniz.(974)

٩٧٥ - ذَهَبَتِ النُّبُوَّةُ وَبَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ .

975- Benden sonra nübüvvet kalmaz; lâkin rüyâ-yı sâliha bâkîdir (o, devam eder).(975)

٩٧٦ - اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْوءٌ مِنْ سِتٍّ وَاَرْبَعِينَ جُزْأً مِنَ النُّبُوَّةِ .

974- Tirmizî, rüyâ 2; Ahmed b. Hanbel, III, 267.
975- ibn Mâce, rûyâ 1; Dârimî, rûyâ 3.

976- Rüyâ-yı sâliha, nübüvvetin (peygamberliğin) kırkaltı cüz'ünün birisidir; *zîra Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz, müddet-i nübüvveti (peygamberlik süresi) olan yirmi üç sene zarfında evâmir-i ilâhiyyeyi (ilâhî emirleri) altı mâh (ay) rüyâ ile ahz ve telâkkî buyurmuştur. Altı mâh (ay) ise yirmi üç senenin kırkaltı cüz'ünden bir cüzdür.*(976)

٩٧٧ – مَنْ رَآنِى فِى مَنَامِهِ فَقَدْ رَآنِى فَاِنَّ الشَّيْطَانَ لاَيَتَمَثَّلُ بِى .

977- Âlem-i mânâda beni gören, hakikatte görmüştür. Zîra şeytan bana temessül edemez (benim şeklime giremez).(977)

٩٧٨ – بُشْرَى الْمُؤْمِنِ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ .

978- Rüyâ-yı sâliha, mümin için beşârettir (müjdedir).(978)

٩٧٩ – شُرْبُ اللَّبَنِ مَحْضُ الْاِيمَانِ اَىْ مَنَاماً .

979- Rüyâda süt içmek kemâl-i îmana işârettir.(979)

٩٨٠ – لاَتَقُصَّ الرُّؤْيَا اِلاَّ عَلَى عَالِمٍ اَوْ نَاصِحٍ .

980- Rüyâyı ulemâ ve sulehânın gayrı bir kimseye tabir ettirme!(980)

976- Buhârî, ta'bîr 3, 4, 10, 26; Müslim, rûyâ 6, 7, 8, 9; Ebû Dâvud, edeb 88; ibn Mâce, rû'ya 1, 3, 6, 9; Dârimî, ru'ya 2; Muvatta, ru'yâ 1, 3; Ahmed b. Hanbel, II, 18, 50, 219, 232, 233, 269, 314, 342, 369, 438, 495, 507, IV, 10, 11, 12, 13, V, 316, 319.

977- Buhârî, ilim 38; ta'bîr 10; Müslim, ru'ya 11; Ebû Dâvud, edeb 88; Tirmizî, rüyâ 4, 7; ibn Mace, rûya 2; Dârimî, ru'yâ 4; Ahmed b. Hanbel, II, 232, 261, 342, 410, 411, 425, 463, 469, 472, V, 306, VI, 394.

978- Münâvî, Feyzü'l-kadîr, III, hadis no: 314.

979- Deylemî, Müsned, hadis no: 3640.

980- Tirmizî, ru'yâ 7; Dârimî, ru'yâ 10.

باب ماجاء فى اصابة العين

Nazar değmesi

٩٨١ - اِسْتَعِيذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ فَاِنَّ لَهَا حَقًّا .

981- İsâbet-i ayndan (göz değmesinden) muhâfazanız için Cenâb-ı Allah'a sığınınız; zira isâbet-i ayn vardır.(981)

٩٨٢ - تَعَوَّذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ وَالنَّفسِ .

982- Gözden ve nefesten Cenâb-ı Hakk'a sığınınız.(982)

٩٨٣ - اَلْعَيْنُ حَقٌّ تُدْخِلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ وَالْجَمَلَ الْقِدْرَ .

983- İsâbet-i ayn haktır. İnsanı kabire deveyi kazana idhâl eder.(983)

٩٨٤ - اَلْعَيْنُ حَقٌّ تَسْتَنْزِلُ الْحَالِقَ .

984- İsâbet-i ayn haktır, dağı yerinden oynatır.(984)

981- İbn Mâce, tıb; 32.
982- Münâvî, Kunûzu'l-Hakaik, s. 58.
983- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1797.
984- Ahmed b. Hanbel, I, 274, 294.

باب ماجاء فى الصور والمصور

Resim ve resim yapan

٩٨٥ – اَشَدُّ النَّاسِ عَذاباً عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ الْمُصَوِّرُونَ .

985- Tahkîka (şüphesiz) yevm-i kıyâmette eşedd-i azâb ile muazzeb olan (azâb gören) bir hayvanın (canlının) resmini çıkaran kimsedir.(985)

٩٨٦ – اِنَّ الْبَيْتَ الَّذى فِيهِ الصُّوَرُ لاَتَدْخُلُهُ الْمَلاَئِكَةُ .

986- Tahkika (şüphesiz) içinde hayvan (canlı) resmi bulunan bir hâneye melâike-i rahmet (rahmet melekleri) girmez.(986)

٩٨٧ – قَاتَلَ اللّٰهُ قَوْماً يُصَوِّرُونَ مالاَيَخْلُقُونَ .

987- Cenâb-ı Allah o kimseleri helâk etsin ki, halkına kadir olamadıkları zî-rûhu (canlıları) tasvîr ederler (resimlerini yaparlar).(987)

985- Buhârî, libas 79, 91, 92, 95; Müslim, libas 96, 97, 98, 99; Nesâî, zînet 113; Ahmed b. Hanbel, I, 326, 375, III, 26.

986- Buhârî, libâs 95, bedü'l-halk 7, 17, nikah 76, 96; Ebû Dâvud, tahâre, 89, libas 44, 45; Tirmizî, edeb 44; Nesâî, tahâre 167, sayd, 9, 11, zînet 110; Dârimî, isti'zan 34; Ahmed b. Hanbel, I, 83, 104, 107, 139, 146, 148, 150, 277, III, 90, IV, 28, 29, 30, VI, 143, 246, 330.

987- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 173.

٩٨٨ – مَنْ صَوَّرَ صُورَةَ الْاَرْوَاحِ فَهُوَ مَلْعُونٌ .

988- Zî-rûh (canlı) olanların resmini çıkaran kimse mel'ûndur.(988)

٩٨٩ – لاَتَدْخُلُ الْمَلاَئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ اَوْ صُورَةٌ .

989- İçinde kelb veya heykel mevcûd olan hâneye melâike-i rahmet (rahmet melekleri) dâhil olmaz.(989)

باب ماجاء فى امر التداوى

Tedavi olma

٩٩٠ – اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى اَنْزَلَ الدَّاءَ وَالدَّوَاءَ وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً فَتَدَاوَوْا
فَلاَتَدَاوَوْا بِحَرَامٍ .

990- Cenâb-ı Hakk, derdi de, devâyı da nâzil ettiği (indirdiği) gibi her derd için bir devâ halk buyurmuştur (yaratmıştır). Binaenaleyh tedâviye devam ediniz; fakat haram ile tedâvi etmeyiniz.(990)

٩٩١ – اَلدَّوَاءُ مِنَ الْقَدَرِ وَقَدْ يَنْفَعُ بِاِذْنِ اللّٰهِ تَعَالٰى .

991- Devâ (ilâç) mukadderât-ı ilâhiyyedendir (onun etkisi de ilâhi takdire bağlıdır). Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve ihsanıyla menfaat-bahş olur (fayda sağlar).(991)

٩٩٢ – تَدَاوَوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَمْ يُنْزِلْ دَاءً اِلاَّ اَنْزَلَ دَوَاءً .

988- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 143.

989- Buhârî, bedü'l-halk 7, 17, megâzî, 12, libas 88, 94; Müslim, libas 81, 82, 83, 84; Ebû Dâvud, tahâre 89, libas 45; Tirmizî, edeb 44; Nesâî, tahâre 167, sayd 9, 11, zînet 110; ibn Mâce, libas 44; Dârimî, istizan 34; Ahmed b. Hanbel, I, 80, 83, 104, 107, 139, 148, 150, II, 390, IV, 28, 29, 30, V, 203, 353, VI, 143, 330.

990- Ebû Dâvud, tıb 11; Muvatta, ayn 12.

991- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, V, 85.

992- Bir hastalık zuhûrunda tedâviye devam ediniz; zîra Cenâb-ı Allah devâsız bir hastalık nâzil buyurmamıştır (yaratıp yeryüzüne indirmemiştir).(992)

٩٩٣ - مَنْ تَدَاوى بِحَرَامٍ لَمْ يَجْعَلِ اللّٰهُ لَهُ شِفَاءً .

993- Bir kimse şarap gibi birşey ile tedâvi ederse Cenâb-ı Allah onu kendine şifâ etmez.(993)

باب ماجاء فى الايام

Günler

٩٩٤ - مَنْ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءِ وَسَّعَ اللّٰهُ عَلَيْهِ فِي سَنَتِهِ كُلِّهَا

994- Bir kimse Aşûre gününde ehl ü iyâlinin(çoluk çocuğunun) rızkını tevsi ederse Cenâb-ı Allah o kimsenin senesini kâmilen (tamâmen) vüs'at-i rızk (rızık bolluğu) ile geçirir.(994)

٩٩٥ - يَوْمُ الْاَحَدِ يَوْمُ غَرْسٍ وَبِنَاءٍ .

995- Pazar günü ağaç dikmek ve ebniye (binâ) yaptırmak için mübârek bir gündür.(995)

٩٩٦ - يَوْمُ الْاِثْنَيْنِ يَوْمُ طَلَبِ سَفَرٍ وَرِزْقٍ .

996- Pazartesi günü sefer ve taleb-i rızık (rızık aramak) için mübârek bir gündür.(996)

٩٩٧ - يَوْمُ الثَّلٰثَةِ يَوْمُ حَدِيدٍ وَبَأْسٍ .

997- Salı günü, hiddet ve şiddet ve muhârebe günüdür.(997)

992- bk. Tirmizî, tıb 2; Ebû Dâvud tıb 1, 11; ibn Mâce, tıb 1; Ahmed b. Hanbel, III, 156, IV, 278.
993- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 151.
994- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2642.

٩٩٨ - يَوْمُ الْاَرْبِعَاءِ يَوْمُ لَاَخْذِ وَلَاعَطَاءٍ .

998- Çarşamba günü, ahz ve itâ (alıp vermek) için meṣ'ûd bir gün değildir.(998)

٩٩٩ - يَوْمُ الْخَمِيسِ يَوْمُ طَلَبِ الْحَوَايِجِ .

999- Perşembe günü taleb-i hâcât (ihtiyaçların temin edilmesi) için mübarek bir gündür.(999)

١٠٠٠ - يَوْمُ الْجُمُعَةِ يَوْمُ عِيدٍ وَذِكْرٍ .

1000- Cuma günü ibâdât ve ezkâr (zikir) ile müminlerin kalbi mesrûr olacak bir yevm-i îddir (bayram günüdür).(1000)

١٠٠١ - يَوْمُ السَّبْتِ يَوْمُ مَكْرٍ وَخُدْعَةٍ .

1001- Cumartesi günü a'dâ-yı dîn-i mübîne (din düşmanlarına) letâif-i hiyel (hoş hileler) ile gâlib olacak bir gündür.(1001)

995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001- Ebû Ya'lâ ibn Abbas'dan haftanın 7 günü hakkında merfû olarak rivâyette bulunmuş, ancak bu rivâyetler zayıftır. bk. **Keşfû'l-hafa,** II, 3255 no'lu hadisin altındaki açıklamada yer almaktadır.

KENZÜ'L-İRFAN'A YAZILAN TAKRİZLER

Fâzıl-i şehîr ve ârif-i rûşen zamîr Mektûbî-i ser-askerî utûfetlû Muhtar Bey Efendi haz retlerinin takrîz-i âlîleridir.*

1 Bârekellah ey mukaddes kenz-i irfan u hüdâ
Sendedirenvâr-ı tevfîk-i ilâhî rüşenâ

2 Her güher kim senden oldu cilve-sâz-ı itibar
Dîde-i akla verir nûr-i yakîn ü ihtidâ

3 Cevheru'l-asl-ı füyûzundan olanlar behre-mend
Olsa lâyıktır seâdet-yâb-ı nef'-i dû-serâ

4 Vacibu't-takdîssin zîrâ tecellî eyledi
Senden envâr-ı ahâdîs-i Habîb-i Kibriyâ

5 Bâdî-i îcâd-ı âlem şâfi-i rûz-i nedem
Seyyid-i evlâd-ı Âdem nûr-i çeşm-i enbiyâ

6 Sırr-ipâk-i akl-ı küll ayn-ı tecellî-i rusül
Hâdî-i hayru's-sübül Ahmed Muhammed Mustafâ

7 Her hadîsidir Anın bir gevher-i rahşân-ı vahy
Nûr-i feyz-efrûzuna karşı güneştir çün sehâ

8 Âfitâbın nûru zâildir, bu nûr amma verir
Subh-ı mahşerde uyûn-i mü'minîne incilâ

9 Hasılı bilcümle meknûzât-ı hikmet-perverin
Her biridir ehline bir âfitâb-ı Hakk-nümâ

10 Söyle kimdir hâzin-i danişver-i ulviyyetin
Kim seni keşfetti ey kenz-i hakayık-ihtivâ

11 Himmet-i ulyâsı şöhret-gîr olan ârif midir
Eyleyen senden nikab-endâz-ı eşkâl u hafâ

* Takrîz'in nâzımı, Gazî Ahmed Muhtar Paşa'nın oğlu, Mahmud Muhtar Paşa'dır.

12 Mürşid-i rûşen-güher allâme-i ulvî-nazar
Şeyh-i Bistâmî-siyer, minhâc-ı Hakka pîşuvâ
13 Hazret-i Es'ad Efendi kim uluvv-i şânını
Dâniş u irfanını tasdîk eder ehl-i nihâ
14 Teng'estân-ı meânî-i hadîs-i envere
Kenz-i irfan açtı ol gencûr-i irşâd u tuka
15 Hikmet-i vakte göre cem-i ahâdîs eyleyip
Türkçe medlûlâtını tezyîle kıldı i'tinâ
16 "Kellimu'n-nâse" hadîs-i intibâh-efzâsına
İmtisâlen meslek-i îcâz'a kıldı iktifâ
17 Behre-dâr etti Arabca bilmeyen müminleri
Hikmet-i hükm-i ahâdis-i Nebî'den ni'me-zâ
18 Nef'i şâmil, feyzi kâmil böyle bir türkî eser
İntibâ etmiş eğer varsa cihana es-salâ
19 Revnak-ı taht-i hilâfet rûh-ı cism-i saltanat
Hâmî-i irfan-ı ümmet Husrev-i fermân-revâ
20 Hazret-i Abdülhamîd Han'ın mukaddes asrıdır
Böyle âsâra veren hüsn-i revâc u i'tilâ
21 Hakk Teâlâ ömr ü iclâlin firâvân eylesin
Her işi olsun tahakkuk-yâb-ı tevfîk-i Hudâ
22 Ahd-i lütfunda nice âsâr-ı feyzâ feyz-i dîn
Münteşir olsun uyûn-i ehl-i Hakk bulsun cilâ
23 Her ne sûye' veche-dâr olsa cünûd-i şevketi
Mazhar-ı nasr u fütûh olsun ilâhî dâimâ
24 Bu duâya lâ-cerem Muhtâr âmîn-hân olur
Yerde müminler, semâda hep serv-şân-ı alâ

İÇİNDEKİLER